

ผลการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีสุขภาพจิต
สติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคมแตกต่างกัน

สารนิพนธ์
ของ
นางสาวจารุณี นุ่มพูล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ

พฤษภาคม 2547

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

362.2937
Q322W
T.3

ผลการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีสุขภาพจิต
สติปัญญา, และประสบการณ์ทางสังคมแตกต่างกัน

บทคัดย่อ

ของ

นางสาวจารุณี นุ่มพูล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ
พฤษภาคม 2547

h 250102 T.3

-2 ก.ย. 2547

จารย์ นุ่มพูล. (2547). ผลการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีสุขภาพจิต สติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคมแตกต่างกัน. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร.นวลละออ สุภาพล.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ เพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง 3) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญากับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น 5) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทางสังคมกับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ภาคเรียนที่ 2/2546 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสันพิทยาคม กรุงเทพมหานคร จำนวน 66 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด แบบวัดสุขภาพจิต แบบวัดประสบการณ์ทางสังคม ชุดกิจกรรมด้านยาเสพติด และชุดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เพศชายที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติเชิงเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับเพศชายที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
3. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศหญิงมีทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูงมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมที่มีระดับเศรษฐกิจสูง
5. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำมีทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
6. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย

7. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

8. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ

9. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมด้านยาเสพติดกับสุขภาพจิตที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

10. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมด้านยาเสพติดกับสติปัญญาที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

11. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมด้านยาเสพติดกับประสบการณ์ทางสังคมที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

THE EFFECTS OF ANTI-DRUG PROGRAMME ON ATTITUDES TOWARDS
DRUG ADDICTION OF ADOLESCENTS WITH DIFFERENT BY
MENTAL HEALTH, INTELLIGENCE AND SOCIAL EXPERIENCES

AN ABSTRACT
BY
MISS JARUNEE NUMPOON

Present in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2004

Jarunee Numpoon. (2004). *The Effects of Anti-Drug Programme on Attitudes Towards Drug Addiction of Adolescents with Different by Mental Health, Intelligence and Social Experiences*. Master 's Project. M.Ed. (Development Psychology). Bangkok : Graduate School, Srinakhainwirot University. Project Advisor : Dr.Nuanla-or Supapon.

The purposes of this research were 1) to compare the attitudes towards drug addiction of adolescents in anti-drug programme and adolescents in group relation programme 2) to compare the attitudes towards drug addiction of adolescents in different biosocial factors 3) to study an interaction between mental health and anti-drug programme to attitudes towards drug addiction 4) to study an interaction between intelligence and anti-drug programme to attitudes towards drug addiction and 4) to study an interaction between social experiences and anti-drug programme to attitudes towards drug addiction

The sample in this research were 66 students from Mathayom suksa 1 of Makasonpitthaya School, Bangkok They selected through the random sampling technique.

The research instruments were (a) Attitudes towards drug addiction test (b) Mental health test (c) Social experiences test (d) Anti-drug programme (e) Group relation programme

The statistical procedures for analyzing the data were t-test and Two-way Analysis of Variance.

The findings were as follows:

1. Adolescents in anti-drug programme have more negative attitudes to drug addiction higher than adolescents in group relation programme at .01 level of significance.
2. Males in anti-drug programme have attitudes to drug addiction not different to males in group relation programme.
3. Females in anti-drug programme have more negative attitudes to drug addiction higher than females in group relation programme at .01 level of significance.
4. Higher economic adolescents in anti-drug programme have attitudes to drug addiction not different to higher economic adolescents in group relation programme.

5. Lower economic adolescents in anti-drug programme have more negative attitudes to drug addiction higher than lower economic adolescents in group relation programme at .01 level of significance.

6. Merchant parents adolescents in anti-drug programme have attitudes to drug addiction not different to merchant parents adolescents in group relation programme.

7. Employee parents adolescents in anti-drug programme have more negative attitudes to drug addiction higher than employee parents adolescents in group relation programme at .01 level of significance.

8. Government official parents adolescents in anti-drug programme have attitudes to drug addiction not different to government official parents adolescents in group relation programme.

9. There are no interaction between the anti-drug programme and the adolescents' mental health on attitude towards drug addiction.

10. There are no interaction between the anti-drug programme and the adolescents' intelligence on attitude towards drug addiction.

11. There are no interaction between the anti-drug programme and the adolescents' social experiences on attitude towards drug addiction.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
สอบได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

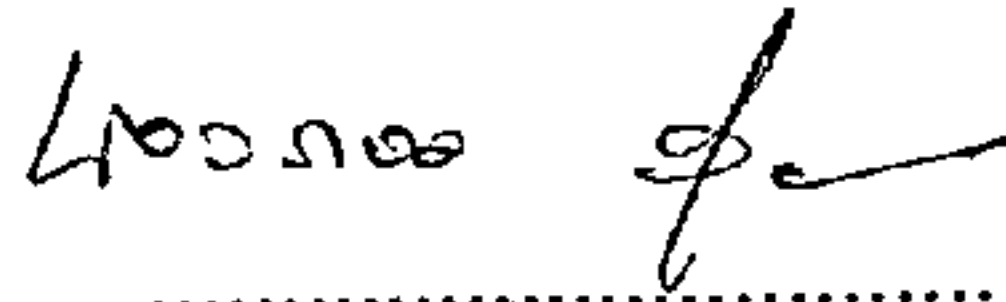
(รองศาสตราจารย์ ดร. นวลละออ สุภาพล)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

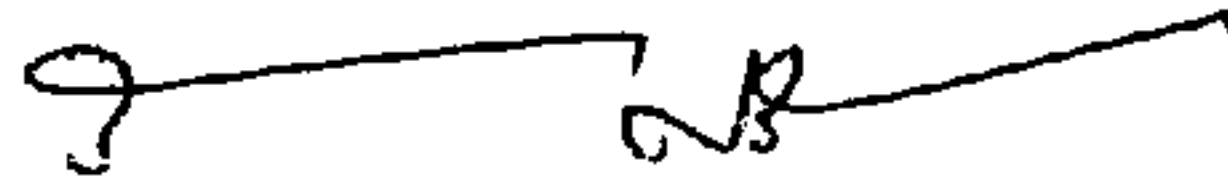
(รองศาสตราจารย์ ดร. นวลละออ สุภาพล)

คณะกรรมการสอบ

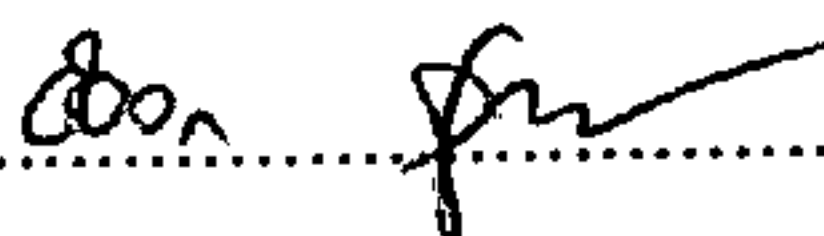
ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. นวลละออ สุภาพล)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

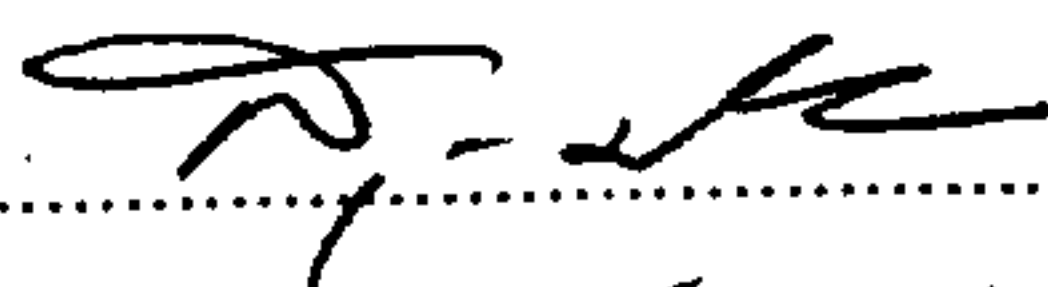
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์

(รองศาสตราจารย์สุภา ปานเจริญ)

วันที่ 27 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.นวลละออ สุภาพล ประธานกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำในการจัดทำงานวิจัยทุกขั้นตอน และกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ วัฒนา ศรีสัตย์วาจา และรองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ์ กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการเป็นคณะกรรมการสอบปากเปล่าครั้งนี้ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ ในการทำงานวิจัยและเห็นถึงประโยชน์ของงานวิจัยในการที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านความรู้เกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นซึ่งช่วยพัฒนาสังคมต่อไปในอนาคต

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ถ่ายทอดความรู้ด้านวิชาการแก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ และยังถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆอันมีคุณค่าให้ผู้วิจัยอีกด้วย

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ทองกราว เสนาพันธ์ เป็นอย่างสูงที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ช่วยจัดตารางการสอนและอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบวัดต่างๆ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ พี่ น้อง และเพื่อนๆ ทุกคนที่ให้อำลัใจอันดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย

ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ที่ให้แรงบันดาลใจในการศึกษาต่อและการทำวิจัยครั้งนี้ ซึ่งทำให้การศึกษาค้นคว้าสำเร็จได้ด้วยดี

จารุณี นุ่มพูล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
สมมติฐานในการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
เอกสารที่เกี่ยวกับยาเสพติด.....	11
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ.....	31
ทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด.....	37
กิจกรรมฝึกหรือโปรแกรมฝึกกับทัศนคติ	38
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการกับทัศนคติ เกี่ยวกับยาเสพติด.....	40
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวสังคมกับทัศนคติเกี่ยวกับ ยาเสพติด	53
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	57
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	64
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า	67
ผลการศึกษาค้นคว้า	67

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	82
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
	อภิปรายผล.....	86
	ข้อเสนอแนะ.....	89
	บรรณานุกรม.....	91
	ภาคผนวก.....	98
	ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	99
	ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	101
	ภาคผนวก ค คุณภาพเครื่องมือ	175
	ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	180

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ข้อมูลลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ ระดับเศรษฐกิจ อาชีพของผู้ปกครอง.....	68
2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพจิต สติปัญญาและประสบการณ์ทางสังคม.....	69
3	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์...	71
4	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศชายกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย.....	72
5	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศหญิงกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง.....	73
6	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูงกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจสูง.....	74
7	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ.....	75
8	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย.....	76
9	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง.....	77
10	ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ.....	78
11	การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อพิจารณาตามการได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติด – การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับสุขภาพจิต.....	79

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อพิจารณาตามการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด – การได้รับกิจกรรม กลุ่มสัมพันธ์กับสติปัญญา.....	80
13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อพิจารณาตามการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด – การได้รับกิจกรรม กลุ่มสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางสังคม.....	81
14 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อและความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับ ยาเสพติด.....	176
15 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อและความเชื่อมั่นของแบบวัดสุขภาพจิต.....	177
16 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อและความเชื่อมั่นของแบบวัดประสบการณ์ ทางสังคม.....	178

บทที่ 1

บทนำ.

ภูมิหลัง

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ปัญหายาเสพติดได้ยู่คู่กับประเทศไทยมาเป็นเวลานาน การดำรงอยู่ของปัญหายาเสพติดได้ส่งผลกระทบมากมายหลายประการต่อประเทศ ทั้งการเกิดความไม่สงบในสังคม ภาวะเศรษฐกิจระดับครัวเรือนและระดับประเทศ รวมถึงการทำลายทรัพยากรบุคคลให้กลายเป็นบุคคลที่ไร้คุณภาพเป็นภาระที่สังคมจะต้องแบกรับอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และนับวันปัญหายาเสพติดได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น (www.oncb.go.th/c2-statistic.html.) โดยเฉพาะกับกลุ่มของเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตที่สำคัญของชาติ จากการประมาณจำนวนนักเรียน นักศึกษาทั้งประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดโดยสำนักวิจัยเอแบค เค.เอส.ซี. อินเทอร์เน็ตโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ปี 2545 พบว่ามีนักเรียนนักศึกษาที่ติด/ใช้ยาเสพติดจำนวน 374,653 คน (สำนักงาน ป.ป.ส. 2545 : 51) นักเรียนนักศึกษาที่ติดยาเสพติดมักจะกระทำความผิดทางกฎหมายร่วมด้วย ซึ่งจากข้อมูลกองวิชาการสถานพินิจเด็กและเยาวชนกลาง พบว่าเด็กและเยาวชนที่รับไว้ในสถานพินิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2538-2543 เป็นเด็กและเยาวชนถูกจับกุมในคดีต่างๆ สามหมื่นกว่ารายในแต่ละปี 10 อันดับแรก คือ ยาเสพติด ลักทรัพย์ สारระเหย ทำร้ายร่างกาย พกพาอาวุธ การพนัน ข่มขืนกระทำชำเรา พรากผู้เยาว์ ปล้นทรัพย์ กระทำอนาจาร ส่วนคดีที่มีแนวโน้มสูงขึ้นในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ ยาเสพติด พกพาอาวุธ ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา การพนัน ในปี พ.ศ.2542 พบคดียาเสพติด 18,781 ราย จากทั้งหมด 37,388 รายคิดเป็นร้อยละ 50.23 และยาบ้าเป็นอันดับหนึ่งคิดเป็นร้อยละ 85.13 (เบญจพร ปัญญา ยง. 2545 : 10 – 11)

จากสถิติของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ปี 2545 พบว่าผู้เข้ามารับการบำบัดรักษามีจำนวนทั้งหมด 43,191 คน โดยเป็นผู้รับการรักษารายใหม่จำนวน 23,368 คน และจากสถิติอายุผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดทั่วประเทศ พบว่า ผู้เข้ารับการบำบัดมีอายุน้อยกว่า 15 ปี จำนวน 720 คน และอายุระหว่าง 15-19 ปี จำนวน 8,731 คน และอายุที่ผู้เข้ารับการบำบัดเริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรก พบว่า เริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุน้อยกว่า 15 ปี จำนวน 7,722 คน และเริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุระหว่าง 15 -19 ปี จำนวน 19,758 คน (www.oncb.go.th.) และพบว่าอายุที่เริ่มใช้ยาเสพติดมีความแตกต่างกันตามชนิดของยาเสพติด เช่น ผู้ที่เสพยาเฮโรอีนและกัญชาส่วนใหญ่จะเริ่มใช้ยาเสพติดเมื่ออายุระหว่าง 15 - 19 ปี อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาโดยรวมจะเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายที่ใช้ยาเสพติดทุกชนิดจะเริ่มใช้ในวัยเด็กหรือเยาวชนแทบทั้งสิ้น และมีแนวโน้มอายุที่จะเริ่มใช้ยาเสพติดลดลงโดยตลอด ในด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ผ่านมาเด็กและเยาวชนจะมีพฤติกรรมในการเสพเพียงอย่างเดียว แต่ใน

ปัจจุบันพบว่า ในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ใช้ยาเสพติดได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการค้าด้วย จากเหตุผลหลายประการ ได้แก่ เพื่อให้สามารถมียาเสพติดไว้เสพ การหาเงินเพื่อไปเที่ยวตาม สถานเริงรมย์ รวมทั้งใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเพื่อสนองความต้องการของตนเอง (www.oncb.go.th/c2-ststistic.html.) สาเหตุที่การระบาดเป็นเช่นนี้ได้ เพราะสังคมไทยโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนมีความ อ่อนไหวในค่านิยมและวัฒนธรรม ทำให้เกิดการเลียนแบบวัฒนธรรมของตะวันตกและต่อเนื่องไป ถึงค่านิยมการเสพยาเสพติดด้วย อีกทั้งโครงสร้างทางกฎหมายมีช่องโหว่ ทำให้เกิดกระบวนการ ค้ายาเสพติดแพร่หลาย (ปยารี่ พิริยะอุดมพร. 2543 : 1 – 2)

จากการศึกษาสาเหตุของการติดยาเสพติด พบว่าเกิดจากตัวผู้เสพและสภาพแวดล้อม เช่น สาเหตุด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสภาพแวดล้อม จากครอบครัวและสังคม (วีรวรรณ สุธีรไกรลาศ. 2536 : 1; อ้างอิงจาก Encore. 1987 : 4 – 5) โดยเฉพาะในเด็กวัยรุ่นสาเหตุสำคัญเกิดจากจิตใจและบุคลิกภาพ กล่าวคือ ผู้ที่มีแนวโน้มจะใช้ ยาเสพติดได้ง่ายมักจะเป็นผู้ที่มีความอ่อนแอทางด้านจิตใจ เช่น มีอารมณ์วู่วาม สุขภาพจิตไม่ ปกติ ขาดความมั่นใจ (วีรวรรณ สุธีรไกรลาศ. 2536 : 1; อ้างอิงจาก สุพัฒน์ ชีรเวชเจริญชัย. 2532 : 87) มีความอยากรู้ อยากลอง ต้องการเข้ากลุ่มเพื่อน ต้องการเลียนแบบ ขาดความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว สาเหตุอันเนื่องมาจากผู้ปกครอง เช่น ครอบครัวแตกแยก ความ บีบคั้นทางเศรษฐกิจของครอบครัว ทำให้ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ นอกจากนี้โรงเรียนและชุมชน ที่ตั้งของโรงเรียนก็มีส่วนทำให้มีการใช้ยาเสพติดด้วย เช่น ที่ตั้งโรงเรียนเป็นชุมชนแออัดมีการค้า ยาเสพติด ส่วนองค์ประกอบภายในโรงเรียนที่มีส่วนเอื้อต่อการใช้ยาเสพติดของนักเรียน เช่น ครูไม่มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหา ยาเสพติด และเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่เด็ก นักเรียน ตลอดจนมีขบวนการค้ายาเสพติดในโรงเรียน

โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สนใจศึกษาถึงทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมที่อธิบายถึงจิต ลักษณะหลายประการที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง โดยแบ่งต้นไม้อจริยธรรม เปรียบเสมือนต้นไม้ 3 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้อจริยธรรม คือ พฤติกรรมของคนดีและ คนเก่ง ส่วนที่เป็นลำต้นคือ สาเหตุทางจิตใจของพฤติกรรมต่างๆ มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทศนคติ คุณธรรม ค่านิยม 2) เหตุผลเชิงจริยธรรม 3) ลักษณะมุ่งอนาคต 4) ความเชื่ออำนาจภายในตน 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และส่วนที่เป็นรากแก้วได้แก่ สุขภาพจิต สติปัญญา และประสบการณ์ ทางสังคมซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำส่วนที่เป็นรากแก้วมาศึกษาซึ่งเป็นส่วนที่เป็นพื้นฐาน สำคัญในการที่จะทำให้บุคคลเป็นคนดีหรือคนเก่งได้ โดยรวมถึงการไม่เสพยาหรือเกี่ยวข้องกับยา เสพติด การที่บุคคลจะเป็นคนดีหรือคนเก่งได้นั้นต้องมีทศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นๆ ซึ่งรวมถึงทศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น การปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการติดยาเสพติดก็มีส่วน เกี่ยวข้องกับทศนคติทางลบต่อยาเสพติด ทศนคตินี้มี พื้นฐานมาจากสุขภาพจิต สติปัญญาและ ประสบการณ์ทางสังคม ดวงเดือน พันธมนาวิน (2528 : 28) กล่าวว่า สุขภาพจิตเป็นสิ่งที่สำคัญ

ที่จะทำให้จิตลักษณะอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการเกิดพฤติกรรมของบุคคลได้มาก ถ้าสุขภาพจิตของบุคคลดีอาจทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่น่าพึงปรารถนาได้มาก แต่ถ้าสุขภาพจิตเสื่อมอาจทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาได้ ซึ่งสุขภาพจิตที่ไม่ดีทำให้เกิดความทุกข์ใจ กังวลใจอาจเป็นสาเหตุให้วัยรุ่นใช้ยาเสพติดได้ ในส่วนของสติปัญญามีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับทัศนคติในเรื่องต่างๆ รวมทั้งยาเสพติด สติปัญญาทำให้บุคคลมีความสามารถในการคิดและตัดสินใจปรับตัว แก้ปัญหาต่างๆ ได้ เช่น การเรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติดทำให้มี ทัศนคติทางลบต่อยาเสพติด ส่วนในด้านประสบการณ์ทางสังคมต่อทัศนคตินั้น (สมพร พลอยงาม. 2525 : 13 – 14 ; อ้างอิงจาก เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. 2520 : 38 – 40) กล่าวว่า ทัศนคติ คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นๆ ไปในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งปัจจัยด้านประสบการณ์ทางสังคมนี้มีความเกี่ยวข้องกับสาเหตุการติดยาเสพติดของวัยรุ่นมา เช่น การได้รับประสบการณ์บอกเล่าจากเพื่อนว่าเสพยาเสพติดเพียงครั้งเดียวไม่ทำให้ติดยา จึงเชื่อและทดลองเสพยาจนติดยา

ด้วยความตระหนักถึงปัญหาสารเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาที่เหนี่ยวรั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ก่อให้เกิดความสูญเสียทางสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพอนามัยของเยาวชน นักเรียนที่ติดยาเสพติดต้องประสบกับความล้มเหลวทางการศึกษา สุขภาพอนามัยเสื่อมโทรม ติดเชื้อไวรัสเอดส์ เยาวชนจำนวนมากเสียนาคตเนื่องจากปัญหายาเสพติด (ศรีประกาย ทัดตานนท์. 2539 : 4) ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาตัวแปรจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการในทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมที่ส่งผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยศึกษาตัวแปรจิตลักษณะ ได้แก่ สุขภาพจิต สติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคม รวมทั้งศึกษาถึงตัวแปรทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ ระดับเศรษฐกิจและอาชีพผู้ปกครอง โดยศึกษาเปรียบเทียบถึงตัวแปรแต่ละตัวที่แตกต่างกันต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้กิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลของทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดหลังการทดลองกับกลุ่มควบคุม ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการนำกิจกรรมด้านยาเสพติดไปใช้กับกลุ่มอื่นๆ ต่อไป และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจิตลักษณะของวัยรุ่นเพื่อป้องกันยาเสพติดด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด และกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ เพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง
3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น
4. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญา กับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น
5. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทางสังคมกับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบผลของการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีเกี่ยวกับทัศนคติต่อยาเสพติดของวัยรุ่น เพื่อเป็นแนวทางในการให้โรงเรียนอื่นๆ ได้นำกิจกรรมด้านยาเสพติดไปใช้ต่อไป
2. ทำให้ทราบผลที่เกิดจากความแตกต่างกันของลักษณะทางชีวสังคมด้าน เพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครองที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น
3. ทำให้ทราบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิต สติปัญญา ประสบการณ์ทางสังคมกับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้กับกลุ่มอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมสันพิทยาคม สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 325 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมสันพิทยาคม สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 66 คน โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากมา 2 ห้องเรียน และทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 33 คน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 33 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

- 1.1 กิจกรรม ได้แก่

- 1.1.1 กิจกรรมด้านยาเสพติด
- 1.1.2 กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
- 1.2 ลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่
 - 1.2.1 เพศ แบ่งเป็น
 - 1) เพศชาย
 - 2) เพศหญิง
 - 1.2.2 ระดับเศรษฐกิจ แบ่งเป็น
 - 1) ระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง
 - 2) ระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ
 - 1.2.3 อาชีพของผู้ปกครอง แบ่งเป็น
 - 1) อาชีพค้าขาย
 - 2) อาชีพรับจ้าง
 - 3) อาชีพรับราชการ
- 1.3 จิตลักษณะ 3 ประการ แบ่งเป็น
 - 1.3.1 สุขภาพจิต แบ่งเป็น
 - 1) สุขภาพจิตสูง
 - 2) สุขภาพจิตต่ำ
 - 1.3.2 สติปัญญา แบ่งเป็น
 - 1) สติปัญญาสูง
 - 2) สติปัญญาต่ำ
 - 1.3.3 ประสพการณ์ทางสังคม แบ่งเป็น
 - 1) ประสพการณ์ทางสังคมสูง
 - 2) ประสพการณ์ทางสังคมต่ำ
- 2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด แบ่งเป็น
 - 2.1 ความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด
 - 2.2 ความรู้สึกต่อยาเสพติด
 - 2.3 ความพร้อมทางจิตใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

✓ 1. ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือยาใดๆก็ตาม เมื่อบุคคลเสพหรือรับเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการอื่นๆ ติดต่อกันเป็นเวลานานหรือชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้ว จะก่อให้เกิดสภาพเป็นพิษเรื้อรังและก่อความเสื่อมโทรมต่อผู้เสพและสังคมสำหรับชนิดของยาเสพติด ได้แก่ สารระเหย เฮโรอีน ยาบ้า และบุหรื

2. วิทยุร่น หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสันพิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

3. เพศ หมายถึง ลักษณะทางพันธุกรรมที่แสดงออกถึงความเป็นหญิงหรือชายของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสันพิทยาคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

✓ 4. ระดับเศรษฐกิจ หมายถึง รายได้ของครอบครัวที่ได้รับในแต่ละเดือน ซึ่งรายได้นี้จะ นำมาใช้จ่ายในการเลี้ยงดู แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

4.1 ระดับเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ได้แก่ ครอบครัวที่มีรายได้ระหว่าง 8,001 บาทขึ้นไป ต่อเดือน

4.2 ระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ได้แก่ ครอบครัวที่มีรายได้ไม่เกิน 8,000 บาทต่อเดือน

✓ 5. ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่ให้ความอุปการะและดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

✓ 6. อาชีพของผู้ปกครอง หมายถึง อาชีพของผู้ปกครองที่ทำรายได้หลักให้ครอบครัว แบ่งได้ดังนี้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2533 : 2)

6.1 ค้าขาย หมายถึง ผู้ประกอบการค้าทุกชนิด

6.2 รับจ้าง หมายถึง ผู้ที่ทำงานโดยได้รับค่าจ้างจากนายจ้าง ซึ่งไม่ใช่หน่วยงาน ราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

6.3 รับราชการ หมายถึง ผู้ที่ทำงานในหน่วยงานราชการหรือรัฐวิสาหกิจ รวมทั้ง องค์การระหว่างประเทศ โดยได้รับค่าจ้าง

✓ 7. สุขภาพจิต หมายถึง ความรู้สึกทุกข์ใจ อันเนื่องมาจากปัญหาทางจิต ซึ่งได้แก่ความ วิตกกังวล ความกลัว โกรธง่าย ตื่นเต้นง่าย ขาดสมาธิ ขาดความกล้า และกลัวความผิด

✓ 8. สถิติปัญญา เป็นคุณสมบัติทางจิตวิทยาอย่างหนึ่ง หมายถึง ความสามารถในการ เรียนรู้ ความเฉลียวฉลาด รับรู้สิ่งแวดล้อมได้อย่างลึกซึ้งเป็นนามธรรมและถูกต้องแม่นยำ มี ความคิดแบบนามธรรมนอกเหนือจากการคิดแบบรูปธรรม ทั้งการคิดแบบเอกนัยและอเนกนัย ซึ่งในการวิจัยนี้ได้ใช้ผลการเรียนเฉลี่ยสะสมเป็นเครื่องมือวัดสติปัญญา

✓ 9. ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การคิดหรือการตัดสินใจต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีโอกาสในการคบหาสมาคมเพื่อนในวัยใกล้เคียงกัน เช่น เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน รู้จัก แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น เล่นรวมกับผู้อื่นโดยไม่เอาแต่ใจตนเองให้รู้จักสังเกตปฏิกิริยาพึงเหตุผลหรือ ความต้องการของผู้อื่น เล่าประสบการณ์ในชีวิตของตนและของผู้อื่นที่ตนประสบมาให้ผู้อื่นฟัง ไปทัศนศึกษาเป็นครั้งคราว เพื่อได้เรียนรู้ถึงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ต่างไปจากบ้าน และมีโอกาส ได้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนประเภทต่าง ๆ แสวงหาความรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจน ทัศนคติและค่านิยมของบุคคลโดยทั่วไปในสังคม โดยผ่านทางสื่อสารมวลชนที่เหมาะสม เช่น หนังสือพิมพ์ สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

1. กิจกรรมด้านยาเสพติด หมายถึง กิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างมีระบบโดยนำเนื้อหาเรื่องยาเสพติดมาแบ่งออกเป็นตอนๆ และจัดหาสื่อการสอนที่เหมาะสม ได้แก่ วีดีโอเทป ภาพยาเสพติด เอกสาร แผ่นพับ และใช้สถานการณ์จำลอง เกมส์ มาประกอบการสอนด้วย สำหรับเนื้อหาที่ใช้ในกิจกรรมด้านยาเสพติด ได้แก่ ความหมายของยาเสพติด ประเภทของยาเสพติด ลักษณะของยาเสพติด การสังเกตอาการของผู้ติดยาเสพติด โทษและอันตรายของยาเสพติด ชุดกิจกรรมด้านยาเสพติด มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ 10 กิจกรรม ซึ่งกิจกรรมชุดที่ 1-6 ตรงกับองค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด กิจกรรมชุดที่ 7-8 ตรงกับองค์ประกอบด้านความรู้สึกต่อยาเสพติด กิจกรรมชุดที่ 9-10 ตรงกับองค์ประกอบด้านความพร้อมทางจิตใจ แต่ละกิจกรรมใช้เวลาในการฝึกประมาณ 1 คาบ (50 นาที) ขั้นตอนของทุกกิจกรรมประกอบด้วย

- 1.1 ขั้นนำ
- 1.2 ขั้นกิจกรรม
- 1.3 ขั้นสรุป
- 1.4 ขั้นประเมินผล

หลักสำคัญของการสร้างชุดฝึกนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบของทัศนคติ (นวลละออ สุภาพล. 2534 : 19; อ้างอิงจาก McGuire. 1996 : 155 – 156)

2. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กิจกรรมที่ก่อให้เกิดแรงปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม (Interacting Forces) ซึ่งแรงต่างๆ เหล่านี้จะรวมตัวกันและดำเนินการเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของกลุ่มประกอบไปด้วย 10 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสร้างความคุ้นเคย กิจกรรมมองคน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การสื่อความหมาย การตัดสินใจ กระบวนการทำงานกลุ่ม การรวมกลุ่มปฏิบัติงาน ความสามัคคี การติชมซึ่งกันและกัน และเกมส์

3. ทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อยาเสพติดไปทางบวกหรือทางลบ ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มการตอบสนองเฉพาะไปตามความรู้สึกนั้น แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

- 3.1 ความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด หมายถึง เป็นการที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดว่าดี มีประโยชน์หรือไม่ดี มีโทษเพียงใด
- 3.2 ความรู้สึกต่อยาเสพติด หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบยาเสพติดหรือรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจในยาเสพติด
- 3.3 ความพร้อมทางจิตใจ หมายถึง การที่บุคคลมีความพร้อมทางจิตใจที่จะเสพหรือไม่เสพยาเสพติด ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด

ตัวแปรทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดวัดจากแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 21 ข้อ จาก 3 องค์ประกอบของทัศนคติ โดยแต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 หน่วย

แบบวัดองค์ประกอบ 1 และ 2 ให้ตอบจาก เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนแบบวัดในองค์ประกอบ 3 ให้ตอบ จริงที่สุด ถึงไม่จริงเลย ในกรณีแบ่งทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทัศนคติไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดและกลุ่มทัศนคติดีเกี่ยวกับยาเสพติด โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการแบ่งคือ ผู้ที่มีคะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย หมายถึง ผู้ที่มีทัศนคติไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยถือว่าเป็นผู้ที่มีทัศนคติดีเกี่ยวกับยาเสพติด

4. สุขภาพจิต หมายถึง ความรู้สึกทุกข์ใจ อันเนื่องมาจากปัญหาทางจิต ซึ่งได้แก่ ความวิตกกังวล ความกลัว โกรธง่าย ตื่นเต้นง่าย ขาดสมาธิ ขาดความกล้า และกลัวความผิด

ตัวแปรนี้วัดจากแบบวัดสุขภาพจิต ซึ่งวัดความวิตกกังวลต่างๆ สร้างขึ้นโดย ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบปัจฉิม (2524) โดยใช้ประโยคประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 6 หน่วย จาก "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" จำนวน 20 ประโยค คะแนนของผู้ตอบแต่ละคนจึงมีพิสัยระหว่าง 20-120 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม แสดงว่าเป็นผู้มีสุขภาพจิตสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่าเป็นผู้มีสุขภาพจิตต่ำ

5. สติปัญญา เป็นคุณสมบัติทางจิตวิทยาอย่างหนึ่ง หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้ ความเฉลียวฉลาด รับรู้สิ่งแวดล้อมได้อย่างลึกซึ้งเป็นนามธรรมและถูกต้องแม่นยำ มีความคิดแบบนามธรรมนอกเหนือจากการคิดแบบรูปธรรม ทั้งการคิดแบบเอกนัยและอเนกนัย

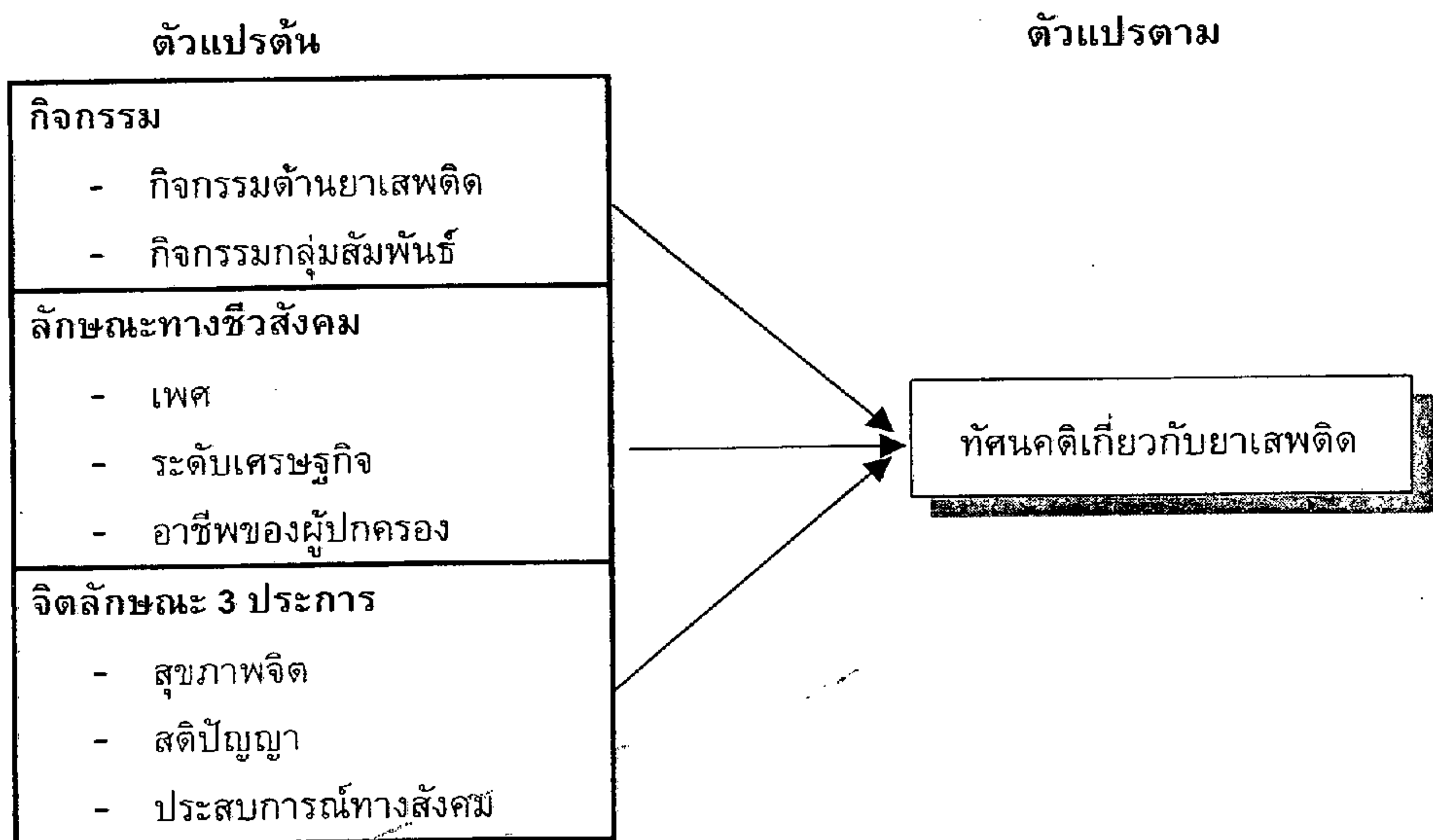
ตัวแปรนี้วัดจากผลการเรียนเฉลี่ยสะสมโดยใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยถือว่าเป็นผู้มีสติปัญญาสูง ส่วนกลุ่มผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยถือว่าเป็นผู้มีสติปัญญาต่ำ

6. ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การคิดหรือการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง มีโอกาสในการคบหาสมาคมเพื่อนในวัยใกล้เคียงกัน เช่น เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น เล่นรวมกับผู้อื่นโดยไม่เอาแต่ใจตนเองให้รู้จักสังเกตปฏิกิริยาพึงเหตุผลหรือความต้องการของผู้อื่น เล่าประสบการณ์ในชีวิตของตนและของผู้อื่นที่ตนประสบมาให้ผู้อื่นฟังไปทัศนศึกษาเป็นครั้งคราว เพื่อได้เรียนรู้ถึงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ต่างไปจากบ้าน และมีโอกาสได้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนประเภทต่างๆ แสวงหาความรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมของบุคคลโดยทั่วไปในสังคม โดยผ่านทางสื่อสารมวลชนที่เหมาะสม เช่น หนังสือพิมพ์ สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

ตัวแปรนี้วัดจากแบบวัดที่ปรับปรุงมาจากแบบวัดส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคม ที่สร้างขึ้นโดย ศิริอร นพกิจ (2545) ซึ่งปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของ งามดา วณิชานนท์ และคนอื่นๆ (2529) ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบสอบถามที่มีเนื้อหาตั้งกล่าวข้างต้น จำนวน 9 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 หน่วย คือ จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง และไม่จริงเลย คะแนนรวมของแต่ละคนจะอยู่ในพิสัยระหว่าง 9-54 คะแนน

ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางสังคมสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางสังคมต่ำ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย
3. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศหญิงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง
4. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจสูง
5. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ
6. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย

7. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง
8. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ
9. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีสุขภาพจิตสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีสุขภาพจิตต่ำ
10. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีสติปัญญาสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีสติปัญญาต่ำ
11. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีประสบการณ์ทางสังคมสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีประสบการณ์ทางสังคมต่ำ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องผลการให้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีจิตลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ สุขภาพจิต สติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคมแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับยาเสพติด

- 1.1 ความหมายของยาเสพติด
- 1.2 ประเภทของยาเสพติด
- 1.3 อาการและโทษของเฮโรอีน ยาบ้า สารระเหย บุหรี่
- 1.4 โทษและอันตรายของยาเสพติด
- 1.5 สาเหตุของการติดยาเสพติด
- 1.6 การป้องกันยาเสพติด

2. เอกสารเกี่ยวกับทัศนคติ

- 2.1 ความหมายของทัศนคติ
- 2.2 การเกิดทัศนคติ
- 2.3 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

3. ทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

4. กิจกรรมฝึกหรือโปรแกรมฝึกกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะ 3 ประการกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

- 5.1 ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม
- 5.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด
- 5.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญากับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด
- 5.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางสังคมกับทัศนคติเกี่ยวกับ

ยาเสพติด

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวสังคมกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

- 6.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด
- 6.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับเศรษฐกิจกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด
- 6.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพผู้ปกครองกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

1. เอกสารเกี่ยวกับยาเสพติด

1.1 ความหมายคำว่า ยาเสพติดให้โทษ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization หรือ W.H.O.) ได้ให้นิยามของสิ่งเสพติดให้โทษว่า หมายถึง สารหรือยาที่รับเข้าสู่ร่างกายจะโดยการรับประทาน ฉีด สูบ หรือดม ติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้ว ทำให้มีผลต่อจิตใจและร่างกายของผู้ได้รับในลักษณะ ดังนี้

1. มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะเสพยาหรือสารนั้นต่อไปอีก
2. มีความโน้มเอียงที่จะเพิ่มปริมาณยาหรือสารนั้นมากขึ้นเรื่อยๆ
3. ผู้ที่ใช้ยาหรือสารนั้นเป็นเวลานาน จะทำให้เกิดผลร้ายต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ

จากความหมายของคำว่า การติดสิ่งเสพติดให้โทษ (Addiction) หรือบางครั้งก็เรียกกันสั้นๆ เพียงว่า การติดยา แตกต่างจากคำว่าติดเป็นนิสัย (Habituation) เพราะการติดเป็นนิสัยหมายถึง สารใดๆ ก็ตามที่น่ามาเสพแล้วเกิดอาการติดขึ้น เนื่องจากความเชื่อมั่นหรือนิสัยความเคยชินของผู้เสพเอง โดยที่สารนั้นไม่มีฤทธิ์ทำให้ติด เช่น บุหรี่ หมาก ยานัตถ์ ยาถ่าย ยาต้องสุรา เป็นต้น

ส่วนความหมายของยาเสพติดในแง่กฎหมายนั้น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2519 บัญญัติว่า ยาเสพติดรวมถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2465 บัญญัติว่า ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง “ยาต่างๆ ตามบัญชีในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งประกาศตามพระราชบัญญัติยา ซึ่งรัฐมนตรี (สาธารณสุข) เห็นว่าอาจทำให้เสพติดแล้วให้โทษกับผู้บริโภค”

2. กัญชาตามกฎหมายว่าด้วยกัญชา
3. ฝิ่นตามกฎหมายว่าด้วยฝิ่น
4. พืชกระท่อมตามกฎหมายว่าด้วยพืชกระท่อม
5. วัตถุออกฤทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามที่รัฐมนตรีกำหนดให้เป็นยาเสพติด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา (สุพัฒน์ วีระเวชเจริญชัย. 2533 : 59-60)

ส่วนยาเสพติดตามความหมายของพระราชบัญญัติยาเสพติด พุทธศักราช 2522 ซึ่งปรากฏในมาตรา 4 กำหนดไว้ดังนี้ (เรื่องชัย บุญศักดิ์. 2527: 13; อ้างอิงจาก เสถียร วิชัยลักษณ์. 2522 : 2)

ยาเสพติดหมายความว่า สารเคมีหรือวัตถุนิตใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือประการใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกาย และจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลงกับให้รวมตลอดถึงสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรี

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความว่ายาสามัญประจำบ้านบางตำราตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดผสมอยู่

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ว่า ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมี ซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันช่วงระยะเวลาหนึ่งก็จะติดก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม เช่น ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับ สุรา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 900)

สรุปได้ว่า ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีใดแล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ เช่น มีความต้องการเสพติดต่อกันเรื่อยๆ เพิ่มปริมาณยาหรือสารนั้นมากขึ้น เมื่อหยุดยาหรือสารนั้นจะมีอาการถอนยาและมีผลเสียต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ

1.2 ประเภทของยาเสพติดให้โทษ

การแบ่งประเภทของยาเสพติดให้โทษ ได้มีผู้แบ่งหลายแบบ ซึ่งขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการแบ่งที่แตกต่างกันไป ดังเช่น

สุชาติ โสมประยูร (2521: 188)แบ่งประเภทของยาเสพติดให้โทษเป็น 3 ชนิด คือ

1. สิ่งเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) คือสิ่งเสพติดที่สกัดจากพืชบางชนิด เช่น ฝิ่น กัญชา พืชกระท่อม โคเคอิน ซึ่งอาจจะนำมาเปลี่ยนแปลงธาตุต่อไปอีกด้วยกรรมวิธีทางเคมี เช่น การแปรรูปฝิ่นเป็นมอร์ฟิน เฮโรอีน และโคเคอิน เป็นต้น

2. สิ่งเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) คือสิ่งเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมี ซึ่งนำมาใช้แทนยาเสพติดธรรมชาติได้ เพราะมีสารที่ทำให้เสพติดผสมอยู่ เช่น เพธิดีน (Pethedene) ไฟเซบโดน (Phyceptone) เป็นต้น

3. สิ่งเสพติดเป็นนิสัย (Habitual Drugs) คือ สิ่งเสพติดบางจำพวกที่เมื่อเสพบ่อยครั้งจะเกิดอาการเสพติดเป็นนิสัย เช่น บาบิทูเรท ซึ่งเป็นยาจำพวกระงับประสาท หรือแอมเฟตามีน ซึ่งเป็นยาประเภทกระตุ้นประสาท เป็นต้น

ประเภทของสิ่งเสพติดแบ่งตามลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. แบ่งตามลักษณะของการกำเนิด ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 สิ่งเสพติดธรรมชาติ เช่น ฝิ่น กัญชา กระท่อม เป็นต้น

1.2 สิ่งเสพติดสังเคราะห์ เช่น เฮโรอีน ยานอนหลับ ยาระงับประสาท ยาหลอนประสาท เป็นต้น

2. แบ่งตามฤทธิ์ของยาที่มีต่อร่างกายของมนุษย์ ได้แก่

2.1 ยากดประสาทสมอง ได้แก่ เฮโรอีน มอร์ฟิน เหล้าแหม่ง

2.2 ยากระตุ้นประสาท ได้แก่ แอมเฟตามีน ไบกระท่อม จะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาททำให้เกิดความตื่นตัวและกระวนกระวาย

2.3 ยาหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี เมสคาลีน ทำให้เกิดประสาทหลอนเห็นภาพผิดไปจากปกติ

2.4 ยาที่ออกฤทธิ์หลายอย่าง ทั้งกดประสาท กระตุ้นประสาท และประสาทหลอน เช่น กัญชา

3. แบ่งตามลักษณะของสาร ซึ่งในวงการแพทย์ใช้อยู่ แบ่งเป็น 6 ประเภท คือ

3.1 ยาเสพติดประเภทฝิ่นและผลิตภัณฑ์ที่มาจากฝิ่น เช่น มอร์ฟิน ทิงเจอร์ฝิ่น เฮโรอีน โคเคอิน ตลอดจนสารสังเคราะห์อื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกัน เช่น เพธิดีน เมธาโดน เป็นต้น

3.2 ยากดประสาท ในวงการแพทย์เรียกว่ายากล่อมประสาทซึ่งฟังแล้วน่ารับประทานเป็นอย่างยิ่ง แต่ที่จริงเป็นยากดประสาทที่จะไปออกฤทธิ์ต่อระบบสมองส่วนกลางโดยตรง

3.3 ยาประเภทนี้มีอยู่หลายอย่าง เช่น ฟิโนบาบิโตน เซคโคนาลหรือเหล้าแห้ง ซอลเนอร์ลทิวบาล รวมทั้งยานอนหลับอื่นๆ และยาสังเคราะห์ใหม่ กลูตาไมล์ และเมตากูอาโลน ยากกระตุ้นประสาท ได้แก่ แอมเฟตามีน โคเคอิน ไบกระท่อม เป็นต้น

3.4 ยาหลอนประสาท ได้แก่ กัญชา แอลเอสดี ดีเอ็มที เอสทีพี และเห็ดบางชนิด ยาประเภทนี้จะออกฤทธิ์ทำให้ประสาทรับรู้ของร่างกายผิดแปลกไปจากเดิม

3.5 สารระเหยชนิดต่าง ๆ เช่น เบนซิน ทินเนอร์ และกาวติดเครื่องใช้ต่าง ๆ

3.6 แอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ เป็นต้น ซึ่งเพิ่งจะได้รับการจัดสรรเข้าอยู่ในพวกสิ่งเสพติดเมื่อไม่นานมานี้เอง นอกจากนี้บุหรี่ยังถือว่าเป็นสิ่งเสพติดด้วย เนื่องจากเข้าลักษณะของสิ่งเสพติดที่ว่าเมื่อหยุดใช้สารจะเกิดอาการอดสาร

กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 3 – 4) ได้แบ่งประเภทของสิ่งเสพติดว่า ถ้าแบ่งตามแหล่งเกิดของยา ก็แบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1) สิ่งเสพติดธรรมชาติ เช่น ฝิ่น กัญชา กระท่อม เป็นต้น และ 2) สิ่งเสพติดสังเคราะห์ เช่น เฮโรอีน ยานอนหลับ ยาระงับประสาท เป็นต้น

แต่ถ้าจะแบ่งสิ่งเสพติดออกตามฤทธิ์ของยาที่มีต่อร่างกายก็แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ยากดประสาท ทำให้ประสาทและสมองมีนชา อารมณ์จิตใจเฉื่อยชา และกล้ามเนื้อหย่อนคลาย เช่น ฝิ่น อนุพันธ์ของฝิ่น เฮโรอีน และยานอนหลับ เป็นต้น

2. ยากกระตุ้นประสาท ทำให้ประสาท และสมองตื่นตัว กระวนกระวาย ได้แก่ ไบกระท่อม แอมเฟตามีน ยาขยัน เป็นต้น

3. ยาหลอนประสาท ทำให้ประสาทหลอน เห็นภาพผิดไปจากปกติ ความรู้สึกสัมผัสแปรปรวน ได้แก่ เอสทีพี แอลเอสดี เป็นต้น

4. ยาที่ออกฤทธิ์ผสมผสานกัน ยาเสพติดบางชนิดเมื่อเสพประมาณน้อยจะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท และต่อมากดประสาท แต่ถ้าเสพประมาณมากขึ้นอีกจะทำให้เกิดประสาทหลอนได้ เช่น กัญชา

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวข้างต้น พบว่า มีการแบ่งประเภทของสิ่งเสพติดให้โทษไว้หลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งสรุปได้ว่าการแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. แบ่งตามแหล่งกำเนิดของสารจะจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ สิ่งเสพติดธรรมชาติและสิ่งเสพติดสังเคราะห์

2. แบ่งตามฤทธิ์ของยาที่มีต่อร่างกายจะแบ่งเป็น 4 ประเภทคือ ประเภทยากดประสาท ประเภทยากระตุ้นประสาท ประเภทยาหลอนประสาท และประเภทยาที่ออกฤทธิ์ผสมผสานกัน

3. แบ่งตามลักษณะของสารที่ใช้ในวงการแพทย์จะแบ่งเป็น 6 ประเภท คือ ยาเสพติดประเภทฝิ่น และผลิตภัณฑ์ที่มาจากฝิ่น ยากดประสาท ยากระตุ้นประสาท ยาหลอนประสาท สารระเหยชนิดต่าง ๆ และแอลกอฮอล์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษายาเสพติด 4 ชนิด ได้แก่ เฮโรอีน ยาบ้า สารระเหย และบุหรี่ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.3 อาการและโทษของยาเสพติด

1.3.1 เฮโรอีน (Heroin)

ศศิธร พรไพรินทร์ (2541 : 24-25) กล่าวว่าเฮโรอีนมีชื่อทางเคมีว่า ไดอาซีติล มอร์ฟีน ไฮโดรคลอไรด์ โดยใช้มอร์ฟีน มาทำปฏิกิริยากับสารอาซิติลคลอไรด์ หรือกรดแอนไฮดรัสอาซิติก ได้ผลลัพธ์เป็นเฮโรอีนบริสุทธิ์ ซึ่งนับเป็นสิ่งเสพติดที่ร้ายที่สุด เพราะมีฤทธิ์ร้ายแรงกว่ามอร์ฟีนประมาณ 3 – 8 เท่า แรงกว่าฝิ่นถึง 80 เท่า และถ้าทำให้บริสุทธิ์ จะมีฤทธิ์แรงกว่าฝิ่นถึง 10 เท่าเฮโรอีนที่ระบวดอยู่ในขณะนี้ มี 2 ชนิดด้วยกัน คือ

1. เฮโรอีนบริสุทธิ์ เป็นผงละเอียดสีขาวคล้ายแป้ง ไม่มีกลิ่น รสขมจัด บรรจุของกระดาศ ของพลาสติก หรือหลอดกาแฟ เสพเข้าร่างกายโดยผสมกับบุหรี่ ยานัตถ์ เฮโรอีนเบอร์ 4 หรือผงขาว มีเฮโรอีนบริสุทธิ์ มากกว่าร้อยละ 80 สามารถละลายน้ำฉีดเข้าสู่ร่างกายได้

2. เฮโรอีนไม่บริสุทธิ์ เป็นเฮโรอีนที่มีสารอื่นเจือปน เช่น สารหนูสตริกนิน (ที่ใช้เป็นยาเบื่อหนู) ยานอนหลับ เป็นต้น เรียกกันว่า เฮโรอีนเบอร์ 3 หรือไอระเหย มีสีต่างๆ หลายสี แล้วแต่ว่าจะผลิตมาจากแหล่งใด เช่น สีม่วงอ่อน สีชมพู สีเหลือง สีดินลูกรัง เป็นต้น อาจทำเป็นแคปซูล หรือใส่ถุงพลาสติก เฮโรอีนชนิดนี้เสพเข้าสู่ร่างกาย โดยวิธีสูบ (ดูดควัน) เฮโรอีนมีชื่อเรียกในนามแฝงต่าง ๆ เช่น แคป ไข่ เฮโรอีน ผงขาว และไอระเหย

เฮโรอีนสามารถเข้าสู่ร่างกายได้หลายวิธี ดังนี้คือ (ศศิธร พรไพรินทร์. 2541 : 24)

1. นำเฮโรอีนใส่กระทะ หรือวางบนแผ่นตะกั่ว หรือช้อนโลหะ นำมาลนไฟให้ไหม้แล้วใช้หลอดกาแฟดูดเอาควันเข้าปาก เรียกว่า สูบไอระเหย หรือแคป

2. ใช้สูดเข้าจมูกแบบยานัตถ์

3. ใช้ผงเฮโรอีนยัดใส่ไส้บุหรี่ หรือผสมกับยาเส้น แล้วจุดสูบเหมือนบุหรี่ธรรมดา

4. ใช้ผสมอาหารหรือเครื่องดื่มรับประทานโดยผู้บริโภคไม่ทราบว่ามีส่วนผสมอยู่
5. นำมาละลายน้ำฉีดเข้ากล้ามเนื้อ หรือฉีดเข้าหลอดเลือดดำเหมือนมอร์ฟิน

อาการของผู้ติดเฮโรอีน

ลักษณะทั่วไปของผู้ติดเฮโรอีน คือ จะมีร่างกายผอมซีด นัยน์ตาเหลือง หน้าคล้ำ ดวงตาเหม่อลอย ผิวกายดำคล้ำ น้ำหนักตัวลดอย่างรวดเร็ว สมองเลื่อม ฟุ้งซ่าน บางครั้งกำลังพูดเรื่องหนึ่งกลับไปพูดอีกเรื่องหนึ่ง อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย มีความวิตกกังวลเสมอ อาการหายใจช้ากว่าปกติ ผู้ที่เสพเฮโรอีนเกินขนาดอาจถึงแก่ความตายได้ โดยหัวใจหยุดทำงาน อาการของผู้ที่เริ่มเสพเฮโรอีน จะมีอาการร่วง มึนงง และหลับได้สนิท บางครั้งมีอาการคลื่นไส้ และอาเจียน

โทษของการเสพเฮโรอีน

เฮโรอีนมีคุณสมบัติทางเภสัชวิทยาเหมือนมอร์ฟิน เพราะเฮโรอีนเมื่อเข้าไปในร่างกายจะถูกไฮโดรคลอไรด์ให้กลายเป็นมอร์ฟินก่อน แล้วจึงออกฤทธิ์ต่อร่างกาย เฮโรอีนละลาย ได้ดีในไขมัน สามารถผ่านซึมผ่านเข้าสู่สมองได้ดีกว่ามอร์ฟิน ฤทธิ์ของเฮโรอีนจึงรุนแรงกว่ามอร์ฟินหลายเท่า เฮโรอีนมีโทษ 2 ประการ คือ ทางกาย และทางใจ

1. โทษทางกาย เฮโรอีนมีโทษทางกายอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1.1 การเปลี่ยนแปลงทางกายในระยะเฉียบพลันหลังจากเสพแล้ว ผู้เสพจะรู้สึกปลอดโปร่งสบายใจ จนกระทั่งลืมความหิว ความเจ็บปวด และความพอใจเรื่องเพศ สำหรับผู้ใช้ครั้งแรกจะมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ถ้าใช้ขนาดไม่มากร่างกายจะรู้สึกอบอุ่น และแขนขาหนักปากแห้ง ต้องดื่มน้ำบ่อยๆ ถ้าหากได้รับปริมาณมาก อาจถึงตายได้ เนื่องจากตัวยาไปกดศูนย์ควบคุมการหายใจ

1.2 การเปลี่ยนแปลงทางกายระยะยาว เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากใช้ยามาเป็นระยะเวลาอันยาวนานติดต่อกัน ร่างกายจะซูบผอม และท้องผูกอย่างรุนแรง เบื่ออาหาร ความจำเสื่อม มีความสนใจในเรื่องเพศน้อยมากหรือไม่มีเลย อาจเกิดโรคติดเชื้อที่เยื่อปอดหัวใจ และเส้นหัวใจ หนองที่ผิวหนัง โรคบาดทะยัก ซึ่งมักเกิดขึ้นกับผู้ฉีดเฮโรอีนได้ผิวหนังเป็นเวลานานๆ โรคนิวมอเนีย ซึ่งจะเกิดกับผู้ติดยาที่มีสุขภาพไม่ดี รวมทั้งโรคเอดส์ ซึ่งเกิดจากการใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน โดยปกติการใช้ยาในระยะยาว จะก่อให้เกิดอาการติดยาทางกาย ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะที่สำคัญ 2 ประการคือ

อาการต้านยาหรือดื้อยา เมื่อผู้เสพเฮโรอีนใช้ยาไปปริมาณหนึ่งเป็นระยะเวลานานๆ ผู้ใช้จะรู้สึกไม่ได้ผล ไม่ได้ความพอใจเท่าที่ต้องการ เนื่องจากร่างกายชินกับยานั้นจึงต้องเพิ่มปริมาณของยาขึ้นอีก เพื่อให้เกิดอาการเหมือนกับที่เคยได้รับ และในการเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อยๆ นี้ ก็เสี่ยงกับอันตรายที่จะติดตามมา พร้อมกับการใช้ยาในปริมาณมากเกินขนาดด้วยอาการถอนยาหรือ

อาการขาดยา สืบเนื่องมาจากการหยุดยา หรือการขาดยา หลังจากใช้ยาต่อเนื่องมานานๆ จะเกิดอาการกระวนกระวาย ปวดตามตัวขนลุก ม่านตาขยาย น้ำมูกน้ำตาไหล หาวบ่อยๆ เหงื่อออกมาก คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน หายใจถี่กระชั้นขึ้นกว่าปกติ ความดันโลหิตสูงขึ้น อาการนี้จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ผู้ติดเฮโรอีนจึงกลัวการขาดยามาก ทำให้ไม่กล้าเลิกยา ต้องใช้ยาต่อไป อาการขาดยาเฮโรอีนจะเกิดขึ้นภายใน 8-12 ชั่วโมง หลังการเสพครั้งสุดท้าย และมีอาการรุนแรงมากใน 24-48 ชั่วโมง แต่อาการขาดยานี้ไม่ทำให้ถึงตายได้ ถ้าผู้ติดเฮโรอีนไม่มีโรคแทรกซ้อนอย่างอื่น ผู้ติดเฮโรอีนบางคนอาจทนต่ออาการเหล่านี้ได้ ต่อไปอาการจะค่อยๆ สงบลงไปเองในเวลา 1-2 ชั่วโมง แต่ยังมีอาการเพลีย นอนไม่หลับ และหงุดหงิดไปอีกเป็นเวลาหลายเดือน

2. โทษทางใจ

ผู้ที่ได้ประสบกับฤทธิ์ของเฮโรอีนแล้วจะติดใจ และพอใจที่จะได้รับอีก ซึ่งเป็นความรู้สึกสบายใจ หรือสนุกสนาน หรือความรู้สึกเมาลึ้มความทุกข์โศก และหลุดพ้นจากโลกความเป็นจริงไปสู่โลกความฝัน ผู้ติดเฮโรอีนจะรู้สึกมีแรงผลักดัน หรืออำนาจบางอย่างมาบังคับให้ไปใช้ยา โดยตนเองไม่สามารถยับยั้งได้ จึงต้องพยายามหาหนทางสนองความต้องการของตัวแม้จะเป็นการกระทำที่ผิดหรือเสี่ยงก็ตาม

1.3.2 แอมเฟตามีน (Amphetamine)

สุกัญญา เจียมประชา (2543 : 57-58) กล่าวว่า แอมเฟตามีนหรือยาบ้าหมายถึง ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ที่มีฤทธิ์กระตุ้นประสาท มีผลทำให้ผู้เสพมีความรู้สึกสดชื่น กระปรี้กระเปร่า ไม่เหนื่อยง่าย แต่เมื่อเสพติดกันเป็นระยะเวลานานจะทำลายสุขภาพร่างกายและสุขภาพจิต

ประเภทของยาบ้า

ยาบ้าจัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2539) ให้ประกาศสารแอมเฟตามีน หรือยาบ้า และอนุพันธ์ของแอมเฟตามีน ซึ่งเดิมเป็นวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในประเภท 1 และ 2 จำนวน 16 ชนิด ไปเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ดังนี้

ประเภทของยาบ้าที่จัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ได้แก่

1. ไดเมทอกซี แอมเฟตามีน
2. ไดเมทอกซี โบรมแอมเฟตามีน .
3. 2,5 ไดเมทอกซี-4-เอทิลแอมเฟตามีน
4. 3,4-เมทิลลีนไดออกซีเมทแอมเฟตามีน
5. เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน

6. 5-เมทอกซี-3,4เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน
7. พาราเมทอกซีแอมเฟตามีน
8. ไตรเมทอกซีแอมเฟตามีน
9. เดกซ์โตร เลเซอร์ไยด์ หรือ แอลเอสดี
10. เลแวมเฟตามีน
11. เลโวเมทแอมเฟตามีน
12. แอมเฟตามีน
13. เมทแอมเฟตามีน
14. เดกซ์แอมเฟตามีน
15. เมโคลควาโลน
16. เมทาควาโลน

อาการของผู้เสพยาบ้า

สุกัญญา เจียมประชา (2543 : 61-63) ลักษณะอาการของผู้เสพยาบ้าเพราะความจำเป็นหรือเพื่อที่ให้เกิดอาการกระปรี้กระเปร่า มีลักษณะอาการแตกต่างกันไป โดยแบ่งเป็นลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. อาการทางกาย

สำหรับผู้ที่เสพยาบ้าขนาดต่างๆตั้งแต่ 20 –30 มิลลิกรัมต่อวัน จะทำให้เกิดอาการติดยาบ้าได้ ซึ่งอาการทางกายที่พบเห็นบ่อยๆมีดังนี้

- 1.1 เบื่ออาหาร
- 1.2 มือสั่น
- 1.3 พุดมาก
- 1.4 ตื่นเต้นง่าย
- 1.5 คลื่นไส้
- 1.6 ความดันโลหิตสูง
- 1.7 หัวใจเต้นเร็วและแรงขึ้น
- 1.8 อยู่ได้นานโดยไม่ต้องนอน
- 1.9 เหงื่อออก กลิ่นตัวแรง
- 1.10 ท้องเสีย
- 1.11 ปากและจมูกแห้ง ริมฝีปากแตกทำให้ต้องเลียริมฝีปากบ่อยๆ
- 1.12 ทำงานเกินปกติ ชุนเฉียว หงุดหงิด ชอบทะเลาะวิวาท
- 1.13 ม่านตาเบิกกว้าง
- 1.14 สับสนหรือจัดมวนต่อมวน

2. อาการทางจิต

อาการทางจิตจะเกิดขึ้นได้ถ้าบุคคลนั้นเสพยาบ้าได้ระยะหนึ่ง อาการทางจิตจะมีลักษณะคล้ายกับคนที่ เป็นโรคจิตชนิดหวาดระแวง จนแทบแยกไม่ออกเป็นบางครั้ง เช่น อยู่ๆ ก็เอะอะโวยวายจะมีคนมาทำร้ายตน พุดไม่รู้เรื่อง มักเห็นภาพหลอนต่างๆ นานา ระหว่างที่มีอาการเหล่านี้จะเป็นอันตรายต่อตนเองอาจถึงตายได้เช่น เห็นภาพหลอน ตกใจกลัวจนวิ่งหนี ตกตึก หรือตกจากที่สูง หรืออาจถูกรถชน

โทษของการเสพยาบ้า

การเสพยาบ้ามีโทษจากการเสพ 2 ประการ คือ

1. โทษเฉียบพลัน ที่เกิดขึ้นทันทีทันใด ซึ่งอาจมีอาการสมองปรากฏให้เห็น ได้แก่ เวียนศีรษะ นอนไม่หลับ ตัวสั่น ตกใจง่าย ช่างพุด ประสาทตึงเครียด โกรธง่าย อ่อนเพลีย เป็นไข้ จิตใจสับสน บางครั้งอาจมีอาการสุข กระวนกระวาย เพ้อคลั่ง ประสาทหลอน หน้าซีด หรือหน้าแดง หัวใจเต้นแรงและจังหวะการเต้นผิดปกติ ความดันโลหิตสูงหรือต่ำ ปวดหน้าอกด้านซ้าย เหงื่อออกมาก เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน และปวดท้องอย่างรุนแรง ถ้าอาการรุนแรงมาก ก่อนตายมักจะมีอาการชัก หดสติ

2. โทษจากการใช้เป็นระยะเวลานาน การเสพยาบ้าต่อเนื่องกันระยะเวลาหนึ่งจะทำให้สมองและร่างกายถูกกระตุ้นอยู่เสมอ ไม่ได้รับการพักผ่อน ร่างกายจะต้องถูกฝืนให้ทำงานหนักอยู่ตลอดเวลา ในที่สุดก็จะทำให้สุขภาพทรุดโทรมลงทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดอาการต่างๆ เช่นเดียวกับการเกิดโทษเฉียบพลัน ทำให้ร่างกายเกิดโรคติดเชื้อได้ง่าย โรคที่พบบ่อยๆ ได้แก่ โรคตับอักเสบ ไตไม่ทำงาน โรคเกี่ยวกับปอด นอกจากนี้การเสพยาบ้าเป็นระยะเวลานานจะทำให้เกิดอาการประสาทหลอน ถึงกับเป็นอันตรายแก่ชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนขับรถ

1.3.3 สารระเหย

อนุวัฒน์ ร่มโพธิ์ทอง (2544 : 18) กล่าวว่า สารระเหย เป็นสารเคมีที่ระเหยได้ง่ายที่ใช้ในการอุตสาหกรรม ได้แก่ ทินเนอร์ กาว แลคเกอร์ เด็กและเยาวชนจำนวนมากที่ใช้สารระเหยในทางที่ผิดโดยนำมาสูดดม และเกิดภาวะเสพติดเป็นอันตรายต่อสุขภาพ รัฐบาลได้แก้ปัญหานี้โดยออกกฎหมายเป็นพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533 ซึ่งมีบทกำหนดโทษผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายและผู้ที่ใช้สารระเหย เพื่อบำบัดความต้องการของร่างกายหรือจิตใจ สารระเหย เมื่อสูดดมเข้าสู่ปอดจะถูกดูดซึมไปตามกระแสโลหิตสู่ส่วนต่างๆ ของร่างกายอย่างรวดเร็ว และทำลายระบบต่างๆ รวมทั้งอวัยวะที่สำคัญ เช่น สมอง ตับ ไต หัวใจ ปอด

โทษของสารระเหย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. โทษเฉียบพลัน ภายหลังการสูดดม จะเกิดอาการตื่นเต้น หัวใจเต้นเร็ว ต่อมามีอาการมึนงงคล้ายคนเมาสุราควบคุมตนเองไม่ได้ ระคายเคืองเยื่อในปากและจมูก น้ำลายไหล คลื่นไส้ อาเจียน ง่วงซึม หมดสติ อาจกดศูนย์การหายใจทำให้ตายได้ ทั้งนี้อาการมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับชนิดและปริมาณของสารระเหยที่สูดดม

2. โทษระยะยาว การสูดดมติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้อวัยวะต่างๆ ในร่างกายทุกระบบ เสื่อมสมรรถภาพการทำงานของไขกระดูก ทำให้เกิดโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว อาการอักเสบของเนื้อปอด ทำให้เกิดอาการไอ หอบ เหนื่อย เจ็บหน้าอก กล้ามเนื้ออ่อนเปลี้ยไม่มีแรง เกิดเป็นอัมพาตได้ การทำงานของตับและไตล้มเหลว มีอาการทางจิตประสาท สมองเสื่อม ประสาทหลอน ก้าวร้าว มุทะลุ พฤติกรรมและอุปนิสัยเปลี่ยนแปลง ทำลายสมองส่วนที่ควบคุมการประสานงานของกล้ามเนื้อ พูดไม่ชัด มือสั่น แขนขาสั่น เดินไม่ตรงทาง ถ้าเป็นมาก มีอาการสั่นทั้งตัว นับว่าเป็นความพิการอันเกิดจากสารระเหย

1.3.4 บุหรี่

อนุวัฒน์ ร่มโพธิ์ทอง (2544:19-20)กล่าวว่า บุหรี่เป็นสิ่งที่ผลิตขึ้นมาจากใบยาสูบ ชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า นิโคติเนีย โทแบคคุม (Nicotiana Tabacum) โดยการนำมาอบหรือบ่ม แล้วหั่นเป็นฝอยเส้นยาวๆ ห่อหุ้มด้วยกระดาษเป็นมวน การสูบบุหรี่เป็นการสูดควันบุหรี่ผ่านเข้าไปในทางเดินหายใจและปอด อันตรายที่เกิดจากการสูบบุหรี่นั้น เนื่องจากส่วนประกอบที่เป็นสารเคมีในควันบุหรี่ ซึ่งเกิดจากการเผาไหม้ของใบยาสูบ กระดาษที่ใช้ม้วนและสารปรุงแต่งรสชาติ บุหรี่

สารที่ทำให้เกิดอันตรายต่อร่างกายที่สำคัญ ได้แก่

1. นิโคติน (Nicotine) เป็นสารที่มีลักษณะคล้ายกับน้ำมัน ไม่มีสี และเป็นยาเสพติดมีผลร้ายแรงที่ทำให้คนติดบุหรี่ ออกฤทธิ์ได้ทั้งเป็นตัวกระตุ้น กด และกล่อมประสาทส่วนกลาง ถ้าฉีดสารนี้ 1 หยด ขนาด 70 มิลลิกรัม เข้าไปในคนปกติจะตายเพียงไม่กี่นาที และร้อยละ 95 ของนิโคตินที่เข้าไปสู่ร่างกายบางส่วนจะเข้าไปจับอยู่ที่ปอด บางส่วนจับอยู่ที่เยื่อริมฝีปาก และบางส่วนถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสเลือด ทำให้ความดันเลือดสูงขึ้น หัวใจเต้นเร็ว หลอดเลือดหดตัว หากสูดต่อไปนานๆ อาจก่อให้เกิดโรคเกี่ยวกับระบบไหลเวียนโลหิต

2. ทาร์ (Tar) เป็นสารคล้ายน้ำมันดิบ ประกอบด้วยสารหลายชนิดเกาะกันเป็นสีน้ำตาล เป็นสารต้นเหตุให้เกิดมะเร็ง เช่นมะเร็งปอด กล้องเสียง หลอดลม หลอดอาหาร ไต กระเพาะอาหาร กระเพาะปัสสาวะและระคายเคืองเยื่อทางเดินหายใจ ซึ่งร้อยละ 50 ของทาร์จะจับอยู่ที่ปอด ทำให้เกิดการระคายเคืองอันเป็นสาเหตุของการไอเรื้อรัง มีเสมหะ ในคนที่สูบบุหรี่วันละซอง ปอดจะรับน้ำมันทาร์เข้าไปประมาณ 30 มิลลิกรัมต่อมวน หรือ 11 กรัมต่อปี บุหรี่ไทยมีสารทาร์

อยู่ระหว่าง 25- 34 มิลลิกรัมต่อมวณ ปริมาณทาร์มาตรฐานสากลกำหนดให้มี 15 มิลลิกรัมต่อมวณ

3. คาร์บอนมอนอกไซด์ (Carbon Monoxide) เป็นก๊าซที่มีความเข้มข้น เป็นสารประกอบร้อยละ 1-5 ของควันบุหรี่ เกิดจากการเผาไหม้ของไบยา เกิดก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์เข้าไปในกระแสเลือดผสมกับฮีโมโกลบิน (Hemoglobin) กลายเป็นภาวะคาร์บ็อกซีฮีโมโกลบิน ซึ่งเข้าไปขัดขวางการลำเลียงออกซิเจนจากเม็ดเลือดแดง ทำให้ไม่สามารถนำก๊าซออกซิเจนไปเลี้ยงเนื้อเยื่อต่างๆ ของร่างกาย เป็นเหตุให้ผู้สูบบุหรี่ได้รับออกซิเจนน้อยลง ไม่ต่ำกว่า 10-15 หัวใจจึงต้องเต้นเร็วและทำงานมากขึ้น เพื่อสูบน้ำเลือดไปเลี้ยงร่างกายให้พอ ทำให้มีอาการมึนงง เหนื่อยง่าย การตัดสินใจช้าซึ่งเป็นสาเหตุของโรคหัวใจ คลื่นไส้และกล้ามเนื้อแขนขาไม่มีแรง

4. ไฮโดรเจนไซยาไนด์ (Hydrogen Cyanide) เป็นก๊าซระเหยพิษ ก๊าซนี้จะทำลายเยื่อหุ้มหลอดลมส่วนต้น ซึ่งมีหน้าที่ป้องกันสิ่งแปลกปลอม เช่น ฝุ่นละออง เชื้อโรคที่เข้าไปในหลอดลมและปอด โดยการขับเมือกเหนียวๆออกมาปกคลุมปิดเอาไว้ และใช้ขนพัดโบกเอาเมือกที่สกปรกเหล่านั้นออก กลายเป็นเสมหะเป็นผลทำให้เกิดมีอาการไอจาม มีเสมหะและหลอดลมอักเสบเรื้อรังเป็นประจำ

5. ไนโตรเจนไดออกไซด์ (Nitrogen Dioxide) เป็นสารพิษที่ทำลายเยื่อหุ้มหลอดลมส่วนปลายและถุงลม ทำให้ผนังถุงลมโป่งพอง ส่วนที่พองออกมาคล้ายลูกโป่งจะกดเนื้อเยื่อ ทำให้ร่างกายได้รับออกซิเจนน้อยลง เกิดอาการแน่นหน้าอก ไส้เรื้อรัง หอบเหนื่อย ออกกำลังกายไม่ได้

6. แอมโมเนีย (Ammonia) มีฤทธิ์ระคายเคืองเนื้อเยื่อ ทำให้แสบตา แสบจมูก หากได้รับบ่อยๆ จะทำให้หลอดลมอักเสบ มีอาการไอและเสมหะมาก

7. สารกัมมันตภาพรังสีในควันบุหรี่ เป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดโรคมะเร็ง โดยร้อยละ 50 ของการเกิดโรคมะเร็งปอดในผู้สูบบุหรี่ มีสาเหตุมาจากสารกัมมันตภาพรังสีนี้ และผู้ที่สูบบุหรี่ 40 มวณต่อวัน จะพบว่ามีสารดังกล่าวในปัสสาวะมากกว่าคนที่ไม่สูบบุหรี่ถึง 6 เท่า ควันบุหรี่เป็นพาหะร้ายแรงในการนำสารกัมมันตภาพรังสี ทำให้ผู้ที่อยู่รอบข้างได้รับสารพิษนี้ด้วย

8. แร่ธาตุต่างๆ มีแร่ธาตุบางอย่าง เช่น โพแทสเซียม โซเดียม แคลเซียม ทองแดง นิกเกิล และโครเมียม อันเป็นสารตกค้างในไบยาสูบ หลังจากการพ่นยาฆ่าแมลง ซึ่งก่อให้เกิดภาวะเป็นพิษต่อร่างกายได้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อนิกเกิลทำปฏิกิริยากับสารเคมีอื่น จะกลายเป็นสารพิษที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง

1.4 โทษและอันตรายของยาเสพติด

เนื่องด้วยยาเสพติดทุกประเภทมีฤทธิ์เป็นอันตรายต่อร่างกายในระบบประสาทสมองซึ่งเปรียบเสมือนเป็นศูนย์บัญชาการของร่างกายและชีวิตมนุษย์ การเสพสิ่งเสพติดเหล่านั้นไม่มีคุณประโยชน์แก่ร่างกายเลย แต่กลับจะมีโทษและอันตรายต่างๆขึ้นได้ จนอาจทำให้เสียชีวิตขึ้น

ได้หรือก่อให้เกิดอันตรายต่อครอบครัว เพื่อนบ้านและสังคมในด้านต่างๆ ต่อไปอีกมากมาย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ม.ป.ป. : 21)

บุญสม มาร์ติน และสำออง พ่วงบุตร (2528 : 93-94) ได้กล่าวถึงโทษของสิ่งเสพติดว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนเองและสังคมหลายประการคือ

1. โทษทางร่างกาย

1.1 สิ่งเสพติดให้โทษทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายเสื่อมโทรมเช่น ทำให้สมองและประสาทเสื่อมโทรมลง กระเพาะอาหารและลำไส้เกิดการเกิดอาการท้องผูกอย่างรุนแรง ร่างกายมีกำลังและต้านทานโรคต่ำ ทำให้ติดโรคอื่นๆ ได้ง่ายเช่น วัณโรค กามโรค และโรคลำไส้

1.2 เมื่อสมองและประสาทเสื่อมเป็นผลให้การควบคุมกล้ามเนื้อและประสาทบกพร่องซึ่งอาจทำให้ประสบอุบัติเหตุได้โดยง่าย เช่น หกล้มและถูกรถชน

1.3 เมื่อไม่ได้เสพสิ่งเสพติดจะทำให้เกิดอาการต่างๆ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอดยา เช่น มีอาการนอนไม่หลับ น้ำตาไหล มีเหงื่อออก เป็นตะคริวตามขาหลังและท้องลงแดง น้ำหนักตัวจะลดลง และในที่สุดทำให้มีอาการเหมือนคนวิกลจริตและถึงแก่ความตายได้

2. โทษทางใจ

เนื่องจากสิ่งเสพติดทำลายสมองและระบบประสาท ฉะนั้นผู้เสพสิ่งเสพติด จึงมีความประพฤติก่อและอารมณ์ผิดปกติเช่น ขาดความสนใจในตัวเอง มีกิริยาละเลยไม่สนใจในกิจวัตรประจำวัน มีความประพฤติเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ขาดเรียนไม่สนใจการศึกษา

3. โทษต่อครอบครัว

ในกรณีที่ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวติดสิ่งเสพติดแล้ว ทำให้หมดความรู้สึกในเรื่องรับผิดชอบที่พึงมีต่อครอบครัว ย่อมก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ภรรยาและบุตรไม่ได้รับริบความอบอุ่นเช่น ครอบครัวอื่นๆ

4. โทษทางสังคมและเศรษฐกิจ

สังคมมักรังเกียจผู้ติดสิ่งเสพติด และเมื่อผู้ติดสิ่งเสพติดไม่สามารถจะอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามปกติวิสัย อาจทำให้หันหน้าเข้าไปประกอบอาชญากรรมเพื่อแลกเปลี่ยนกับสิ่งเสพติด ส่วนโทษทางเศรษฐกิจนั้น ทำให้เกิดการสูญเสียแรงงาน

5. โทษทางปกครอง

รัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการปราบปราม และจัดสถานที่บำบัดรักษา อันเป็นการเพิ่มภาระการเสียภาษีอากรของประชาชนอีกทางหนึ่ง

จะเห็นได้ว่า ผู้ติดสิ่งเสพติดให้โทษจะถูกพิษภัยของยาเสพติด เข้าครอบงำจนก่อให้เกิดโทษร้ายแรงต่างๆ นับตั้งแต่ร่างกาย และชีวิตของตนเอง ทรัพย์สินทั่วไปนั้นคือสิ่งเสพติดที่มีโทษต่อตนเอง ทั้งร่างกายและจิตใจ มีโทษต่อครอบครัว เศรษฐกิจสังคมและการปกครองสูญเสียความ

มั่นคงของประเทศในด้านต่างๆ จนหมดสิ้น ดังนั้นหากนักเรียนได้รู้ถึงโทษและอันตรายของสิ่งเสพติดดังกล่าวมาแล้ว ก็จะเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักป้องกันตนเอง และหลีกเลี่ยงจากสิ่งเสพติดให้โทษได้

1.5 สาเหตุของการติดยาเสพติด

จากการศึกษาวิจัย พบว่า สาเหตุของการติดยาเสพติดมีสาเหตุผสมผสานกันหลายประการ และยังไม่สามารถสรุปได้อย่างเด่นชัดว่าอะไรเป็นสาเหตุที่แท้จริงของการติดยาเสพติด ในที่นี้สาเหตุ ที่แท้จริงของการติดสิ่งเสพติดจึงจะหมายถึง ความสัมพันธ์ของสาเหตุ

ตามแนวระบาวทยา ปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคมึ 3 ประการคือ 1) ยาและฤทธิ์ของยา (Agent) 2) ตัวผู้เสพ (Host) และ 3) สิ่งแวดล้อม (Environment)

1. ยาและฤทธิ์ของยา (Agent)

ชื่อของยาเสพติด ย่อมแสดงความหมายได้ชัดแจ้งแล้วว่า ถ้าเสพหรือใช้แล้วจะเกิดอาการติด เมื่อร่างกายมนุษย์ได้รับยาเสพติดเข้าไป อำนาจของยาเสพติดจะทำให้การทำงานของระบบต่างๆ ของร่างกายเปลี่ยนแปลงไปอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งถ้าใช้ยาสม่ำเสมอจนเข้าขั้นติดแล้ว ร่างกายก็เกิดสภาพความเคยชินต่อการทำงานของร่างกายในรูปนั้น ซึ่งถ้าขาดยาการทำงานของร่างกายก็จะพยายามคืนตัวเข้าสู่สภาพปกติ และการเปลี่ยนแปลงการทำงานของร่างกายที่เกิดขึ้นโดยกระทันหันทันทีนี้ ทำให้ผู้เสพติดแล้วเกิดอาการผิดปกติขึ้นกับร่างกาย ที่เราเรียกว่าอาการงดเสพ ซึ่งมีความรุนแรงมากจนผู้นั้นไม่อาจทนได้ จึงทำให้เสาะแสวงหาหาเสพเพื่อระงับอาการให้ร่างกายทำงานอยู่ในระบบเดิมต่อไป จึงทำให้ผู้นั้นต้องเสพอยู่เรื่อยๆ

2. ตัวผู้เสพ (Host)

การที่ผู้เสพเริ่มหันไปหาเสพติดนั้น อาจเกี่ยวข้องกับ

2.1 สภาพของร่างกาย จากการศึกษวิจัยพบว่า สาเหตุที่ทำให้คนติดยาเสพติดประการหนึ่ง อาจเนื่องมาจากการเจ็บไข้ได้ป่วยทางกาย และใช้ยาบำบัดรักษา เช่น แพทย์สั่งยา รับประทานหรือยารักษาโรคบางชนิด โดยขาดความระมัดระวัง ทำให้ผู้ป่วยติดยาได้

2.2 สภาพของจิตใจ นักจิตวิทยาเชื่อว่าความบกพร่องในจิตใจของมนุษย์เกิดจากการเลี้ยงดูของบิดามารดาในเยาว์วัย ความผิดปกติในร่างกายและจิตใจเหล่านี้เป็นความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องกัน ความสัมพันธ์ของความผิดปกติทางจิตใจเป็นผลที่ต่อเนื่องไปถึงบุคลิกภาพที่ผิดปกติของมนุษย์ได้ และมีผลในทางที่จะเป็นแนวโน้มในการใช้สิ่งเสพติดเพื่อบรรเทาความวิตกกังวลให้หมดไป เพราะบุคคลประเภทนี้เป็นผู้ที่ขาดความมั่นใจในตัวเอง ต้องพึ่งผู้อื่นอยู่เสมอ บุคคลที่มีบุคลิกภาพผิดปกติ และมีแนวโน้มเอียงในการใช้สิ่งเสพติดมีหลายลักษณะดังต่อไปนี้

1) ผู้ที่มีบุคลิกภาพอ่อนแอในทุกด้าน เช่น ด้านอารมณ์และสติปัญญา รวมทั้งมีร่างกายที่ไม่สมบูรณ์แข็งแรง

2) ผู้ที่มีอารมณ์วู่วาม ไม่ค่อยมีความยั้งคิด อารมณ์เปลี่ยนแปลงได้เร็ว เป็นคนที่ขาดความมั่นใจ มีจิตใจไม่อบอุ่น ดังนั้นจึงหันเข้าหาสิ่งเสพติดเพื่อช่วยระงับอารมณ์ที่วู่วามของตน

3) ผู้ที่มีสุขภาพจิตรวนเรขาดความมั่นใจ มีความวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลา และมีความโน้มเอียงที่จะใช้ยาเสพติดเป็นที่พึ่งทางใจ

4) ผู้ที่มีปัญหาต่างๆ เช่น หนีโรงเรียน หนีออกจากบ้าน มีปัญหาในด้านต่างๆ และใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องปลอบใจดับความว้าวุ่นทางจิตใจให้น้อยลง

การติดสิ่งเสพติดของบุคคลต่างๆ ยังขึ้นอยู่กับสาเหตุอื่นอีก เช่น

1) การที่อยู่ใกล้ชิดกับยาที่ใช้พวกนี้ ได้แก่ นายแพทย์ พยาบาล และบุคคลอื่นๆ ในวงการแพทย์

2) การคบค้าสมาคมหรืออยู่ใกล้ชิดกับผู้ติดยาเสพติดข้อนี้พบมากในพวกเด็กวัยรุ่น และมักจะติดสิ่งเสพติดได้ง่ายเพราะแรงชักจูงจากเพื่อน

3) เพื่อหนีความทุกข์ทางใจ

4) เพราะความอยากรู้อยากเห็น ได้แก่ เด็กวัยรุ่น ซึ่งมีความคะนองอยากทดลองในสิ่งที่ตนไม่เคยมาก่อน โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

5) เพราะต้องการหนีจากสภาพความเป็นจริง

6) เด็กเกรโดยสันดาน หรือพวกอันธพาล เด็กพวกนี้ส่วนใหญ่แล้วจะมาจากครอบครัวที่แตกแยกกัน

3. สิ่งแวดล้อม (Environment)

สาเหตุด้านที่ทำให้ติดยาเสพติดแยกได้ดังนี้

3.1 เหตุจากการอยากทดลอง ซึ่งเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่อยู่ในวัยรุ่น ความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองในเรื่องยาเสพติดนี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้เห็นตัวอย่างหรือได้ยินได้ฟังมา และอยู่ใกล้ชิดกับบุคคลหรือแหล่งที่จะสามารถหายาเสพติดได้โดยง่าย

3.2 เหตุจากการถูกชักชวน อาจจะเป็นการกระทำไปเพื่อสนองความต้องการของกลุ่มโดยเฉพาะในวัยรุ่น เพราะวัยรุ่นต้องการการรวมกลุ่มและการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3.3 เหตุจากการถูกหลอกลวง เนื่องจากยาเสพติดใหม่ๆ มักมีในรูปแบบต่างกัน เช่น เป็นลูกกวาดหรือทอฟฟี่ เป็นแคปซูลอย่างเหล้าแห้ง เป็นต้น ซึ่งอาจเข้าใจผิดว่าเป็นของรับประทานหรือยาธรรมดา

3.4 เหตุจากความคึกคะนอง บุคคลประเภทนี้รู้ว่ายาเสพติดไม่ดีแต่ด้วยความคึกคะนอง ในบางรายทำไปเพื่อความสนุก โดยมากเป็นวัยรุ่น ไม่เกรงกลัว แสดงความเก่งกล้าอวดเพื่อนฝูง

3.5 เหตุจากปัญหาทางครอบครัว จากเอกสารการวิจัยของคณะกรรมการวิจัยปัญหาเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้กล่าวถึงลักษณะที่ทำให้เกิดปัญหาครอบครัวไว้ดังนี้

3.5.1 ความแตกร้างไม่เป็นปกติสุขในครอบครัว เป็นสาเหตุสำคัญอันหนึ่งที่ทำให้เด็กมีความวุ่นวายใจ แกร่งแย่งชิงดีกัน

3.5.2 ผู้ปกครองมีฐานะดี มีส่วนทำให้เด็กใช้ชีวิตเกเรขึ้นได้ เพราะบางรายฟุ้งเฟ้ออยากทำอะไรเกินวัย เมื่อถูกห้ามปรามก็มักไม่พอใจจึงหาทางออกคบเพื่อน เทียวเตร่ไปกับเพื่อนต่างเพศ

3.5.3 ปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน ผู้ปกครองส่วนมากต้องทำงานหนักไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนเด็ก

3.5.4 บิดามารดาและผู้ปกครองขาดความรู้ธรรมชาติทางจิตใจ และความประพฤติของเด็กตามวัย ทำให้ไม่สามารถแนะนำทางให้เด็กเผชิญปัญหาชีวิตได้ถูกต้อง

3.5.5 ผู้ปกครองบางรายไม่เอาใจใส่ดูแลเด็กที่นำมาเลี้ยงแทนลูกแท้ที่ควร มีความรู้สึกเป็นคนอื่น ทำให้เด็กต้องออกไปหาที่พึ่งนอกบ้าน

3.5.6 ผู้ปกครองไม่สามารถดักเตือนให้เด็กเชื่อถือได้ และในบางรายผู้ปกครองก็อยู่ห่างไกล

3.5.7 ผู้ปกครองส่งเสริมในทางที่ผิด เช่น เมื่อเด็กประพฤติผิดแล้วผู้ปกครองให้ท้าย ทำให้เด็กได้ใจและไม่สำนึกถึงการกระทำของตนเอง

3.5.8 บิดามารดาบางคนไม่มีเวลาพอสำหรับเด็ก ทำให้เด็กขาดความสนิทสนม และเด็กต้องไปหาที่พึ่งทางใจกับผู้อื่น ทำให้บุคลิกไม่เข้มแข็งตกเป็นเหยื่อของการถูกชักจูงได้ง่าย

3.5.9 สภาพบ้านแตกสาแหรกขาดบิดาหรือมารดาต่างมีภรรยาหรือสามีใหม่

3.5.10 เด็กประเภทที่เป็นปรปักษ์ต่อสังคม เกิดจากสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด ผู้ปกครองไม่ปรองดองกัน

3.5.11 บิดามารดาขาดความร่วมมือในการอบรมสั่งสอนเด็ก

3.5.12 บางครอบครัวลุ่มหลงในเรื่องอบายมุขต่างๆ เช่น การพนัน ดื่มสุรา เป็นนิจ เป็นต้น ทำให้เด็กเคยชินกับสิ่งอบายมุข

3.5.13 สภาพครอบครัวขาดสวัสดิภาพ เช่น บิดามารดาถูกรังแกจากผู้อื่น

3.5.14 ไม่เอาใจใส่ส่งเสริมให้เด็กทำงานตามวัย

ซุสเตอร์ และคิลบี (หนึ่งหทัย กอปรศรีสวัสดิ์. 2542; อ้างอิงจาก Schuster and Kilby. n.d.) กล่าวถึงสาเหตุการใช้ยาเสพติดว่าเกิดจาก

1. ความวิตกกังวล

2. พฤติกรรมของเพื่อนถ้าเพื่อนดื่มเหล้าหรือสูบบุหรี่วัยรุ่นนั้นน่าจะมีพฤติกรรมเช่นนั้น

3. วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่แตกแยกและมีการใช้ยาเสพติด วัยรุ่นนั้นจะมีความเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด
4. วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ มีแนวโน้มการใช้ยาเสพติด
5. การใช้ยาเสพติดในวัยรุ่นจะมีลักษณะเฉพาะผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน และมักเกิดในวัยรุ่นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

1.6 การป้องกันยาเสพติด

อรเพ็ญ นาควัชร (2526 : 167) การป้องกัน หมายถึง การให้การศึกษาข้อมูลและความรู้แก่เยาวชนและประชาชนอย่างถูกต้อง ซึ่งจะต้องอาศัยยุทธวิธีและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้การสื่อข้อความและการให้ความรู้ตรงตามเป้าหมาย

เรืองชัย บุญศักดิ์ (2527 : 38) กล่าวว่า การป้องกัน หมายถึง การให้การศึกษาและข้อมูลที่ถูกต้องแก่เยาวชนและประชาชน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาเหตุของการติดสิ่งเสพติดให้โทษ ซึ่งการป้องกันนั้นไม่จำเป็นว่าเป็นการป้องกันอะไรก็ตาม ผู้รับผิดชอบจำเป็นต้องมีความรู้ เกี่ยวกับธรรมชาติของสิ่งที่เราจะปกป้องและธรรมชาติของสิ่งที่เราจะต้องป้องกันนั้นด้วย งานป้องกันปัญหาสิ่งเสพติด ผู้ที่ทำหน้าที่จึงเป็นสิ่งจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติของปัญหาสิ่งเสพติดในทุกแง่มุมอย่างลึกซึ้ง และยังจะต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ และกลุ่มเป้าหมายที่เราต้องป้องกันด้วย งานป้องกันปัญหาสิ่งเสพติดในสถานศึกษานั้น เป้าหมายอยู่ที่นักเรียน ดังนั้นนักเรียนก็คือ สิ่งที่เราต้องการปกป้องความรู้ทางจิตวิทยาเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กวัยต่างๆและจิตวิทยาการเรียนรู้และความชัดเจนในการสอน ประสบการณ์ในการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นและสิ่งที่ขาดไม่ได้ในด้านแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษในสถานศึกษานั้น มีผู้ให้แนวคิดต่างๆ กันดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (เรืองชัย บุญศักดิ์. 2527 : 38; อ้างอิงจาก กระทรวงศึกษาธิการ . 2524 : 5-9) ได้เสนอแนวคิดในการป้องกันยาเสพติด โดยเน้นในกลุ่มเยาวชนว่า

1. ทางครอบครัวและสถาบันการศึกษาเพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดีเพื่อมิให้เบี่ยงเบนไปจากสังคม
2. ควรจะใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนเข้ามาช่วยในการแก้ไข้ปัญหา
3. ควรสร้างความสำเร็จในชีวิตให้กับเด็ก
4. สร้างภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจของเด็กให้เข้มแข็ง เพื่อไม่ให้ถูกชักจูงไปใช้ยาเสพติดได้ง่าย
5. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการป้องกันยาเสพติด เพื่อหาแนวทางในการป้องกันให้ถูกวิธี

แนวคิดบรรทัดฐานเกี่ยวกับการดำเนินป้องกันยาเสพติดให้โทษไว้ 4 วิธีคือ

1. การป้องกันโดยใช้หลักกฎหมายและศีลธรรม ซึ่งต้องอาศัยการลงโทษและเชื่อว่า จะลงโทษผู้ใช้ และผู้มีไว้ครอบครองเป็นประการสำคัญ วิธีนี้ถือว่าการลงโทษและการชู้จะลงโทษ จะช่วยให้คนกลัวไม่กล้าทำ การออกกฎหมายตราบทลงโทษ และบังคับใช้กฎหมายนั้น เป็นมาตรการ ป้องกันสำหรับการป้องกันตามวิธีนี้

2. การป้องกันที่อาศัยหลักการทางแพทย์และอนามัย เพื่อสกัดกั้นมิให้ผู้ติดสิ่งเสพติด ทำการแพร่ระบาดไปยังผู้อื่นได้ มีการค้นหาผู้เสพติดให้โทษให้พบ แล้วจัดการให้การบำบัด รักษา การให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยและโทษของสิ่งเสพติดเป็นเกณฑ์สำคัญ การให้การศึกษา เกี่ยวกับการใช้ยาในทางที่ผิด ถือหลักว่าทุกคนปรารถนาที่จะมีสุขภาพสมบูรณ์กลัวโรคภัยไข้เจ็บ

3. การป้องกันที่อาศัยหลักทางจิตวิทยาสังคมเน้นในข้อที่ว่า การใช้ยาและการไม่ใช้สิ่งเสพติดนั้นเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งมีความสลับซับซ้อน ไม่แน่นอนเปลี่ยนแปลงได้ตาม สภาพสังคมและวัฒนธรรม วิธีนี้ถือว่าข้อมูลที่ให้อย่างเลือนลางและฝ่ายผู้รับไว้เฉยๆ จะมี โอกาสก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมน้อยเต็มที่ แม้ว่าจะช่วยส่งเสริมพฤติกรรมดั้งเดิมไว้ บ้างก็ตาม และถึงแม้ว่าจะเป็นข้อมูลที่คัดเลือกอย่างดี หากไม่มีการนำข้อมูลไปใช้และข้อมูลนั้น ไม่สอดคล้องกับความเชื่อถือและวิถีชีวิตส่วนตน ก็จะไม่มีผลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเลย อีกประการหนึ่งการตัดสินใจใช้ยาหรือไม่ใช้ยา ข้อมูลความรู้จะต้องเป็นองค์ประกอบในการ พิจารณาเรื่องค่านิยม การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา การป้องกันตามแนวคิดนี้ให้ความสนใจ กับความต้องการทางสังคมและส่วนตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่ทดแทนไม่ไปติดสิ่งเสพติดและให้ความสนใจ ปัญหาพื้นฐานที่อาจเป็นตัวการทำให้มีการใช้สิ่งเสพติด

4. การป้องกันที่อาศัยหลักทางสังคมวัฒนธรรม วิธีนี้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมมี อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมาก แทนที่จะแนะนำให้บุคคลปรับตัวเข้ากับสถานะของ สังคมวันนี้กลับเห็นว่า บางสิ่งบางอย่างของสังคมควรจะได้รับปรับปรุงให้เหมาะสมกับบุคคล และความต้องการโดยธรรมชาติของมนุษย์

เรื่องชัย บุญศักดิ์ (2527 : 41) ได้กล่าวถึงงานป้องกันโดยทั่วๆ ไปในสถานศึกษาต่างๆ นั้น อาจทำได้หลายกรณีเป็นต้นว่า

1. การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของสิ่งเสพติด และการป้องกันตนเองให้พ้นจาก พิษภัยสิ่งเสพติดซึ่งสถานศึกษาต่างๆ กระทำโดยอาศัยกิจกรรมในกระบวนการการเรียนการสอน ตามปกติด้วยบรรยาย อภิปราย อบรม จัดนิทรรศการ ฯลฯ

2. การกำจัดโอกาสมั่วสุมโดยการสอดส่องดูแลอย่างใกล้ชิด มิให้นักเรียนมีโอกาสนอน อยู่ในที่ลับหลับตาตามลำพัง

3. การปรับปรุงการเรียนการสอนให้สนุกสนานเพลิดเพลิน มีชีวิตชีวาปราศจากเครียด ความขัดแย้งทางอารมณ์จะเป็นเครื่องช่วยให้มีสุขภาพจิตที่ดี สามารถประพฤติตนเยี่ยงเด็กทั่วไป

4. การปรับปรุงบรรยากาศในโรงเรียนโดยเพิ่มสัมพันธภาพระหว่างครูและนักเรียน

อรรถรณ หุ่นดี (2529 : 105-106) พูดถึงวิธีการป้องกันสิ่งเสพติด ไว้ดังนี้

1. ป้องกันตนเอง ไม่ใช้ยาโดยมิได้รับคำแนะนำจากแพทย์และจงอย่าทดลองสิ่งเสพติดทุกชนิดโดยเด็ดขาด

2. ป้องกันครอบครัว ควรสอดส่องดูแลเด็กและบุคคลในครอบครัวอย่าให้เกี่ยวกับสิ่งเสพติด คอยอบรมสั่งสอนให้รู้ถึงโทษภัยของสิ่งเสพติด หากมีผู้ติดสิ่งเสพติดในครอบครัว จึงจัดการให้เข้ารับบำบัดที่โรงพยาบาลให้หายโดยเด็ดขาด

3. ป้องกันเพื่อนบ้าน โดยช่วยชี้แจงให้เพื่อนบ้านเข้าใจถึงโทษและภัยของสิ่งเสพติด เพื่อมิให้ถูกหลอกลวง

4. ป้องกันโดยให้ความร่วมมือกับทางราชการ เมื่อทราบว่าบ้านใด ตำบลใดมีสิ่งเสพติดระบาด ขอให้แจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ทราบ หรือศูนย์ปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ (ศปส.ตร.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)

ปรีชา จำปารัตน์ (2522 : 3-5) กล่าวว่า การป้องกันปัญหาสิ่งเสพติดนั้นมีหลายวิธีด้วยกัน นับตั้งแต่การควบคุมการใช้สิ่งเสพติดที่ผิดกฎหมายอย่างเข้มงวด โดยการกำหนดโทษและลงโทษอย่างรุนแรง นอกจากนี้ก็อาจจะรวมถึงการควบคุมและกำจัดเขตการใช้ยาเสพติดบางประเภท ซึ่งเป็นสารที่จำเป็นในการผลิตสิ่งเสพติด การทำลายหรือปลูกพืชทดแทนพืชเสพติด การตรวจสุขภาพ และการตรวจสารเสพติด จากร่างกายของผู้สงสัยหรือผู้มีแนวโน้มจะติดสิ่งเสพติดเหล่านี้ เป็นวิธีในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาสิ่งเสพติดขึ้นทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังมีการดำเนินงานในแนวนโยบายอันเกี่ยวกับกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การสนับสนุนเยาวชนให้เล่นกีฬา และผลิตเพลงกับงานอดิเรกต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ การให้คำปรึกษาแนะนำ และฝึกให้เยาวชนรู้จักตัดสินใจอย่างถูกต้อง เมื่อมีปัญหาโดยไม่หันไปหาสิ่งเสพติดเป็นทางออกหรือเป็นทางแก้ รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาสภาพครอบครัว และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเยาวชน

นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส. 2542 :15)

1. นโยบายของรัฐบาล รัฐบาลได้แถลงนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เมื่อวันที่ 20 - 21 พฤศจิกายน 2540 โดยสรุปได้ว่า

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพระบบงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
- 2) ใช้มาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางการศึกษา การกีฬาและดนตรี รวมทั้งการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา
- 3) เร่งรัดการปราบปรามผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด และสารเสพติด ทั้งผู้เสพ ผู้ค้า ผู้ผลิต โดยเน้นการดำเนินการกับนายทุน และผู้มีอิทธิพลที่อยู่เบื้องหลัง
- 4) ขยายการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- 5) เร่งรัดผลักดันกฎหมายป้องกันการฟอกเงิน อันเนื่องมาจากการค้ายาเสพติด
- 6) ปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานให้แก่เด็กและเยาวชนในเรื่องการไม่หลงมัวเมาในอบายมุข ยาเสพติด สารเสพติด บุหรี่ และสิ่งมีนเมา

2. นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงาน ป.ป.ส. 2542 : 18)

นโยบายป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับแผนพัฒนายุทธศาสตร์ที่ 8 (พ.ศ. 2540–2544) นั้นยังคงอาศัยยุทธศาสตร์การลดความต้องการใช้ยาเสพติด (Demand Reduction) เช่นเดียวกับการดำเนินงานแผนระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539) แต่เน้นในประเด็นของการพัฒนาคุณภาพ 11 กระบวนการดำเนินงาน และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เป็นกรอบในการปฏิบัติไว้ 4 ประการ

1) ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ต้องดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการอย่างจริงจัง โดยให้มีแนวโน้มในการปฏิบัติงานจากประชาชนด้วย

2) กระทรวงศึกษาธิการผลิตใช้ในการป้องกันยาเสพติด จะต้องมีความเหมาะสมกับเยาวชนโดยให้เน้นความน่าสนใจ น่าหิบบ น่าอ่าน ได้เนื้อหาสาระ และไม่ยาวยืดเยื้อเกินไป

3) ทุกหน่วยงานจะต้องมีโครงการป้องกันยาเสพติดที่ชัดเจน เพื่อให้รัฐบาลสามารถยอมรับและสนับสนุนงบประมาณตามความจำเป็นของโครงการ

4) โครงการใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำมาก่อน ให้ทุกหน่วยงานพิจารณากำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนและทำการทดลองเพื่อการศึกษาผลกระทบก่อนที่จะทำการขยายผล

ธงชัย ทวีชาติ และคณะ (2539 : 49–51) การป้องกันปัญหายาเสพติดต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ดังนี้

1. ตนเอง

1.1 ศึกษาหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิดจากเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่อยู่หรือจากสื่อต่าง ๆ เพื่อจะได้รู้จักป้องกันและหลีกเลี่ยงยาเสพติดได้ถูกต้อง

1.2 ไม่ใช้ยาทุกชนิดโดยมิได้รับการแนะนำจากแพทย์ เภสัชกร เพราะอาจจะทำให้เกิดการติดยาได้

1.3 ไม่ทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด เพราะติดง่ายเลิกยาก

1.4 ปฏิบัติตนให้เป็นคนดี และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลใกล้เคียง

1.5 สอดส่องดูแลสังเกตบุคคลใกล้เคียง ได้แก่ ญาติพี่น้อง เพื่อน บุคคลในชุมชน หากพบว่าเป็นผู้ติดยาเสพติดให้แนะนำ หรือรีบพาไปรักษาตามโรงพยาบาลหรือศูนย์บริการสาธารณสุขใกล้บ้าน

1.6 เมื่อทราบว่ามีการซื้อขายหรือรู้แหล่งมั่วสุมยาเสพติด ให้แจ้งผู้ปกครอง ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ทราบ เพื่อทำการปราบปรามต่อไป

2. ครอบครัว

2.1 ควรรับบทบาทและหน้าที่ของตนเองสร้างความรัก ความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกันในครอบครัว

2.2 ขยันทำงานประกอบอาชีพโดยสุจริต ใช้จ่ายอย่างประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย เพื่อสร้างฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้น

2.3 บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ควรดูแลเอาใจใส่บุตรหลานหรือบุคคลในการปกครองให้อยู่ดีกินดี มีความสุข ให้คำแนะนำช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา อบรมสั่งสอนให้ปฏิบัติตนดีและบุตรหลานหรือบุคคลในปกครองต้องเชื่อฟังคำสั่งสอน คำแนะนำตักเตือน ให้ความเคารพ ช่วยเหลือพ่อแม่ ผู้ปกครอง

2.4 เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว ให้ใช้เหตุผลและความร่วมมือกันแก้ไขปัญหามากกว่าใช้อารมณ์หรือหาทางออกที่ไม่เหมาะสม

2.5 จัดสภาพแวดล้อมของบ้านที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบ น่าอยู่

3. โรงเรียนและสถานศึกษา

3.1 ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เช่น ชนิดของยาเสพติด โทษและอันตรายและการปฏิบัติตนในการป้องกันยาเสพติดให้กับนักเรียนและบุคคลในชุมชน

3.2 จัดตั้งชมรมหรือหน่วยงานในโรงเรียนเพื่อต่อต้านยาเสพติด

3.3 ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

3.4 จัดบริการให้คำปรึกษาแนะแนว เพื่อให้คำแนะนำนักเรียนและผู้ปกครองเมื่อมีปัญหาต่าง ๆ

3.5 มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพและปลูกฝังค่านิยมแก่นักเรียน ให้เป็นผู้ที่รู้จักใช้เหตุผล มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักเลือกคบเพื่อน สามารถปรับตัวเองในสังคมได้ สร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ รู้จักวิธีแก้ปัญหา และกล้าที่จะขอคำปรึกษาและความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นที่เหมาะสม

3.6 จัดให้มีกิจกรรมนันทนาการในโรงเรียนให้เพียงพอ และสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ

4. ชุมชน

4.1 ขจัดแหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุม และแหล่งจำหน่ายยาเสพติดในชุมชน

4.2 จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมให้เยาวชนในชุมชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น แข่งขันกีฬา พัฒนาชุมชน เป็นต้น

4.3 จัดให้มีหน่วยให้คำปรึกษาและแนะแนว เพื่อให้คำแนะนำและช่วยเหลือบุคคลในชุมชนที่มีปัญหา

4.4 พัฒนาเศรษฐกิจของ โดยเพิ่มรายได้ให้กับบุคคลในชุมชน ลดความยากจน เช่น การฝึกอาชีพ การบริการจัดหางาน การส่งเสริมรายได้พิเศษ การจัดสหกรณ์ เป็นต้น

4.5 พัฒนาความเจริญด้านต่าง ๆ ในชุมชน รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมของชุมชนให้ถูกสุขลักษณะ เป็นระเบียบ สวยงาม

5. รัฐบาล

5.1 ให้การศึกษาแก่ประชาชนให้ทั่วถึง

5.2 แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาสังคมอย่างจริงจัง

5.3 จัดสรรงบประมาณในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

5.4 จัดบุคลากรและหน่วยงานในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้เพียงพอและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง

5.5 ให้ความสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพของเยาวชน ในด้านต่างๆ เช่น กีฬา ฝึกฝนอาชีพ เป็นต้น

5.6 มีกฎหมายที่รัดกุมสำหรับผู้ค้าและผลิตยาเสพติดรวมทั้งกำลังเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายเพียงพอและปฏิบัติงานอย่างจริงจัง

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติ

2.1 ความหมายของทัศนคติ

พจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of education) ได้ให้คำจำกัดความทัศนคติว่า “ทัศนคติ หมายถึง แนวโน้ม และท่าทีที่มีต่อสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์หรือค่านิยมหนึ่ง โดยปกติจะมีความรู้สึก อารมณ์เกี่ยวข้องอยู่ในความเหินนั้น ทัศนคติสังเกตไม่ได้ แต่อารมณ์จะอนุมานได้จากพฤติกรรมที่เป็นวาจาและท่าทาง”

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 19) ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งต่างๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ เป็นต้น

สุรางค์ โค้วตระกูล (2544 : 366 – 377) ได้ให้ความหมายของทัศนคติดังนี้ ทัศนคติเป็นอักษณาสัย (Disposition) หรือแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็นไปได้ทั้งคน วัตถุ สิ่งของ หรือความคิด ทัศนคติอาจจะเป็นบวกหรือเป็นลบ ถ้าบุคคลมีทัศนคติบวกต่อสิ่งใด ก็จะมีพฤติกรรมเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีทัศนคติลบก็จะหลีกเลี่ยง ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของบุคคล

ลักษณะของทัศนคติ

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้

2. ทัศนคติเป็นแรงจูงใจที่จะทำให้บุคคลกล้าเผชิญกับสิ่งเร้าหรือหลีกเลี่ยง ดังนั้นทัศนคติจึงมีทั้งบวกและลบ

3. ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่างคือ องค์ประกอบเชิงความรู้สึก อารมณ์ (Affective Component) องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิด (Cognitive Component) องค์ประกอบเชิงพฤติกรรม (Behavioral Component)

4. ทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้ง่าย การเปลี่ยนแปลงทัศนคติอาจจะเปลี่ยนแปลงจากบวกเป็นลบหรือจากลบเป็นบวก ซึ่งบางครั้งเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทิศทางของทัศนคติ หรืออาจ

จะเปลี่ยนแปลงความเข้มข้น (Intensity) หรือความมากน้อย ทักษะบางอย่างอาจจะหยุดเลิกไปได้

5. ทักษะเปลี่ยนแปลงตามชุมชนหรือสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกเนื่องจากชุมชนหรือสังคมหนึ่งๆ อาจจะมีค่านิยมที่เป็นอุดมการณ์พิเศษเฉพาะ ดังนั้นค่านิยมเหล่านั้นจะมีอิทธิพลต่อทักษะของบุคคลที่เป็นสมาชิก ในกรณีที่ต้องการเปลี่ยนทักษะ จึงต้องเปลี่ยนค่านิยม

6. สังคมประกิต (Socialization) มีความสำคัญต่อพัฒนาการทักษะของเด็ก โดยเฉพาะทักษะต่อความคิดและหลักการที่เป็นนามธรรม เช่น อุดมคติ ทักษะต่อเสรีภาพในการพูด การเขียน เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมสูง จะมีทักษะดิบสูงที่สุด

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2546 : 121) ให้ความหมายของทักษะ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของ หรือความคิดใดก็ตาม ในลักษณะของการประเมินค่า ฯลฯ ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมนี้ต้องคงอยู่นานพอสมควร

แมคไกล์ (นวลละอ อสุภาผล. 2534 : 19; อ้างอิงจาก McGuire. 1969 : 155 – 156) ได้แบ่งทักษะของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มี 3 องค์ประกอบ คือ

องค์ประกอบแรก ความรู้เชิงประเมินค่า เป็นการที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งว่าดี มีประโยชน์มากน้อยเพียงใดและ/หรือเลว มีโทษมากเพียงใด ของทุกอย่างย่อมมีสองด้านคือ ด้านดีและด้านไม่ดี หรือด้านประโยชน์และโทษ บุคคลสามารถจะรับรู้ รับทราบเกี่ยวกับประโยชน์และโทษของสิ่งต่างๆ ได้เสมอ และอาจมีความรู้เพิ่มเติมมากขึ้นตามลำดับ หรือรู้เพียงด้านประโยชน์ แต่ไม่ทราบเกี่ยวกับโทษของสิ่งนั้นหรือรู้ในทางตรงข้าม เป็นต้น

องค์ประกอบที่สอง ความรู้สึกพึงพอใจ เมื่อบุคคลทราบว่าสิ่งใดมีประโยชน์บุคคลก็จะรู้สึกชอบและพอใจสิ่งนั้น ถ้าบุคคลทราบว่าสิ่งใดมีโทษบุคคลก็จะรู้สึกไม่ชอบ ไม่พอใจสิ่งนั้น ส่วนใหญ่แล้วความรู้สึกพอใจของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะเกิดขึ้นสอดคล้องกับความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งนั้น ตามธรรมดาแล้วบุคคลย่อมรู้สึกพอใจสิ่งหนึ่งมากเมื่อทราบว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์โดยตรงต่อตนเอง

องค์ประกอบที่สาม ความพร้อมกระทำหมายถึงการที่บุคคลมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือ สนับสนุน ทะนุบำรุงส่งเสริมสิ่งที่เขาชอบเขาพอใจและพร้อมที่จะทำลาย ทำร้ายหรือทำเพิกเฉยต่อสิ่งที่เขาไม่ชอบไม่พอใจ องค์ประกอบนี้ก็ยังอยู่ภายในจิตใจของบุคคลและยังไม่ปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมความพร้อมกระทำ จะปรากฏเป็นพฤติกรรมหรือไม่ขึ้นอยู่กับลักษณะอื่นๆ ของบุคคลและสถานการณ์

ผู้ที่สามารถรู้จักตนเองและควบคุมบังคับตนเองได้ จะเป็นผู้กระทำตามทักษะของตน ส่วนผู้ที่ไม่รู้จักตนเองและขาดความเป็นตัวของตัวเองต้องฟังการควบคุม การให้รางวัล และการลงโทษจากผู้อื่น หรือจากสังคมจะเป็นผู้ที่มีการกระทำไปตามการชักจูง หรือการบังคับของผู้อื่น มากกว่ากระทำตามทักษะของตนต่อสิ่งนั้น

สรุปได้ว่าทัศนคติ หมายถึง เมื่อบุคคลมีความรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใด จนกระทั่งเกิดความรู้สึกพอใจต่อประโยชน์หรือไม่พอใจต่อโทษของสิ่งนั้น และหลังจากนั้นบุคคลก็จะพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่จะช่วยเหลือ สนับสนุน หรือต่อต้านสิ่งนั้น

2.2 การเกิดของทัศนคติ

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2546 : 126–128) กล่าวว่า การเกิดของทัศนคติมี 3 ประเภท ดังนี้

1. การเกิดทัศนคติจากการเรียนรู้แบบโยงความสัมพันธ์ หลักการเรียนรู้แบบโยงความสัมพันธ์ (Classical Conditioning) ถ้าเรานำเอาสิ่งเร้าที่เป็นกลางไปเข้าคู่กับสิ่งเร้าที่มีอำนาจทำให้เราต้องตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งมาก่อน ในที่สุดสิ่งเร้าที่เป็นกลางนั้นก็จะมีอำนาจทำให้เกิดการตอบสนองอย่างนั้นตามไปด้วยเช่นกัน สำหรับการวางเงื่อนไขแบบถ่ายโยงความสัมพันธ์ในส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคตินั้น เกิดขึ้นในลักษณะดังตัวอย่างต่อไปนี้ เช่น เด็กที่มีทัศนคติที่เป็นลบต่ออาหารชนิดใดชนิดหนึ่ง อาจจะเกิดจากการที่บิดามารดาเข้าซื้อให้รับประทานสิ่งนั้นจนเด็กเกิดอาเจียนเสีย ซึ่งอาเจียนเสียได้ถูกนำไปเข้าคู่กับอาหารชนิดนั้น พลายทำให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่ออาหารชนิดนั้นไปด้วย

2. การเกิดทัศนคติเพราะหลักการเรียนรู้จากผลกรรม คนเราเรียนรู้ผลการกระทำในอดีต ถ้าผลกรรมนั้นน่าพึงพอใจ เราจะมีแนวโน้มจะทำอย่างนั้นอีกเมื่อมีสิ่งเร้าเดิมปรากฏ และถ้าผลกรรมนั้นไม่น่าพึงพอใจ เราจะหาทางหลีกเลี่ยงไม่ทำอย่างนั้นอีกเมื่อมีสิ่งเร้าเดิมปรากฏขึ้นมา

3. การเกิดทัศนคติจากการเรียนรู้โดยการสังเกตจากตัวแบบ บางครั้งทัศนคติที่เรามีอยู่เกิดมาจากการเลียนแบบจากผู้อื่น การค้นพบทางจิตวิทยาทำให้รู้ว่า เพียงเห็นตัวอย่างจากผู้อื่นเราก็จะเรียนรู้ได้แล้ว ถึงแม้จะไม่ได้นำเอาความรู้นั้นมาปฏิบัติก็ตาม

2.3 กระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2546 : 130 – 146) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติมีหลายแนวคิด ดังนี้

2.3.1 แนวคิดการเปลี่ยนทัศนคติโดยใช้การสื่อความหมาย

ผู้นำเสนอแนวคิดนี้ คือ คาร์ล โฮฟแลนด์ (Carl Hovland) ซึ่งมีหลักการสำคัญของการเปลี่ยนทัศนคติว่า ผลกระทบต่อทัศนคติของบุคคลเกิดจากองค์ประกอบในการสื่อความหมาย 4 องค์ประกอบได้แก่

1. ผู้ส่งสาร หรือแหล่งกำเนิดของสาร
2. สาร หรือความหมายที่ผู้ส่งสารต้องการจะส่งออกไป
3. ผู้รับสาร

4. ช่องทางในการสื่อสาร หรือวิธีที่สารถูกส่งออกไปอันอาจได้แก่ การพูด การเขียน การใช้โทรศัพท์ จดหมาย เป็นต้น

องค์ประกอบทั้ง 4 อย่างมีความสัมพันธ์กับกระบวนการเปลี่ยนทัศนคติในแง่ที่ว่า แหล่งของสารทำให้ผู้รับสารเกิดการใส่ใจต่อสารที่ส่งมา สารทำให้ผู้รับเกิดความเข้าใจความหมายที่ส่งมากับสาร จนทำให้ผู้รับสารเกิดการยอมรับ และช่องทางในการสื่อสารมีผลต่อการจดจำ ซึ่งมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความใส่ใจ (Attention) ก่อนที่จะส่งสารไปเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ต้องทำให้ผู้รับใส่ใจในตัวสารเสียก่อน โดยทั่วไปมักจะใช้แหล่งของสารเป็นตัวทำให้ผู้รับสารเกิดความใส่ใจ ตัวอย่างที่พบบ่อย คือ การโฆษณา นักโฆษณายพยายามสร้างความใส่ใจให้เกิดแก่ผู้รับสารก่อน โดยอาศัยคุณสมบัติของผู้ส่งสารเป็นหลัก เช่น ใช้นักกีฬาโฆษณายาสูบกำลัง

2. การทำความเข้าใจ (Comprehension) ผู้ส่งสารจะต้องทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจความหมายของสารให้ได้หลังจากที่ทำให้ผู้รับเกิดความใส่ใจแล้ว

3. การยอมรับ (Acceptance) ผลของการสื่อความสารที่ส่งไปยังผู้รับสารต้องพยายามให้มีความหมายตรงกับความต้องการของเขา เขาจึงจะยอมรับสาร เช่น โฆษณาสวนใหญ่มักจะแสดงออกมาในรูปของผู้ที่ใช้ผลิตภัณฑ์นั้นได้รับความนิยมยกย่องจากคนรอบข้าง ทั้งนี้เพราะว่าความต้องการการยอมรับนั้นเป็นความต้องการที่ผู้คนส่วนใหญ่มีอยู่

4. การกักเก็บไว้ (Retention) การสื่อความหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต้องทำให้ผู้รับสารจำได้ อิทธิพลของสารจะยังอยู่ในตัวผู้รับได้นานเพื่อผลในการปฏิบัติในตอนหลัง การทำให้จำได้มีหลายวิธี เช่น การใช้ประโยคหรือวลีที่แปลกและง่าย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดนี้มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับผู้ส่งสาร

1.1 ถ้าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือมากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเห็นไปในทางที่ต้องการได้ดีกว่าผู้ที่มีความน่าเชื่อถือต่ำ ความน่าเชื่อถือนี้ประกอบด้วย ความเชี่ยวชาญ เช่น มีทักษะ มีความรู้ วิจารณ์ญาณ ความน่าไว้วางใจ

1.2 ความมีเสน่ห์ชวนชมของผู้ส่งสารเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้รับสารเปลี่ยนใจได้ง่ายขึ้น

1.3 ความน่าเชื่อถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการทำให้ความเห็นของผู้รับสารเปลี่ยนไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนแรกของการสื่อความหมาย

1.4 ผู้ส่งสารจะเปลี่ยนความเห็นของผู้ฟังได้มาก ถ้าหากว่ามีทัศนคติร่วมกับผู้ฟังอยู่บ้างแล้ว

2. ประเด็นเกี่ยวกับสารและวิธีการเสนอสาร

2.1 ผู้ส่งสารที่รู้จักสรุปในตอนท้ายจะทำให้ผู้รับสารเปลี่ยนทัศนคติได้ดีกว่าผู้ส่งสารที่ปล่อยให้ผู้รับสารสรุปเอาเอง

2.2 บางครั้งสารที่เขียนโดยใช้ถ้อยคำแสดงอารมณ์จะใช้ได้ดีกว่าสารที่เขียนเสนอแต่ความจริง

2.3 สารประเภทที่กระตุ้นความกลัว เช่นรูปคนติดยาเสพติดซึ่งดูน่าเกลียดน่ากลัว มักทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นได้ดี

ในแง่ปฏิบัติผู้ที่จะไปเปลี่ยนทัศนคติควรสำรวจก่อนว่า ผู้รับสารนั้นมีเจตคติเห็นด้วยอยู่บ้างหรือไม่หรือต่อต้านเรื่องนี้อยู่แล้ว ถ้าเขาเห็นด้วยอยู่บ้างแล้วควรเสนอเป็นการสื่อสารทางเดียว ถ้าเขามีทัศนคติต่อต้านอยู่แล้วควรเสนอด้วยการสื่อสารสองทาง

1. ประเด็นเกี่ยวกับผู้รับสาร

1.1 ถ้าผู้รับสารรู้ล่วงหน้าว่าผู้ส่งสารจะมาเกลี้ยกล่อม เขาจะต่อต้าน

1.2 ผู้รับสารมักจะเลือกรับเฉพาะสารที่สอดคล้องกับจุดยืนของตนเอง

1.3 บุคลิกภาพของผู้รับสารมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นได้ง่าย เช่น คนที่มีความนับถือตนเองต่ำ คือ ไม่ภูมิใจในตนเองมักจะเปลี่ยนจุดยืนได้ง่าย

1.4 ระดับสติปัญญาของผู้รับสารเป็นตัวกำหนดชนิดของสารเช่น ผู้รับที่มีสติปัญญาดำจะเปลี่ยนความคิดเห็นตามสารแบบเสนอความจริงได้น้อยกว่าสารที่แฝงการจูงใจด้วยอารมณ์

1.5 ผู้ที่อยู่ในวัยรุ่นมักจะมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ง่ายกว่าวัยอื่น และจะยึดมั่นกับความคิดเห็นนี้ยาวนานต่อไปจนกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่

1.6 ชนชั้นทางสังคมหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติด้วย

ผู้ที่เสนอสารเพื่อเปลี่ยนใจคนนั้นต้องศึกษาผู้รับสารให้ดีว่ามีคุณสมบัติอย่างไร แล้วจึงเรียบเรียงการเสนอสารให้เหมาะสมกับผู้รับ เช่น ควรรับเสนอสารที่เป็นพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมให้แก่วัยรุ่นจะได้ประโยชน์มากกว่าที่จะไปเสนอกับผู้ใหญ่ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่า เป็นต้น

2. ประเด็นเกี่ยวกับช่องทางเสนอสาร

2.1 การยอมรับในสิ่งที่ตนเองเข้าใจแล้ว มักจะเกิดขึ้นได้กับวิทยุและโทรทัศน์ง่ายกว่าประเภทสิ่งพิมพ์

2.2 สารที่มีความซับซ้อนจะเข้าใจได้ง่ายขึ้นถ้าเสนอในรูปของสิ่งพิมพ์

2.3 การสื่อความหมายสู่มวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ มีประสิทธิภาพด้อยกว่าสื่อความหมายแบบที่ต้องพบหน้ากัน เมื่อพิจารณาผลการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสาร

สำหรับการเปลี่ยนทัศนคติด้วยวิธีการสื่อสารนั้น ช่องทางที่ดีที่สุด คือ การสื่อสารด้วยการพบกันพูดกันโดยตรง เพราะการพบกันโดยตรงจะทำให้การสื่อสารมีความชัดเจน นอกจากนั้นยังมีกระบวนการอื่นทางจิตวิทยาเกิดขึ้นในขณะที่สื่อสารพร้อมกันไปด้วย ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมเกิดได้ง่ายกว่าการสื่อสารด้วยวิธีอื่น

2.3.2 แนวคิดการเปลี่ยนทัศนคติโดยอาศัยแรงจูงใจ

แนวคิดนี้ประกอบด้วยทฤษฎีหลายทฤษฎี ซึ่งล้วนแล้วแต่อาศัยความเชื่ออย่างเดียวกันว่าแรงจูงใจเป็นต้นกำเนิดของการเปลี่ยนทัศนคติ โดยแรงจูงใจที่จะผลักดันให้คนเราเปลี่ยนทัศนคติหรือความคิดเห็นเกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความเครียด ซึ่งเกิดจากสภาพขาดสมดุลเพราะว่าองค์ความคิดหลายองค์ที่มีต่อสิ่งเดียวกันไม่สามารถสมานกันได้นักจิตวิทยากลุ่มนี้เชื่อว่าในสมองของมนุษย์มีองค์ความคิด องค์ความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะมีอยู่เฉพาะและจะรวมกลุ่มกับองค์ความคิดอื่นๆ ที่มีต่อสิ่งเดียวกัน องค์ความคิดที่เข้ากันได้จะหลอมรวมกัน ส่วนที่เข้ากันไม่ได้ก็จะทำให้เกิดสภาพที่เรียกว่าขาดสมดุล ต้องมีการทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้ภาวะขาดสมดุลนี้เข้าสู่สภาพสมดุลจึงจะอยู่สบาย นั่นหมายความว่าต้องมีการเปลี่ยนแปลงองค์ความคิดบางอย่างเพื่อให้สามารถหลอมรวมกันได้ ด้วยเหตุที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงองค์ความคิดบางตัวนี้เองทัศนคติต่อสิ่งนั้นจึงเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากองค์ความคิดเป็นพื้นฐานของทัศนคติ

2.3.3 แนวคิดการเปลี่ยนทัศนคติแบบอื่นๆ

1. ทฤษฎีการรับรู้ตนเอง กล่าวว่า คนเราเรียนรู้ทัศนคติของตนเองจากการสังเกตดูพฤติกรรมที่ตนเองแสดงออกมา เช่น เราเรียนรู้ว่าตัวเราชอบรับประทานผัก จากการสังเกตพบว่าเรารับประทานผักมากกว่าเนื้อสัตว์ วิธีการเรียนรู้ทัศนคติอย่างนี้เรียกว่า การรับรู้ตนเอง

2. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยการเกลี้ยกล่อมตนเอง การโน้มน้าวใจตนเอง เกิดขึ้นจากการได้มีโอกาสสวมบทบาทของผู้อื่น ทำให้บุคคลต้องคิดหาข้อมูลว่าผู้ที่ตนสวมบทบาทนั้นเขาควรจะทำอย่างไร ควรจะแสดงตนอย่างไร การคิดและอธิบายแก่ตนเองถึงบทบาทที่ตนเองจะต้องทำมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติให้เป็นไปในทิศทางความคิดดังกล่าว และคนเรายังสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของตนด้วยการพูดกับตนเองเสมอ กระบวนการที่เรารำพึงหรือบอกแก่ตนเองอยู่บ่อยๆ จะยิ่งทำให้ความรู้สึกในเรื่องนั้นมีความเข้มข้นมากขึ้น ทำให้เกิดการรับรู้ตนเองว่าเป็นเช่นนั้น

3. ทฤษฎีการกระทำที่มีเหตุผล ทฤษฎีนี้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ และพฤติกรรมมีจุดที่สำคัญคือไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ บรรทัดฐาน เจตนาหรือพฤติกรรม เราต้องพยายามเปลี่ยนแปลงที่ความเชื่ออันเป็นองค์ประกอบของทัศนคติเสียก่อน และต้องเป็นความเชื่อพื้นฐานจริงๆ ของคนๆ นั้น ทฤษฎีนี้เชื่อว่า เจตนาของบุคคลเป็นตัวทำนายการแสดงพฤติกรรม และมีอิทธิพลจาก 3 แห่งที่กำหนดเจตนาของคน คือ

3.1 ทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรม ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงสามารถบอกเป้าหมายของพฤติกรรม บริบทที่จะกระทำและเวลา

3.2 บรรทัดฐานตามอัตวิสัยของเขา ซึ่งหมายถึง ความเชื่อของเขาที่ว่า บุคคลที่มีความหมายต่อเขา เช่น คู่รัก พ่อแม่ ลูก จะมีทัศนคติต่อการแสดงพฤติกรรมของเขาอย่างไร

3.3 การรับรู้ว่าคุณเองควบคุมพฤติกรรมที่จะกระทำได้ ซึ่งหมายถึงบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมมีความมั่นใจว่าคุณเองสามารถแสดงพฤติกรรมนั้นได้

โดยทั่วไปแล้วอาจกล่าวได้ว่า ทักษะเป็นดัชนีที่จะชี้แนวทางในการแสดงพฤติกรรม กล่าวคือมีทัศนคติที่ดี ก็จะมีแนวโน้มที่จะเข้าหาแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ในทางตรงข้ามถ้ามีทัศนคติที่ไม่ดี ก็จะมีแนวโน้มที่จะไม่เข้าหา โดยการถอยหนีหรือต่อต้านการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2533: 240) ดังนั้นถ้าบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดโอกาสที่ผู้นั้นจะเข้าหาหรือแสดงพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งนั้นมากขึ้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526: 4) ได้สรุปความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมปฏิบัติไว้ดังนี้

ความรู้หรือประสบการณ์เดิมของบุคคลช่วยในการเกิดเจตคติและเป็นตัวกำหนดเจตคติของบุคคล นอกจากองค์ประกอบด้านความรู้แล้ว เจตคติยังประกอบไปด้วยองค์ประกอบด้านความรู้สึก และด้านการปฏิบัติ เจตคติจะมีบทบาทในการช่วยให้บุคคลแสดงออกถึงค่านิยมต่างๆ เจตคติไม่ได้เป็นองค์ประกอบอย่างเดียวยังทำให้เกิดการปฏิบัติ แต่เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดหรือเป็นที่มาของการปฏิบัติของบุคคล และจะทำให้เจตคติเปลี่ยนแปลงและเกิดเจตคติขึ้นใหม่ได้ นอกจากนั้นการปฏิบัติของบุคคลนั้นไม่ได้มีสาเหตุจากเจตคติอย่างเดียว แต่เป็นผลที่เกิดจากการครองชีพ (Norms) นิสัย (Habits) และสิ่งคาดหวังจากผลของการกระทำด้วย

3. ทักษะเกี่ยวกับยาเสพติด

กำจร มนูญปิจุ (สุลักษณ์ สิ้นทรัพย์. 2543 : 35; อ้างอิงจาก สำนักงาน ป.ป.ส. 2536 : 61-62) ได้ศึกษาการตรวจสอบยากระตุ้นและยาเสพติดที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ พบว่าคนขับรถบรรทุกที่ใช้ยาบ้าร้อยละ 70 มีความถี่ในการใช้ทุกครั้งที่ใช้รถโดยการที่ใช้ครั้งแรกได้รับคำแนะนำจากเพื่อนแล้วมาทดลองใช้เอง ด้านเจตคติของคนขับรถบรรทุกที่ใช้ยาบ้าร้อยละ 88.90 คิดว่า ถ้าไม่กินจะทำให้เกิดอุบัติเหตุ เนื่องจากเกิดความง่วงนอนร้อยละ 81.60 คิดว่าการใช้ยาบ้า เป็นการช่วยเพิ่มพูนรายได้เพราะทำให้ทำงานได้มากขึ้น ส่วนการรับรู้โทษของยาบ้าร้อยละ 70 ทราบถึงโทษของมัน แต่เมื่อถามว่าจะเลิกการใช้ยาบ้าหรือไม่ ร้อยละ 91 ตอบว่าสามารถเลิกได้แต่ต้องเลิกขับรถ

สนิท สมัครการ และคณะ (2530 : 67) ได้ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย พบว่า สาเหตุ และเหตุจูงใจในการเสพติดที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพ คือ ความอ่อนแอ อ่อนไหว ทางด้านจิตใจ และอารมณ์ของผู้ติดยาประกอบกับสภาพแวดล้อมทางสังคมโดยเฉพาะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ราบรื่น เหตุจูงใจสำคัญที่ทำให้มีการเริ่มเสพยา ได้แก่ ความอยากลอง (เพศชาย) เพื่อนชักชวน และความกลัวใจในปัญหาของการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว(เพศหญิง)

วิคดอน (สุวลักษณ์ สันททรัพย์. 2543 : 34; อ้างอิงจาก Whiddon. 1975 : 3426-3427) ศึกษาเปรียบเทียบความรู้เรื่องยาเสพติด เจตคติที่มีต่อยาเสพติดและการใช้ยาเสพติด ระหว่างนักเรียนเกรด 12 ของโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กในรัฐมอนทานา ยาเสพติดที่ศึกษาประกอบด้วย 7 ประเภท ได้แก่ แอลกอฮอล์ แอมเฟตามีน บาร์บิทูเรท เฮโรอีน แอล เอส ดี กัญชาและบุหรี่ ผลการศึกษาพบว่า การมีความรู้ไม่ได้เป็นหลักประกันว่านักเรียนจะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อยาเสพติด การมีความรู้ไม่ได้ช่วยระงับการใช้ยาเสพติด

จากเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาสรุปได้ว่า การติดยาเสพติดหรือการใช้ยาเสพติดเกิดจากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การถูกเพื่อนชักชวน สภาพครอบครัว ความอยากรลอง ความอยากรู้อยากเห็น และความกลุ้มใจในปัญหาของการดำเนินชีวิต ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญาของผู้เสพ ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมฝึกเพื่อชี้ให้เห็นโทษของยาเสพติด และมีความรู้สึกไม่ชอบและพร้อมกระทำเพื่อต่อต้านการเสพยาเสพติด

4. กิจกรรมฝึกหรือโปรแกรมกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

รัชนิวรรณ ชาลีสมบัติ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อป้องกันการเสพแอมเฟตามีนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี จำนวน 90 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 30 คน กลุ่มแรกเป็นกลุ่มเสพ กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มเสี่ยง กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มปกติ พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมฝึกอบรม เพื่อป้องกันการเสพแอมเฟตามีน กลุ่มทดลองทั้งสามกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยองค์ประกอบแรงจูงใจในการป้องกันการเสพแอมเฟตามีนทั้งด้านการรับรู้ความรุนแรงต่อการเสพแอมเฟตามีน ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเสพแอมเฟตามีน ด้านความคาดหวังในความสามารถของตนเองต่อพฤติกรรมป้องกันการเสพแอมเฟตามีน และด้านความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองต่อการป้องกันการเสพแอมเฟตามีนสูงกว่าก่อนการทดลอง สอดคล้องกับ พรทิพย์ วชิรติลก (2544 : 86) ได้ศึกษาผลการฝึกตามโปรแกรมทักษะชีวิต ต่อความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้า ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 325 คน พบว่า เจตคติต่อยาบ้าของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกตามโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้า กับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนในกลุ่มทดลองมีเจตคติทางลบต่อยาบ้ามากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุม

ปิ่น โค (2540 : 104) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา ร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โปรแกรมสุขศึกษานี้ใช้รูปแบบของการจัดค่ายเยาวชนเป็นเวลา 2 วัน จำนวนนักเรียน 30 คนและกลุ่มควบคุม 30 คน ผลการศึกษาพบว่าภายหลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ.05 และคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แต่มีคะแนนเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิมพ์ใจ บุญยัง (2540 : 141) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิต เพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนราธิวาส ซึ่งประกอบด้วยทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ไขปัญหา และทักษะการปฏิเสธตามแนวคิดทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลก ร่วมกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา และกระบวนการกลุ่ม พบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีทักษะการตัดสินใจไม่ลองเสพยาเสพติด ทักษะการแก้ไขปัญหาเผชิญกับแรงกดดันจากเพื่อนและทักษะการปฏิเสธเพื่อนชักชวนให้เสพยาเสพติด และพฤติกรรมในการป้องกันการเสพยาเสพติดดีกว่าก่อนการทดลองและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แอนดริวส์ และเฮิร์น (Andrews and Hearn. 1984 : 18 - 20) ได้ศึกษาผลของโครงการสุขภาพที่มีต่อเจตคติและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ของนักเรียนและผู้ปกครอง โดยทำการศึกษาจากกลุ่มนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 600 คน แล้วทำการประเมินผลหลังจากเริ่มโครงการดังกล่าว 3 ปี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีเจตคติและการปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับสุขภาพ มีส่วนน้อยที่อยากลองสูบบุหรี่และพบว่า ผู้ปกครองกลุ่มทดลอง มีการเปลี่ยนแปลงนิสัยการสูบบุหรี่ของตนหลังจากที่บุตรของตนได้เข้าร่วมโครงการ สอดคล้องกับ บอทวิน และอิงค์ (Botvin & Eng. 1980 : 209-213) ศึกษาโปรแกรมการป้องกันการสูบบุหรี่แบบเบ็ดเสร็จ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของกลวิธีการป้องกันการสูบบุหรี่เฉพาะปัจจัยทางสังคมและทางจิตวิทยา ที่มีผลต่อการพัฒนาลักษณะนิสัยการสูบบุหรี่ในนักเรียนระดับเกรด 8,9,10 จำนวน 281 คน จากโรงเรียน 2 แห่ง เมืองนิวยอร์ก แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มทดลองจะได้รับโปรแกรมการป้องกันการสูบบุหรี่ ซึ่งจะเป็นการประยุกต์ใช้ทักษะชีวิตพื้นฐานมาเป็นแนวทางการปฏิบัติในการเผชิญสถานการณ์และการแก้ไขปัญหาของวัยรุ่น รวมทั้งมีปัญหการสูบบุหรี่ เนื้อหาประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ ภาพลักษณ์ของตนเอง (Self-image) การพัฒนาความสามารถตนเอง (Self-improvement) การตัดสินใจ (Decision-making) การคิดอย่างเป็นอิสระ (Independent thinking) เทคนิคการพูดชวนเชื่อ (Advertising technique) การจัดการกับความวิตกกังวล (Coping with anxiety) ทักษะการสื่อสาร (Communication skill) ทักษะสังคม (Social skill) และการยืนหยัดในสิทธิของตน (Assertive training) โดยใช้วิธีการสอนแบบอภิปรายกลุ่ม การใช้ตัวแบบ (Modeling) และการซ้อมบท (Behavior rehearsal) หลังจากสิ้นสุดโปรแกรมพบว่า โปรแกรมนี้มีประสิทธิภาพในการสอน ระยะเวลาการเริ่มสูบบุหรี่และพฤติกรรมของการสูบบุหรี่ นอกจากนั้นยังพบว่าโปรแกรมได้รับความสนใจจากนักเรียนในแต่ละเนื้อหาแล้ว ยังมีผลต่อสุขภาพด้านอื่นด้วย เช่น การใช้ยาเสพติดอื่นๆและสุขภาพจิต อีกด้วย

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าการใช้โปรแกรมการฝึกหรือกิจกรรมสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ที่เสพและผู้ที่ไม่เสพยาเสพติดได้ทั้ง 3 องค์ประกอบ

ได้แก่ องค์ประกอบด้านความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับยาเสพติดมองเห็นโทษของยาเสพติดมากขึ้นทำให้ ความรู้สึกไม่พึงพอใจต่อการเสพหรือลองเสพยาเสพติด และแสดงออกพฤติกรรมต่อต้านการเสพหรือข้องเกี่ยวกับยาเสพติด

จะเห็นได้ว่า การให้กิจกรรมหรือโปรแกรมฝึกมีผลต่อพฤติกรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมาตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตลักษณะ 3 ประการกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

แนวความคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวกับจิตลักษณะตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

5.1 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528) ได้ศึกษาพบว่า มีจิตลักษณะหลายประการที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งจึงได้นำจิตลักษณะเหล่านั้นมาตั้งเป็นทฤษฎีชื่อว่า ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ซึ่งทฤษฎีนี้สร้างจากการสรุปผลการวิจัยในเรื่องจิตลักษณะต่างๆ ของเยาวชนและประชาชนไทยอายุระหว่าง 6 – 60 ปี จำนวนรวมหลายพันคน ซึ่งเป็นผลการวิจัยในประเทศไทยในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา โดยได้อธิบายเปรียบเทียบทฤษฎีนี้กับต้นไม้ไว้ว่า ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมเปรียบเสมือนต้นไม้ 3 ส่วนคือส่วนที่เป็นดอกและผลของต้นไม้ ส่วนลำต้นและส่วนที่เป็นรากแก้ว

1. ส่วนที่เป็นดอกและผลไม้บนต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดี ละเว้นความชั่ว และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันแข็งเพื่อส่วนรวม ส่วนแรกนี้เป็นพฤติกรรมประเภทต่างๆ ที่รวมเข้าเป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันแข็งเพื่อส่วนรวม การที่ผลออกมาเป็นพฤติกรรมที่น่าปรารถนานี้ มีสาเหตุจากส่วนที่สองและสามของต้นไม้

2. ส่วนที่เป็นลำต้นของต้นไม้ เป็นสาเหตุทางจิตใจของพฤติกรรมต่างๆ ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ

2.1 ทัศนคติ คุณธรรม ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือสถานการณ์นั้นๆ

2.2 เหตุผลเชิงจริยธรรม หรือการเห็นแก่ผู้อื่นส่วนรวม และหลักสากลมากกว่าการเห็นแก่ตัว

2.3 ลักษณะมุ่งอนาคต สามารถคาดการณ์ไกล และสามารถควบคุมตนเองให้อดได้ รอได้อย่างเหมาะสม

2.4 ความเชื่ออำนาจในตน ว่าทำได้ดี ทำชั่วจะต้องได้รับโทษ

2.5 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือความมุ่งมั่นบากบั่น ฝ่าฟันอุปสรรคจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

ถ้าต้องการที่จะเข้าใจ อธิบาย ทำนาย และพฤติกรรมชนิดใด จะต้องใช้จิตลักษณะบางด้านหรือทั้ง 5 ด้านนี้ประกอบกันจึงจะได้ผลดีที่สุด

3. ส่วนที่เป็นรากของต้นไม้ ส่วนนี้เป็นพื้นฐานทางจิตใจ ประกอบด้วยลักษณะทางจิต 3 ประการคือ

3.1 สติปัญญา หมายถึง ความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการเรียนรู้ รับรู้สิ่งแวดล้อมได้อย่างลึกซึ้งเป็นนามธรรมและถูกต้อง แม่นยำ มีความคิดแบบนามธรรม นอกเหนือจากการคิดแบบรูปธรรม ทั้งการคิดแบบเอกนัยและอเนกนัย

3.2 สุขภาพจิต หมายถึง ความรู้สึกทุกข์ใจ อันเนื่องมาจากความวิตกกังวล ความกลัว โกรธง่าย ตื่นเต้นง่าย ขาดสมาธิ ขาดความกล้าและกลัวผิด

3.3 ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การคิดหรือการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง มีโอกาสได้คบหา สماعกับเด็กในวัยใกล้เคียง เช่น เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นเล่นร่วมกับผู้อื่น โดยไม่เอาแต่ใจตนเอง ให้รู้จักสังเกตปฏิกิริยา ฟังเหตุผลหรือความต้องการของผู้อื่น เล่าประสบการณ์ชีวิตของตนและของผู้อื่นที่ตนประสบมาให้ผู้อื่นฟัง ไปทัศนศึกษาเป็นครั้งคราว เพื่อได้เรียนรู้ชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ต่างไปจากบ้านและมีโอกาสได้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนประเภทต่างๆ แสวงหาความรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนทัศนคติ และค่านิยมของบุคคลโดยทั่วไปในสังคม โดยผ่านทางสื่อสารมวลชนที่เหมาะสม เช่น หนังสือพิมพ์ สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

จิตลักษณะทั้ง 3 ประการนี้เป็นสาเหตุสำคัญของการพัฒนาจิตลักษณะทางจิต 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ กล่าวคือบุคคลต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิต 3 ด้านในปริมาณที่สูงเหมาะสมกับอายุจึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 ประการนี้จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิต 3 ด้านดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะได้รับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้โดยวิธีการอื่นๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง นอกจากนี้จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้ อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น เพื่อใช้อธิบายทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย

5.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

5.2.1 ความหมายของสุขภาพจิต

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization หรือ WHO) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า สุขภาพจิต ไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะปรับปรุงตนให้มีความสุข มี

สัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น และสามารถดำรงชีวิตของตนเองได้โดยไม่เสียดุลยภาพ สามารถสนองความต้องการของตนเองในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่มีข้อขัดแย้งในจิตใจ สุขภาพจิต ไม่ได้หมายความว่าเฉพาะเพียงการปราศจากโรคทางจิตและโรคทางประสาทเท่านั้น แต่รวมถึงการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ดนัย ไชยโยธา (พิณพา ภูมิอร. 2538 : 7; อ้างอิงจาก ดนัย ไชยโยธา. 2531 :12)

จาโฮดา (ละอองทิพย์ พลาณภาพ. 2532 : 12 - 13; อ้างอิงจาก Jahoda. 1970 : 28 - 35) ให้ความหมายทางจิตวิทยาเกี่ยวกับ สุขภาพจิตว่า บุคคลที่มีสุขภาพจิตดี พิจารณาได้จากองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. ทักษะคิดต่อตนเอง บุคคลที่มีสุขภาพจิตดี สามารถมองตนเองได้อย่างถูกต้องมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความมั่นใจ ยอมรับความเป็นจริง ยอมรับความอ่อนแอและความบกพร่องเข้าใจเอกลักษณ์ของตนเอง

2. สามารถสร้างความเจริญให้กับตนเอง สมความปรารถนาและเหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง สามารถใช้ความสามารถที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความเจริญยิ่งขึ้น

3. สามารถผสมผสานกลมกลืนบุคลิกภาพของตน อันได้แก่ ความคิด ความรู้สึก และมีการกระทำที่สอดคล้องได้อย่างเหมาะสม ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของจิตใต้สำนึก อดทนต่อความวิตกกังวลและความเครียดในสถานการณ์ต่างๆ ได้

4. มีความเป็นตัวของตัวเอง มีอิสระในการกระทำสิ่งต่างๆ ได้ตามความพึงพอใจตัดสินใจได้ด้วยตนเอง โดยมีหลักการประจำใจมากกว่าที่จะถูกควบคุมจากภายนอก

5. ยอมรับและกล้าเผชิญกับความเป็นจริง ไม่หลงมกมายในสิ่งเพ้อฝัน มีความสนใจเอาใจใส่สวัสดิภาพของผู้อื่น

6. สามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ รู้จักที่จะให้และรับความรักจากผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ดี พอใจใสภาพแวดล้อมของตน อุทิศเวลาให้กับการทำงาน การเล่นและการออกกำลังกาย มีประสิทธิภาพในการเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ และแก้ปัญหาได้ด้วยดี

ทัศนะทางสุขภาพจิตของเจโฮดานี้สอดคล้องกับแนวความคิดของเลย์คอค (ละอองทิพย์ พลาณภาพ. 2532 : 13; อ้างอิงจาก Laycock. 1966 : 172) ที่กล่าวไว้ว่า เด็กที่มีสุขภาพจิตดี จะมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนมีความสุขสบาย มั่นคง ปลอดภัย ยอมรับความจริง ไม่ประเมินความสามารถของตนเองสูงหรือต่ำเกินไป ยอมรับข้อจำกัดของตนเอง นับถือตนเอง มั่นใจในตนเอง และพึ่งตนเองได้ สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนฝูง ครู พ่อแม่ และบุคคลอื่นๆ มีความสนใจและรักใคร่คนอื่น สร้างสัมพันธ์ภาพที่น่าพอใจได้ โดยไม่รู้สึกว่าถูกครอบงำหรือควบคุม

สุขภาพจิต หมายถึง สภาพความสมบูรณ์ทางจิตใจของมนุษย์ที่สามารถปรับตัวปรับจิตใจได้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านกล้าเผชิญ

ความจริง ด้านสัมพันธภาพ ด้านเจตคติต่อตนเอง ด้านการมองโลกในแง่ดี ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านสมรรถภาพในการทำงาน พิณภา ภูมิอมร (2538 : 9)

เพ็ญแข ลิมศิลา (ละอองทิพย์ พลาณภาพ. 2538 : 17; อ้างอิงจาก เพ็ญแข ลิมศิลา. 2528 : 16 - 17) จิตแพทย์เด็กกล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีสุขภาพจิตเสื่อมไว้ดังนี้ คือ

1. มีปัญหาทางด้านพฤติกรรม ได้แก่ การหนีออกจากบ้าน การหนีโรงเรียน พุดบดขโมย ก้าวร้าว กระทำผิดทางเพศ ดิดสุราหรือยาเสพติด แต่ต้องพิจารณาถึงความรุนแรงและความถี่ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วย

2. มีปัญหาทางอารมณ์ มีอารมณ์แปรปรวนได้ เช่น ร้องไห้ หงุดหงิด เศร้าซึม วิตกกังวล หวาดกลัว ก้าวร้าว โกรธเคืองอย่างรุนแรง อารมณ์ไม่สมเหตุสมผล

3. มีอาการทางกายที่มีสาเหตุจากจิตใจเช่น มีอาการปวดศีรษะ ปวดท้อง เจ็บ อ่อนเพลียหรือถึงกับไม่สามารถเคลื่อนไหวแขน ขา ได้ พุดไม่ออก ไม่มีสมาธิ เป็นต้น

4. มีความผิดปกติทางจิตอย่างรุนแรง มีอาการของโรคจิต มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากเดิม แยกตัวอยู่ตามลำพัง พุดกับตนเอง นอนไม่หลับ เป็นต้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (อุทัยรัตน์ เนียรเจริญสุข. 2544 : 22 ; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2528 : 28) ได้กล่าวถึงความหมายของสุขภาพจิตดีไว้ว่า หมายถึง การไม่รู้สึกวิตกกังวลจนเกินเหตุ ไม่โกรธง่าย ไม่ตื่นตื้นง่าย มีสมาธิและความกล้าในสิ่งที่สมควร

สุขภาพจิตมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทัศนคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมคือ สุขภาพจิตหมายถึงความสามารถในการควบคุมตนเองให้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม ซึ่งหมายถึง ความสำเร็จของการปรับตัว การที่บุคคลจะปรับตัวได้ดีจะต้องเข้าใจและยอมรับสภาพของตน เข้าใจถึงสภาพความสัมพันธ์ต่อบุคคลอื่นๆ มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลแวดล้อมและมีความวิตกกังวลน้อย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (อุทัยรัตน์ เนียรเจริญสุข. 2544 : 22; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2528 : 28) กล่าวว่า สุขภาพจิตเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้จิตลักษณะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกิดพฤติกรรมของบุคคลได้มาก ถ้าสุขภาพจิตของบุคคลดีอาจทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ปรารถนาได้มาก แต่ถ้าสุขภาพจิตเสื่อมอาจทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่ไม่ปรารถนาได้มาก

สุขภาพจิตของเด็กช่วงปลายและวัยรุ่นตอนต้น เป็นช่วงชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ สังคม ครอบครัวเป็นบริบทที่สำคัญที่จะช่วยให้มีพัฒนาการนี้ผ่านไปโดยราบรื่นแต่ครอบครัวเองก็เป็นบริบทที่ก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากมาโดยเฉพาะ การยึดหยุ่นจากกฎระเบียบให้เพียงพอกับเด็กและวัยรุ่น จะช่วยให้เด็กและวัยรุ่นมีความเป็นอิสระจากครอบครัว (Independent) และพึ่งพาครอบครัว (Dependent) อย่างเหมาะสม พ่อแม่ไม่ควรใส่ใจลูกกว่าลูกเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดและความต้องการที่แตกต่างไปจากตน การควบคุมลูกมากเกินไป จะก่อให้เกิดความรู้สึกแสดงออกแตกต่างกันในแต่ละคน เด็กที่มีอารมณ์แบบสู้ (Assertive)

จะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม เช่น ดิตสารเสพติด หรือก้าวร้าว ฯลฯ เพื่อจะบดบังความรู้สึกเจ็บปวด ผู้มีอารมณ์ขี้กลัว (Timid) ก็จะมีปัญหาทางอารมณ์ เช่น เศร้า กังวล หรือคิดอยากตาย

ดติยา ทุมเสน (สุทธิลักษณ์ นาคสุสุข. 2544 : 22; อ้างอิงจาก ดติยา ทุมเสน. 2542 : 22) กล่าวว่า วัยรุ่นจะมีภาวะสุขภาพจิตเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมสุขภาพจิต ซึ่งเป็นปฏิกิริยาหรือพฤติกรรมที่มนุษย์กระทำเพื่อคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพของร่างกายและจิตใจ ความภูมิใจในตนเอง แล้วส่งผลต่อภาวะสุขภาพจิตซึ่งอาจจะเป็นในทางดี ดีพอใช้หรือไม่ดีก็ได้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการแสดงออก

จากทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรมที่กล่าวว่า ส่วนลำต้น ที่ประกอบด้วย ทศนคติ คุณธรรม ค่านิยม เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคต ความเชื่ออำนาจในตนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะทางจิต 5 ประการนี้ ถ้ามีมากในบุคคลใดบุคคลนั้นจะเป็นผู้มีพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ซึ่งสามารถโยงแนวความคิดนี้ได้ว่า ถ้าบุคคลมีทศนคติที่ดีแล้วย่อมมีพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ซึ่งการที่จะมีทศนคติที่ดีได้ต้องมาจากส่วนรากของต้นไม้ ซึ่งได้แก่ สุขภาพจิต สติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคม ซึ่งเป็นจิตลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ 3 ประการด้วย

5.2 สุขภาพจิตกับทศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

ระพินทร์ โพธิ์ศรี (พิณพา ภูมิอม. 2538 : 22; อ้างอิงจาก ระพินทร์ โพธิ์ศรี. 2521 : 93-94) ได้ศึกษาถึงสาเหตุของการสอบตกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาพบว่า ปัญหาสุขภาพจิตเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้นักเรียนสอบตก เพราะนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตจะคอยวิตกกังวลหรือหมกมุ่นในเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนจนไม่เข้าใจบทเรียนทำให้สอบตก

วีรวรรณ สุธีรไกรลาศ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานยาเสพติดของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต และการกล้าแสดงออกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทศนคติต่อการเสพยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อุทัยรัตน์ เนียรเจริญสุข (2544 : 73) ได้ศึกษาถึงปัจจัยทางชีวสังคม ลักษณะทางพุทธและจิตลักษณะที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม ผลิตรถยนต์พบว่า พนักงานที่มีสุขภาพจิตดีมีพฤติกรรมการทำงานดีกว่าพนักงานที่มีสุขภาพจิตไม่ดี

ศิริอร นพกิจ (2545 : 72) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และจิตลักษณะบางประการของนักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติ และนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาพบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติมีสุขภาพจิตสูงกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

นวลละออ สุภาพผล (2534 : 104) ได้ศึกษาผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ในด้านการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานทั่วไปของนักเรียนนายร้อยในกลุ่มฝึก สรุปได้ว่า ผู้ได้รับการฝึกที่มีลักษณะเด่น คือ มีสุขภาพจิตและสติปัญญา

ค่อนข้างสูง มีผลการปฏิบัติงานทั่วไปสูงกว่าผู้ได้รับการฝึกที่มีลักษณะด้อย คือ มีสุขภาพจิตและสติปัญญาค่อนข้างต่ำ

ปรานอม เอียงกุญชร (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการฝึกให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ด้วยวิธีอภิปรายกลุ่ม พบว่าผู้ที่มีสุขภาพจิตดีมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ที่มีสุขภาพจิตไม่ดี

จากผลการวิจัยที่รวบรวมมาข้างต้นได้สอดคล้องกันทั้งหมดว่า ผู้ที่มีสุขภาพจิตดีจะมีพฤติกรรมดีหรือมีพฤติกรรมที่ปกติ ซึ่งคาดว่าน่าจะมีทัศนคติที่ดีหรือมีทัศนคติเชิงบวก ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีสุขภาพจิตสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีสุขภาพจิตต่ำ

5.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญากับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

5.3.1. ความหมายของสติปัญญา

รัตนา ศิริพานิช (2544 : 281) ได้กล่าวถึงสติปัญญา (Intelligence) ตามความหมายใน Webster's New World Dictionary ซึ่งนิยามความหมายไว้ว่า

1. ความสามารถในการเรียนรู้หรือเข้าใจ โดยผ่านประสบการณ์ทางการเรียน โดยบุคคลสามารถรับและรักษาความรู้ที่ได้เรียนรู้ไว้ได้ เช่น เคยเรียนนานมาแล้วแต่ก็ยังจำได้
2. ความสามารถในการตอบสนองอย่างรวดเร็วและถูกต้องในสถานการณ์ใหม่ๆ โดยรู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บราวน์ (รัตนา ศิริพานิช. 2544 : 281; อ้างอิงจาก Brown ,1976) กล่าวว่า สติปัญญาหมายถึง

1. ความสามารถในการเรียนรู้หรือเข้าใจโดยผ่านประสบการณ์ในการเรียนและความสามารถในการรับและรักษาความรู้
2. ความสามารถที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์นั้น การใช้เหตุผลเชิงความคิดรวบยอดในการแก้ปัญหา และการใช้ประสบการณ์ในอดีตเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศึกษา พาหะมาก (2532 : 8) สรุปความหมายของสติปัญญาไว้ว่า สติปัญญาเป็นความสามารถของบุคคลที่จะใช้ทำกิจกรรมต่างๆ โดยได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรมและประสบการณ์ที่ได้รับรู้ มาใช้ในการแก้ปัญหาและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งระดับของบุคคลนั้นสามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือวัดสติปัญญา

5.3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับสติปัญญา

1. ทฤษฎีองค์ประกอบเดียว (Uni-factor Theory) ทฤษฎีนี้ บีเนท์ และซีมอน (Binet and Simon) ได้เสนอไว้ว่า โครงสร้างของสติปัญญาเป็นลักษณะอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่แบ่ง

แยกออกเป็นส่วนย่อยคล้ายกับเป็นความสามารถทั่วไป (General ability) นั้นเอง (ศึกษา พาหะมาก. 2532 : 8)

2. ทฤษฎีสององค์ประกอบ (Two-factor Theory) ทฤษฎีนี้ สเปียร์แมน (Charles Spearman) ได้ทำการศึกษา ค้นคว้าและทดลองเกี่ยวกับโครงสร้างของสติปัญญาจนทำให้ได้แนวคิดที่ว่า โครงสร้างของสติปัญญาน่าจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ

2.1 องค์ประกอบทั่วไป (General หรือ G.factor) ถือว่าสติปัญญาคือความสามารถของบุคคลโดยส่วนรวมทั่วๆ ไป เช่น ความสามารถในการฟัง ความสามารถในการอ่าน และความสามารถในการวางแผนการทำงาน เป็นต้น

2.2 องค์ประกอบเฉพาะ (Specific หรือ S.factor) ได้แก่ ความสามารถเฉพาะของแต่ละคน เช่น ทักษะทางดนตรี ทักษะทางศิลปะ หรือทักษะทางเครื่องยนต์กลไก เป็นต้น (รัตนา ศิริพานิช. 2544 : 284)

3. ทฤษฎีหลายองค์ประกอบ (Multiple-factor Theory) ผู้นำในการสร้างทฤษฎีนี้ คือ เทอร์สโตน (L.L Thurstone) โดยมีแนวความคิดว่า ความสามารถทางสมองของมนุษย์ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายๆ อย่าง องค์ประกอบหรือตัวประกอบเหล่านี้เป็นตัวประกอบกลุ่มใหญ่ ขนาดปานกลาง และแต่ละตัวอาจมีน้ำหนักต่างกันแบบทดสอบต่างๆ ความสามารถหรือสมรรถภาพพื้นฐานทางสมองของมนุษย์ (Primary Mental Ability) ที่สำคัญและเด่นชัดมี 7 ประการ คือ ความสามารถทางภาษา ความสามารถทางจำนวน ความสามารถทางความจำ ความสามารถในการใช้คำได้อย่างคล่องแคล่ว ความสามารถด้านเหตุผล ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ และความสามารถทางความว่องไวต่อการรับรู้ บุญชม ศรีสะอาด (ศึกษา พาหะมาก. 2532 : 9; อ้างอิงจาก บุญชม ศรีสะอาด. 2521 : 62 –64)

4. ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford (Structure of Intellect Model) ทฤษฎีนี้ กิลฟอร์ด (Guilford) ได้ขยายแนวความคิดของเทอร์สโตน โดยค้นพบองค์ประกอบเพิ่มอีกหลายตัว โดยกิลฟอร์ดแบ่งสติปัญญาออกเป็น 3 มิติ คือ

4.1 มิติแรก – Concept (เนื้อหา) ได้แก่ เนื้อหาสิ่งต่างๆในสังคม แบ่งย่อยๆได้ 4 อย่าง คือ ภาพ สัญลักษณ์ ภาษา และพฤติกรรม

4.2 มิติที่สอง – Operation (การปฏิบัติการ) ได้แก่ การปฏิบัติการหรือวิธีการคิด แบ่งย่อยได้ 5 อย่าง คือ การรู้ ความจำ ความคิดอเนกนัย ความคิดเอกนัย และการประเมินผล

4.3 มิติที่สาม – Product (ผลิตผล) ได้แก่ ผลที่เกิดจากการแสดงออกโดยการคิด แบ่งย่อยได้ 6 อย่าง คือ หน่วย จำพวก ความสัมพันธ์ ระบบ การแปลงรูป และการประยุกต์ (รัตนา ศิริพานิช. 2544 : 286 –288)

2.5 ทฤษฎีระดับชั้นของตัวประกอบ (Hierarchical Theory) เป็นแนวคิดของนักจิตวิทยากลุ่มหนึ่งที่สำคัญ ได้แก่ เบอร์ท และ เวอร์นอน (Burt and Vernon) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าสติปัญญาเป็นพฤติกรรมทางสมองของมนุษย์ แบ่งออกเป็นลักษณะใหญ่ๆ ได้สองลักษณะ คือ

2.5.1 Fluid Intelligence หมายถึง สติปัญญาที่เป็นอิสระจากการเรียนรู้และประสบการณ์ เป็นผลมาจากพันธุกรรม สติปัญญาชนิดนี้จะมีแทรกอยู่ในทุกอริยาบถของกิจกรรมทางสมอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคิดหรือการแก้ปัญหาก็ตาม ซึ่งประกอบด้วยสมรรถภาพหลายประเภท เช่น สมรรถภาพในการใช้เหตุผล การอนุมานและการมองเห็นความสัมพันธ์ของภาพและสิ่งของ

2.5.2 Crystallized Intelligence หมายถึง สติปัญญาที่ขึ้นอยู่กับสติปัญญาและการเรียนรู้ หรือเป็นการเรียนรู้ที่ได้ผลทุกสิ่งที่ผ่านมาในชีวิต ซึ่งประกอบด้วยความสามารถหลายอย่าง เช่น ความสามารถในการเข้าใจภาษา ความสามารถในการด้านเหตุผล ความสามารถทางตัวเลข และความสามารถในการประเมินค่าสิ่งต่างๆ ความสามารถเหล่านี้ต้องได้รับการฝึกฝนจึงจะมีขึ้นได้ (ศึกษา พาหะมาก. 2532 : 10)

สมพร สุทัศน์ (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 37; อ้างอิงจาก สมพร สุทัศน์. 2530 : 93) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวแปรหนึ่งที่บ่งบอกถึงระดับสติปัญญา ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงย่อมแสดงว่า ผู้นั้นมีสติปัญญาสูงด้วย ส่วนผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำก็จะมีสติปัญญาต่ำด้วย

5.3.3 สติปัญญากับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

มีงานวิจัยมากมายที่สนใจศึกษาถึงระดับสติปัญญากับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น โดยศึกษาว่า วัยรุ่นที่มีระดับสติปัญญาแตกต่างกัน หรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันส่งผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดแตกต่างกันอย่างไร ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

คณะสังคมสงเคราะห์ (2534 : 57) กล่าวว่า ตัวแปรหนึ่งที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับผู้ติดยาเสพติดคือ เรื่องระดับความรู้ ทั้งนี้เพราะมีผู้กล่าวกันทั่วไปว่าผู้ที่ติดยาเสพติดมักจะเป็นผู้มีความรู้ น้อยหรือผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาจะง่ายต่อการถูกชักชวนให้กระทำความผิด ซึ่งรวมถึงการเสพยาเสพติดให้โทษด้วย

เรือเอกหญิง ศรีประกาย ทัดตานนท์ (2539 : 92) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันสารเสพติดระหว่างนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความรู้ และการปฏิบัติในการป้องกันสารเสพติดไม่แตกต่างกัน ส่วนเจตคติในการป้องกันสารเสพติดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 3.00 ขึ้นไป และระหว่าง 2.00 – 3.00 มีเจตคติแตกต่างจากนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า 3.00 ขึ้นไป และระหว่าง 2.00 – 3.00 มีเจตคติในการป้องกันสารเสพติดดีกว่านักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00

อารีย์ เงินแยม (2539 : 107) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันการสูดดมสารระเหยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการสูดดมสารระเหยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีความรู้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลาง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีความรู้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีเจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการสูดดมสารระเหยไม่แตกต่างกัน

บรีสโก้ (Briscoe) (ธนันท์ชัย สุขา. 2540 : 65; อ้างอิงจาก Briscoe. 1971 : 3767) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างในด้านการเรียนรู้ของนักเรียนที่ติดยาเสพติดให้โทษ กับนักเรียนที่ไม่ติดยาเสพติดให้โทษ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในเรื่องการเรียนรู้ คือ นักเรียนที่ติดยาเสพติดให้โทษมีความสามารถในการรับรู้ความเข้าใจ และความจำน้อยกว่านักเรียนที่ไม่ติดยาเสพติดให้โทษ

ฮาร์เกอร์ (Harger) (ธนันท์ชัย สุขา. 2540 : 65 ; อ้างอิงจาก Harger .1971 : 6158) ทำการศึกษาถึงวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดให้โทษ พบว่า วัยรุ่นที่ติดยาเสพติดให้โทษทำให้ผลการเรียนและคะแนนการเรียนด้อยลง ต่างกับวัยรุ่นที่ไม่ติดยาเสพติดให้โทษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประเสริฐ นุณานปี (2541 : 88 – 89) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาเจตคติที่มีต่อสิ่งเสพติดของนักศึกษาทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 4 ผลการวิจัยพบว่า เจตคติที่มีต่อสิ่งเสพติดของนักศึกษาทางไกลที่นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน คือ คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00 หรือต่ำกว่าและคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่า 2.00 พบว่านักศึกษาทางไกลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีเจตคติต่อสิ่งเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาทางไกลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่า 2.00 มีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อสิ่งเสพติดในเชิงนิมาน สูงกว่านักศึกษาทางไกลที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00 หรือต่ำกว่า

บุปผา ม้วยแก้ว (2542 : 89) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความรู้เรื่องบุหรี่ไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีเจตคติต่อการสูบบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปยารี พิริยะอุดมพร (2543 : 126 – 127) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาบ้า

ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี มีเจตคติดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลาง และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีเจตคติดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพติดยาบ้าต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีและปานกลางมีการปฏิบัติดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการเสพติดยาบ้าไม่ต่างกัน

เอี่ยมพร พลอยประดิษฐ์ (2544 : 140) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตจันทุมงคล สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีและปานกลาง มีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จากงานวิจัยที่รวบรวมไว้ข้างต้นได้สอดคล้องกันว่าวัยรุ่นที่มีสติปัญญาสูงหรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดสูงกว่าวัยรุ่นที่มีสติปัญญาต่ำหรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด และมีสติปัญญาสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีสติปัญญาต่ำ

5.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางสังคมกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

5.4.1 ความหมายของประสบการณ์ทางสังคม

ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การคิดหรือการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง มีโอกาสได้คบหาสมาคมกับเด็กในวัยใกล้เคียง เช่น เพื่อนฝูงญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นเล่นร่วมกับผู้อื่น โดยไม่เอาแต่ใจตนเอง ให้อภัยสิ่งเกิดปฏิกิริยา ฟังเหตุผลหรือความต้องการของผู้อื่น เล่าประสบการณ์ชีวิตของตนและของผู้อื่นที่ตนประสบมาให้ผู้อื่นฟังไปทัศนศึกษาเป็นครั้งคราว เพื่อได้เรียนรู้ชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ต่างไปจากบ้าน และมีโอกาสได้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนประเภทต่างๆ แสวงหาความรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนทัศนคติ และค่านิยมของบุคคลโดยทั่วไปในสังคม โดยผ่านทางสื่อสารมวลชนที่เหมาะสม เช่น หนังสือพิมพ์ สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 7)

ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่นและกลุ่มที่เกิดกับบุคคลในชีวิตประจำวันและจากการฝึกอบรม ประสบการณ์ทางสังคมที่ได้จากชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน เช่น การถูกอบรมเลี้ยงดู การได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ เช่น เพื่อน การรับสื่อมวลชนต่างๆ การได้รับการศึกษา การมีกิจกรรมพิเศษต่างๆ เช่น ทัศนอาจร กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมกีฬา เป็นต้น (สุรพงษ์ ชูเดช. 2534 : 16)

สมดุล ชาญนวงศ์ (อุทัยรัตน์ เนียรเจริญสุข. 2544 : 27 ; อ้างอิงจาก สมดุล ชาญนวงศ์. 2533) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การรู้สภาพการดำเนินชีวิตทั้งปัญหาอุปสรรคและความต้องการของคนในสังคม ทราบว่าการกระทำของตนส่งผลกระทบทั้งในทางดีและไม่ดีต่อสังคมอย่างไร

ประสบการณ์ทางสังคม เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาทางจิตของบุคคล การที่บุคคลมีประสบการณ์ทางสังคมจะทำให้มีความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น และสามารถนำตนเองเข้าไปอยู่ในบทบาทของผู้อื่นได้ เรียกว่า ความสามารถในการสวมบทบาท (Role Taking) ประสบการณ์จากการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นมาก จะทำให้บุคคลมีความคิดเห็นที่กว้างขวางลึกซึ้งมองเห็นและเข้าใจบทบาทของตนเองและผู้อื่นที่อยู่ร่วมกับตนในสังคม และความเข้าใจนี้เองจะเอื้ออำนวยให้บุคคลมีพัฒนาการทางจิตในระดับสูงได้ การที่บุคคลขาดประสบการณ์ทางสังคมและขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้หรือสวมบทบาทอื่นๆ น้อยจะนำไปสู่การปฏิเสธทางจิตต่อบทบาทที่ไม่คุ้นเคย คือ การไม่ยอมรับ ไม่เข้าใจ ไม่ไว้วางใจ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเท่ากับเป็นการปิดกั้นข่าวสาร และข้อมูลที่สำคัญต่อการพัฒนาทางด้านจิตวิทยาและด้านสังคม ดังนั้นถ้าต้องการที่จะให้บุคคลมีพัฒนาการทางจิตจะต้องส่งเสริมให้บุคคลมีประสบการณ์ทางสังคมกว้างขวาง และเหมาะสมกับอายุของบุคคล (สุรพงษ์ ชูเดช. 2534 : 19 - 20)

สุวรรณี ทองรัมย์ภากุล (2539 : 44) กล่าวว่า การที่จะพัฒนาการรู้คิดของเด็ก เด็กควรได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่อยู่เสมอ เช่น การพาเด็กไปเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ทางสังคมโดยตรง นอกจากนี้การที่เด็กได้รับฟัง และรับรู้สื่อมวลชนต่างๆ ก็ยังเป็นการให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

5.4.2 ประสบการณ์ทางสังคมกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

จากความหมายของ ทัศนคติ คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ซึ่งในส่วนประสบการณ์ทางสังคมส่งผลต่อการพัฒนาทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ ด้วย และปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประสบการณ์ทางสังคมของวัยรุ่น อันเป็นผลเนื่องมาจากการที่วัยรุ่นได้รับการอบรมเลี้ยงดู การได้รับการศึกษา การรับสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแตกต่างกันไปจึงทำให้วัยรุ่นมีทัศนคติต่อยาเสพติดแตกต่างกันออกไป

ในด้านประสบการณ์ทางสังคมกับทัศนคติต่อยาเสพติดนั้นได้มีผู้ศึกษาวิจัยมากมาย ในแง่ของการให้ประสบการณ์ทางสังคมกับวัยรุ่นหรือเยาวชนด้วยการให้การศึกษา การฝึกอบรม และการให้กิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับยาเสพติด ดังนี้

✓ ปิ่น โค (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์" จำนวน 30 คน จัดเป็นกลุ่มทดลอง และเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนบางปะอิน จำนวน 30 คน จัดเป็นกลุ่มควบคุม โปรแกรมสุขศึกษานี้ใช้รูปแบบของการจัดค่ายเยาวชน เป็นเวลา 2 วัน โดยการผสมผสานวิธีทางสุขศึกษาหลายๆ วิธี ได้แก่ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การมีส่วนร่วม บทบาทสมมติ กระบวนการกลุ่ม การใช้จดหมายกระตุ้นเตือน การฝึกทักษะการปฏิเสธ ยาบ้าและการมีการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครูร่วมด้วย ตั้งแต่เริ่มให้โปรแกรมสุขศึกษาจนสิ้นสุดโปรแกรมสุขศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการทดลอง คะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

✓ ไพรวลัย ศรีเทพ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของโครงการเพื่อนที่ปรึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันการยาเสพติดของนักศึกษา วิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โปรแกรมการกีฬาและสุขภาพและโปรแกรมพานิชัยการ ชั้นปีที่ 1 ภาคการศึกษาที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2540 วิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพ จำนวน 150 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลอง 75 คนและกลุ่มควบคุม 75 คน และใช้เวลาดำเนินการตามโครงการเพื่อนที่ปรึกษาเป็นเวลา 4 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ภายหลังการทดลอง นักศึกษากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมป้องกันการยาเสพติดเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก

2. คะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมป้องกันการยาเสพติดด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

3. คะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมป้องกันการยาเสพติดด้านความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติ ภายหลังการทดลองในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

✓ เชษฐี ปรีชารัตน์ และวัชรีย์ เกตุโสภิต (2541 : 62) ได้ศึกษาการวิจัยเอกสารพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการใช้ยาบ้าในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 648 ราย โดยได้จัดโปรแกรมสุขศึกษา ได้แก่ จัดกลุ่มสัมพันธ์ การบรรยายประกอบการใช้สื่อวีดิทัศน์ เอกสาร การสร้างบทบาทสมมติ การเล่นเกมส์ การจัดนิทรรศการ การประกวดเรียงความ และการอภิปราย เป็นต้น ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาบ้า ซึ่งได้แก่ มีการรับรู้ถูกต้องเกี่ยวกับยาบ้าอยู่ในระดับดี เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 91.5 เป็นร้อยละ 92 และมีทักษะในการ

ป้องกันตัวเองโดยศึกษาความคาดหวังในความสามารถของตนเองที่จะไม่เสพยาบ้า และความคาดหวังในผลที่จะเกิดจากการไม่เสพยาบ้า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี

✓ สุภาพ กลีบบัว และสุภาพพันธ์์ สุธัญญ์ (2541 : 35) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการสอน เจตคติเพื่อการป้องกันสารเสพติด (ยาบ้า) ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดชลบุรี โดยกลุ่มทดลองเป็นนักเรียนจากโรงเรียนบางละมุง 20 คน และกลุ่มควบคุมเป็นนักเรียนจากโรงเรียน โพธิ์สัมพันธ์ 20 คน โดยใช้โปรแกรมสอนเจตคติแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มทดลอง ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการสอนเจตคติ มีการเปลี่ยนแปลงด้านการตระหนัก ว่ายาบ้าเป็นปัญหาใกล้ตัว ความเห็นใจผู้ที่ได้รับผลกระทบจากยาบ้า และความภาคภูมิใจใน ตนเองโดยไม่พึ่งยาบ้า และภาพรวมทั้งสามด้านดีขึ้นกว่าก่อนการใช้โปรแกรมการสอนเจตคติและ ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $P < 0.05$ และคะแนนเฉลี่ยเจตคติแต่ละด้าน และ ภาพรวมทั้งสามด้านจัดอยู่ในระดับสูงหรือมีเจตคติที่ดีหรือเป็นไปในทางบวก

✓ อาธิ ครูศากยวงศ์ (2542 : 11 – 19) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมด้านความรู้และการ ป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้าของนักเรียนในเขตภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งเป็นโครงการวิจัย ด้านภัยยาบ้าถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ 9 เนื่องใน มหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม โดยได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็น นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับอุดมศึกษาในเขต 14 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย จำนวน 9,093 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 95.50 โดยผ่านสื่อทางโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ หนังสือเรียนและนิตรรรคการ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังได้รับข่าวสารด้านยาบ้าจากอาจารย์ เพื่อน บิดามารดา เจ้าหน้าที่ สาธารณสุข ญาติพี่น้อง และจากพระสงฆ์ /ผู้นำ ตามลำดับ ปัจจุบันนักเรียนนักศึกษาต้องการ ให้มีการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 93.55 โดยต้องการให้ผ่านสื่อด้านโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ หนังสือเรียน และนิตรรรคการ ตามลำดับ และพบว่า นักเรียนนักศึกษาเคย เข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์ต่อต้านยาบ้า ร้อยละ 51.38 และจากการศึกษาสามารถป้องกันตนเอง จากการเสพยาบ้าได้ ร้อยละ 87.46 ยังไม่แน่ใจ ร้อยละ 11.29 และป้องกันตนเองไม่ได้ ร้อยละ 1.25

✓ นริศรา แยมทรัพย์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของโปรแกรม สุขศึกษา โดยใช้รูปแบบค่ายเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ของ กลุ่มผู้สูบบุหรี่ในกรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน เป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน โดยกลุ่มทดลองใช้โปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้รูปแบบค่าย และกลุ่ม ควบคุมใช้โปรแกรมสุขศึกษาตามปกติ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้สูบบุหรี่ ภายหลังได้รับโปรแกรม สุขศึกษาโดยใช้รูปแบบค่ายมีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่และการเลิกบุหรี่ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับ การเลิกสูบบุหรี่ดีกว่าก่อนได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้รูปแบบค่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และกลุ่มผู้สูบบุหรี่ ภายหลังได้รับโปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้รูปแบบค่ายมีความรู้

เกี่ยวกับบุหรืและการเลิกบุหรื เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรืดีกว่ากลุ่มผู้สูบบุหรืที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จารุณี นุ่มพูล และคณะ (2545 : 96) ได้ศึกษานำร่องเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545 จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน โดยได้ให้กิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มทดลอง ซึ่งประกอบด้วย วัสดุโอเทป ภาพประกอบ เอกสารแผ่นพับ และกระบวนการกลุ่มประกอบการสอน ผลการวิจัยพบว่าความรู้อย่างเข้าใจเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด กับกลุ่มที่ไม่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความรู้สึก ความพึงพอใจในการด้านยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด กับกลุ่มที่ไม่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด ไม่แตกต่างกัน และการมุ่งกระทำเพื่อป้องกันการติดยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด กับกลุ่มที่ไม่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยที่รวบรวมมาข้างต้นได้สอดคล้องกันทั้งหมดว่า การให้ประสบการณ์ทางสังคมกับวัยรุ่นหรือการที่วัยรุ่นมีประสบการณ์ทางสังคมในเรื่องการป้องกันยาเสพติด ทำให้วัยรุ่นมีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดสูงขึ้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีประสบการณ์ทางสังคมสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีประสบการณ์ทางสังคมต่ำ

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางชีวสังคมกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

6.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพศกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

โจนส์ (บังอร ดวงรัตน์. 2541 : 40; Jones. 1979 : 2583-A) ได้วิจัยเปรียบเทียบเจตคติและความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษา 2 กลุ่ม กลุ่มละ 60 คน กลุ่มหนึ่งได้เรียนโปรแกรมสารเสพติดมาแล้ว ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งยังไม่เคยเรียน ผลปรากฏว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันในด้านเจตคติเกี่ยวกับสารเสพติด แต่มีความแตกต่างกันในด้านความรู้ และนักเรียนหญิงมีเจตคติต่อสารเสพติดมากกว่านักเรียนชาย

เรือเอกหญิงศรีประกาย ทัดตานนท์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันสารเสพติดระหว่างนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า

นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันสารเสพติดต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประเสริฐ นานูปี (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องเจตคติที่มีต่อสิ่งเสพติดของนักศึกษาทางไกลระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 4 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนทางไกลชายและหญิงมีเจตคติต่อยาเสพติดด้านความรู้สึกและด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาทางไกลหญิงมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติต่อสิ่งเสพติดสูงกว่านักศึกษาทางไกลชาย

ปยาริ พิริยะอุดมพร (2543 : 125) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาบ้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีความรู้และเจตคติดีกว่านักเรียนชาย และนักเรียนที่มีเพศต่างกันมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาบ้าไม่แตกต่างกัน

เอี่ยมพร พลอยประดิษฐ์ (2544 : 133) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตฉะจุ้มงคล สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า

1. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีเพศต่างกัน มีเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีเจตคติดีกว่านักเรียนชาย

2. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนชายมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดดีกว่านักเรียนหญิง

จากงานวิจัยที่รวบรวมไว้ข้างต้นจะแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อยาเสพติดแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย และกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศหญิงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง

6.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับเศรษฐกิจของครอบครัวกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

อารีย์ เงินแยม (2539 : 108) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมป้องกันการสูดดมสารระเหยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการสูดดมสารระเหยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ผู้ปกครองมีฐานะ

ทางเศรษฐกิจสูงกว่า 20,000 บาทต่อเดือน 8,001–20,000 บาทต่อเดือน และ 3,000–8,000 บาทต่อเดือน มีความรู้ดีกว่านักเรียนที่ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน

2. นักเรียนที่ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่างกัน มีเจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการสูดดมสารระเหย ไม่แตกต่างกัน

หนึ่งหทัย กอปรศรีสวัสดิ์ (2512 : 135) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสาเหตุการติดสารเสพติด และความคาดหวังในการเข้ารับการบำบัดของเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดในคลินิกยาเสพติด กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีครอบครัวที่มีรายได้ 6,000 – 9,999 บาท/เดือน ทำให้ลูกมีโอกาสไปเสพยาเสพติดได้

จากงานวิจัยที่รวบรวมไว้ข้างต้นจะพบว่า รายได้ครัวเรือนมีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น โดยวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจสูงมีแนวโน้มของทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการติดยาเสพติดสูงกว่าวัยรุ่นที่ผู้ปกครองมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจสูง และกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ มีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ

4.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของผู้ปกครองกับทัศนคติเกี่ยวกับ

ยาเสพติด

บุปผา ม้วยแก้ว (2541 : 89) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไม่แตกต่างกัน

หนึ่งหทัย กอปรศรีสวัสดิ์ (2512 : 135) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสาเหตุการติดสารเสพติด และความคาดหวังในการเข้ารับการบำบัดของเยาวชนที่เข้ารับการบำบัดในคลินิกยาเสพติด กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีพ่อที่มีอาชีพรับจ้าง แม่มีอาชีพรับจ้างและค้าขาย ซึ่งตามสภาพความเป็นจริง การประกอบอาชีพรับจ้างนั้นมักจะใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ ถ้ามีการทำงานหนักมาก จะมีผลทำให้ร่างกายเหนื่อยอ่อน ดังนั้นเมื่อทำงานหนักมากๆ ก็จะมีผลต่อสภาวะของจิตใจ ที่ทำให้เหนื่อยล้าตามไปด้วย จึงทำให้ไม่มีจิตใจที่จะไปอบรมดูแลลูกเท่าที่ควร

จำสิปตำรวจณัฐดนัย ทิมดี (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเสพยาเสพติด : ศึกษาเฉพาะในโรงเรียนในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรตำบลสำโรงเหนือ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า เด็กชาย

ที่มีบิดาว่างงานหรือมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท มีมารดาเป็นพนักงานบริษัทหรือรับจ้างทั่วไป และการคบเพื่อนที่ไม่ดี เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเสพยาเสพติดเนื่องมาจากการว่างงาน พนักงานบริษัท และพนักงานบริษัทรับจ้างทั่วไป ซึ่งบิดาหรือมารดาไม่มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก ทำให้เด็กได้รับการพัฒนาน้อยทางด้านสติปัญญา รวมทั้งการมีวุฒิภาวะสูงพอที่จะควบคุมตนเอง เพื่อดำเนินงานต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกได้น้อยจึงเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดมากกว่าเด็กที่มีบิดามารดามีนงานทำและมีอาชีพที่มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูลูก

จากงานวิจัยที่รวบรวมมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นที่มีผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง และค้าขาย พนักงานบริษัทหรือว่างงาน เป็นปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการติดยาเสพติดของวัยรุ่น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง และกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 325 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 66 คน โดยมีวิธีการเลือกดังนี้

1. การเลือกโรงเรียน เนื่องจากวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลอง ซึ่งผู้วิจัยต้องการทดลองให้กิจกรรมด้านยาเสพติดและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในวันเดียวกันและคาบเรียนเดียวกัน ทั้งสองห้องเรียน จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างดีจากผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูในโรงเรียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกโรงเรียนที่ใช้ทดลองแบบจงใจ (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

1.1 เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารและคณะครูเห็นประโยชน์ของการวิจัยและยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

1.2 เป็นโรงเรียนที่อยู่ในบริเวณชุมชนแออัด ซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติด

1.3 เป็นโรงเรียนที่มีการคมนาคมสะดวกผู้วิจัยสามารถเดินทางไปทดลองได้สะดวก

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือก โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2. การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

2.1 สุ่มห้องเรียนจากโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นปี 1 ซึ่งมีทั้งหมด 8 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 325 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากมา 2 ห้องเรียน ได้จำนวนนักเรียนทั้งหมด 66 คน

2.2 ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 33 คนและกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 33 คน

แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามรูปแบบการทดลองที่แท้จริง (True experiment design) ซึ่งมีแบบแผนการทดลองตามแผนภาพดังนี้ (นวลละอ อ สุภาผล. 2544 : 50 – 51)

	เวลา			
	1		2	
	วัดก่อน		วัดหลัง	
กลุ่มทดลอง	R	O	X	O
กลุ่มควบคุม	R	O	C	O

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแผนภาพ

- R แทน การสุ่ม (Random Assignment)
- O แทน วิธีวัดบางอย่างมาจาก “การสังเกต” (Observation)
- X แทน การจัดการกระทำที่ให้กับกลุ่มทดลอง (กิจกรรมด้านยาเสพติด)
- C แทน การจัดการกระทำที่ให้กับกลุ่มควบคุม (กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะสร้างเครื่องมือในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ คือ 1) แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด 2) แบบวัดสุขภาพจิต และ 3) แบบวัดประสบการณ์ทางสังคม

แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

ลักษณะเครื่องมือ เป็นแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด ความรู้สึกต่อยาเสพติด และความพร้อมทางจิตใจ แบบวัดนี้มีลักษณะให้เลือกตอบ ประกอบด้วยข้อความและมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สำหรับองค์

ประกอบของทัศนคติด้านความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติดและความรู้สึกต่อยาเสพติด ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับเดียวจาก “ เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ส่วนองค์ประกอบด้านความพร้อมทางจิตใจ ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงระดับเดียวจาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงที่สุด” โดยความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด ความรู้สึกต่อยาเสพติด และความพร้อมทางจิตใจ ประกอบด้วยข้อคำถามองค์ประกอบละ 7 ข้อ รวมทั้งสิ้น 21 ข้อ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือแบบวัดทัศนคติ

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อช่วยกำหนดความหมาย และกำหนดข้อความที่ใช้วัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด
 2. กำหนดคำนิยามของทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด และคำนิยามของทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด 3 องค์ประกอบคือ ความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด ความรู้สึกต่อยาเสพติด และความพร้อมทางจิตใจ
 3. เรียบเรียงข้อความตามคำถามของทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดให้ครอบคลุม ทั้ง 3 องค์ประกอบ จะได้ความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด 7 ข้อ ความรู้สึกต่อยาเสพติด 7 ข้อและความพร้อมทางจิตใจ 7 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
 4. ให้ผู้เชี่ยวชาญคือ รศ. ดร.นวลละอ อ สุภาพล ตรวจสอบแบบสอบถามแต่ละข้อความว่าตรงตามนิยามของข้อคำถามหรือไม่แล้วนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม
- การให้คะแนนแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับองค์ประกอบความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติดและความรู้สึกต่อยาเสพติด

ข้อความทางบวก

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน

ข้อความทางลบ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้ 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้ 5 คะแนน

การให้คะแนนแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับองค์ประกอบความพร้อมทางจิตใจ

ข้อความทางบวก

จริงที่สุด	ให้ 5 คะแนน
จริง	ให้ 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 3 คะแนน
ไม่จริง	ให้ 2 คะแนน
ไม่จริงที่สุด	ให้ 1 คะแนน

ข้อความทางลบ

จริงที่สุด	ให้ 1 คะแนน
จริง	ให้ 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้ 3 คะแนน
ไม่จริง	ให้ 4 คะแนน
ไม่จริงที่สุด	ให้ 5 คะแนน

การรวมคะแนนแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้วิจัยรวมคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดมีคะแนนอยู่ระหว่าง 21 - 105 คะแนน

ความหมายของคะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย 63 คะแนน แสดงว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ย 63 คะแนนแสดงว่าบุคคลนั้นมีทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด

ตัวอย่างแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

แบบวัดความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด

(0) การติดยาเสพติดทำให้เสียการเรียน เสียคน เสียอนาคต

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
-------------------	----------	----------	-------------	----------------------

แบบวัดความรู้สึกล่อลวงต่อยาเสพติด

(0) ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่าการลองเสพยาเสพติดเป็นการเพิ่มประสบการณ์ชีวิต

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
-------------------	----------	----------	-------------	----------------------

แบบวัดความพร้อมทางจิตใจ

(0) ข้าพเจ้าจะหลีกเลี่ยงเพื่อนที่ชักจูงไปทางเสื่อมเสีย โดยเฉพาะเพื่อนที่ชักชวนไปเสพยาเสพติด

จริงที่สุด	จริง	ไม่แน่ใจ	ไม่จริง	ไม่จริงที่สุด
------------	------	----------	---------	---------------

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือแบบวัดทัศนคติ

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยา คือ รศ.ดร.นวลละอ อสุภาผล ตรวจสอบองค์ประกอบทัศนคติในแต่ละองค์ประกอบว่าสามารถวัดได้ตรงตามคุณลักษณะต่างๆตามคำนิยามที่ตั้งไว้หรือไม่ แล้วนำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

2. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity)

ผู้วิจัยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 38 คน นำผลที่ได้มาตรวจให้คะแนนและนำคะแนนที่ได้มาหาความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละข้อกับคะแนนรวมโดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) พบว่าแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.23 – 0.69

3. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วข้างต้นมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่าแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

แบบวัดสุขภาพจิต

แบบวัดสุขภาพจิตที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดสุขภาพจิตของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันจัน (2524)

ลักษณะของแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นให้ซีดตอบ 20 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 1 ประโยคและมาตราส่วนประเมินค่า 6 หน่วย จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” เนื้อหาในประโยคทั้ง 20 ประโยคนีกล่าถึงความรู้สึกของผู้ตอบเกี่ยวกับการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทำนองที่เบี่ยงเบนจากปกติ เช่น ตื่นเต้นง่าย ตกใจง่าย อารมณ์รุนแรงเกินกว่าเหตุ วิตกกังวลในเรื่องต่างๆ คิดมาก รู้สึกอึดอัด เป็นต้น สุขภาพจิตในความหมายของความรู้สึกทางลบของบุคคลนี้ แสดงให้เห็นอาการของควมมีสุขภาพจิตเสื่อม

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือแบบวัดสุขภาพจิต

แบบวัดสุขภาพจิตที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดสุขภาพจิตของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันจัน (2524)

การให้คะแนนแบบวัดสุขภาพจิต

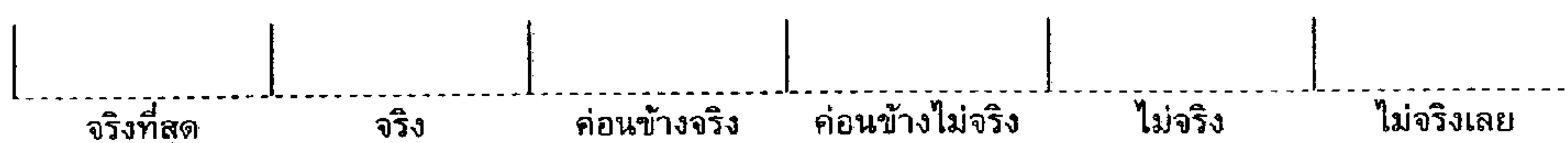
ตอบจริงที่สุด	ให้ 1 คะแนน
ตอบจริง	ให้ 2 คะแนน
ตอบค่อนข้างจริง	ให้ 3 คะแนน
ตอบค่อนข้างไม่จริง	ให้ 4 คะแนน
ตอบไม่จริง	ให้ 5 คะแนน
ตอบไม่จริงเลย	ให้ 6 คะแนน

ความหมายของคะแนนจากแบบวัดสุขภาพจิต

ในการตอบแบบทดสอบนี้ ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนแต่ละข้อจาก 1 ถึง 6 คะแนน และคะแนนรวม จาก 20 ถึง 120 คะแนน ผู้ที่ปฏิเสธว่ามีอาการที่เกิดจากความวิตกกังวล เหล่านี้จะได้คะแนนสูง ซึ่งแสดงว่ามีความวิตกกังวลน้อยและสุขภาพจิตดี ส่วนผู้ที่ตอบว่ามี อาการแสดงว่าวิตกกังวลมากจะได้คะแนนน้อยเป็นผู้มีสุขภาพจิตไม่ดี ในการแบ่งผู้ตอบออกเป็น สองประเภทตามคะแนนความวิตกกังวลนี้ใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนน เฉลี่ยจัดเป็นผู้มีสุขภาพจิตสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยจัดว่าเป็นผู้มีสุขภาพจิตต่ำ

ตัวอย่าง แบบวัดสุขภาพจิต

(0) ฉันมีเรื่องกลุ้มใจอยู่เสมอ

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือแบบวัดสุขภาพจิต

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันนีก (2524) หาความเชื่อมั่นของแบบวัดสุขภาพจิตได้ 0.75 และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่นของแบบวัดสุขภาพจิตโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ 0.86 และหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมโดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.22 – 0.62

แบบวัดประสบการณ์ทางสังคม

แบบวัดประสบการณ์ทางสังคมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดประสบการณ์ทางสังคมของ คีรอร์ นพกิจ (2545) ซึ่งปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของ งามตา วณิชทานนท์ และคนอื่นๆ (2529)

ลักษณะของแบบวัดประสบการณ์ทางสังคม มีลักษณะเป็นให้ขีดตอบ 9 ข้อ แต่ละข้อประกอบด้วยประโยคบอกเล่า 1 ประโยคและมาตราส่วนประเมินค่า 6 หน่วย จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” เนื้อหาในประโยคทั้ง 9 ประโยคนี้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง การคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูงญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นโดยไม่เอาแต่ใจตนเอง สังเกตพฤติกรรม ฟังเหตุผลหรือความต้องการของผู้อื่น เล่าประสบการณ์ชีวิตของตนและของผู้อื่นมีตนประสบมาให้ผู้อื่นฟัง เรียนรู้ถึงชีวิตในสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของผู้คนประเภทต่างๆ แสวงหาความรู้เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่

ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมของบุคคลโดยทั่วไปในสังคม โดยผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือแบบวัดประสพการณ์ทางสังคม

แบบวัดประสพการณ์ทางสังคมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดประสพการณ์ทางสังคมของ ศิริอร นพกิจ (2545) ซึ่งปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของ งามดา วณิชทานนท์ และคนอื่นๆ (2529)

การให้คะแนนแบบวัดประสพการณ์ทางสังคม

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ตอบจริงที่สุด	6 คะแนน	1 คะแนน
ตอบจริง	5 คะแนน	2 คะแนน
ตอบค่อนข้างจริง	4 คะแนน	3 คะแนน
ตอบค่อนข้างไม่จริง	3 คะแนน	4 คะแนน
ตอบไม่จริง	2 คะแนน	5 คะแนน
ตอบไม่จริงเลย	1 คะแนน	6 คะแนน

ความหมายของคะแนนจากแบบวัดประสพการณ์ทางสังคม

ในการตอบแบบวัดนี้ ผู้ตอบแต่ละคนจะได้คะแนนแต่ละข้อจาก 1 ถึง 6 คะแนน และคะแนนรวมจาก 9 ถึง 54 คะแนน คะแนนที่ได้เป็นคะแนนรวมของประสพการณ์ทางสังคม ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่า เป็นผู้มีประสพการณ์ทางสังคมสูง ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยแสดงว่า เป็นผู้มีประสพการณ์ทางสังคมต่ำ

ตัวอย่าง แบบวัดประสพการณ์ทางสังคม

(0) ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องไปท่องเที่ยวไปในที่ต่างๆ บ้างตามโอกาสอันควร

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือแบบวัดประสพการณ์ทางสังคม

ศิริอร นพกิจ (2545) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้ t-test แบบเทคนิค 25 % ของกลุ่มสูงต่ำกลุ่มต่ำ ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 6.21 – 8.28 และหาค่าความเชื่อมั่นได้ 0.64 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยหาความเชื่อมั่นของแบบวัดประสพการณ์ทางสังคมโดยใช้สูตร

สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ 0.72 และหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมโดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.24 – 0.51

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บและรวบรวมข้อมูลโดย

1. ทำการทดสอบก่อนการทดลอง (pretest) ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และทำแบบวัดสุขภาพจิตและแบบวัดประสบการณ์ทางสังคม และตอบผลการเรียนเฉลี่ยสะสม

2. ดำเนินกิจกรรม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมกับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยใช้เวลาทำกิจกรรมกลุ่มละ 2 คาบต่อสัปดาห์ คาบละ 50 นาที เป็นเวลาทั้งหมด 10 ครั้ง สำหรับกิจกรรมในแต่ละกลุ่มนั้นใช้รูปแบบกิจกรรมที่ต่างกัน ดังนี้

2.1 กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยให้กิจกรรมด้านยาเสพติด

2.2 กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยให้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

3. หลังจากจบการให้กิจกรรม ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดชุดเดียวกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนการทดลอง

4. นำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดทั้งสองครั้งของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Window Version 11 โดยดำเนินการดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ หาร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

2. ใช้ t-test for independent sample เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพื่อทดสอบสมมติฐาน ข้อ 1 ถึง 8

3. ใช้ Two way Analysis of Variance เพื่อทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 9 และเมื่อการทดสอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Method)

4. ใช้ Two way Analysis of Variance เพื่อทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญา กับ กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 10 และเมื่อ การทดสอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ นิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Method)

5. ใช้ Two way Analysis of Variance เพื่อทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ ทางสังคมกับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 11 และเมื่อการทดสอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีสุขภาพจิต สติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคมแตกต่างกัน มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด และกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีลักษณะทางชีวสังคมที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพผู้ปกครอง และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิต สติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคมกับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 66 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะต่างๆของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การทดสอบค่าที ($t - test$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two way Analysis of Variance) ของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

ในการวิเคราะห์และการแปรผลที่จะกล่าวต่อไปนี้ เพื่อความสะดวกและเป็นที่เข้าใจตรงกัน จึงได้กำหนดสัญลักษณ์ทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

M แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

SD แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

t แทน ค่าสถิติที่พิจารณาใน $t - distribution$

SS แทน ค่าบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)

df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

MS แทน ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)

F แทน ค่าสถิติที่พิจารณาใน $F - distribution$

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. จำนวนและร้อยละของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสันพิทยาคม จำแนกตาม เพศ ระดับเศรษฐกิจ อาชีพของผู้ปกครอง
2. แสดงค่าพิสัยของคะแนน และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสันพิทยาคม จำแนกตามสุขภาพจิต สถิติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคม
3. ผลการเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสันพิทยาคม จำแนกตามเพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง
4. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด โดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระสองตัวร่วมกันระหว่างสุขภาพจิตกับกิจกรรมด้านยาเสพติด สถิติปัญญากับกิจกรรมด้านยาเสพติด และประสบการณ์ทางสังคมกับกิจกรรมด้านยาเสพติด

ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะต่างๆของกลุ่มตัวอย่าง

1. ลักษณะทางชีวสังคม

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสันพิทยาคม สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 66 คน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ ระดับเศรษฐกิจ อาชีพของผู้ปกครอง

ตัวแปร		กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		รวม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	16	24.24	15	22.73	31	46.97
	หญิง	17	25.76	18	27.27	35	53.03
รวม		33	50.00	33	50.00	66	100.00
ระดับเศรษฐกิจ	สูง	15	22.73	10	15.15	25	37.88
	ต่ำ	18	27.27	23	34.85	41	62.12
รวม		33	50.00	33	50.00	66	100.00
อาชีพผู้ปกครอง	รับจ้าง	20	30.30	23	34.85	43	65.15
	รับราชการ	7	10.61	2	3.03	9	13.64
	ค้าขาย	6	9.09	8	12.12	14	21.21
รวม		33	50.00	33	50.00	66	100.00

จากตาราง 1 ข้อมูลลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่างสรุปได้ดังนี้ เพศชายจำนวน 31 คน (46.97) เพศหญิง จำนวน (53.03) ระดับเศรษฐกิจสูง จำนวน 25 คน (ร้อยละ 37.88) ระดับเศรษฐกิจต่ำ จำนวน 41 คน (ร้อยละ 62.12) อาชีพผู้ปกครองรับจ้าง จำนวน 43 คน (ร้อยละ 65.15) รับราชการ จำนวน 9 คน (ร้อยละ 13.64) ค้าขาย จำนวน 14 คน (ร้อยละ 21.21)

2. ข้อมูลเบื้องต้นด้านสุขภาพจิต

สติปัญญาและประสบการณ์ทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพจิต สติปัญญาและประสบการณ์ทางสังคม

ตัวแปร	ระดับ	จำนวน (คน)	พิสัยของ คะแนน	คะแนนเฉลี่ยของ กลุ่มตัวอย่าง
สุขภาพจิต				
- กลุ่มทดลอง	1 = สูง (71-96)	12	40-96	70.12
	2 = ต่ำ (40-70)	19		
- กลุ่มควบคุม	1 = สูง (69-90)	20	34-90	68
	2 = ต่ำ (34-68)	13		
สติปัญญา				
- กลุ่มทดลอง	1 = สูง (2.23-3.08)	16	1.55-3.08	2.22
	2 = ต่ำ (1.55-2.22)	17		
- กลุ่มควบคุม	1 = สูง (2.23-3.08)	19	1.12-3.00	2.04
	2 = ต่ำ (1.55-2.22)	14		
ประสบการณ์ทางสังคม				
- กลุ่มทดลอง	1 = สูง (40-50)	18	18-50	39.45
	2 = ต่ำ (18-39)	15		
- กลุ่มควบคุม	1 = สูง (39-46)	13	28-46	38.39
	2 = ต่ำ (28-38)	20		

จากตาราง 2 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสุขภาพจิต สติปัญญาและประสบการณ์ทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้

สุขภาพจิต ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาสุขภาพจิต โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้ที่มีสุขภาพจิตสูงและผู้มีสุขภาพจิตต่ำ โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตามคะแนนแบบวัดสุขภาพจิตที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของเด็กเอง โดยใช้คะแนนเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดสุขภาพจิตเป็นเกณฑ์ ผู้ที่ได้คะแนนเท่าหรือต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยจัดให้อยู่ในกลุ่มต่ำ ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจัดให้อยู่ในกลุ่มสูง ในการวิจัยครั้งนี้แบบวัดสุขภาพจิตในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 70.12 พิสัย 40 ถึง 96 คะแนน จึงถือเอาผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือต่ำกว่า 70 คะแนนเป็นผู้มีสุขภาพจิตต่ำ และผู้ที่ได้คะแนนตั้งแต่ 71 คะแนนขึ้นไปเป็นผู้มีสุขภาพจิตสูง และในกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 68

พิสัย 34 ถึง 90 คะแนน จึงถือเอาผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือต่ำกว่า 68 คะแนนเป็นผู้มีสุขภาพจิตต่ำ และผู้ที่ได้คะแนนตั้งแต่ 69 คะแนนขึ้นไปเป็นผู้มีสุขภาพจิตสูง

สติปัญญา ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาสติปัญญาโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ ผู้ที่มีสติปัญญาสูงและผู้มีสติปัญญาดำ โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตามเกรดเฉลี่ยของเด็กในกลุ่มเป็นเกณฑ์ ผู้ที่ได้เกรดเฉลี่ยเท่ากับหรือต่ำกว่าเกรดเฉลี่ยของกลุ่มจัดให้อยู่ในกลุ่มสติปัญญาดำ ผู้ที่ได้เกรดเฉลี่ยสูงกว่าเกรดเฉลี่ยของกลุ่มจัดให้อยู่ในกลุ่มสติปัญญาสูง ในการวิจัยครั้งนี้เกรดเฉลี่ยในกลุ่มทดลองเท่ากับ 2.22 พิสัย 1.55 – 3.08 จึงถือเอาผู้ที่มีเกรดเฉลี่ยเท่ากับหรือต่ำกว่า 2.22 เป็นผู้มีสติปัญญาดำ และผู้ที่ได้เกรดเฉลี่ยสูงกว่า 2.22 เป็นผู้มีสติปัญญาสูงและเกรดเฉลี่ยในกลุ่มควบคุมเท่ากับ 2.04 พิสัย 1.12 – 3.00 จึงถือเอาผู้ที่มีเกรดเฉลี่ยเท่ากับหรือต่ำกว่า 2.04 เป็นผู้มีสติปัญญาดำ และผู้ที่ได้เกรดเฉลี่ยสูงกว่า 2.04 เป็นผู้มีสติปัญญาสูง

ประสบการณ์ทางสังคม ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาประสบการณ์ทางสังคมโดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ ผู้ที่มีประสบการณ์ทางสังคมสูงและผู้มีประสบการณ์ทางสังคมต่ำ โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตามคะแนนแบบวัดประสบการณ์ทางสังคม ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของเด็กเองโดยใช้คะแนนเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดประสบการณ์ทางสังคมเป็นเกณฑ์ ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยจัดให้อยู่ในกลุ่มต่ำ ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจัดให้อยู่ในกลุ่มสูง ในการวิจัยครั้งนี้แบบวัดประสบการณ์ทางสังคมในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 39.45 พิสัย 18 ถึง 50 คะแนน จึงถือเอาผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือต่ำกว่า 39 คะแนนเป็นผู้มีประสบการณ์ทางสังคมต่ำและผู้ที่ได้คะแนนตั้งแต่ 40 คะแนนขึ้นไปเป็นผู้มีประสบการณ์ทางสังคมสูงและในกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 38.39 พิสัย 28 ถึง 46 คะแนน จึงถือเอาผู้ที่ได้คะแนนเท่ากับหรือต่ำกว่า 38 คะแนนเป็นผู้มีประสบการณ์ทางสังคมต่ำ และผู้ที่ได้คะแนนตั้งแต่ 39 คะแนนขึ้นไปเป็นผู้มีประสบการณ์ทางสังคมสูง

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ จำแนกตามเพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง

2.1 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่า "กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์" ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	SD	t
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด	33	93.91	7.41	2.88**
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	33	87.55	10.33	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 (ดูตาราง 3) โดยคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเท่ากับ 93.91 และคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เท่ากับ 87.55 ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1

2.2 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในกลุ่มเพศชาย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย”

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศชายและกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	SD	t
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศชาย	16	91.81	7.4	1.55
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย	15	86.67	10.79	

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศชายกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศชายกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกัน (ดูตาราง 4) โดยคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศชายเท่ากับ 91.81 และคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชายเท่ากับ 86.67 อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างกันดังกล่าวนี้ยังไม่สนับสนุนสมมติฐาน ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

2.3 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในกลุ่มเพศหญิง เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศหญิงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง” ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศหญิงและกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	SD	t
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศหญิง	17	95.88	7.01	2.58**
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง	18	88.28	10.19	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศหญิงกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติด สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดูตาราง 5) โดยคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศหญิงเท่ากับ 95.88 และคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิงเท่ากับ 88.28 ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

2.4 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจสูง เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 4 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจสูง” ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูงและกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจสูง

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	SD	t
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูง	15	92.67	8.79	0.18
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจสูง	10	92.00	9.38	

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูงกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจสูง ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูงกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจสูง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกัน (ดูตาราง 6) โดยคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูงเท่ากับ 92.67 และคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจสูงเท่ากับ 92.00 ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4

2.5 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 5 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ” ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำและกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	SD	t
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ	18	94.94	6.10	3.61**
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ	23	85.61	10.31	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ ด้วยการทดสอบค่าที (t – test) ปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดูตาราง 7) โดยคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำเท่ากับ 94.94 และคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำเท่ากับ 85.61 ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5

2.6 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในกลุ่มที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย” ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายมีและกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	SD	t
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย	6	95.50	7.66	1.59
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย	8	88.50	8.47	

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย ด้วยการทดสอบค่าที่ ($t - test$) ปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกัน (ดูตาราง 8) โดยคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายเท่ากับ 95.50 และคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายเท่ากับ 88.50 อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างกันดังกล่าวนี้ยังไม่สนับสนุนสมมติฐาน ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 6

2.7 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในกลุ่มที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 7 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง” ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีและกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	SD	t
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง	20	93.75	6.97	2.58*
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง	23	86.52	11.14	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง ด้วยการทดสอบค่าที่ (t – test) ปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ดูตาราง 9) โดยคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างเท่ากับ 93.75 และคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างเท่ากับ 86.52 ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 7

2.8 เปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ในกลุ่มที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 8 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ” ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 10

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมีและกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	SD	t
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ	7	93.00	9.31	-0.35
กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ	2	95.50	4.95	

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ปรากฏว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกัน (ดูตาราง 10) โดยคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการเท่ากับ 93.00 และคะแนนเฉลี่ยทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการเท่ากับ 95.50 อย่างไรก็ตามคะแนนเฉลี่ยที่แตกต่างกันดังกล่าวนี้ยังไม่สนับสนุนสมมติฐาน ฉะนั้นผลส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 8

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด โดยพิจารณาตามตัวแปรอิสระสองตัวร่วมกันระหว่างสุขภาพจิตกับกิจกรรมด้านยาเสพติด สติปัญญากับกิจกรรมด้านยาเสพติด และประสบการณ์ทางสังคมกับกิจกรรมด้านยาเสพติด

3.1 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดโดยพิจารณาตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด – กลุ่มสัมพันธ์ ร่วมกับสุขภาพจิต เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 9 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีสุขภาพจิตสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีสุขภาพจิตต่ำ” ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 11

ตาราง 11 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อพิจารณาตามการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด - การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับสุขภาพจิต

แหล่งความแปรปรวน	N	M	SD	t
การได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด – การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (ก)	1	559.57	559.57	6.92*
สุขภาพจิต (ข)	1	18.63	18.63	0.23
ก x ข	1	141.75	141.75	1.75
ที่เหลือ	62	5014.09	82.87	
ทั้งหมด	65	5841.09		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด โดยใช้ตัวแปรร่วมกัน 2 ตัว คือ การได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด – การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ร่วมกับสุขภาพจิต ผลแสดงในตาราง 11 พบว่าคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด – กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และสุขภาพจิต ผลในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 9

3.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดโดยพิจารณาตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด-กลุ่มสัมพันธ์ ร่วมกับสติปัญญา เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 10 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีสติปัญญาสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีสติปัญญาดำ” ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อพิจารณาตามการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด –การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับสติปัญญา

แหล่งความแปรปรวน	N	M	SD	t
การได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด – การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (ก)	1	630.04	630.04	7.61**
สติปัญญา (ข)	1	7.76	7.76	0.94
ก x ข	1	31.27	31.27	0.38
ที่เหลือ	62	5134.22	82.81	
ทั้งหมด	65	5841.09		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดโดยใช้ตัวแปรร่วมกัน 2 ตัวคือ การได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด-การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ร่วมกับสติปัญญา พบว่าคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด-กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และสติปัญญา ผลในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 10

3.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดโดยพิจารณาตามการให้กิจกรรมด้านยาเสพติด – กลุ่มสัมพันธ์ ร่วมกับประสพการณ์ทางสังคม เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 11 ที่ตั้งไว้ว่า “กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีประสพการณ์ทางสังคมสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีประสพการณ์ทางสังคมต่ำ” ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 13

ตาราง 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อพิจารณาตามการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด-การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับประสพการณ์ทางสังคม

แหล่งความแปรปรวน	N	M	SD	t
การได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด – การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ (ก)	1	634.41	634.41	7.65**
ประสพการณ์ทางสังคม (ข)	1	14.57	14.57	0.17
ก x ข	1	19.52	19.52	0.24
ที่เหลือ	62	5138.16	82.87	
ทั้งหมด	65	5841.09		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดโดยใช้ตัวแปรร่วมกัน 2 ตัวคือ การได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด-การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ร่วมกับประสพการณ์ทางสังคม พบว่าคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ของการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด-กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และประสพการณ์ทางสังคม ผลในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 11

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติด และกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน ซึ่งได้แก่ เพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง
3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น
4. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญา กับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น
5. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทางสังคมกับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย
3. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดเพศหญิงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง
4. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจสูง
5. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำ
6. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย
7. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมต้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง

8. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ
9. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีสุขภาพจิตสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีสุขภาพจิตต่ำ
10. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีสติปัญญาสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีสติปัญญาต่ำ
11. กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีประสบการณ์ทางสังคมสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีประสบการณ์ทางสังคมต่ำ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนมัธยมสันพิทยาคม สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 66 คน ซึ่งได้มาจากการจับฉลากมา 2 ห้องและทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 33 คน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 33 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบวัดลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง
2. แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด แบบวัดนี้มีลักษณะให้เลือกตอบ ประกอบด้วยข้อความและมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยครอบคลุม 3 องค์ประกอบ คือ
 - 2.1 ความรู้เชิงประมาณค่าต่อยาเสพติด จำนวน 7 ข้อ
 - 2.2 ความรู้สึกต่อยาเสพติด จำนวน 7 ข้อ
 - 2.3 ความพร้อมทางจิตใจ จำนวน 7 ข้อ
 ซึ่งหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.84
3. แบบวัดสุขภาพจิต ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดสุขภาพจิตของดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจักษ์นิก แบบวัดนี้มีลักษณะให้เลือกตอบ ประกอบด้วยข้อความและมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ซึ่งหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.86
4. แบบวัดประสบการณ์ทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดประสบการณ์ทางสังคมของศิริอร นพกิจ แบบวัดนี้มีลักษณะให้เลือกตอบ ประกอบด้วยข้อความและมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ จำนวน 9 ข้อ ซึ่งหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.72
5. กิจกรรมด้านยาเสพติด เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 กิจกรรม โดยครอบคลุมองค์ประกอบของทัศนคติ 3 องค์ประกอบ คือ

- 5.1 กิจกรรมชุดที่ 1 – 6 ตรงกับองค์ประกอบความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด
- 5.2 กิจกรรมชุดที่ 7 – 8 ตรงกับองค์ประกอบความรู้สึกดต่อยาเสพติด
- 5.3 กิจกรรมชุดที่ 9 – 10 ตรงกับองค์ประกอบความพร้อมทางจิตใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Window Version 11 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ใช้สถิติค่าที (t – test for independent sample) ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 1 ถึง 8
3. วิเคราะห์ความแปรปรวนสองตัวประกอบ (Two way Analysis of Variance) ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 9 ถึง 11

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สมมติฐานข้อ 1 กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ผลวิจัยตามสมมติฐานข้อนี้ พบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1

สมมติฐานข้อ 2 กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศชายมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย

ผลวิจัยตามสมมติฐานข้อนี้ พบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศชายมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

สมมติฐานข้อ 3 กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศหญิงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิง

ผลวิจัยตามสมมติฐานข้อนี้ พบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศหญิงมีทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

สมมติฐานข้อ 4 กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูงมีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจสูง

ผลวิจัยตามสมมติฐานข้อนี้ พบว่า ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองตัวประกอบ ของคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อพิจารณาตามตัวแปร กิจกรรม และสติปัญญา ปรากฏว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด – การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับสติปัญญา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 10

สมมติฐานข้อ 11 กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดและมีประสบการณ์ทางสังคมสูง มีทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมีประสบการณ์ทางสังคมต่ำ

ผลวิจัยตามสมมติฐานข้อนี้ พบว่า ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองตัวประกอบ ของคะแนนทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อพิจารณาตามตัวแปร กิจกรรม และประสบการณ์ทางสังคมปรากฏว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด – การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางสังคม ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 11

อภิปรายผล

1. ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดมีทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1 ที่ตั้งไว้ จึงเป็นที่น่าพอใจว่า ชุดกิจกรรมด้านยาเสพติด ซึ่งใช้ในการฝึกครั้งนี้ เป็นชุดที่มีประสิทธิภาพดี และมีคุณภาพสูงวิธีหนึ่ง

ผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ วชิรติลก (2544) พบว่าเจตคติต่อยาบ้าของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกตามโปรแกรมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้า กับกลุ่มที่ได้ได้รับการฝึก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แอนดริวส์ และเฮิร์น (Andrews and Hearn, 1984) พบว่า กลุ่มทดลองมีเจตคติและการปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับสุขภาพแตกต่างกับกลุ่มควบคุมเช่นเดียวกับงานวิจัยของบอทวินและอิงค์ (1980)

2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ ระดับเศรษฐกิจ และอาชีพของผู้ปกครอง

2.1 ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศชายมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย ผลการวิเคราะห์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลการวิจัยซึ่งพบว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดเพศชายมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์เพศชาย อาจเนื่องจากพฤติกรรมการเรียน เช่นความตั้งใจและสนใจกับกิจกรรม สมาธิ ของนักเรียนชายมีน้อยกว่านักเรียนหญิง

จึงควรพัฒนาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมให้มีความเข้มข้นขึ้นและจัดกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจของนักเรียนชายให้มากขึ้น

2.2 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดพิเศษหึงมีทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์พิเศษหึงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3

2.3 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูงมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจสูง ผลการวิเคราะห์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 4 สามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลการวิจัยซึ่งพบว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจสูงมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจสูง อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองไม่มีปัญหาการเงิน ทำให้มีเวลาและมีจิตใจที่จะอบรมสั่งสอนบุตร รวมทั้งได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่ออย่างเต็มที่ อาทิ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

2.4 ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำมีทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่มีระดับเศรษฐกิจต่ำอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ผลการวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5

จากงานวิจัยของปยารี พิริยะอุดมพร (2543) พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองแตกต่างกัน มีความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าแตกต่างกัน สุพัตรา ศรีวณิชชกร พบว่าเด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่บิดามารดามีรายได้ค่อนข้างต่ำ แสดงให้เห็นว่าเด็กกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดสูง จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การให้กิจกรรมด้านยาเสพติดสามารถพัฒนาทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดให้สูงขึ้นได้ ในกลุ่มที่มีระดับเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ อาจเนื่องมาจากผู้ปกครองมีปัญหาการเงิน ทำให้ไม่มีเวลาและขาดจิตใจที่จะอบรมสั่งสอนบุตร รวมทั้งโอกาสการได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ค่อนข้างน้อย

2.5 ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย การวิเคราะห์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 6 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลการวิจัยซึ่งพบว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขายมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพค้าขาย อาจเนื่องมาจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างน้อย ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาข้อมูลในลักษณะนี้เพิ่มเติม

2.6 ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 การวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 7 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

จากงานวิจัยของ หนึ่งฤทัย กอปรศรีสวัสดิ์ (2542) พบว่า เยาวชนที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่มีพ่อแม่ที่มีอาชีพรับจ้าง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มที่มีผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้างมีความเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดสูงอาจเนื่องมาจากผู้ปกครองต้องทำงานหนัก มีความเมื่อยล้า ทำให้ไม่มีเวลาและขาดจิตใจที่จะอบรมสั่งสอนบุตร รวมทั้งโอกาสการได้รับข้อมูลข่าวจากสื่อต่างๆ ค่อนข้างน้อย จากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่า การให้กิจกรรมด้านยาเสพติดสามารถพัฒนาทัศนคติเชิงนิเสธเกี่ยวกับยาเสพติดให้สูงขึ้นได้ ในกลุ่มที่มีผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง

2.7 ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ การวิเคราะห์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 8 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลการวิจัยซึ่งพบว่ากลุ่มที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการมี ทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ที่ผู้ปกครองมีอาชีพรับราชการ อาจเนื่องมาจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างน้อย ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาข้อมูลในลักษณะนี้เพิ่มเติม

3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับกิจกรรมด้านยาเสพติด ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด-การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับสุขภาพจิตผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 9 แสดงว่าคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ได้ขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับกิจกรรมกับสุขภาพจิตแต่อย่างใด และการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะนี้ยังไม่เคยมีมาก่อน จึงควรศึกษาอิทธิพลร่วมของตัวแปรเหล่านี้ให้ชัดเจนมากขึ้น

4. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญากับกิจกรรมด้านยาเสพติด ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด-การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับสติปัญญา ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 10 แสดงว่าคะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ได้ขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับกิจกรรมกับสติปัญญาแต่อย่างใด และการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะนี้ยังไม่เคยมีมาก่อน จึงควรศึกษาอิทธิพลร่วมของตัวแปรเหล่านี้ให้ชัดเจนมากขึ้น สาเหตุที่สมมติฐานข้อ 10 ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง อาจเนื่องมาจากปัจจุบันการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด มีการประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลายทางสื่อต่างๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ แผ่นป้ายการรณรงค์ และจากการให้ความรู้ในโรงเรียน จึงทำให้นักเรียนที่มีสติปัญญาแตกต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่างกันด้วย และในการวิจัยนี้ตัวแปรสติปัญญาผู้วิจัยใช้คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักเรียนกลุ่มทดลองเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม และใช้คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักเรียนกลุ่มควบคุมเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุมเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจว่า นักเรียนคนใดมี

ระดับสติปัญญาสูงและนักเรียนคนใดมีระดับสติปัญญาดำ แต่เนื่องจากคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นคะแนนที่เฉลี่ยในทุกๆ วิชาที่เรียน ซึ่งมีทั้งวิชาที่ทดสอบเฉพาะความรู้ความคิดและวิชาที่ทดสอบเฉพาะทักษะปฏิบัติ ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยสะสมที่ได้จึงไม่ใช่คะแนนที่เกี่ยวกับความรู้ความคิดเพียงอย่างเดียว จึงทำให้ไม่สามารถแยกความแตกต่างได้อย่างเด่นชัดนัก

5. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทางสังคมกับกิจกรรมด้านยาเสพติด ที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างการได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติด – การได้รับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางสังคม ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 11 แสดงว่า คะแนนทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ได้ขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับกิจกรรมกับประสบการณ์ทางสังคมแต่อย่างใด และการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะนี้ยังไม่เคยมีมาก่อน จึงควรศึกษาอิทธิพลร่วมของตัวแปรเหล่านี้ให้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้ผลเด่นชัดในการสรุปข้อมูลด้านนี้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบประเด็นที่จะเสนอแนะในแง่ของการนำผลการศึกษาไปใช้ให้เห็นประโยชน์ทางการปฏิบัติ และในแง่ของการศึกษาวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัย ทำให้เกิดแนวคิดในการวางแผนป้องกันการติดยาเสพติดของวัยรุ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นการป้องกันการเกิดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น รวมทั้งเป็นการพัฒนาคุณภาพของเยาวชน ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1. ควรนำชุดกิจกรรมด้านยาเสพติดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ในช่วงอายุเดียวกัน เพื่อเป็นการป้องกันปัญหายาเสพติด
2. ควรนำชุดกิจกรรมด้านยาเสพติดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปจากการวิจัยครั้งนี้ เช่น อายุแตกต่างกัน เพื่อเป็นการขยายผลการฝึกในการป้องกันปัญหายาเสพติด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการติดตามผลระยะยาว มีการวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดหลังการทดลองแล้ว 3 เดือน 6 เดือน หรือ 1 ปี จะทำให้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะการติดตามผลระยะยาว ย่อมจะทำให้ทราบถึงทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดที่ได้รับกิจกรรมด้านยาเสพติดว่า จะคงทนอยู่เพียงใด ฉะนั้น งานวิจัยที่จะดำเนินต่อไปตามแนวทางของงานวิจัยนี้จึงควรมีการติดตามผลระยะยาว

2. ระยะเวลาของการให้กิจกรรม และการวัดผลการให้กิจกรรม คือ ถ้ามีการฝึกฝนอย่างเข้มข้นเกินไป จะมีผลทำให้กลุ่มต่างๆซึ่งมีลักษณะทางชีวสังคมแตกต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดไม่แตกต่าง เมื่อเสร็จสิ้นการให้กิจกรรม ดังนั้นในขณะที่ให้กิจกรรม ควรมีการวัดการพัฒนาทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นระยะด้วย เพื่อให้ทราบว่าในกลุ่มที่มีลักษณะภายในแตกต่างกัน กลุ่มไหนจะพัฒนาได้เร็ว ช้า ต่างกันอย่างไร และเป็นผลให้ทราบว่า การให้กิจกรรมดังกล่าวควรใช้ชุดฝึกกิจกรรม จำนวนอย่างน้อยกี่กิจกรรม จึงจะสามารถพัฒนาทัศนคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มนักเรียนแต่ละลักษณะได้ เพื่อจะได้ประหยัดเวลาและทรัพยากรที่ใช้ในการให้กิจกรรม และเพื่อปรับปรุงแก้ไขจำนวนชุดของกิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

3. ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากกว่าในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้จำนวนกลุ่มที่มีลักษณะทางชีวสังคมมากขึ้น เพื่อให้ผลการวิจัยชัดเจนยิ่งขึ้น

4. ควรจัดให้มีโครงการเข้าค่ายเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมด้านยาเสพติดเป็นเวลา 3 วัน ในช่วงปิดภาคเรียน เพื่อป้องกันปัญหาการขาดหายไปของกลุ่มตัวอย่าง

5. ควรศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมด้านยาเสพติดกับตัวแปรสุขภาพจิต สติปัญญา และประสบการณ์ทางสังคม โดยเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตัวแปรให้เพิ่มขึ้น เพื่อให้ผลการวิจัยชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2524). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหามงกุฎราชวิทยาลัย.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2542). แนวคิดทักษะชีวิตเพื่อป้องกันยาเสพติด. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จารุณี นุ่มพูล และคณะ. (2545). ผลของการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อเจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นตอนต้น. รายงานประกอบการศึกษาวิชาประสบการณ์วิจัยทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ขามิ อัจฉกิจ และระพีพรรณ วังชุมทอง. (ม.ป.ป.). เสพติมหาภัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ข่าวประเสริฐ.
- เชษฐ์ ปรีชารัตน์ และวัชร เกตุโสภิต. (2541, มิถุนายน). "การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการไ้ยาบ้าในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี," วารสารเพื่อนสุขภาพ. 10(1) : 62 – 64.
- ณัฐดนัย ทิมดี. (2544). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด : ศึกษาเฉพาะโรงเรียนในเขตพื้นที่สถานีตำรวจภูธรตำบลสำโรงเหนือ จังหวัดสมุทรปราการ. สารนิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ ดวงเดือน พันธุนาวิน. (2528). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทองเรียน อมรัชกุล. (2520). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. พิษณุโลก : แผนกเอกสารและการพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ชนันท์ชัย สุชา. (2540). ปัญหาในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษของเจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีภูธร สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ นวลละออ สุภาพล. (2534). ผลของการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- _____. (2544). การประเมินโครงการ : รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- นริศรา แยมทรัพย์. (2544). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้รูปแบบค่ายเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการเลิกสูบบุหรี่ของกลุ่มผู้สูบบุหรี่ในกรุงเทพมหานคร. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นีออน พิณประดิษฐ์. (2541). ปัจจัยทางจิตสังคมกับพฤติกรรมการติดสารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: www.oncb.go.th/c2-research.html. วันที่สืบค้น 30 พฤษภาคม 2546.
- บุปผา ม้วยแก้ว. (2542). พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เบญจพร ปัญญาวยง. (2545, มกราคม-ธันวาคม). "ทิศทางงานสุขภาพจิตของเด็กและวัยรุ่นไทย," วารสารสถาบันสุขภาพจิตเด็ก. 1: 10 – 12.
- บังอร ดวงรัตน์. (2541). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติเพื่อป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปยาริ พริยะอุดมพร. (2543). พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนนทบุรี. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). การวัดและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประเสริฐ นูนาปี. (2541). การศึกษาเจตคติที่มีต่อสิ่งเสพติดของนักศึกษาทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 4. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรานอม เอี้ยงบุญชร. (2539). ผลการฝึกการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้วยวิธีอภิปรายกลุ่มในเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีจิตลักษณะบางประการแตกต่างกัน. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปิ่น โค. (2540). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินุณยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. (2546). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- ✓ พรทิพย์ วชิรติลก. (2544). ผลของการฝึกตามโปรแกรมทักษะชีวิต ต่อความรู้ เจตคติ และ พฤติกรรมป้องกันการเสพยาบ้า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พิณภา ภูมิอร. (2538). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของสุขภาพจิตของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิมพ์ใจ บุญยัง. (2540). การเสริมทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ไพรวลัย ศรีเทพ. (2541). ประสิทธิภาพของโครงการเพื่อนที่ปรึกษา เกี่ยวกับพฤติกรรมการ ป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพ. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ รัชนิวรรณ ชาลีสมบัติ. (2545). การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อป้องกันการเสพยา แอมเฟตามีนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา ศิริพานิช. (2544). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เรืองชัย บุญศักดิ์. (2527). ทักษะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 11 ที่มีต่อ ปัญหาเสพยาเสพติด. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ละอองทิพย์ พลาณภาพ. (2532). สุขภาพจิตกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กที่อยู่ใน สภาพแวดล้อมต่างกัน. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร สุขพรต. (2534). ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านเภสัชวิทยา ด้านจิตวิทยา และด้าน สังคมกับระยะเวลาในการมีภาวะการติดยาซ้ำของผู้ติดเฮโรอีนในระหว่างการบำบัด รักษา. ปรินญาณินพนธ์ วศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิทย์ บุรณธรรม. (2531). ตำรายาเสพติด. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- วีรวรรณ สุธีรไกรลาศ. (2536). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิธร พรไพรินทร์. (2541). ผลการใช้โปรแกรมการเลิกเสพยาเฮโรอีน ตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของเบนดูรา ที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกเสพยาเฮโรอีน ความคาดหวังในผลการเลิกเสพยาเฮโรอีนของผู้เสพยาเฮโรอีนที่เข้ามารับการบำบัดรักษาในโรงพยาบาลธัญญารักษ์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีประกาย ทัดตานนท์. (2539). ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนในการป้องกันสารเสพติดระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ ศิริอร นพกิจ. (2545). เอกลักษณ์แห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และจิตลักษณะบางประการของนักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติและนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศึกษา พาหะมาก. (2532). พัฒนาการทางสติปัญญาและการปรับตัวของนักเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร พลอยงาม. (2525). การทดลองสอนความเชื่อมั่นในตนเองแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2546). จิตวิทยาสังคมทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพฯ : เม็ดทรายพรินติ้ง.
- สุกัญญา เจียมประชา. (2543). การศึกษากรณีการเสพยาบ้า : ปัญหา สาเหตุและแนวทางในการแก้ไข. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิลักษณ์ นาคสุสุข. (2544). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับสุขภาพจิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (การจัดโครงการสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัฒน์ วีระเวชเจริญชัย. (2533). ยาเสพติดให้โทษ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- สุภาพ กลีบบัว และสุภาพันท์ สุธัญญ์. (2541, มกราคม-เมษายน). "ผลการสอนเจตคติ เพื่อการป้องกันสารเสพติด (ยาบ้า) ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดชลบุรี," *วารสารสุขศึกษา*. 21(78) : 35 – 42.
- สุพงษ์ ชูเดช. (2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต*. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- สุวรรณี ทองรัมย์กุล. (2539). *การส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมจากครอบครัวและลักษณะทางชีวสังคมที่มีผลต่อความสามารถในการหยั่งลึกทางสังคมของเด็กก่อนวัยรุ่น (10 – 12 ปี)*. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ สุลักษณ์ สิ้นทรัพย์. (2543). *การเปรียบเทียบผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก การใช้ตัวแบบการดูและการใช้สถานการณ์จำลองที่มีผลต่อพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงยาเสพติด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงโรงเรียนบ้านมะค่า (คงฤทธิบัวสุวรรณอนุสรณ์)*. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม. การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2545, มีนาคม – สิงหาคม). "ประมาณการผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด," *วารสารสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด*. 18(1) : 50 – 52.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2546). *สถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.oncb.go.th/c2-statistic.html>. วันที่สืบค้น 10 พฤษภาคม 2546.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2546). *สถิติผู้ติดยาเสพติดปี 2545*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.oncb.go.th>. วันที่สืบค้น 10 พฤษภาคม 2546.
- หนึ่งทัย กอปรศรีสวัสดิ์. (2542). *การศึกษาสาเหตุการติดสารเสพติดและความคาดหวังในการเข้ารับการรักษาบำบัดของเยาวชนที่เข้ารับการรักษาบำบัดในคลินิกยาเสพติด กรุงเทพมหานคร*. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อนุวัฒน์ ร่มโพธิ์ทอง. (2544). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความตระหนักในปัญหาที่เกิดจากสิ่งเสพติดให้โทษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม*. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรรณพ หุ่นดี. (2529). *ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ*. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

อรเพ็ญ นาควัชร. (ม.ป.ท.). ปัญหาสิ่งเสพติดและการควบคุม. เชียงใหม่ : ภาควิชาเวชศาสตร์
ชุมชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อาธิ ครูศากยวงศ์. (2542, มิถุนายน). "พฤติกรรมด้านความรู้และป้องกันตนเองจากการเสพยาบ้าของนักเรียนนักศึกษาในเขตภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารสมาคมบัน
ราชภัฏ. 9(6) : 11 – 23.

อารีย์ เงินแย้ม. (2539). พฤติกรรมการป้องกันการสูดดมสารระเหยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อุทัยรัตน์ เนียรเจริญสุข. (2544). ปัจจัยทางชีวสังคม ลักษณะทางพุทธและจิตลักษณะที่มีผล
ต่อพฤติกรรมการทำงานของพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมประดิษฐ์เครื่องประดับ.
วิทยานิพนธ์ วศ.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

เอื้อมพร พลอยประดิษฐ์. (2544). พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตฉะเชิงเทรา สังกัดกรม
สามัญศึกษา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

Botvin, Gilbert J. & Anna Eng. (1980, April). "A Comprehensive School-Based Smoking
Prevention Program," *The journal of school health*. P. 209-212.

Richard Andrews L. and Jill T. Hearne. (1984, July). "Effects of Primary Grades Health
Curriculum Project on Student and Parent Smoking Attitudes and Behavior,"
The journal of School Health. 1 ; 54(1) : 18-20.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.นวลละออ สุภาผล
อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา
อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รองศาสตราจารย์อัจฉรา สุขารมณี
อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ทองกราว เสนาขันท์
อาจารย์ประจำโรงเรียนมัธยมศึกษาสันพิทยาคม

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดฝึกกิจกรรมด้านยาเสพติด

ชุดฝึกที่	1	มารู้จักยาเสพติดกันเถอะ
ชุดฝึกที่	2	ภัยจากยาเสพติด
ชุดฝึกที่	3	ชีวิตไร้สุขเมื่อเสพยา
ชุดฝึกที่	4	ยาเสพติดทำลายชีวิต
ชุดฝึกที่	5	แม่ที่เสียลูกไปแล้ว
ชุดฝึกที่	6	มากำจัดยาเสพติดกันเถอะ
ชุดฝึกที่	7	เมื่อหนุ่มทำผิด
ชุดฝึกที่	8	รักชีวิตไม่ติดผงขาว
ชุดฝึกที่	9	เพื่อนอย่างนี้ต้องหลีกให้ไกล
ชุดฝึกที่	10	กว่าจะเป็น พญ. คุณหญิงพรทิพย์

ชุดฝึกที่ 1

เรื่อง มารูจักยาเสพติดกันเถอะ

วิธีการ	มี 3 ชั้น ดังนี้
ชั้นที่ 1	บรรยายความรู้เรื่องโทษของยาเสพติดประเภทต่าง ๆ
จุดประสงค์การเรียนรู้	เพื่อให้เห็นโทษจากการใช้ยาเสพติดแต่ละประเภท
เวลา	30 นาที
เนื้อหา	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติดโทษของยาเสพติด

เฮโรइन

เป็นยาเสพติดร้ายแรง ที่มีสารทำให้เกิดการเสพติดได้ง่าย เสพเพียงครั้งเดียวจะทำให้ติดได้ เฮโรइनออกฤทธิ์กดประสาท ทำให้ผู้เสพสมองมึนชา เลื่อนลอย เมื่อเสพบ่อยๆ จะทำให้สมองเสื่อม ปัญญาอ่อน อารมณ์และจิตใจผิดปกติ หากเสพเกินขนาดอาจช็อกและเสียชีวิต การเสพยาเฮโรइनโดยวิธีฉีดอาจนำไปสู่การติดโรคเอดส์

ลักษณะของผู้เสพยาเฮโรइन ผู้เสพติดมีร่างกายซูบซีด ผอมเหลือง อ่อนเพลีย ฟุ้งซ่าน อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย บางครั้งมีอาการคลุ้มคลั่ง หรือทำในสิ่งที่คนปกติไม่กล้าทำ เช่น ทำร้ายตนเองหรือฆ่าผู้อื่น เป็นต้น

ยาบ้า (Methamphetamine)

ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ทำให้ผู้เสพมีอาการหงุดหงิด กระวนกระวาย จิตใจสับสน เมื่อหมดฤทธิ์ยาผู้เสพจะอ่อนเพลีย ประสาททำให้การตัดสินใจผิดพลาด ถ้าเสพเป็นระยะเวลานาน จะทำให้เกิดอาการประสาทหลอน เครียด ความดันโลหิตสูง คลุ้มคลั่ง อาจทำร้ายตนเองผู้อื่นได้

ลักษณะของผู้เสพยาบ้า พบว่าผู้เสพติดจะมีอาการหงุดหงิด กระวนกระวาย จิตสับสน คลุ้มคลั่ง หวาดระแวง หรือมีอาการทางประสาท

สารระเหย

ออกฤทธิ์กดประสาท ทำให้ผู้เสพสมองมึนชาเลื่อนลอย ควบคุมตัวเองไม่ได้ หากเสพเป็นระยะเวลานานจะทำลายอวัยวะและระบบประสาท ทำให้สมองฝ่อ ความจำเสื่อม ลึนแข็ง พูดลำบาก ควบคุมการทรงตัวไม่ได้ การทำลายของสารระเหยต่ออวัยวะและระบบประสาทนั้นเป็น การทำลายอย่างถาวร ไม่สามารถรักษาให้กลับมาเป็นปกติได้

ลักษณะของผู้เสพสารระเหย ผู้เสพติดมีร่างกายซูบซีด ผอมเหลือง อ่อนเพลีย ฟุ้งซ่าน อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย บางครั้งมีอาการคลุ้มคลั่ง หรือทำในสิ่งที่คนปกติไม่กล้าทำ เช่น ทำร้ายตนเองหรือฆ่าผู้อื่น เป็นต้น

ผู้เกี่ยวข้องกับเฮโรอีน ยาบ้า จะได้รับโทษตามกฎหมายดังนี้

1. ผู้ผลิต/จำหน่าย มีโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต
2. ผู้เสพ มีโทษจำคุก 6 เดือน ถึง 10 ปี และปรับ 5000 - 100000 บาท
3. หลอกหลวง/ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ โดยเฉพาะกระทำความผิดต่อผู้หญิงและผู้ที่ไม่บรรลุนิติภาวะ มีโทษถึงประหารชีวิต

ผู้เกี่ยวข้องกับสารระเหย จะได้รับโทษตามกฎหมายดังนี้

1. ผู้เสพ/หลอกหลวง/ขู่เข็ญให้ผู้อื่นเสพ มีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 20000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
2. ผู้จำหน่ายให้ผู้มีอายุไม่เกิน 17 ปี (ยกเว้นขายเพื่อการเรียนการสอน)
3. มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 10000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บุหรี

การออกฤทธิ์ของบุหรี

พิษของบุหรีทำให้เกิดโรคและความเสื่อมโทรม กับอวัยวะทุกส่วนของร่างกาย โดยเฉพาะนิโคตินในบุหรีเป็นสารเสพติดติดเช้นเดียวกับเฮโรอีน 85% ของคนติดบุหรีเริ่มลองสูบก่อนอายุ 16 ปี ทำให้เสพติด นิโคตินในบุหรีมีฤทธิ์เสพติดเท่ากับเฮโรอีน เกิดรอยย่น ควันบุหรีลดการไหลเวียนของเลือดไปยังผิหนังส่วนต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดผิหนังหกร้านและเกิดรอยย่น

ลักษณะอาการของผู้เสบบุหรี

ต่อกระจก ยิ่งสูบบ่อยเท่าไรโอกาสเกิดต่อกระจกยิ่งมากเท่านั้น

มะเร็งในปาก บุหรีเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดมะเร็งที่ลิ้นและในปาก บุหรียังทำให้ฟันผุ มีกลิ่นปากและเป็นโรคเหงือก

นิ้วและเล็บเหลือง ทาร์หรือน้ำมันดินจากควันบุหรีจะทำให้นิ้วเหลือง และเล็บเสีย

มะเร็งกล่องเสียง 4 ใน 5 ของคนที่เป็นมะเร็งกล่องเสียงเกิดจากการสูบบุหรี

โรคหัวใจ ภายใน 1 นาทีที่สูดควันบุหรีเข้าไป หัวใจจะเต้นเร็วขึ้น ความดันเลือดจะสูงขึ้น และทำให้หัวใจทำงานหนักขึ้น

มะเร็งปอดและถุงลมโป่งพอง การสูบบุหรี มีโอกาสเสียชีวิตจากมะเร็งปอดถึง 20 เท่าของคนที่ไม่สูบ แต่ก่อนหน้านั้น สมรรถภาพปอดของคุณจะลดลง จะเป็นโรคถุงลมโป่งพอง ซึ่งร้อยละ 90 ของคนที่เป็นโรคนี้อาจเกิดจากการสูบบุหรี

แผลในกระเพาะอาหาร ผู้ที่สูบบุหรีมีโอกาสเกิดโรคแผลในกระเพาะอาหารมากกว่าคนที่ไม่สูบ และมีอัตราการเกิดเลือดออกในกระเพาะอาหารมากกว่า และทำให้แผลหายช้ากว่าปกติ

สมรรถภาพทางเพศเสื่อม ผู้ชายที่สูบบุหรีจะมีน้ำอสุจิน้อยลง ปริมาณตัวอสุจิลดลงและเคลื่อนไหวได้น้อยลง และมีโอกาสสมรรถภาพทางเพศเสื่อม

ขั้นที่ 2	ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงโทษของยาเสพติดชนิดต่าง ๆ
จุดประสงค์การเรียนรู้	เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องโทษของยาเสพติด สามารถบอกได้ว่ายาเสพติดนั้นมีโทษต่อตนเองและสังคมอย่างไร
เวลา	15 นาที
เนื้อหา	ผลจากการใช้ยาเสพติด

1. คนติดยาเสพติดจะมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรม อ่อนแอ โรคภัยไข้เจ็บรบกวน เช่น ตับแข็ง วัณโรค โรคผิวหนัง
2. คนติดยาเสพติดที่ใช้เข็มและกระบอกฉีดยาเสพติดร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสติดเชื้อไวรัสโรคเอดส์ได้ ซึ่งโรคดังกล่าวในปัจจุบันยังไม่มีทางรักษาให้หายได้
3. วัยรุ่นที่เมากาว ทินเนอร์ แล็กเกอร์ แล้วไปมั่วสุม ส่องนทางเพศ มีโอกาสติดเชื้อไวรัสโรคเอดส์โดยไม่รู้ตัว
4. ยาเสพติดทุกชนิด เป็นสิ่งผิดกฎหมาย เมื่อมีคนติดยาเสพติดในบ้านทุกคนในครอบครัวจะเดือนร้อน ไม่มีความสุข
5. คนติดยาเสพติด จะใช้เงินจำนวนมากซื้อหาเสพติดมาเสพ เมื่อไม่มีเงินก็เที่ยวลักเล็กขโมยน้อย ทำให้ไม่มีความสุขในชุมชน
6. คนขับรถบรรทุกมีความหลงเชื่อผิด ๆ ว่า กินยาแล้วต้องกินเหล้าและเที่ยวผู้หญิงไประหว่างเส้นทาง การกระทำเช่นนี้ นอกจากจะทำให้เกิดอุบัติเหตุเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและผู้อื่นแล้ว ยังทำให้ได้รับเชื้อโรคเอดส์ นำไปแพร่แก่ลูกเมียทางบ้านด้วย
7. ในบ้านเมืองที่มีคนติดยาเสพติดมาก ๆ นอกจากจะสูญเสียทางสังคมเศรษฐกิจและความมั่นคงแล้ว ยังเสียชื่อเสียงของประเทศชาติอีกด้วย

ขั้นที่ 3	สรุปความรู้เกี่ยวกับโทษของการใช้ยาเสพติด
จุดประสงค์การเรียนรู้	เพื่อเป็นการย้ำถึงอันตรายจากการใช้ยาเสพติด ให้นักเรียนรู้สึกว่าการเสพติดนั้นเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงอย่างยิ่ง
เวลา	5 นาที
เนื้อหา	โทษโดยทั่วไป

1. ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเรื่อย ๆ
2. มีอาการอยากยาเมื่อขาดยา
3. มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง
4. สุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง และอาจถึงตายได้
5. โทษทางกฎหมาย ถูกจับ ต้องโทษถูกคุมขัง สูญเสียอิสรภาพ เสียอนาคต และอาจเสียชีวิต

ชุดฝึกที่ 2

เรื่อง ภัยจากยาเสพติด

วิธีการ	มี 4 ขั้น ดังนี้
ขั้นที่ 1	ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียน ด้วยข่าวของบุคคลที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดกฎหมายร้ายแรง
จุดประสงค์	เพื่อสร้างความรู้สึกรู้สึกให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงโทษของการติดยาเสพติด
เวลา	5 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยเปิดประเด็นถึงข่าวของบุคคลที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดกฎหมายร้ายแรง เช่น เมายาบ้าแล้วข่มขืนผู้อื่น
2. ตั้งประเด็นซักถามนักเรียนว่าเมื่อเสพยาเสพติดแล้วจะเกิดโทษกับใครบ้าง และเกิดโทษอย่างไรบ้าง ให้คิดไว้และเตรียมคำตอบไว้ในกิจกรรมต่อไป

ขั้นที่ 2	แบ่งกลุ่มเพื่ออภิปรายและให้ใบงาน
จุดประสงค์	เพื่อให้นักเรียนระดมความคิดเห็น และอภิปรายประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด
เวลา	15 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 – 6 คน
2. แจกใบงานให้นักเรียนกลุ่มละ 1 เรื่องโดยแจกคนละ 1 ใบ
ใบงาน เป็นบทความ ข่าว หรือภาพเกี่ยวกับบุคคลที่ติดยาเสพติดที่กระทำผิดกฎหมายร้ายแรง เช่น เมายาบ้าแล้วข่มขืนผู้อื่น เป็นต้น
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่านถึงโทษของการใช้ยาเสพติดที่สำคัญในเรื่องนั้นๆ

ขั้นที่ 3	นำเสนอผลงาน
จุดประสงค์	เพื่อให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่านถึงโทษของการใช้ยาเสพติดที่สำคัญในแต่ละเรื่อง
เวลา	20 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านเรื่องของกลุ่มตนเองให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียน
2. ให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอผลงานการอภิปรายเรื่องของตนเองถึงโทษของการใช้ยาเสพติดที่สำคัญในเรื่องนั้นๆหน้าชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 สรุป

จุดประสงค์ เพื่อให้ นักเรียน ได้รู้สึกตระหนักถึงโทษของการใช้ยาเสพติด

เวลา 10 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยสรุปถึงโทษและผลกระทบของการใช้ยาเสพติด ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

ชุดฝึกที่ 3
เรื่อง ชีวิตไร้สุขเมื่อเสพยา

วิธีการ	มี 4 ขั้น ดังนี้
ขั้นที่ 1	นำเข้าสู่บทเรียน
จุดประสงค์	เพื่อสร้างความรู้สึกรักให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด และตระหนักว่ายาเสพติดมีพิษภัยและเป็นปัญหาใกล้ตัว
เวลา	5 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยพูดคุยเปิดประเด็นเรื่อง ประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด
2. ชักถามนักเรียนถึงประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติดว่าน่าจะมีอะไรบ้าง
3. ผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นโดยยังไม่สรุป

ขั้นที่ 2	ให้ดูวิดีโอเรื่อง เพื่อนเก่า
จุดประสงค์	เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์โดยอ้อมเกี่ยวกับโทษของการใช้ยาเสพติด และประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด จากเนื้อหาในวิดีโอเรื่อง เพื่อนเก่า
เวลา	25 นาที

เนื้อเรื่อง

กานต์และทวน เป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่เด็กๆ ฐานะทางบ้านของกานต์จัดอยู่ในระดับปานกลาง แต่กานต์เป็นคนที่มีความรับผิดชอบตั้งใจเรียนหนังสือ เมื่อสำเร็จการศึกษาจึงมีงานที่ดีทำและมีครอบครัวที่อบอุ่น ส่วนทวนแม้จะเกิดมาในครอบครัวที่ร่ำรวยแต่เพราะความที่ชอบเอาแต่ใจตนเองดื้อรั้นประกอบกับทางบ้านตามใจ ทวนจึงไม่สนใจการเรียนเอาแต่เที่ยวเตร่และในที่สุดติดสารเสพติด เมื่อทางโรงเรียนรู้ ทวนจึงถูกไล่ออกจากโรงเรียน ไม่มีงานทำ ไม่มีอนาคต ทวนตกเป็นทาสสารเสพติดอย่างถอนตัวไม่ขึ้น ยิ่งนานวันสุขภาพก็ยิ่งทรุดโทรม ต้องขอเงินคนอื่นเหมือนขอทานเพื่อนำเงินไปซื้อสารเสพติด และเมื่อเสพยามากเกินไปขนาดจึงเกิดอันตรายจนเสียชีวิต

ขั้นที่ 3 อภิปราย

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึก และแสดงความคิดเห็น อภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาในวิดีโอเรื่อง เพื่อนเก่า

เวลา 10 นาที

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความรู้สึก และแสดงความคิดเห็น อภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาในวิดีโอเรื่อง เพื่อนเก่า ในประเด็นดังนี้

1. ผลดีจากการที่กานต์ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
2. สาเหตุที่ทวนติดยาเสพติด
3. ผลเสียที่ทวนติดยาเสพติด

ขั้นที่ 4 สรุป

จุดประสงค์ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและตระหนักประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด

เวลา 10 นาที

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยอธิบายและสรุปถึงประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติดต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ และวิธีป้องกันการติดยาเสพติด

วิธีป้องกันการเสพยาเสพติด

1. เยาวชนควรศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดมีหลายวิธีนอกเหนือจากการศึกษาในโรงเรียน การรับความรู้และข่าวสารต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือ โทรทัศน์ แล้วนำมาพิจารณาอย่างมีเหตุผล จะทำให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในโทษภัยและสถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทันยุค ทันเหตุการณ์
2. มีความภาคภูมิใจโดยนับถือตนเองมีคุณค่าต่อครอบครัว บุคคลอื่น ชุมชน และสังคม
3. สำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนเอง
4. เลือกคบเพื่อนที่ดี ต้องรู้จักปฏิเสธในสิ่งที่ควรปฏิเสธ เช่น การพูดปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้ลองยาเสพติด เป็นต้น
5. ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใส

6. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น ออกกำลังกาย อ่านหนังสือ ทำงานอดิเรก เป็นต้น

7. รู้จักแก้ปัญหาชีวิตไปในทางที่ถูก รู้จักกล้าเผชิญปัญหา แก้ปัญหาด้วยความคิดไตร่ตรองด้วยเหตุผล

8. ปรึกษาผู้ใหญ่เมื่อมีปัญหา หากมีปัญหาก็ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ควรจะปรึกษาผู้ใหญ่ทันที อย่าหลีกเลี่ยงปัญหาด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้อง

ชุดฝึกที่ 4

เรื่อง ยาเสพติดทำลายชีวิต

วิธีการ	มี 3 ขั้น ดังนี้
ขั้นที่ 1	ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียน ด้วยตัวอย่างของบุคคลที่มีชื่อเสียง นักกีฬา ดาราที่มีชื่อเสียงไม่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
จุดประสงค์	เพื่อสร้างความรู้สึกรู้ให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงประโยชน์ของการไม่ไปเกี่ยวข้องกับเสพยาเสพติด และตระหนักว่ายาเสพติดมีพิษภัยและเป็นปัญหาใกล้ตัว
เวลา	10 นาที

เนื้อหา

วันนี้เราจะมาคุยกันถึงเรื่อง ประโยชน์ของการไม่เสพยาเสพติด และตัวอย่างของบุคคลที่ประสบความสำเร็จโดยไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น ภราดร ศรีชาพันธุ์ มีชื่อเสียงจากการเล่นกีฬา การเสพยาเสพติด เช่น ยาบ้า เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นในสังคมปัจจุบัน และกำลังมีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว รวมทั้งเพิ่มปริมาณมากขึ้นทุกวัน ซึ่งยาเสพติดมีโทษ พิษภัย และก่อให้เกิดปัญหา ตลอดจนส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยเล่าเรื่อง น้ำพุ ให้นักเรียนฟัง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเปิดเผยความรู้สึก จากเรื่องที่เล่าโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ในประเด็น ดังนี้ คือ นักเรียนมีความรู้สึกเช่นไรกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
3. ผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นโดยไม่ต้องสรุป

ขั้นที่ 2	ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนระดมความคิดเห็น อภิปรายตามใบงาน
จุดประสงค์	เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบของการเสพยาเสพติด และตระหนักว่ายาเสพติดเป็นปัญหาใกล้ตัวหากนักเรียนประมาทจะมีโอกาสเข้าสู่ปัญหานี้ได้โดยไม่ตั้งใจ
เวลา	30 นาที

กิจกรรม

ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มละ 6 คน แจกใบงานให้นักเรียนระดมความคิดเห็น อภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปกลุ่มละ 1 ประเด็น โดยใช้เวลา 15 นาที โดยแต่ละกลุ่มอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1, 2 ก. สาเหตุที่น้ำพุติดยาเสพติดเกิดจากอะไรบ้าง

ข. ผลที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดมีอะไรบ้าง

กลุ่มที่ 3, 4 ถ้าหากน้ำพุไม่เสพเฮโรอีน จะเกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง

กลุ่มที่ 5, 6 ถ้าหากน้ำพุไม่ตาย อาจเกิดเหตุการณ์อะไรบ้างได้บ้าง (น้ำพุจะทำอะไร)

กลุ่มที่ 7, 8 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนที่เรียนหนังสือกับน้ำพุ นักเรียนจะมีวิธีปฏิบัติต่อน้ำพุอย่างไร

1. ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มเสนอผลงานหน้าชั้น โดยเสนอทีละประเด็น เช่น ประเด็นที่ 1 จบแล้วผู้วิจัยนำอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปเพื่อนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด โดยเพิ่มเติมแนวคิดที่ได้จากกิจกรรม

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยสรุปสาเหตุและให้นักเรียนอภิปรายถึงประโยชน์ของการไม่เสพยาเสพติด
จุดประสงค์ เพื่อสรุปความคิดรวบยอดให้นักเรียนเข้าใจถึงสาเหตุ และประโยชน์ที่จะเกิด
ได้ถ้าไม่เสพยาเสพติด

เวลา 10 นาที

เนื้อหา สาเหตุการติดยาเสพติด

สาเหตุการติดยาเสพติด

สาเหตุจากตนเอง ได้แก่

1. เกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การทาสีหรือการทำงานที่ต้องสูดดมสารระเหยประเภททินเนอร์ แลคเกอร์ กาวยาง เบนซิน อยู่เป็นประจำ ในที่ ๆ ไม่มีการถ่ายเทอากาศอย่างรวดเร็ว และโดยไม่มีผ้าปิดจมูก หรือการใช้แอมเฟตามีน (ยาบ้า) เพื่อลดความอ้วน เพื่อให้ทำงานได้ทน การใช้ยาแก้ปวดติดต่อกันในระยะเวลาอันยาวนาน เป็นต้น

2. ถูกหลอกลวงหรือชักจูงให้เสพสารโดยการเข้าใจผิดหรือโดยไม่รู้ตัว เช่น การปลอมปนสารเสพติดมาในรูปเครื่องดื่ม ทอฟฟี่ อาหารต่าง ๆ หรือโดยอ้างว่าสารเสพติดเหล่านั้นเป็นยาช่วยระงับความทุกข์ ความวิตกกังวล และช่วยเพิ่มรสชาติให้กับชีวิต

3. อยากลอง เนื่องจากเห็นคนอื่นเสพและเห็นมีการโฆษณาต่าง ๆ ทำให้อยากรู้สารเสพติดชนิดนั้น ๆ มีรสชาติอย่างไร มีอิทธิพลรุนแรงเพียงใด และไม่เชื่อว่าตนเองจะติดยาเสพติดง่าย ๆ เมื่อเสพเพียงสองสามครั้งเพราะความสนุกหรือความคึกคะนอง เป็นเหตุให้ติดยาเสพติดตลอดไป

4. การแก้ปัญหาในทางที่ผิดเมื่อมีปัญหา ความวิตกกังวลต่าง ๆ แล้วไม่รู้วิธีแก้ปัญหาที่ถูกต้อง จึงหันไปใช้สารเสพติดเพื่อให้มีสมาธิ สามารถลืมหรือหลบปัญหาได้ชั่วคราว

5. การมีค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง เช่น สมัยก่อน มีค่านิยมว่าการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา เป็นสัญลักษณ์แสดงความเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นผู้ชายเต็มตัว หรือเห็นว่าสิ่งเหล่านี้คือเครื่องมือในการช่วยให้เข้าสังคมได้ง่าย มีบางสมัยที่ผู้หญิงเรียนจบเมืองนอกนิยมสูบบุหรี่ ทำให้การสูบบุหรี่ในหมู่สตรีมีมากขึ้นซึ่งปัจจุบันนี้หลังจากที่ได้มีการรณรงค์การไม่สูบบุหรี่อย่างต่อเนื่องช่วยลดปัญหาลงไปได้มาก

6. จากโรคภัยไข้เจ็บ การติดยาเสพติดมีสาเหตุมาจากอาการป่วยที่ทรมาณ และได้รับความเจ็บปวดทางกายอย่างรุนแรง เป็นเหตุให้ต้องใช้ยาเสพติดเข้าระงับความเจ็บปวดนั้น หรืออาการทางโรคประสาท ทำให้เกิดอารมณ์หงุดหงิด พุ่งชาน โมโหร้าย อาจมีผู้แนะนำยาประเภทคลายอารมณ์มาให้ใช้ เมื่อรับประทานแล้วรู้สึกสบายใจ อารมณ์ดีขึ้น จึงใช้เป็นประจำ และเป็นสาเหตุให้ติดยาไปในที่สุด

7. การไม่มีพลังจิตหรือกำลังใจ ในการต่อสู้กับสิ่งที่เป็อุปสรรคหรือความกดดันในชีวิต รวมทั้งการฝืนตนเองมิให้กระทำในสิ่งที่ไม่ดี ปรากฏว่ามีคนเป็นจำนวนมากที่ติดสารเสพติด เพราะความเครียด ความผิดหวัง ความเสียใจต่าง ๆ และเมื่อติดแล้ว ก็เลิกไม่ได้เพราะไม่มีพลังจิตมากพอที่จะหลุดตัวเองจากขุมรกรของความอยาก ความต้องการสารเสพติดได้

8. การไม่มีทักษะในด้านมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารกับผู้อื่น วัยรุ่นจำนวนไม่น้อยที่ติดสารเสพติด เพราะถูกเพื่อนชักชวนแล้วไม่รู้จักวิธีปฏิเสธ ต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือในหมู่เพื่อนฝูง โดยพยายามทำอะไรให้คล้าย ๆ กัน เลียนแบบตามกัน จึงเป็นจุดอ่อนให้กลุ่มที่แสวงหาเหยื่อเพื่อมาเป็นสมาชิกสารเสพติดสามารถชักจูงล่อมาติดกับได้ง่าย เพราะผู้ติดสารเสพติดส่วนใหญ่มีสภาวะจิตใจใกล้เคียงกัน คือเป็นผู้ที่มีปัญหา ขาดความอบอุ่น เมื่อมารวมกลุ่มกันโดยมีสื่อ คือ สารเสพติด ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นเป็นพวกเดียวกันได้ง่าย

9. เเหงา ไม่รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนใช้สารเสพติดเพื่อแก้เหงา หรือเพิ่มรสชาติให้ชีวิต จะเห็นได้ว่าในสังคมไทยเป็นสังคมที่มีการสังสรรค์ ซึ่งอาศัยการกินโดยเฉพาะการดื่มสุราเพื่อเป็นสื่อในการรวมกลุ่มมากกว่าสังคมของชนตะวันตกที่นิยมอยู่เงียบ ๆ กับครอบครัว และแสวงหาความเพลิดเพลินในการใช้เวลาว่าง จากการอ่านหนังสือ เล่นกีฬา ฟังดนตรี ทำงานอดิเรกต่าง ๆ

10. ระดับสติปัญญา เด็กที่เฉลียวฉลาดมักจะไม่ติดสารเสพติด เด็กที่ติดสารเสพติดมักจะมีสติปัญญาดำถูกชักจูงหรือหลอกลวงได้ง่าย โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาจะถูกชักจูงให้ใช้สารเสพติดระบายความทุกข์ได้ง่าย

สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่

1. จากครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กอย่างยิ่ง เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่ได้ให้การอบรมทางด้านจิตใจแก่เด็กตลอดเวลา อุปนิสัยส่วนตัวของเด็ก อารมณ์ของเด็ก มีจุดเริ่มต้นมาจากบ้าน ครอบครัวจึงเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลหล่อหลอมให้เด็กเป็นคนดีหรือคนเลวได้ ถ้าครอบครัวมีความผาสุก บิดามารดามีความรัก

ห่วงใยในตัวลูก เอาใจใส่ อุปการะเลี้ยงดู และพยายามอบรมบ่มนิสัยในทางที่ดีงามให้แก่บุตร ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตร ย่อมทำให้บุตรเกิดความรักพ่อแม่ มีความอบอุ่นใจและมีความสุข รวมทั้งรับแต่สิ่งที่ดีงามเข้ามาในชีวิต ทำให้เด็กเจริญเติบโตด้วยดีทั้งสติปัญญาและความนึกคิด เพียบพร้อมด้วยความงามทั้งกาย วาจา และใจ แต่ถ้าครอบครัวที่มีบิดามารดาไม่มีความสามัคคี เสียสละ ให้อภัยซึ่งกันและกัน มีแต่การทะเลาะวิวาทกันบ่อย ๆ เด็กย่อมรับนิสัยก้าวร้าว พุดจาหยาบคาย ชอบวิวาท หรืออยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่เป็นโรคประสาท จู้จู้จุกจิก ขี้บ่น เด็กมักจะขาดความมั่นคงทางอารมณ์ หรือในครอบครัวที่พ่อแม่ชอบเล่นการพนัน ดื่มสุรา เด็กจะติดนิสัยชอบเล่นการพนัน ดื่มสุราไปด้วย หรือบิดามารดาเลิกร้างแตกแยก หรือไม่อยู่ด้วยกัน เด็กมักจะติดนิสัยแข่งกระด้างหรือกลายเป็นพาลเกร เพื่อหาทางชดเชยความต้องการ เป็นต้น ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจของครอบครัวทำให้ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน ผู้ปกครองมีการศึกษาดำขาดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูลูกที่อยู่ในวัยรุ่น

2. จากที่ตั้งของโรงเรียนและชุมชน เช่น สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ โรงเรียนไม่ดี สภาพชุมชนที่ตั้งโรงเรียนเป็นชุมชนแออัด มีการค้าสารเสพติด มีผู้ติดยาเสพติดในละแวกบ้าน เป็นสิ่งดึงดูดให้เสพติดโดยสะดวก เช่น ขนาดของโรงเรียนใหญ่โตเกินกว่าที่จะควบคุมได้ ครู และอาจารย์ในโรงเรียนไม่มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาสารเสพติด และเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่เด็ก ตลอดจนมีขบวนการค้าสารเสพติดในโรงเรียน โดยนักเรียนด้วยกันเอง ในขณะที่โรงเรียนไม่มีระบบการป้องกันปัญหาสารเสพติด สภาพชุมชน ที่ตั้งโรงเรียนเป็นชุมชนแออัด มีการค้าสารเสพติด มีผู้ติดยาเสพติดในละแวกบ้าน เป็นสิ่งดึงดูดให้เสพติดโดยสะดวก

หากไม่ติดยาเสพติดก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ดังนี้

ต่อตนเอง เป็นผู้มีสุขภาพดี มีความสุข ไม่ทุกข์ทรมานจากการเสพยา ไม่ทำลายอนาคตของตนเอง สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์และมีประโยชน์

ต่อครอบครัว ทำให้สมาชิกอื่น ๆ เกิดความสบายใจ ไม่เป็นทุกข์เป็นกังวล ครอบครัวมีความอบอุ่น มีความสุขที่แท้จริง ไม่ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล เป็นที่ชื่นชมของสังคม

ทางเศรษฐกิจ ไม่ต้องหาเงินเพื่อใช้จ่ายในการซื้อหายาเสพติด เพราะเมื่อติดยาเสพติดจะทำให้ต้องหาเงินมาเพื่อให้ได้เสพยาเมื่อไม่ได้จะทำให้เกิดความวุ่นวายเป็นทุกข์ และคิดหาวิธีที่จะหาเงินมาใช้จ่าย ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

ทางสังคม ไม่ต้องพยายามทำทุกอย่างเพื่อจะหาเงินมาใช้จ่ายในการซื้อหาเสพติด โดยก่อความผิดตามมาอีก เช่น การลักขโมย การโจรกรรม การฉกชิง วิ่งราว ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม และสร้างความวุ่นวายภายในสังคมต่อไปอีก

ความเป็นพลเมืองดี เพราะการติดยาเสพติดทำให้บุคคลกลายเป็นบุคคลที่ไร้สมรรถภาพ ขาดประสิทธิภาพในการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ

สื่อการเรียนการสอน

1. ใบงาน
2. ใบความรู้ (สรุปสาเหตุของการติดยาเสพติดและประโยชน์ถ้าไม่เสพยาเสพติด)

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจฟังที่ผู้วิจัยเล่าให้ฟัง และร่วมกันอภิปรายสรุป
2. สังเกตจากการสนใจซักถาม

ใบงาน

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันกลุ่มละ 6 คน ร่วมกันอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุปตามประเด็นต่อไปนี้ โดยใช้เวลา 15 นาที ส่งตัวแทนกลุ่มรายงานหน้าชั้น

กลุ่มที่ 1, 2 ก. สาเหตุที่น้ำพุติดยาเสพติดเกิดจากอะไรบ้าง

ข. ผลที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดมีอะไรบ้าง

กลุ่มที่ 3, 4 ถ้าหากน้ำพุไม่เสพยาเฮโรอีน จะเกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง

กลุ่มที่ 5, 6 ถ้าหากน้ำพุไม่ตาย อาจเกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง

(น้ำพุจะทำอะไร)

กลุ่มที่ 7, 8 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนที่เรียนหนังสือกับน้ำพุ นักเรียนจะมีวิธีปฏิบัติต่อน้ำพุอย่างไร

เรื่องของน้ำพุ

น้ำพุมีพี่น้องทั้งหมด 4 คน ตัวน้ำพุเองเป็นลูกชายคนเดียวของครอบครัว พ่อแม่ของน้ำพุหย่าร้างกัน แม่จึงต้องทำงานหนักเพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูลูกจนไม่มีเวลาดูแลลูกอย่างใกล้ชิด ประกอบกับน้ำพุเป็นลูกผู้ชาย คนเดียว จึงเข้ากับพี่ ๆ ซึ่งเป็นผู้หญิงไม่ได้ เมื่อน้ำพุเกิดความว้าวุ่น กลุ่มใจจึงหันไปคบเพื่อนที่ไม่ดี ชอบเที่ยวเตร่ ไม่สนใจการเรียน และมั่วสุมกับเพื่อนเสพยาเสพติด จนกระทั่งถูกจับและถูกส่งเข้าไปอยู่ในสถานกักกันบ้านเมตตา เมื่อออกจากบ้านเมตตาน้ำพุก็หันกลับไปใช้ยาเสพติดอีกและเพิ่มปริมาณมากยิ่งขึ้น ต่อมาน้ำพุและเพื่อน ๆ ไปบำบัดรักษาการติดยาเสพติดที่สำนักสงฆ์ถ้ากระบอกจนสามารถเลิกยาเสพติดได้ หลังจากนั้นก็กลับไปอยู่กับแม่และได้เรียนหนังสืออีกครั้ง เมื่อน้ำพุได้พบกับสภาพแวดล้อมเดิมและปัญหาเดิมที่ทำให้กลุ่มใจ จึงหันกลับไปใช้ยาเสพติดอีกและในที่สุดก็ต้องเสียชีวิตเพราะยาเสพติด

ที่มา : เรื่องของน้ำพุ สร้างขึ้นจากเรื่องจริง เพื่อเป็นอุทาหรณ์ให้ผู้ปกครองหันมาเอาใจใส่ดูแลบุตรหลาน มิให้บุตรหลานต้องตกเป็นทาสของยาเสพติด

ชุดฝึกที่ 5

เรื่อง แม่ที่เสียลูกไปแล้ว

วิธีการ	มี 3 ชั้น ดังนี้
ชั้นที่ 1	ผู้วิจัยนำเข้าสู่บทเรียน ด้วยตัวอย่างของพิษภัยของยาเสพติด
จุดประสงค์	เพื่อสร้างความรู้สึกรู้สึกให้นักเรียนเกิดความตระหนักในโทษ พิษภัย ผลกระทบของการเสพยาเสพติด และตระหนักว่ายาเสพติดเป็นปัญหาใกล้ตัว
เวลา	10 นาที

เนื้อหา

วันนี้เราจะมาคุยกันถึงเรื่อง พิษภัยของยาเสพติด นักเรียนทราบไหมว่า ปัญหาวัยรุ่นในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างไร

การเสพยาเสพติด เช่น ยาบ้า เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นในสังคมปัจจุบัน และกำลังมีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว รวมทั้งเพิ่มปริมาณมากขึ้นทุกวัน ซึ่งยาเสพติดมีโทษ พิษภัย และก่อให้เกิดปัญหา ตลอดจนส่งผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยเปิดเทปคาสเซต เรื่อง แม่ที่เสียลูกไปแล้ว ให้นักเรียนฟัง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเปิดเผยความรู้สึก จากเรื่องที่เล่าโดยใช้วิธีการสุ่มถามในประเด็น ดังนี้ คือ นักเรียนมีความรู้สึกเช่นไรกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
3. ผู้วิจัยรวบรวมความคิดเห็นโดยไม่ต้องสรุป

ชั้นที่ 2	ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนระดมความคิดเห็น อภิปรายตามใบงาน
จุดประสงค์	เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงโทษ พิษภัย ผลกระทบของการเสพยาเสพติด และตระหนักว่าเป็นปัญหาใกล้ตัวหากนักเรียนประมาทจะมีโอกาสเข้าสู่ปัญหานี้ได้โดยไม่ได้ตั้งใจ
เวลา	30 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อย กลุ่มละ 6 คน แจกใบงานให้นักเรียนระดมความคิดเห็น อภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปกลุ่มละ 1 ประเด็น โดยใช้เวลา 15 นาที โดยแต่ละกลุ่มอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1, 2 ก. ผลที่เกิดจากการใช้ยาบ้ามีอะไรบ้าง

ข. ผลที่เกิดจากการใช้ยาบ้าเกินขนาดมีอะไรบ้าง

กลุ่มที่ 3, 4 ถ้าหากใจไม่เสพยาบ้า จะเกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง

กลุ่มที่ 5, 6 ถ้าหากใจไม่ตาย อาจเกิดเหตุการณ์อะไรบ้างได้บ้าง (ใจจะทำอะไร)

กลุ่มที่ 7, 8 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนที่เล่นฟุตบอลกับใจ นักเรียนจะมีวิธีปฏิบัติต่อ

ใจอย่างไร

2. ผู้วิจัยให้ตัวแทนกลุ่มเสนอผลงานหน้าชั้น โดยเสนอทีละประเด็น เช่น ประเด็นที่ 1 จบแล้วผู้วิจัยนำอภิปรายเพื่อหาข้อสรุป

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปเพื่อนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด โดยเพิ่มเติมแนวคิดที่ได้จากกิจกรรม

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยสรุปพิษภัย และผลกระทบที่เกิดจากยาเสพติด

จุดประสงค์ เพื่อสรุปความคิดรวบยอดให้นักเรียนเข้าใจถึงพิษภัย และผลกระทบที่เกิดจากยาเสพติด

เวลา 10 นาที

เนื้อหา

ผู้ติดยาเสพติดก่อให้เกิดผลเสียอย่างร้ายแรงต่อตนเองและผู้อื่น ดังนี้

ปัญหาต่อตนเอง ทำลายอนาคตของตนเอง เพราะผู้เสพยาจะมีอาการผิดปกติทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เกิดความทุกข์ทรมาน มีพฤติกรรมผิด ๆ

ปัญหาต่อครอบครัว เมื่อสมาชิกของครอบครัวติดยาเสพติด จะทำให้สมาชิกอื่น ๆ เกิดความหวั่นวิตก เป็นทุกข์เป็นกังวล ครอบครัวขาดความอบอุ่น ไม่มีความสุขที่แท้จริง ทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล กลายเป็นบุคคลที่สังคมรังเกียจ ครอบครัวต้องมีการทะเลาะวิวาทขึ้น เพราะค่าใช้จ่ายในการซื้อยาเสพติดนั้นสูงมาก ก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจตามมา

ปัญหาทางเศรษฐกิจ เมื่อบุคคลติดยาเสพติดให้โทษ ครอบครัวจะไม่สามารถแบกรับภาระได้ การหาเงินเพื่อใช้จ่ายในการซื้อหาเสพติดไม่ได้จะทำให้เกิดความวุ่นวายเป็นทุกข์ และคิดหาวิธีที่จะหาเงินมาใช้จ่าย ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

ปัญหาทางสังคม เมื่อเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ และไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากบิดามารดาหรือญาติพี่น้องได้แล้ว จะต้องพยายามทำทุกอย่างเพื่อจะหาเงินมาใช้จ่ายในการซื้อหาเสพติด โดยก่อความผิดตามมาอีก เช่น การลักขโมย การโจรกรรม การฉกชิง วิ่งราว ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม และสร้างความวุ่นวายภายในสังคมต่อไปอีก

ปัญหาของความเป็นพลเมืองดี การติดยาเสพติดทำให้บุคคลกลายเป็นบุคคลที่ไร้สมรรถภาพ ขาดประสิทธิภาพในการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ

สื่อการเรียนการสอน

1. เทปคาสเซต เรื่อง แม่ที่เสียลูกไปแล้ว
2. ใบงาน
3. ใบความรู้ (สรุปพิษภัยและผลกระทบที่เกิดจากยาเสพติด)

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจฟังเทปคาสเซต และร่วมกันอภิปรายสรุป
2. สังเกตจากการสนใจซักถาม

ใบงาน

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันกลุ่มละ 6 คน ร่วมกันอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อสรุปตามประเด็นต่อไปนี้ โดยใช้เวลา 15 นาที ส่งตัวแทนกลุ่มรายงานหน้าชั้น

กลุ่มที่ 1, 2 ก. ผลที่เกิดจากการใช้ยาบ้ามีอะไรบ้าง
 ข. ผลที่เกิดจากการใช้ยาบ้าเกินขนาดมีอะไรบ้าง

กลุ่มที่ 3, 4 ถ้าหากใจไม่เสพยาบ้า จะเกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง

กลุ่มที่ 5, 6 ถ้าหากใจไม่ตาย อาจเกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง (ใจจะทำอะไร)

กลุ่มที่ 7, 8 ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนที่เล่นฟุตบอลกับใจ นักเรียนจะมีวิธีปฏิบัติต่อใจอย่างไร

แม่ที่เสียลูกไปแล้ว

หญิงวัยกลางคนผู้หนึ่งเธอมีลูกชายอยู่เพียงคนเดียว เธอตั้งความหวังเอาไว้ว่า จะยอมตรากตรำงานหนัก เพื่อจะให้ ใจ...ลูกชายของเธอ มีชีวิตที่ดี ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียนและการทำงาน แต่แล้วความหวังของเธอ ก็พังทลายลง เมื่อค้นพบความจริง ...

ใจ... เด็กชายวัย 10 ขวบ กำลังย่างเข้าวัยรุ่น ปกติใจชอบที่จะไปเล่นฟุตบอลกับเพื่อน ๆ ที่สนามในตรอกอุทิศ ใกล้ ๆ บ้าน ย่านคลองตัน ใจไปเล่นฟุตบอลที่นั่นทุกวัน โดยที่ไม่รู้เลยว่ากำลังจะมีภัยมาใกล้ตัว วันหนึ่งใจได้พบกับรุ่นพี่คนหนึ่งชื่อ เสก อายุมากกว่า 2 ปี เสกเข้ามาตีสนิทกับใจ โดยเอาน้ำมาให้กิน เอาบุหรี่มาให้สูบ พอสนิทกันแล้ว เสกก็ชวนใจไปคุยที่บ้านของเขา ต่อมาเสกชวนใจไปคุยบริเวณตึกที่กำลังก่อสร้างปากซอยอุทิศและเอายาบ้ามาให้กิน ใจก็ลองกิน และมีความรู้สึกว้าว แรก ๆ ที่กินยาบ้า รู้สึกสนุกและสบายกระปรี้กระเปร่า แต่พอกินนาน ๆ เข้า จะขี้เกียจทำตัวสกปรก ไม่อาบน้ำ ข้าวไม่กิน กินแต่น้ำกับสูบบุหรี่ และได้รู้จักเพื่อนของเสกที่มากินยาบ้าด้วยกัน แรก ๆ ใจกินยาบ้าเพียงเสี้ยวเดียว แต่พอนาน ๆ

เข้าเสี้ยวเดียวไม่อยู่ต้องกินเป็นเม็ด จนกระทั่งจืดต้องใช้ถึง 3 เม็ด กินไปนาน ๆ จะเกิดอาการหลับใน ต้องมีคนมานั่งอยู่ใกล้ ๆ คอยสะกิดแล้วถึงจะรู้ตัว และเกิดประสาทหลอน บางวันอาจดูว่าฝนตกหรือว่าเห็นอะไรต่าง ๆ นานา เป็นภาพหลอนทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่ บางครั้งจำถามแม่ บางทีจำหูแว่ว ขนาดไปเอามือมาพกดิตตัวไว้ แม่ก็กลัวเพราะเกรงว่าจะเอามือไปทำร้ายคนใกล้เคียง ต่อมาเสกและเพื่อนได้แนะนำวิธีการเสพยาบ้าโดยการสูดควัน โจ้จึงเรียนรู้วิธีการเสพยาบ้าอีกวิธีหนึ่ง

วันหนึ่งโจ้ได้พบกับชายรูปร่างสูงใหญ่ ผิวดำ ผมยาว เอายาบ้าถุงใหญ่มาส่งให้เสก มีอยู่ประมาณ 1,000 เม็ด ชายคนนั้นชักชวนให้โจ้เข้าร่วมขบวนการค้ายาบ้า โดยอ้างว่าไม่ต้องกลัวถูกตำรวจจับ เขาสามารถช่วยให้หลุดคดีได้ทุกที่ ทุกสถานี่ตำรวจที่จะให้โจ้ นำยาบ้าไปส่ง

1 เดือนผ่านไป โจ้ร่างกายผ่ายผอมทรุดโทรม ไม่ได้ไปโรงเรียน ไม่ไปเล่นฟุตบอลกับเพื่อน ๆ แต่ไปคลุกคลีร่วมแก๊งค์อยู่กับเสก โจ้บอกว่าแรก ๆ ก็รู้สึกสนุก รู้สึกว่าตัวเองใหญ่โตกว่าเพื่อนรุ่นเดียวกัน มีปัญหาอะไรก็บอกพี่ ๆ จัดการให้ ไม่มีใครกล้าหือ แต่หลังจากนั้นไม่นาน ขณะที่โจ้กำลังเสพยาบ้าอยู่กับเสกและเพื่อน วันนั้นโจ้เสพมากถึง 20 เม็ด หลังจากนั้นไม่นาน โจ้เกิดอาการตัวซีดจนเขียว ใจสั่น หายใจไม่ออก เหงื่อแตกและมีกล้ามเนื้อกระตุกตามร่างกาย ขณะนั้นโจ้นึกถึงแม่ แต่อนิจจา...ยาบ้าได้คร่าชีวิตโจ้ไปเสียแล้ว โจ้เริ่มชัก และหมดสติไป ลมหายใจค่อย ๆ แผ่วลง โจ้เสียชีวิตไปแล้ว เหลือเพียงแม่ที่ต้องรู้สึกปวดร้าวที่สุดกับการสูญเสียครั้งนี้ อย่างไรก็ตามเธอต้องพยายามกล้ำกลืนความเสียใจนั้น และต้องต่อสู้กับชีวิตต่อไปอย่างเดียวดาย...

บทความนี้ดัดแปลงมาจากคอลัมน์ เลขที่ 1 วิภาวดีฯ ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2542 หน้า 19. ของเพ็ญมรกตและเอกสารเผยแพร่บทความพิเศษเรื่องแอมเฟตامين (ยาบ้า) ของสำนักงาน ป.ป.ส. พ.ศ. 2539 หน้า 8 (อ้างถึงใน สุขฤดี รัชตฤงคารสกุล)

ชุดฝึกที่ 6

เรื่อง มากำจัดยาเสพติดกันเถอะ

วิธีการ มี 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียนเกี่ยวกับยาเสพติด

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด

เวลา 15 นาที

เนื้อหา

1. ผู้วิจัยกล่าวถึงโทษของการใช้ยาเสพติด และชี้ให้เห็นประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด
2. ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างผลกระทบของการใช้ยาเสพติด

ขั้นที่ 2 กิจกรรมเกมกำจัดยาเสพติด

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกถึงความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด และประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด

เวลา 20 นาที

เนื้อหา กิจกรรมเกมกำจัดยาเสพติด

อุปกรณ์

1. บัตรคำถามความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด
2. กระดานสำหรับเขียนคำตอบ

วิธีการ

1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม
2. ผู้วิจัยอ่านบัตรคำถามความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติดให้นักเรียนฟัง
3. ให้ตัวแทนนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มออกมาเขียนคำตอบบนกระดาน โดยตัวแทนนักเรียน

ที่ออกมาตอบคำถามแต่ละครั้งห้ามเป็นคนเดิม

4. ผู้วิจัยเฉลยคำตอบในแต่ละข้อ พร้อมทั้งอธิบายความหมายของคำตอบที่ถูก
5. รวมคะแนนของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มใดที่มีคะแนนสูงกว่าเป็นฝ่ายชนะ
6. ผู้วิจัยกล่าวชมเชยนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มที่สามารถตอบคำถามได้ดี เพื่อไม่ให้กลุ่มที่ได้

คะแนนน้อยกว่าเกิดความเสียใจ

ขั้นที่ 3 อภิปรายสรุปผล

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกกิจกรรมที่ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้

เวลา 20 นาที

เนื้อหา

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มอภิปรายเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. ผู้วิจัยกล่าวสรุปภาพรวมของประโยชน์ของการไม่ใช้ยาเสพติด

ชุดฝึกที่ 7

เรื่อง เมื่อหนุ่มทำผิด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อโทษของยาเสพติด
2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

เวลา 50 นาที

กิจกรรม อภิปรายกลุ่ม

อุปกรณ์ เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “เมื่อหนุ่มทำผิด”

วิธีการ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

วัตถุประสงค์ย่อย เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

เวลา 15 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งเป็น 10 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน
3. ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง “เมื่อหนุ่มทำผิด” ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มอ่าน

ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรม

วัตถุประสงค์ย่อย

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อโทษของยาเสพติด
2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

เวลา 25 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมแสดงความรู้สึกจากคำถามในเรื่อง “เมื่อหนุ่มทำผิด”
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนความรู้สึกที่รวบรวมได้ในกลุ่มลงบนกระดาษ
3. ผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มนำกระดาษที่เขียนความรู้สึกทั้งหมดไปติดที่กระดานหน้าห้อง
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์เรื่อง “เมื่อหนุ่มทำผิด” ว่า
 - 4.1 หนุ่มในเรื่องเป็นใครอย่างไร
 - 4.2 ความรู้สึกของเขาบอกอะไรกับนักเรียน
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมานำเสนอผลการวิเคราะห์

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

วัตถุประสงค์ย่อย เพื่อให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

เวลา 10 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปความรู้สึกที่ได้จากการอ่านกรณีตัวอย่างเรื่อง “เมื่อหนุ่มทำผิด”
2. ผู้วิจัยให้กำลังใจและชื่นชมนักเรียนที่แสดงความรู้สึกที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรมของสมาชิก
2. สังเกตจากการแสดงความรู้สึกของสมาชิก

กรณีตัวอย่าง เรื่อง เมื่อหนุ่มทำผิด

ใคร ๆ ที่รู้จักหนุ่มก็บอกว่าหนุ่มเป็นคนเลว เป็นเด็กไม่ดี เพราะหนุ่มชอบทำผิด และไม่ได้เป็นความผิดธรรมดา ๆ อย่างเช่น โกหก ไม่ส่งการบ้าน ไม่ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านหรือชอบแกล้งเพื่อน เท่านั้นนะ ความผิดของหนุ่มถึงขั้นทำผิดกฎหมายเลยแหละ เสพเฮโรอีนก็เคย ช่วยเขาส่งและขายเฮโรอีนก็เคย ขโมยของในห้างสรรพสินค้า.....หนุ่มทำบ่อย แต่ถ้าถามความรู้สึกเมื่อหนุ่มทำผิด หนุ่มบอกได้ว่า

- ฉันรู้สึกเหนื่อยที่ต้องคอยหลบ ๆ ซ่อน ๆ หรือหนีตำรวจ
- ฉันรู้สึกว่ามันท้าทาย
- ฉันรู้สึกว่ามันตื่นเต้น
- ฉันรู้สึกเก่งและโก้
- ฉันรู้สึกว่าเมื่อเพื่อนยอมรับ
- ฉันรู้สึกเหงาและเศร้าที่พ่อแม่บอกว่าฉันเกเร ไม่เชื่อฟัง
- ฉันรู้สึกเบื่อ ๆ ในบางครั้ง
- ฉันรู้สึกสับสน
- ฉันรู้สึกภูมิใจเมื่อฉันทำสำเร็จ

เห็นไหม.....เมื่อคุณได้คุยกับหนุ่ม คุณก็ต้องบอกว่าหนุ่มเป็นคนไม่ดี ถ้าคุณทำผิดเหมือนหนุ่มคุณจะรู้สึกอย่างไร ?

ชุดฝึกที่ 8

เรื่อง รักชีวิต ไม่ติดผงขาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงความรู้สึกต่อโทษยาเสพติด
2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อยาเสพติด

เวลา 50 นาที

กิจกรรม - สถานการณ์จำลอง

- เปิดวิดีโอ เรื่อง"วัยวน"

อุปกรณ์ เอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง "วัยวน"

วิธีการ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความรู้สึก

เวลา 10 นาที

กิจกรรม

นำเข้าสู่บทเรียนโดยผู้วิจัยกล่าวถึงปัญหาวัยรุ่น ปัญหาครอบครัว ในสังคมปัจจุบัน

ขั้นที่ 2 ขั้นการมีส่วนร่วม

เวลา 15 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยแจกเอกสารสถานการณ์จำลอง
2. ผู้วิจัยเปิดวิดีโอเทป" วัยวน "
3. แบ่งนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่มกลุ่มละ 6 คนเพื่อให้สมาชิกร่วมกันศึกษาและแสดง

ความคิดเห็น

ขั้นที่ 3 ขั้นการวิเคราะห์

เวลา 20 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันในหัวข้อต่อไปนี้
 - กลุ่มที่ 1-2 ก) ถ้าพบปัญหาในครอบครัวเช่นนี้จะทำอย่างไรบ้าง
 - ข) ผลที่เกิดจากการใช้ผงขาว (เฮโรอีน)มีอะไรบ้าง
 - กลุ่มที่ 3-4 ตนเองเป็น "มีชัย " จะแก้ปัญหายังไงบ้าง

กลุ่มที่ 5-6 ในกลุ่มคิดว่าเพื่อน ๆ ของ " อธิวัฒน์ " มีพฤติกรรมเป็นอย่างไร

กลุ่มที่ 7-8 ถ้าหากเป็นพบเพื่อนมีปัญหาทางบ้าน จะช่วยเหลือเพื่อนอย่างไรบ้าง

2. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการอภิปราย

3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและช่วยกันสรุปกรณีตัวอย่างและโทษของการใช้

ยาเสพติด

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปผลและประยุกต์หลักการ

เวลา 15 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียน 1 คนรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกันมาสรุปร่วมกันกับผู้วิจัย

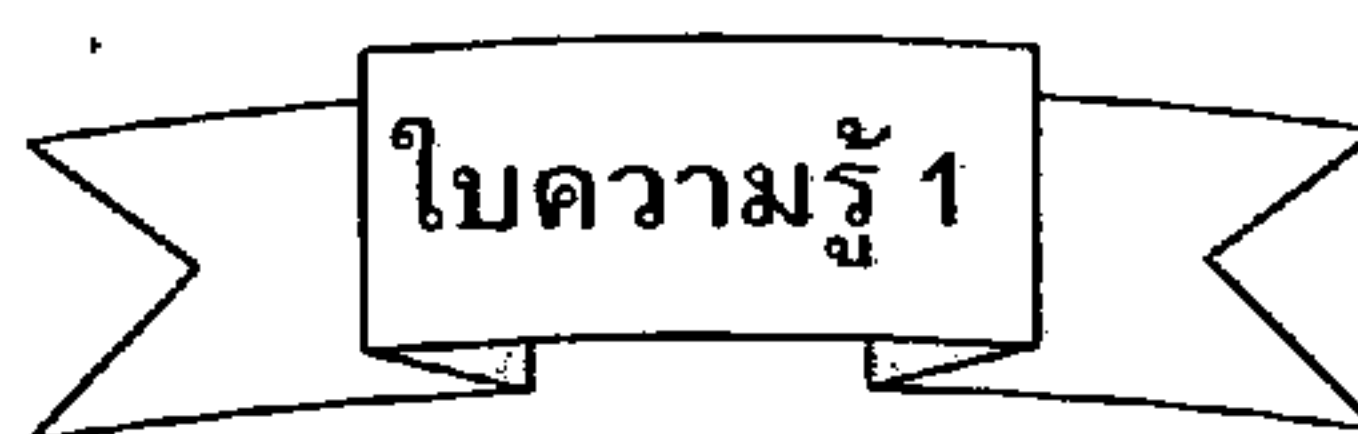
2. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกรณีตัวอย่างและประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับ หากนักเรียนมีเพื่อนที่สงสัยติดยาหรือมีปัญหาในครอบครัวติดยาเสพติดจะช่วยอธิบายให้เพื่อนหยุดยาเสพติดหรือให้คำแนะนำนั้นได้อย่างไร

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการตอบคำถามทั้งหมดในเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดและกรณีตัวอย่างวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

(แผนการจัดกิจกรรมเรื่อง"เราจะช่วยเพื่อนไม่ให้ติดสารเสพติดได้อย่างไร")

สาเหตุของการติดยาเสพติด

สาเหตุของการติดยาเสพติด สาเหตุสำคัญที่ทำให้เยาวชนจำนวนมากติดสารเสพติด

1. สาเหตุจากความอยากรู้อยากลอง เยาวชนบางคนรู้เท่าไม่ถึงการณ์ว่าสารเสพติดนั้นมีอันตรายและทำให้เกิดการติดได้ง่ายจึงทดลองเสพ ด้วยความอยากรู้เพราะเห็นว่าเป็นของแปลกใหม่เมื่อทดลองเสพไปหลายๆครั้งก็ทำให้เกิดการติดยาโดยไม่รู้ตัวเช่นเฮโรอีน ทดลองเพียง 1-3 ครั้งก็ทำให้เกิดการติดแล้ว

2. สาเหตุจากเพื่อน เยาวชนวัยรุ่นส่วนมากมีความรักเพื่อน เชื่อเพื่อนกลัวเสียเพื่อน กลัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนไม่ได้จึงพยายามที่จะปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมของกลุ่มเพื่อน บางครั้งเพื่อนชวนให้ทดลองสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่น่าปฏิบัติเช่น การชักชวนให้ทดลองยาเสพติดเป็นต้นและทำให้ติดยาในที่สุด

3. สาเหตุจากครอบครัว ครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะกันแยกกันอยู่ ไม่เข้าใจลูก ไม่รู้จักแบ่งเวลาให้กับลูกหรือสมาชิกในครอบครัวเกิดขัดแย้งกันทำให้สมาชิกในครอบครัวนั้นไม่มีความสุข อาจหันไปใช้ยาเสพติดและเกิดการติดได้

4. สาเหตุจากการว่างงานคนที่ว่างงานมักไม่มีเงินมาใช้จ่าย จะกลุ้มใจหันไปใช้ยาเสพติด เพราะว่ายาเสพติดจะช่วยให้หายกลุ้มได้ ผลสุดท้ายนำไปสู่การติดยา

5. สาเหตุจากการทำงานบางคนมีความจำเป็นต้องทำงานหนักเกินกว่าร่างกายจะรับได้ จึงหันไปใช้ยาเสพติดเพราะเข้าใจผิดว่าจะช่วยให้ทำงานได้มากขึ้นจนต้องใช้เป็นประจำหรือเป็นนิสัยเช่นกัน เช่นการนิยมใช้ยาบ้า(แอมเฟตามีน)ในกลุ่มผู้ขับรถบรรทุก รถประจำทาง เกษตรกร

6. สาเหตุจากการที่ยาเสพติดหาง่าย การลักลอบซื้อขายยาเสพติดในชุมชนบางชุมชนสามารถกระทำได้ง่ายเพราะสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยจึงทำให้คนในชุมชนมีโอกาสที่จะติดยาเสพติดได้ง่าย

7. สาเหตุจากการใช้ยาในทางที่ผิด บางคนไม่มีความรู้เรื่องยาเสพติดและมีความเชื่อที่ผิดๆ เช่น ผู้ใช้แรงงานชาวไร่ ชาวนา กรรมกรแบกหามนิยมกินยาแก้ปวดชนิดของเพื่อช่วยให้มีแรงทำงาน หากไม่กินทำงานไม่ไหวการกินยาเพื่อช่วยกระตุ้นให้ร่างกายมีแรงทำงานเป็นการใช้ยาในทางที่ผิดและความเชื่อที่ผิดทำให้ร่างกายติดยาและติดยาได้

ข้อสังเกตของอาการผู้ติดยาเสพติด อาการของผู้ที่ติดยาเสพติดสามารถสังเกตได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย

1.1 สุขภาพทั่วไปทรุดโทรมเพราะฤทธิ์ของยาทำให้เบื่ออาหาร

1.2 ร่างกายผอมซีดน้ำหนักลด ทำงานไม่ไหวและมักมีโรคแทรก

1.3 โรคทางเดินอาหารเช่น ปวดท้อง ดับแฉิ่ง

1.4 โรคทางเดินหัวใจเช่น ปอดบวม วัณโรค

1.5 ริมฝีปากเขียวคล้ำและแห้ง

1.6 ร่างการสกปรกมีกลิ่นตัวแรงเพราะไม่ชอบอาบน้ำ

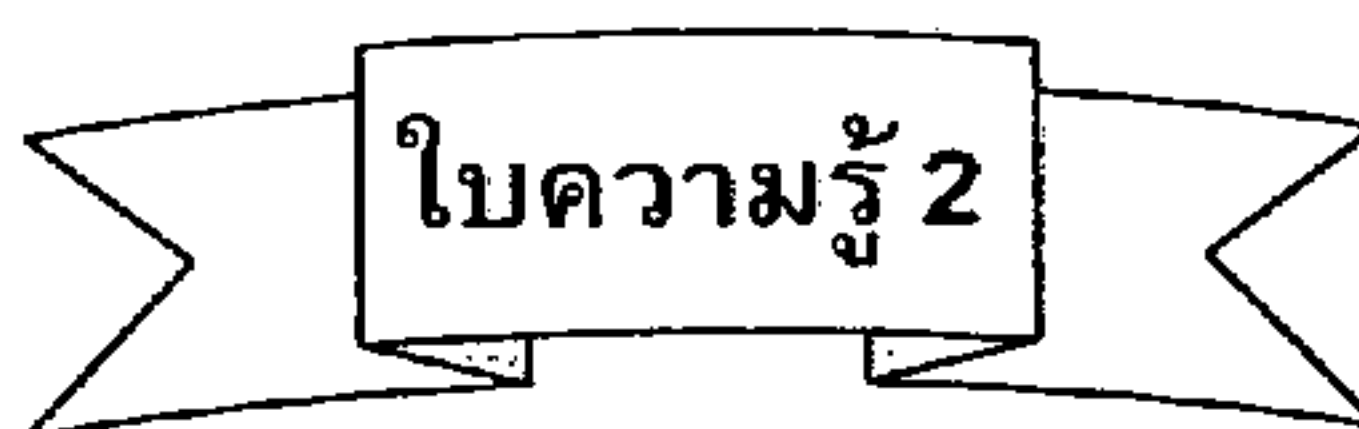
2. จะสังเกตเห็นอาการทางจิตใจได้ดังนี้

2.1 อารมณ์หงุดหงิดก้าวร้าว ฉุนเฉียว

2.2 จิตใจอ่อนแอ ซึมเศร้าวิตกกังวล

2.3 ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

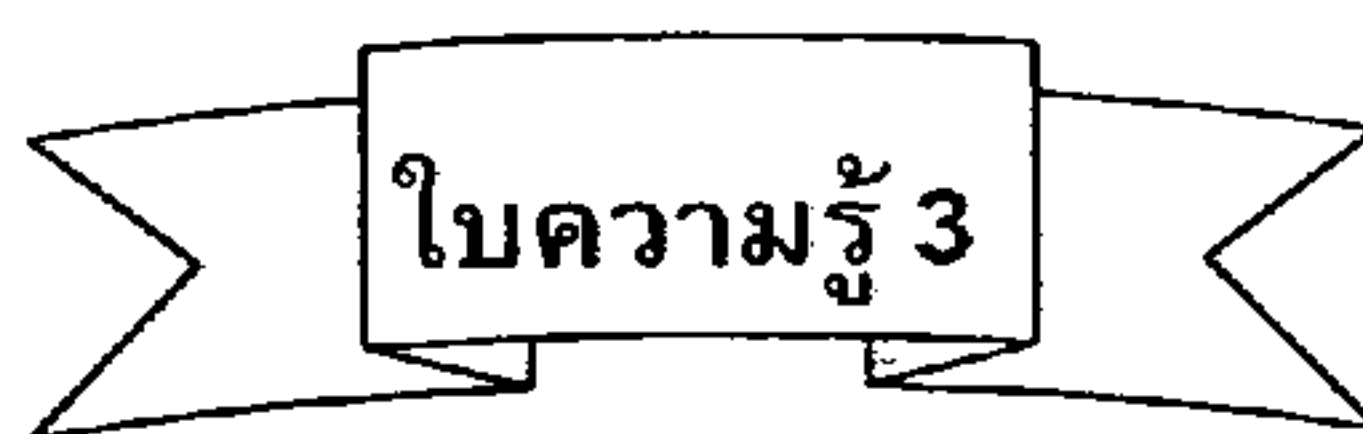
3. นิสัยจะเปลี่ยนแปลงไปเช่น ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน หนีเรียนหนีงานบ่อยๆ ชอบอยู่คนเดียวหลบหน้าเพื่อนฝูง แต่ชอบมั่วสุมกับพวกที่ใช้ยาเสพติดด้วยกัน สูบบุหรี่จัดใช้เงินเปลืองมีนิสัยชอบลักเล็กขโมยน้อยเพื่อหาเงินมาซื้อยาเสพติด

(แผนการจัดกิจกรรมเรื่อง”เราจะช่วยเพื่อนไม่ให้ติดสารเสพติดได้อย่างไร”)

ผลร้ายของยาเสพติด

1. คนติดยาเสพติดจะมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรม อ่อนแอโรคภัยไข้เจ็บรบกวนเช่น
ตับแข็งวัณโรค โรคผิวหนัง
2. คนติดยาเสพติดที่ใช้เข็มและกระบอกฉีดยาร่วมกับผู้อื่น มีโอกาสติดเชื้อไวรัสเอดส์
ได้ซึ่งโรคดังกล่าวในปัจจุบันยังไม่มีทางรักษาหายได้
3. วัยรุ่นที่เมากาว ทินเนอร์ แล็กเกอร์ แล้วไปมั่วสุมสำส่อนทางเพศมีโอกาสดูเชื้อ
เอดส์โดยไม่รู้ตัว
4. ยาเสพติดทุกชนิดเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย เมื่อมีคนติดยาเสพติดในบ้านทุกคนในครอบครัว
จะเดือดร้อนไม่มีความสุข
5. คนติดยาเสพติดจะใช้เงินจำนวนมากซื้อหายาเสพติดมาเสพ เมื่อไม่มีเงินก็เที่ยวลัก
เล็กขโมยน้อยทำให้ไม่มีความสุขในชุมชน
6. คนขับรถบรรทุกมีความหลงเชื่อผิดๆว่ากินยาม้าแล้วต้องกินเหล้าและเที่ยวผู้หญิง
ไประหว่างเส้นทาง การกระทำเช่นนี้นอกจากจะทำให้เกิดอุบัติเหตุเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สินของ
ตนเองและผู้อื่นแล้วยังทำให้ได้รับเชื้อเอดส์นำไปแพร่แก่ลูกเมียทางบ้านด้วย
7. ในบ้านเมื่อมีคนติดยาเสพติดมาก ๆ นอกจากจะสูญเสียทางสังคม เศรษฐกิจและ
ความมั่นคงแล้วยังเสียชื่อเสียงของประเทศชาติอีกด้วย

บอกคุณลักษณะของเพื่อนที่ดี

1. สนใจและรับฟังปัญหาของเพื่อน
2. ยอมรับและปรับปรุงตนเองให้เข้ากับผู้อื่น
3. รักษาความลับของเพื่อนไม่ให้แพร່หลาย
4. รู้จักแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน
5. ให้คำพูดที่สุภาพ ไพเราะกับเพื่อน
6. บอกแต่สิ่งที่ดีและเป็นประโยชน์แก่เพื่อน
7. คอยห้ามปรามไม่ให้เพื่อนกระทำชั่วหรือกระทำผิด
8. ไม่ซ้ำเติมเพื่อนเมื่อทำผิด
9. ช่วยเหลือเพื่อนในยามมีภัย
10. ให้การสนับสนุนและยกย่องเมื่อเพื่อนปฏิบัติตัวดี

ชุดฝึกที่ 9

เรื่อง เพื่อนอย่างนี้ต้องหลีกให้ไกล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมทางจิตใจที่จะไม่ใช้ยาเสพติด
2. เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่จะไม่ใช้ยาเสพติด

เวลา 50 นาที

กิจกรรม สถานการณ์จำลอง

- อุปกรณ์
1. เอกสารสถานการณ์จำลองเรื่อง “เพื่อนอย่างนี้ต้องหลีกให้ไกล”
 2. กระป๋องกาว 3 k โต๊ะ เก้าอี้

วิธีการ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

วัตถุประสงค์ย่อย เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

เวลา 15 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้
2. ผู้วิจัยเล่าเรื่องสถานการณ์จำลองให้นักเรียนฟัง จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกัน

เลือกผู้แสดงบทบาท โดยให้นักเรียนเลือกกันเองจำนวน 4 คน

3. แจกเอกสารเรื่อง “เพื่อนอย่างนี้ต้องหลีกให้ไกล” เพื่อให้สมาชิกร่วมกันศึกษาและให้
- ผู้แสดง ได้ฝึกซ้อมแสดงบทบาทไปตามสถานการณ์จำลองนั้น สำหรับนักเรียนที่ไม่ได้แสดงให้
ตั้งใจดู

ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรม

วัตถุประสงค์ย่อย

1. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมหลีกหนียาเสพติด
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่อต้องเผชิญปัญหา

เวลา 25 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมติใช้เวลาประมาณ 10 นาที
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันในหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.1 นพควรที่จะปฏิเสธการช่วยเหลือของนรินทร์หรือไม่ เพราะเหตุใด

2.2 หากนักเรียนเป็นนพนักเรียนจะจัดการกับปัญหาส่วนตัวอย่างไร และจะปฏิเสธหรือตอบรับการช่วยเหลือของนรินทร์อย่างไร เพราะอะไร

2.3 หากนักเรียนเป็นนรินทร์นักเรียนจะช่วยนพอย่างไร นักเรียนจะใช้วิธีการที่นรินทร์ใช้หรือไม่ เพราะอะไร หากไม่ใช้วิธีการของนรินทร์ นักเรียนจะช่วยนพด้วยวิธีไหนบ้าง

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนวิเคราะห์บทบาทที่แสดง
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนซักถาม และช่วยกันสรุป

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

วัตถุประสงค์ย่อย

1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกและอธิบายวิธีการหลบหนีจากการเสพติด
 2. เพื่อให้ นักเรียนทราบแนวทางในการปฏิบัติเพื่อป้องกันการติดยาเสพติด
- เวลา 10 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับสถานการณ์จำลองและประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ
2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกันและจากการสรุปของผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรมของสมาชิก
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

สถานการณ์เรื่อง “เพื่อนอย่างหนึ่ต้องหลีกไกล”

นพเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ซึ่งกำลังมีปัญหาทางบ้าน เนื่องจากพ่อแม่ทะเลาะกัน และมักจะลงที่นพเสมอ และทุกครั้งทีทะเลาะกันก็จะดูด้านพ ทำให้พรู้สึกว่ เขาเป็นที่รองรับอารมณ์ของพ่อแม่ นพจึงไม่ยากกลับบ้าน บ้านดูน่าเบื่อสำหรับเขา นพจึงกลายเป็นคนที่เศร้าหมอง ไม่สนุกสนานเหมือนแต่ก่อน ชอบอยู่คนเดียว ชอบเก็บตัวไม่สูงสิงกับใคร วันหนึ่งขณะที่นพกำลังใจลอยคิดอะไรเพลินๆอยู่นั้น นรินทร์ก็เข้ามาหาทำที่เป็นผู้หวังดี แสดงความเห็นใจนพ ชวนนพไปที่ห้องน้ำเพื่อดมกาว 3k แต่นพปฏิเสธเพราะรู้ดีว่ววิธีการนั้นไม่ใช่สิ่งที่จะทำให้เขาหายกลุ้มใจและคลายความทุกข์จากทางบ้าน ได้และนพยังได้ดักเตือนนรินทร์ให้เลิกเสีย เพราะมักจะทำให้เกิดผลเสียอย่างมาก เสียทั้งการเรียนและสุขภาพด้วย ทำให้นรินทร์ไม่พอใจ ในคำดักเตือนของนพและรับผลล้นจากไป ลักรู้หนึ่งเก่งกับเดชได้เข้ามาคุยกับนพ และให้กำลังใจที่นพไม่ไปดมกาวตามคำชักชวนของนรินทร์ตามที่ทั้งสองคาดคิดไว้ และได้แสดงความจริงใจในการช่วยนพแก้ปัญหา

เพื่อนอย่างนี้ต้องหลีกให้ไกล

บรรยากาศช่วงพักกลางวันของนักเรียนโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง ซึ่งเต็มไปด้วยความวุ่นวาย บางกลุ่มก็เล่นฟุตบอลในสนาม บางกลุ่มก็จับกลุ่มคุยกันตามจุดต่างๆ แต่ก็มีเด็กชายคนหนึ่งนั่งหลบมุมอยู่คนเดียวเงียบๆ ใต้ต้นไม้ที่ทางโรงเรียนปลูกให้พักผ่อน สีหน้าของเขามีสีหน้าหม่นหมอง เหมือนกำลังไม่สบายใจอะไรบางอย่าง ขณะที่เขานั่งคิดอะไรอยู่ นั่น ก็มีเสียงตะโกนทักจากเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน

ฉากที่ 1 ใต้ต้นไม้ เก่ง เดช นพ

- เก่ง เฮ้ย นพ นั่งอยู่ทำไมคนเดียว ดูหน้าตาเหมือนนอนทุกข์ไว้ทั้งโลก เป็นอะไรหรือเปล่า มีอะไรจะให้เราช่วยก็บอกได้นะ
- เดช ใช้ (เดชมองหน้า นพ ด้วยความห่วงใยและกล่าวสนับสนุน) เราเป็นเพื่อนกันมีอะไรก็เล่าให้ฟังกันมั้ง ดีกว่าเก็บไว้คนเดียวนะเพื่อน เจ้าของนามว่า นพ เงยหน้าขึ้นสบตาเพื่อนทั้งสองด้วยแววตาที่หม่นหมอง พลังกล่าวตอบว่า
- นพ เรามีเรื่องไม่สบายใจ ชอบใจนายทั้งสองมากที่เป็นห่วง แต่ตอนนี้เราอยากอยู่คนเดียวเงียบๆ นพ กล่าวจบ พลังหันหน้าจากเพื่อน มองไปโดยไม่มีจุดหมาย
- เดช ตกลงเพื่อน แต่ถ้าเมื่อไหร่ นายต้องการความช่วยเหลือ นายอย่าลืมเราสองคนนะ
- อย่างไรเราก็เป็นเพื่อนกัน ไปกันเถอะ เก่ง ปลอบให้นพ เขาอยู่ตามลำพังก็แล้วกัน

ฉากที่ 2 ใต้ต้นไม้ นรินทร์ นพ ขณะที่นั่งเหม่อลอยตาอย่างไม่มีจุดหมายนั้น เขาต้องสะดุ้งเมื่อมีเด็กชายวัยเดียวกันเข้ามาทำลายภวังค์ด้วยเสียงอันดัง เฮ้ย นพ เอ็งเป็นอะไรไปวะ ญาติฝ่ายไหนของเอ็งเสียวะ นพ ก็หันหน้าไปตามเสียงที่ดังมา พลังเอ่ยขึ้นว่า

- นพ ออ! นรินทร์ เอ็งหรือ ตกใจหมดเลย
- นรินทร์ ขวัญอ่อนจริง ๆ นะ เอ็ง (นรินทร์ กล่าวด้วยเสียงยืเยว) บอกได้แล้ว ยังละว่าใครตาย
- นพ (ถอนหายใจเอือกใหญ่) มันก็ไม่มีอะไรมาก แต่หมูนี่พ่อ แม่ เราทะเลาะกันบ่อยมากแล้ว ก็มาลงที่เราทุกที เราไม่อยากกลับบ้านเลย เหมือนเราเป็นที่รองรับอารมณ์ ไม่มีกะจิตกะใจที่จะเรียนหนังสือ ทำอะไรไม่ถูกใจไปเสียหมด บอกตรงๆ ว่าเราเบื่อบ้านที่สุด
- นรินทร์ หันมาจ้องหน้า นพ แล้วยิ้มอย่างมีเลศนัย พลังกล่าวว่า
- นรินทร์ มันก็เป็นอย่างนี้แหละ พ่อแม่เขาก็เป็นอย่างนี้ วันๆ ไม่ค่อยเจอหน้ากันเจอกันเมื่อไหร่ก็เอาแต่ด่า
- นพ แล้วนายทำอย่างไรละ

- นรินทร์ เฮ้ย ข้าก็ไม่สนอยู่แล้ว ต่างคนต่างอยู่ ข้าถูกด่ามาก ๆ ข้าก็ออกนอกบ้าน นพเอ็งรู้มัยว่า
วิเศษมากกว่านั้น ข้ามีวิธีที่ทำให้สบายใจโดยไม่ต้องมานั่งอมทุกข์อย่างเอ็งหรอก มัน
วิเศษจริง ๆ นะ
- นพแสดงสีหน้าฉงน พลังกล่าวถามด้วยความสนใจ อยากรู้
- นพ อะไรของนายวะที่ว่าวิเศษ มันวิเศษพอที่จะทำให้หายกลุ้มใจได้หรือนรินทร์หัวเราะ
เบา ๆ พลังเอามือล้วงกระเป๋าและควักสิ่งหนึ่งขึ้นมาทอด ในลักษณะระวังไม่
ให้คนอื่นเห็นพลังพูดว่า
- นรินทร์ เอ็งดูนี่ นพ นี่แหละของวิเศษที่จะช่วยดับความทุกข์ของเอ็งให้หายได้เหมือนปลิดทิ้ง
นพจ้องมองสิ่งที่อยู่ในมือนรินทร์ พลังถามด้วยความสงสัยว่า
- นพ กระป๋องอะไรของเอ็งนะ เราไม่รู้จัก
- นรินทร์ โห้! เอ็งนี่โง่จริง ๆ ไปอยู่เขาไหนมาวะ ถึงไม่รู้ว่านี้คืออะไร นรินทร์หรีเสียงลง พลังพูด
ต่อไปว่า เขาเรียกว่า กาว 3k เว้ย
- นพ ทำดาโตด้วยความตกใจ เพราะเคยได้ยินสรรพคุณของมัน พลังนึกถึงสิ่งที่ครูสอน
เกี่ยวกับโทษของสารระเหยจำพวกกาวโดยเฉพาะกาว 3k นอกจากนี้เมื่อสัปดาห์ที่แล้ว
นพได้มีโอกาสไปดูนิทรรศการ เรื่องยาเสพติดให้โทษประเภทสารระเหย จำพวกกาว
จึงรู้ว่ามันเป็นอันตรายที่ร้ายแรงต่อวัยรุ่นขณะนี้
- นพ อะไรกันนรินทร์ นายดมไอ้นี้ด้วยหรือนายรู้มัยว่ามันอันตรายขนาดไหน เราได้เรียน
มาแล้ว นิทรรศการเขาก็จัดให้ชมเมื่อสัปดาห์ที่แล้ว เรายังเห็นนายไปดูเลย
- นรินทร์ เฮ้ย! ไม่จริงอย่าไปเชื่อกัน ข้าไม่รู้ว่ามันเป็นอย่างไร แต่ข้ารู้แต่ว่า เมื่อดมแล้ว
เหมือนได้ขึ้นสวรรค์เลย นรินทร์พูดจบพลังกำมือและแสดงท่าสุดดมพร้อมทำสีหน้า
แสดงความสุขที่สุดในชีวิต พลังกล่าวว่า เชื้อข้าเถอะ ลองสักครั้งสองครั้งแล้วเอ็งจะ
ติดใจ เอ็งจะมีโลกส่วนตัวของเอ็ง ความทุกข์ทั้งหมด จะหายเป็นปลิดทิ้ง สวรรค์อยู่
แค่เอื้อมแล้ว ลองดูซิ ไป...ไปกับข้าหลังห้องน้า นรินทร์กล่าวจบคว้ามือของนพ
นพแสดงท่าทางต่อต้านโดยขึ้นมือเอาไว้ไม่ยอมโดยง่าย ๆ จิตสำนึกในใจผุดขึ้นมาเตือน
ให้รู้ว่า มันไม่ใช่ทางออกที่ดีสำหรับคนที่มึสติ นพจึงตัดสินใจพูดว่า
- นพ ไม่ละ ขอบใจนรินทร์ เราคิดว่าปัญหาของเราไม่ว่าจะหนักขนาดไหนมันก็ไม่จำเป็น
ต้องพึ่งเจ้าสิ่งนี้ เราอยากเตือนนายนะนรินทร์ เราอยากให้นายเลิกมันเสีย มันไม่เป็น
ผลดีต่อนายเลย เราสังเกตเห็นว่าระยะนี้นายโตเติร์นบอย และสุขภาพก็ไม่ดี คงเป็น
ผลมาจากกาดมอันตรายนี้แหละ นรินทร์แสดงอาการไม่พอใจที่ถูกปฏิเสธพร้อมกล่าว
ด้วยน้ำเสียงแสดงความโกรธเคือง
- นรินทร์ เอ็งไม่ต้องมาสอนข้าหรอก เอ็งเอาตัวเองให้รอดและไม่ต้องมาขอความช่วยเหลือจากข้า
ชีวิตข้า ข้ากำหนดเองได้ เอ็งไม่ต้องมายุ่ง
- นพ ใจเย็นนรินทร์ เราหวังดีกับนายนะ

นรินทร์ ไม่จำเป็น นรินทร์กล่าวแล้วพลุนพลันเดินออกไป (นพมองตามร่างกายของนรินทร์ด้วยความรู้สึกบอกไม่ถูก พลังนึกถึงว่าทำไมผู้ที่เกี่ยวข้องจึงปล่อยให้เจ้าสิ่งนี้ ระบาด เป็นอันตรายต่อเยาวชนของชาติอยู่ได้ โดยไม่พยายามหาทางป้องกัน ขณะที่นพกำลังคิดอยู่นั้นก็มีเสียงเรียกจนเขาต้องหันหลังกลับไปตามเสียงเรียก นั้น)

ฉากที่ 3 ได้ต้นไม้ เก่ง นพ เดช

นพ อ้อ เก่งกับเดชเองหรือ

เก่ง เมื่อที่เราเห็นนรินทร์เข้าไปคุยกับนาย เราเป็นห่วงนายรู้มัยว่านรินทร์ติดกาว เราเห็นเขาแอบไปดมตามห้องน้ำบ่อยๆ

เดช ใช่ เรายังเคยถูกชวนให้ไปดมเลย มีพวกเราหลายคนถูกชักชวนด้วย เราสองคน แอบดูนานแล้วนะ เขาชวนนายหรือเปล่า นพพยักหน้าเป็นเชิงรับ เดชกับเก่ง หันหน้ามองกัน และพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า

เดชกับเก่ง แล้วนายตอบว่าอย่างไร

นพ เราปฏิเสธและเรายังเตือนเขาอีกให้เขาเลิก แต่เขาโกรธและเดินหนีไป เก่งเป่าปาก พรวดเหมือนโล่งอก

เดช แล้วไป

นพ ถึงแม้เราจะมีเรื่องไม่สบายใจทางบ้านก็ตาม แต่เราก็คิดว่าเราสามารถแก้ปัญหาได้ โดยไม่ต้องฟังกาวหรือใครเคยสอนไว้ว่า ชีวิตของคนเรานั้นย่อมมีปัญหาและอุปสรรคเสมอการที่เราจะสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ก็ต้องรู้จักที่จะต่อสู้อุปสรรคด้วยตนเอง คนที่อ่อนแอเท่านั้นแหละที่จะต้องฟังสิ่งเหล่านี้สำหรับชีวิตของเรา ไม่ว่าจะมีความทุกข์หรืออุปสรรคใดๆ แม้ว่าจะมากกว่าที่เราเคยเป็นอยู่ทุกวันนี้เป็น ร้อยเท่าสิบเท่า เจ้ามหันตภัยเหล่านี้จะไม่มีวันเข้ามาเกี่ยวข้องกับเราได้เป็นอันตราย อย่างน้อยเราจะทำให้อะไรก็ตามนึกถึงพ่อแม่ ครูอาจารย์ที่พร่ำสอนเรามา เราจะ ไม่ทำให้ท่านเหล่านี้ผิดหวัง

เดช เก่ง นิ่งฟังและยิ้มอย่างภาคภูมิใจในเพื่อนของตน

เดช เราอยากให้วัยรุ่นทั้งหลายมีความคิดแบบเดียวกับนายจะได้ไม่ตกเป็นทาสของ กาว มหันตภัยนี้ แล้วเรื่องไม่สบายใจของนาย นายจะเล่าให้เราฟังได้มัย

นพ นพยิ้มมีความสุขและพูดว่า ได้ซิ เพราะนายทั้งสองเป็นเพื่อนที่มีความหวังดีต่อเรา อย่างแท้จริง เอาไว้เย็นนี้แล้วกันนะ นี่ถึงเวลาเรียนแล้วละ เดี่ยวเย็นนี้เราจะเลี้ยง ไอศกรีมนายทั้งสองคน

เก่ง ได้เลย เรากินทุกอย่าง ยกเว้นอย่างเดียวกาว 3k เราไม่เอา ทั้งสามคนหัวเราะ พร้อมกันพลังลุกขึ้นกอดคอกันไปยังห้องเรียนจนลับตา

ชุดฝึกที่ 10

เรื่อง กว่าจะเป็น พ.ญ.คุณหญิงพรทิพย์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมทางจิตใจที่จะไม่ใช้ยาเสพติด
2. เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมที่จะไม่ใช้ยาเสพติด

เวลา 50 นาที

สถานที่ ห้องแนะแนว

กิจกรรม การอภิปรายกลุ่ม

อุปกรณ์ เอกสารเรื่อง “กว่าจะเป็น พ.ญ.คุณหญิงพรทิพย์”

วิธีการ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ

วัตถุประสงค์ย่อย เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

เวลา 15 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้
2. ผู้วิจัยแจกเอกสาร“กว่าจะเป็น พ.ญ.คุณหญิงพรทิพย์”และหัวข้อในการอภิปราย ให้

นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา

ขั้นที่ 2 ขั้นกิจกรรม

วัตถุประสงค์ย่อย

1. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมหลีกเลี่ยงยาเสพติด
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่อต้องเผชิญปัญหา

เวลา 25 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอ กลุ่มละ 5 – 10 นาที
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายร่วมกันในหัวข้อต่อไปนี้
 - 2.1 นักเรียนคิดว่ามีสาเหตุและเหตุการณ์ใดบ้าง ที่อาจทำให้ พ.ญ.คุณหญิงพรทิพย์

หันไปหายาเสพติดได้

2.2 หากนักเรียนอยู่ในครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบเข้มงวด ใช้คำสั่ง ไม่รับฟังความคิดเห็นนักเรียนจะทำอย่างไร

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนซักถาม และช่วยกันสรุป

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป

วัตถุประสงค์ย่อย

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกและอธิบายวิธีการหลบหนีจากการเสพติด
2. เพื่อให้นักเรียนทราบแนวทางในการปฏิบัติเพื่อป้องกันการติดยาเสพติด

เวลา 10 นาที

กิจกรรม

1. ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับประวัติของ พ.ญ. คุณหญิงพรทิพย์ และประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ
2. สมาชิกรวบรวมแนวคิดจากการอภิปรายร่วมกันและจากการสรุปของผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงวิธีการนำไปปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

1. สังเกตการร่วมกิจกรรมของสมาชิก
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของสมาชิก

“กว่าจะเป็น พ.ญ. คุณหญิงพรทิพย์”

แพทย์หญิงคุณหญิงพรทิพย์ (ศรตรีวิชัย)โรจนสุนันท์ เป็นชาวกรุงเทพฯ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย แล้วสอบเข้าศึกษาต่อในคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี จนจบแพทยศาสตรบัณฑิต เมื่อปี 2522 ได้รับวุฒิปดษผู้เชี่ยวชาญพยาธิวิทยาและอนุมติบัตรผู้เชี่ยวชาญด้านนิติเวชศาสตร์ จากคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดีเมื่อปี 2525 และ2538 ตามลำดับ

คุณหมอเริ่มชีวิตการเป็นแพทย์ฝึกหัดที่โรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก ในปี 2522 จากนั้นรับทุนของโรงพยาบาลพุทธชินราชไปเรียนต่อที่รามาธิบดี กลับมาปฏิบัติงานเป็นพยาธิแพทย์ โรงพยาบาลพุทธชินราช ตั้งแต่ปี 2525 ถึง 2533 จึงย้ายมารับตำแหน่งหัวหน้าหน่วยนิติเวชและหน่วยตรวจศพภาควิชาพยาธิวิทยา โรงพยาบาลรามาธิบดี เคยดำรงตำแหน่งประธานสภาอาจารย์รามาธิบดี ในช่วงปี 2541 ถึงปี 2542

หลังจากนั้นได้รับการเลือกตั้งเป็นกรรมการแพทยสภาประจำวาระ 2542 ถึงปี 2544 ตำแหน่งสุดท้ายก่อนหมดวาระคือ โฆษกแพทยสภา

ต่อมาในปี2543 ได้รับการโอนย้ายไปยังกระทรวงยุติธรรม เพื่อเตรียมจัดตั้งหน่วยงานนิติวิทยาศาสตร์ โดยเข้ารับตำแหน่งนายแพทย์ 8 ผู้อำนวยการกองแพทย์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง กระทรวงยุติธรรม ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรองโฆษกกระทรวง

ยุติธรรมอีกตำแหน่งหนึ่ง และเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2544 ได้รับตำแหน่งล่าสุดเป็นโฆษกกระทรวงยุติธรรมในระหว่างเป็นอาจารย์แพทย์ที่รามาริบัติ คุณหมอฟรทพย์ ได้เคยปฏิบัติหน้าที่เป็นอนุศาสกดูแลและเป็นที่ปรึกษาแก่นักศึกษาแพทย์ของรามาริบัติโดยตลอด แม้จะจบการศึกษาไปแล้วก็ตาม

ในด้านชีวิตส่วนตัว คุณหมอเป็นบุตรคนแรกของคุณสาทรและคุณพิสมร (กิริณันท์) ศรศรีวิชัย มีน้อง 3 คน คือ ดร.พรรณทิพา วิเชียรสรรค์ ดร.จิตติมา ตั้งเลิศไพบุลย์ และนายอาชวิศรศรีวิชัย ล่าสุดในปีนี้ได้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเป็น"คุณหญิง"

คุณหมอสวมรสกับคุณวิชัย โรจนสุนันท์ แห่งธนาคารไทยพาณิชย์ มีธิดา 1 คน คือน้องเท็น ด.ญ.ญารวี โรจนสุนันท์ ศึกษาอยู่ที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย

เรื่องราวชีวิตในอดีต พ.ญ. คุณหญิงพรทพย์ มีพี่น้อง 4 คน เป็นหญิง 3 คนและเป็นชาย 1 คน และการสามคนโตติดกัน คุณแม่จึงส่งไปอยู่ประจำที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย อยู่ตั้งแต่เล็กๆ คุณหมอก็เป็นคนหัวๆแต่น้องสาวคนที่สามจะเป็นคนเรียบร้อย ตอนเด็กจะไม่ค่อยได้เล่นด้วยกัน แต่จะเล่นกับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ ตอนที่อยู่โรงเรียน คุณหมอก็มีผลการเรียนธรรมดา แต่น้องสาวทั้งสองคนจะเรียนเก่งมาก ได้รับรางวัลที่หนึ่งประจำชั้นเรียน จนทำให้คุณหมอยากได้บ้าง ก็เลยมีเรื่องเกิดขึ้น คือ ครั้งหนึ่งคุณหมอได้ยินข่าวว่าเพื่อนไปขโมยข้อสอบครู ความรู้สึกของคุณหมอดอนนั้นคือต้องไปบอกครู แต่ไม่ได้คิดว่าจะทำอะไรเพื่อน แต่อยากให้ผู้ใหญ่เป็นคนสอนเด็กมากกว่า เมื่อถึงเวลาสอบคุณครูใช้ข้อสอบเดิม คุณหมอดัดสินใจออกจากห้องสอบไปหาครูใหญ่เลย เพราะรู้สึกว่ายึดยุติธรรม กลายเป็นว่าคุณครูมาถึงก็เรียกทุกคนมาถามว่าใครบ้างที่ไม่เคยโกง เป็นครั้งที่เศร้าที่สุด เพราะมีคุณหมอกคนเดียวที่ไม่เคยโกงและเพื่อนๆก็โดนลงโทษ แต่เพื่อนก็ไม่โกรธก็กลับมาดีเหมือนเดิม

คุณหมอได้รับการอบรมสั่งสอนมาจากคุณพ่อที่เข้มงวดมาก พ่อแม่ต้องถูกเสมอ ตอนเด็กๆ ไม่ค่อยชอบเพราะรู้สึกว่ายึดมากเกินไป พวกเราต้องแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบงานต่างๆ เช่น กวาดบ้าน ปลูกต้นไม้ ซักผ้า คุณพ่อมักจะซื้อหนังสือธรรมะมาให้และจัดวันให้ลูกๆมาอ่าน ส่วนการดูภาพยนตร์ คุณพ่อจะสั่งให้เขียนเรื่องย่อจาก 8 บรรทัด จนถึงสรุปเพียง 1 บรรทัดเท่านั้น จึงทำให้รู้สึกไม่ชอบ ส่วนแม่จะเป็นคนอ่อนโยน ไม่เคยเถียงพ่อ คุณหญิงจะสามารถเล่นกับน้องๆ ได้ต้องเป็นเวลาที่คุณพ่อไม่อยู่บ้าน แต่ทั้งคุณพ่อและคุณแม่เป็นตัวอย่างของความเป็นคนมีเหตุผล

แม้ว่าการเลี้ยงดูของคุณพ่อที่เข้มงวดแต่ก็ทำให้ลูกๆ ทุกคนเป็นคนดี จบปริญญาเอกถึง 2 คน ประกอบอาชีพที่มั่นคง และคุณหมอเองก็ได้เป็นถึง แพทย์หญิง คุณหญิงพรทพย์ โรจนสุนันท์ ซึ่งมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

ใบงาน

เรื่อง “กว่าจะเป็น คุณหญิงแพทย์หญิงพรทิพย์ โรจน์สุนันท์”

คำสั่ง ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ในหัวข้อต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่ามีสาเหตุและเหตุการณ์ใดบ้าง ที่อาจทำให้ พ.ญ. คุณหญิงพรทิพย์ หันไปหาอาชีพนี้ได้

2. หากนักเรียนอยู่ในครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบเข้มงวด ใช้คำสั่ง ไม่รับฟังความคิดเห็น นักเรียนจะอย่างไร

ชุดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

- ชุดกิจกรรมที่ 1 สร้างความคุ้นเคย
- ชุดกิจกรรมที่ 2 การมองคน : ก้อนหิน
- ชุดกิจกรรมที่ 3 การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น : คล้ามมโตะ
- ชุดกิจกรรมที่ 4 การสื่อความหมาย : ขาวลือ
- ชุดกิจกรรมที่ 5 พนักงานโทรศัพท์ : ขาวลือ
- ชุดกิจกรรมที่ 6 ลำมาดกร : กระบวนการทำงานกลุ่ม
- ชุดกิจกรรมที่ 7 การรวมกลุ่มปฏิบัติงาน : การต่อรูปสี่เหลี่ยม
- ชุดกิจกรรมที่ 8 ความสามัคคี : ประติษฐ์สิ่งของเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม
- ชุดกิจกรรมที่ 9 การดิชมซึ่งกันและกัน : ซองขาว
- ชุดกิจกรรมที่ 10 เกมสนุก : แข่งขันแต่งนิทาน

ชุดกิจกรรมที่ 1

สร้างความคุ้นเคย: จับสลากรูปภาพ

วัตถุประสงค์	เพื่อสร้างความคุ้นเคยและบรรยากาศที่เป็นกันเอง การแสดงออกและส่งเสริมให้มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
เวลา	45 นาที
อุปกรณ์	กระดาษขาวขนาด 2"x2" เท่ากับจำนวนนักเรียน ในกระดาษเขียนเครื่องหมายต่าง ๆ ที่เหมือนกันอย่างละ 2 แผ่น
วิธีการ	มี 2 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

- ชี้แจงให้นักเรียนทราบว่ากิจกรรมนี้จะเน้นถึงการแสดงออกและการร่วมงานเป็นกลุ่ม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำความคุ้นเคยกันไว้ก่อน
- ส่งกล่องบรรจุบัตรกระดาษที่มีเครื่องหมายเหมือนกัน 2 ชั้น จำนวนเท่ากับจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เข้าร่วมกิจกรรมให้ทุกคนจับคนละชั้น
- ให้นักเรียนดูภาพที่ตนเองจับได้ แล้วเดินหาเพื่อนนักเรียนที่จับได้ภาพเหมือนกัน
- เมื่อพบคู่ของตนแล้ว ให้คุยกันเพื่อนที่เป็นคู่ของตนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรื่องอื่น ๆ ที่อยากถามเป็นเวลา 15 นาที โดยพยายามจำเรื่องราวต่าง ๆ ที่คุยกันให้ได้มากที่สุด เพื่อจะได้นำไปเล่าเมื่อผู้นำกิจกรรมขอให้เล่า
- ผู้นำกิจกรรมเรียกรวมกลุ่มทั้งหมด โดยจัดที่นั่งเป็นรูปวงกลม แล้วให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำคู่ของตนต่อหน้าเพื่อนร่วมห้อง ซึ่งผู้นำกิจกรรมจะต้องคอยประสานให้การรายงานเป็นไปอย่างเป็นกันเอง และสนุกสนาน

กติกา

- นักเรียน 1 คนจับได้เพียง 1 ชั้น
- การคุยกันหมายความว่าต่างคนต่างสัมภาษณ์กัน โดยใช้เวลาเกิน 15 นาที
- การรายงานคนหนึ่งไม่ควรเกิน 3 นาที

ขั้นที่ 2 สรุปท้ายกิจกรรม

เมื่อนักเรียนรู้จักกันพอสมควรแล้ว ในเวลาต่อไปทุกคนจะเป็นกันเอง เป็นพวกเดียวกัน เพราะทุกคนได้เข้าร่วมกระบวนการเดียวกันแล้ว หวังว่านักเรียนทุกคนจะรักกัน สามัคคีกัน ช่วยเหลือกันเมื่อมีปัญหา

ชุดกิจกรรมที่ 2

การมองคน: ก้อนหิน

วัตถุประสงค์	เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้ตระหนักว่าคนเรานั้นมีทั้งส่วนดีและส่วนเสียการมองคน ควรมองในหลาย ๆ แง่
เวลา	45 นาที
อุปกรณ์	ก้อนหินจำนวนเท่ากับจำนวนนักเรียน ก้อนหินทุกก้อนให้ระบายสีดำไว้เป็น บางส่วน
วิธีการ	มี 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 6-10 คน สั่งสมาชิกแต่ละกลุ่มให้พบกับผู้นำ
กิจกรรมประจำกลุ่มย่อย ตามสถานที่ที่กำหนดไว้
2. เมื่อนักเรียนพบผู้นำกิจกรรมแล้วให้จัดที่นั่งเป็นวงกลม
3. ผู้นำกิจกรรมกล่าวนำดังนี้ “เรามีของอย่างหนึ่งจะให้นักเรียนดู ให้นักเรียนมาหยิบ
ไปคนละ 1 ชิ้น”
4. ผู้นำกิจกรรมดำเนินกิจกรรมต่อไปดังนี้
 - 4.1 ให้คำสั่ง “ขอให้ทุกคนใช้เวลาสัก 1 นาที พิจารณาทำความรู้จักกับหินก้อนนี้
จนจำมันได้”
 - 4.2 ให้คำสั่ง “ขอให้ทุกคนหลับตาลำก้อนหิน แล้วพยายามจำมันไว้ให้ได้” ให้เวลา
ประมาณ 2 -3 นาที แล้วลืมตา
 - 4.3 ให้คำสั่ง “ขอให้ทุกคนแนะนำก้อนหินของตัวเองให้คนอื่นรู้จักด้วย”
 - 4.4 เก็บก้อนหินมารวมกัน คละกัน แล้วให้ทุกคนหยิบก้อนหินของตัวเองไป
 - 4.5 เก็บก้อนหินมารวมกัน คละกันอีกครั้งหนึ่งแล้วให้นักเรียนหลับตาหยิบก้อนหิน
ที่ละคนจนหมด

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

ผู้นำกิจกรรมซักถามนักเรียนดังนี้

1. ในตอนที่ได้ก้อนหินครั้งแรก นักเรียนรู้สึกหรือคิดอย่างไร
2. ในตอนนี้ นักเรียนมีความรู้สึกหรือมีความคิดต่อก้อนหินของตนเองอย่างไร
3. อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกต่อก้อนหินอย่างนั้น
4. นักเรียนคิดว่า เราระบายสีดำที่ก้อนหินไว้ทำไม
5. ใครมีความคิดอะไรเกิดขึ้นบ้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป

1. ผู้นำกิจกรรมซักถามเพื่อสรุปว่า “นักเรียนคิดว่าเราจัดกิจกรรมนี้ขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์อะไร”

2. ผู้นำกิจกรรมสรุปเพิ่มเติม

ก้อนหินนั้นดูครั้งแรกก็คือก้อนหินทั่ว ๆ ไป ไม่มีความสำคัญอะไร เหมือน ๆ กันหมด แต่เมื่อเราพิจารณาดูอย่างถี่ถ้วนใช้เวลาสักเล็กน้อยทำความรู้จักกับมัน เราจะพบว่า มันเป็นก้อนหินที่มีลักษณะพิเศษไม่เหมือนก้อนอื่นเลย เปรียบเหมือนกับคน คนทุกคนก็ดูเป็นคนเหมือน ๆ กันหมด แต่ถ้าเราใช้เวลาศึกษาคนแต่ละคน จะพบว่าแต่ละคนมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว ซึ่งไม่เหมือนกับคนอื่น

ก้อนหินแต่ละก้อนมีส่วนสว่าง ส่วนมืด กล่าวคือ คนเราทุกคนมีทั้งส่วนดี และส่วนบกพร่องในตัว ขึ้นอยู่กับว่าเราจะมองในแง่มุมไหน บางมุมเรามองไม่เห็นส่วนสว่างเลย บางมุมเรามองไม่เห็นส่วนมืดเลย ในขณะที่บางมุมเรามองเห็นทั้งส่วนสว่างและส่วนมืด

3. ผู้นำกิจกรรมซักถามเพิ่มเติมต่อไปว่า “จากความจริงที่ได้สรุปมานั้น นักเรียนคิดว่าเป็นประโยชน์แก่เราอย่างไร” หรือ “ต่อไปนักเรียนจะปฏิบัติตัวอย่างไร”

4. ผู้นำกิจกรรมสรุปเพิ่มเติม

เมื่อเราได้ทราบความจริงดังนี้แล้ว เราก็ควรจะ

4.1 ไม่ด่วนตัดสินคนว่าเป็นอย่างไรก่อนที่จะได้ทำความรู้จักกับเขา หรือศึกษาเขาเสียก่อน

4.2 มองคนทั้ง 2 ด้าน ไม่มองว่าดีไปหมดเสียทุกอย่าง จนกระทั่งเชื่อเขาทุกสิ่งโดยไม่ไตร่ตรอง และไม่มองว่าคนไม่ดีไปเสียหมด

4.3 ยอมรับว่าคนเราแตกต่างกันเพราะความแตกต่าง และความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละคน เป็นสิ่งที่ทำให้โลกสดชื่น น่าตื่นเต้น น่าศึกษา

ชุดกิจกรรมที่ 3

การยอมรับความคิดของผู้อื่น: คล้ามุมโต๊ะ

วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่สมาชิกกลุ่มในเรื่องการทำงานหรือการแก้ปัญหาแบบคนเดียวและแบบเป็นกลุ่มและให้ได้แนวทางในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์

- โต๊ะ 1 ตัว
- หน้ากาก 4 อัน
- กระดาษโรเนียว 4 แผ่น
- กระดาษชาร์ต 1 แผ่นปากกาเมจิก 1 แท่ง

วิธีการ มี 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1. กล่าวนำเล็กน้อย
2. อธิบายแก่สมาชิกถึงวิธีแบ่งกลุ่มว่า

“เราจะแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 6-8 คนขอให้ 6-8 คนนี้จัดเก้าอี้เป็น 2 วง 4 คนอยู่วงในและที่เหลืออยู่วงนอก เสร็จแล้วเราบอกต่อไปว่าจะมีอะไรให้ท่านทำ ตอนนี้ขอให้แบ่งกลุ่มและจัดกลุ่มก่อน โดยขอให้นับใครนับหนึ่งก็อยู่ด้วยกันตามสถานที่ที่กำหนดให้ และแต่ละกลุ่มจะมีวิทยากรประจำกลุ่ม”

3. หลังจากแบ่งกลุ่มและจัดกลุ่มเสร็จเรียบร้อยแล้ววิทยากรอธิบายต่อไปว่า

“เราจะแจกหน้ากากให้คนที่นั่งอยู่วงนอกช่วยปิดตาคนที่นั่งอยู่วงในหลังจากปิดตาเสร็จแล้ว ผู้นำกิจกรรมจะนำโต๊ะจำลองตัวหนึ่งเข้ามา โต๊ะตัวนี้เราจำลองเอาแต่ด้านบนมา เราจะให้ท่านคล้ามุมโต๊ะแล้วจึงจะให้ท่านถอดหน้ากากออกได้ เสร็จแล้วเราจะมียานให้ท่านทำต่อไป ตอนนี้ขอให้คนวงนอกช่วยปิดตาให้คนวงในและในขณะที่คนวงในคล้ามุมโต๊ะนั้นขอให้ผู้ที่อยู่วงนอกสังเกตดูวิธีทำนองแต่ละคนด้วย”

ถ้าไม่มีใครซักถามอะไร วิทยากรแจกหน้ากาก

4. หลังจากคนวงในทุกคนของทุกกลุ่มปิดตาเสร็จแล้ว ผู้นำกิจกรรมนำโต๊ะออกมาให้คนวงในคล้ามุม วิธีคล้ามุมทำดังนี้

4.1 ที่มุมของโต๊ะจำลองจะมีหมายเลข 1,2,3,4 อยู่ที่มุมของโต๊ะให้ผู้นำกิจกรรมเอามุมหมายเลข 1 และ 2 ให้คนแรกจับและหมุนปลายเลข 2 และ 3 ให้คนที่ 2 จับและมุม 3,4 ให้คนที่ 3 จับและมุม 4,1 ให้คนที่ 5 จับเรียงลำดับกันไป

4.2 ให้วิทยากรจัดโต๊ะให้มุมตั้งฉากกับหน้าคนจับ และมือทั้ง 2 ข้างจะอยู่กึ่งกลางของความยาวและความกว้างของโต๊ะ

4.3 ขณะที่ให้สมาชิกจับคลำมุนั้นให้นำกิจกรรมพูดว่า "นี่คือมุนโต๊ะมุนหนึ่ง" และเมื่อให้จับอีกมุนก็พูดว่า "นี่คือมุนโต๊ะอีกมุนหนึ่ง" ถ้าสมาชิกถามคำถามอื่นใดให้ตอบว่า "เราบอกได้เพียงว่า นี่คือมุนโต๊ะและเราให้ท่านจับคนละ 2 มุนโต๊ะที่ให้ท่านจับทั้ง 4 คนเป็นโต๊ะตัวเดียวกัน"

5. หลังจากทุกคนคลำเสร็จแล้ว วิทยากรเก็บโต๊ะแล้วให้สมาชิกถอดหน้ากากได้ถ้ากลุ่มย่อยอยู่ในห้องเดียวกันควรให้ทุกกลุ่มเก็บโต๊ะเสียก่อน ก่อนที่จะให้สมาชิกถอดหน้ากาก

6. วิทยากรให้คำสั่งต่อไปว่า"เราจะแจกกระดาษให้ท่านคนละหนึ่งแผ่นขอให้แต่ละคนวาดรูปโต๊ะ (ไม่ใช่เฉพาะมุนโต๊ะ) ที่ท่านคิดว่าเป็นโต๊ะตัวที่ท่านจับเมื่อกี้นี้ ให้เวลาวาด 3 นาทีรูปโต๊ะนั้นให้วาดเฉพาะด้านบนของโต๊ะไม่ต้องวาดขาโต๊ะ"

7. วิทยากรแจกกระดาษและเมื่อครบ 3 นาทีแล้ววิทยากรออกคำสั่งต่อไปว่า"ต่อไปนี้จะให้เวลาท่าน 10 นาทีให้ทั้ง 4 คนปรึกษารื้อกันและตกลงกันออกมาให้ได้ว่า โต๊ะตัวนั้นควรมีรูปร่างอย่างไรแล้ววาดลงในกระดาษแผ่นใหญ่ที่เราจะแจกให้ โดยวาดรูปโต๊ะของกลุ่มอยู่ตรงกลางและโต๊ะตัวเล็กๆของแต่ละคนที่มุนกระดาษคนละ 1 มุนและในขณะที่ทั้ง 4 คนปรึกษารื้อกันนี้ ขอให้ผู้ที่นั่งอยู่วงนอกสังเกตดูวิธีการทำงานและการตกลงของกลุ่มรวมทั้งปฏิกิริยาของแต่ละคนมีอะไรหน้าสนใจให้จดไว้สำหรับรายงาน

8. วิทยากรบอกให้กลุ่มลงมือทำงานแล้วจึงแจกกระดาษชาร์ตและปากกาเมจิกแก่ทุกกลุ่มจับเวลาเมื่อครบ 10 นาทีแล้วให้ทุกกลุ่มส่งผลงานนำผลงานทุกกลุ่มมาติดที่กระดาน

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

1. ทุกคนรวมเข้ากลุ่มใหญ่วิทยากรนำโต๊ะตัวจริงออกมาให้ดูและชี้ว่าแต่ละกลุ่มใกล้เคียงกับตัวจริงแค่ไหนเสร็จแล้วซักถามดังนี้

1.1 ขอให้ผู้สังเกตการณ์รายงานโดยกลุ่มหนึ่งเริ่มก่อนเมื่อผู้สังเกตการณ์รายงานจบให้ผู้ทำได้มีโอกาสพูดบ้างถ้ามีคนต้องการพูดขอให้การรายงานเป็นไปอย่างสั้นๆไม่เยิ่นเย้อ

1.2 ในขณะที่รายงานวิทยากรอาจถามคำถามคาบไปด้วยเช่น (รวมทั้งจดบันทึกบนกระดาษ)

1.2.1 กลุ่มมีผู้นำใหม่ มีโดยวิธีอะไร

1.2.2 ใครมีอิทธิพลในกลุ่มเพราะอะไร

1.2.3 กลุ่มประสานความคิดกันอย่างไร

1.2.4 ใครมีที่ทำพอใจไม่พอใจเพราะอะไรแสดงออกอย่างไร

1.2.5 อะไรเป็นสาเหตุทำให้ผลงานของกลุ่มถูกต้อง

1.2.6 อะไรเป็นสาเหตุทำให้ผลงานของกลุ่มไม่ถูกต้อง

1.2.7 ทุกคนในกลุ่มรับฟังกันมากเพียงใด

1.2.8 กลุ่มมีความรอบคอบหรือขาดความรอบคอบในด้านไหนๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป

1. เมื่อรายงานและซักถามจบวิทยากรกล่าวสรุปว่า

ขอให้สมาชิกลองดูรูปโตะของกลุ่มเปรียบเทียบกับรูปโตะของแต่ละคนจะเห็นว่ารูปโตะของกลุ่มนั้นมีมุมที่ถูกต้อมากกว่ารูปโตะของแต่ละคนแสดงว่าการทำงานหรือแก้ปัญหาเป็นกลุ่มในหลายๆ โอกาส มีส่วนดีกว่าการทำงานหรือแก้ปัญหาคนเดียว ท่านสมาชิกลองช่วยกันคิดว่า การทำงานกลุ่มนี้มีส่วนดีกว่าการทำงานคนเดียวอย่างไรบ้าง

2. เมื่อสมาชิกให้ข้อคิดแล้ว วิทยากรสรุปเพิ่มเติมว่า "การทำงานหรือการแก้ปัญหาเป็นกลุ่มนั้นมีส่วนดีกว่าการทำงานคนเดียวหลายอย่าง" เช่น ก. มีโอกาสได้ความคิดมากขึ้น ข. มีโอกาสได้ผลงานถูกต้องมากขึ้น ค. มีทางทำได้สำเร็จมากขึ้น (เพราะมีแรงช่วยหลายแรง) ง. ทำให้เกิดความรักใคร่สามัคคีกัน เพราะมีโอกาสร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน จ. หลายคนได้ใช้ความสามารถของตนเองให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นด้วยและฯลฯ แต่อย่างไรก็ตามถ้าเราดูตามรูปที่กลุ่มต่างๆ วาดมานี้เราจะเห็นว่า โตะบางตัวก็ใกล้เคียงกับความจริงมาก บางตัวก็ใกล้เคียงน้อยกว่าแสดงว่าถึงแม้ว่าการทำงานเป็นกลุ่มนั้นจะมีโอกาสได้ข้อมูล ข้อเท็จจริงและถูกต้องมากกว่าการทำงานคนเดียวแต่ความถูกต้องนี้จะมากหรือน้อย หรือยิ่งแย่งไปกว่าการทำงานคนเดียวขึ้นอยู่กับสิ่งๆ หนึ่ง สิ่งนั้นคือกระบวนการทำงานกลุ่มในกิจกรรมนี้เราจะเห็นว่า การทำงานนั้นประสบผลสำเร็จถูกต้องเพราะ

2.1 ทุกคนเคารพรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน

2.2 ทุกคนช่วยกันเสนอข้อมูลและแสดงความเห็น

2.3 มีการพิจารณาความเห็นของทุกคน

2.4 มีการพิจารณารวบรวมข้อมูลอย่างรอบคอบ

2.5 มีบรรยากาศในการทำงานที่ดี (ให้วิทยากรเสริมข้อสรุปที่ได้จากสมาชิกเข้าไป

ด้วย)

ดังนั้นเมื่อใดที่เราทำงานหรือแก้ปัญหาเป็นกลุ่มเราจะต้องคำนึงถึงกระบวนการทำงานของกลุ่มด้วย โดยที่ทุกคนจะต้องพยายามปฏิบัติในสิ่งที่จะเป็นการช่วยให้งานประสบผลสำเร็จดังได้กล่าวมาแล้ว

ชุดกิจกรรมที่ 4

การสื่อความหมาย: ข่าวลือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแสดงถึงสาเหตุ อุปสรรคและปัญหาของการสื่อความหมาย
2. เพื่อชี้ถึงวิธีการที่จะช่วยให้การติดต่อสื่อความหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิด

1. การสื่อความหมายให้มีประสิทธิภาพนั้นหมายถึงการที่ผู้สื่อความหมาย และผู้รับเข้าใจตรงกันในสารที่ส่งมา การสื่อความหมายมักจะมีผลผิดพลาดและบิดเบือนบ่อยๆ ทั้งนี้เป็นเพราะมีสาเหตุ อุปสรรคและปัญหามากมายประการขึ้นอยู่กับทักษะทางภาษา ความนึกคิด ประสบการณ์และอารมณ์ของผู้สื่อความหมาย นอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับความพร้อมความตั้งใจฟัง การแปลความและอารมณ์ของผู้รับอีกด้วย
2. ด้วยเหตุที่การสื่อความหมายนั้นอาจมีการผิดพลาดได้ ดังนั้นเมื่อเราได้ยินได้ฟังอะไรมา (โดยเฉพาะในเรื่องที่ไม่พอใจ) ไม่ควรเชื่อโดยทันทีทันใด เราควรรู้จักยั้งคิดพิจารณาไตร่ตรองสิ่งที่ได้ฟังมาให้รอบคอบเสียก่อน

เวลา 60 นาที

อุปกรณ์

- ก. รูปภาพ ซึ่งควรเป็นภาพที่ดูแล้วจะสามารถแต่งเป็นเรื่องราวได้จำนวน 1 ภาพและแบบสังเกตการณ์เท่าจำนวนผู้สังเกต
- ข. รายงานอุบัติเหตุพร้อมทั้งแบบสังเกตการณ์เท่าจำนวนผู้สังเกตให้เลือกใช้หมายเหตุให้เลือกข้อใดข้อหนึ่ง

วิธีการ มี 2 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1. ผู้นำกิจกรรมอธิบายให้ทราบว่ากิจกรรมนี้จะมีสมาชิก 2 กลุ่มคืออาสาสมัคร 5 คน และที่เหลือทั้งหมดจะเป็นผู้สังเกต
2. ผู้นำกลุ่มในห้องเลือกอาสาสมัคร 5 คนแล้วขอให้ออกไปนอกห้องแล้วให้คำสั่งแก่อาสาสมัครว่า จะขอให้เล่นเกมสละโรอย่างหนึ่งในห้องโดยขอให้เข้าไปที่ละคนจะเล่นอะไรผู้นำ

กลุ่มจะเป็นผู้บอกให้ ให้อาสาสมัครเลือกลำดับว่าใครจะเข้าไปเล่นเกมสีในห้องก่อนควรเลือกอาสาสมัครที่มีบุคลิกช่างพูดคุยเล่าเรื่องเก่งเข้าไปคนแรก

3. ผู้นำกลุ่มกลับเข้าไปในห้องอธิบายวิธีดำเนินกิจกรรมแก่ผู้สังเกตดังนี้คือ

3.1 ผู้สังเกตทั้งหมด (หรืออาจเลือกเฉพาะบางคนก็ได้) จะสังเกตและบันทึกการเล่าเรื่องของอาสาสมัคร ซึ่งจะมาเล่าเรื่องเรื่องหนึ่งให้ฟัง

3.2 ผู้สังเกตทั้งหมดจะบันทึกข้อความที่ขาดหายไปข้อความที่เพิ่มเติมและข้อความที่บิดเบือนไปขณะอาสาสมัครแต่ละคนเล่าเรื่อง (หรือจะใช้วิธีแบ่งผู้สังเกตเป็น 3 กลุ่มแบ่งสังเกตแต่ละอย่างได้แล้วแต่ผู้นำกิจกรรมจะตกลงกับผู้สังเกต)

4. แจกแบบสังเกตการณ์ให้ผู้สังเกต

5. อาสาสมัครคนที่ 1 เข้ามาในห้องให้ยืนหน้าชั้น

ถ้าผู้นำกิจกรรมเลือกใช้อุปกรณ์ ก. ผู้นำกิจกรรมจะต้องให้ผู้อาสาสมัครดูภาพและให้แต่งเรื่องที่คิดว่าเกิดขึ้นในภาพนั้นแล้วเล่าให้ผู้สังเกตฟัง

ถ้าผู้นำกิจกรรมเลือกใช้อุปกรณ์ ข. ผู้นำกิจกรรมจะต้องให้อาสาสมัครอ่านรายงานอุบัติเหตุก่อน (อ่านในใจ) แล้วจึงบอกให้อาสาสมัครเล่าเรื่องที่อ่านให้ผู้สังเกตฟัง

6. เชิญอาสาสมัครคนที่ 2 เข้ามาบอกว่าอาสาสมัครคนที่ 1 มีเรื่องบางเรื่องจะเล่าให้ฟัง หากสงสัยสามารถถามได้เมื่อฟังจบ อาสาสมัครคนที่ 1 เล่าเรื่องให้อาสาสมัครคนที่ 2 ฟัง อาสาสมัครคนที่ 2 ซักถามเรื่องราวจากอาสาสมัครคนที่ 1 จนเข้าใจเชิญอาสาสมัครคนที่ 3 เข้ามา

7. ดำเนินวิธีเดียวกับข้อ 6 โดยให้อาสาสมัครคนที่ 2 เล่าเรื่องให้คนที่ 3 คนที่ 3 เล่าเรื่องให้คนที่ 4 คนที่ 4 เล่าเรื่องให้คนที่ 5 คนที่ 5 เล่าเรื่องให้ผู้สังเกตทั้งหมดฟังหรือเขียนเรื่องราวลงบนกระดานดำก็ได้

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

1. ผู้นำกลุ่มถามอาสาสมัครคนที่ 1 ว่าเรื่องที่อาสาสมัครคนที่ 5 เล่านั้นตรงกับเรื่องเดิมหรือไม่

2. ผู้นำกลุ่มให้ผู้สังเกตรายงานผลการสังเกตการเล่าเรื่องของอาสาสมัครทั้ง 5 คน

3. ผู้นำกลุ่มซักถามปัญหาเพื่อให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงโดยอาจใช้

คำถามเช่น

3.1 อะไรเป็นเหตุให้ข้อความที่เล่าบิดเบือนไป

3.2 ผู้เล่ามีเจตนาบิดเบือนหรือไม่

3.3 การสื่อความหมายที่บิดเบือนเช่นนี้ มีผลต่อชีวิตประจำวันหรือการทำงานหรือไม่เพียงใด ฯลฯ

ขั้นที่ 3 ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป

1. ผู้นำกลุ่มให้สมาชิกช่วยกันคิดว่า เราจะทำอย่างไรที่จะช่วยให้การติดต่อสื่อความหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ก่อให้เกิดปัญหา

2. ผู้นำกลุ่มช่วยเชื่อมโยงความคิดเห็นของสมาชิกและสรุปเพิ่มเติมตามความเหมาะสม โดยให้สมาชิกได้แนวคิดตามที่ตั้งไว้

ลำดับกิจกรรม

ผู้นำกลุ่มอาจปรับปรุงกิจกรรมเป็นแบบให้อาสาสมัครเล่าเรื่องที่ตนมีประสบการณ์โดยไม่ต้องใช้รูปภาพหรือรายงานกล่าวคือผู้นำกลุ่มจะขออาสาสมัครในห้อง 5 คนแล้วขอให้ออกไปนอกห้องก่อนพร้อมกับผู้นำกลุ่มอีก 1 คนผู้นำกลุ่มที่พาอาสาสมัครออกไป จะต้องเลือกอาสาสมัครคนใดคนหนึ่งที่มีลักษณะช่างพูดคุยให้เล่าเรื่องที่ตนมีประสบการณ์ประมาณ 5 นาทีเมื่ออาสาสมัครคนที่ 1 เข้าไปเล่าให้สมาชิกในห้องฟังแล้วก็จะให้อาสาสมัครคนที่ 2 เข้าไปฟังอาสาสมัครคนที่ 1 เล่ารายละเอียดจะเหมือนกิจกรรมที่กล่าวแล้วข้างต้น

หมายเหตุ ที่ให้อาสาสมัครคนที่ 1 เล่าเรื่องถึง 2 ครั้งอาจจะทำให้ได้ข้อคิดว่าแม้แต่คนคนเดียวกันเล่าเรื่องก็อาจมีการบิดเบือนไปได้หรือจะใช้วิธีให้อาสาสมัครคนที่ 1 และ 2 เข้าไปในห้องพร้อมกันเลยก็ได้แล้วให้อาสาสมัครคนที่ 1 เล่าเรื่องให้คนที่ 2 ฟัง สมาชิกในห้องก็จะได้ฟังพร้อมๆ กันไปด้วยการศึกษาเพิ่มเติม ผู้ใช้สามารถศึกษาเพิ่มเติมเป็นการเสริมความเข้าใจในเรื่องนี้ให้มากขึ้นจากบทความเรื่อง "ศิลปะการฟัง" ในหนังสือ "กลุ่มสัมพันธ์ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ" และอาจใช้บทความนี้เป็นเอกสารประกอบได้

ภาคผนวก 1. แบบสังเกตการณ์

2. แบบรายงานอุบัติเหตุ

แบบสังเกตการณ์

ผู้รายงาน	สิ่งเพิ่มเติม	สิ่งที่คัดออก	สิ่งที่เปลี่ยน
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			

แบบรายงานอุบัติเหตุ

ฉันไม่สามารถที่จะรอดำรงเพื่อที่จะรายงานเหตุการณ์เกี่ยวกับอุบัติเหตุนี้ได้ เมื่อฉันเห็นอุบัติเหตุนี้มันจำเป็นมากที่ฉันจะต้องรีบไปโรงพยาบาลให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้

รถบรรทุกขนาดกลางวิ่งมาจากทางใต้และเลี้ยวขวาที่สี่แยก ในขณะที่เดียวกับที่รถเก๋งสปอร์ตวิ่งมาจากทางเหนือเพื่อที่จะเลี้ยวซ้าย คนขับทั้งสองต่างบีบแตรด้วยกันทั้งคู่แต่ก็ไม่ได้ลดความเร็วลงเลยเมื่อจะเลี้ยว ที่จริงนั้นฉันรู้สึกว่ารถสปอร์ตจะเร่งความเร็วขึ้นอีกก่อนที่จะชนกัน

ชุดกิจกรรมที่ 5

พนักงานโทรศัพท์ : การตัดสินใจ

- จุดมุ่งหมาย** เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องการตัดสินใจแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม
- ขนาดของกลุ่ม** กลุ่มย่อยกลุ่มละ 8 คน
- เวลาที่ใช้** ประมาณ 45 นาที
- วัสดุอุปกรณ์** 1. ข้อมูลกรณีพนักงานโทรศัพท์ 1 ชุด
2. บทบาทสมมติ 1 ชุด

ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

ขั้นกิจกรรม

1. วิทยากรกล่าวนำเล็กน้อย (1 นาที)

2. วิทยากรอธิบายว่า (2 นาที)

ตอนนี้เราจะให้มีโอกาสแสดงบทบาทเป็นดารากันบ้างแล้ว เราจะแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มละ 8 คน เราจะให้ 6 คนได้แสดงบทบาทและจะให้ 2 คนเป็นผู้สังเกตการณ์

เราจะสมมติให้ 6 คนที่แสดงบทบาทนี้เป็นกรรมการขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยทั้ง 6 คน ได้รับคัดเลือกให้เข้ามาเป็นกรรมการตัดสินว่ารถเซฟโรเลตที่ทางองค์การได้รับมาใหม่นี้ควรจะเป็นของพนักงานโทรศัพท์คนใดใน 3 คนนี้คือ นายชัย นายไพศาล และนายทวี โดยเราจะแจกข้อมูลกับทั้ง 3 คนนี้ ให้ทุกกลุ่มได้พิจารณาและเราจะแจกบทบาทให้ทุกคนคนละ 1 บทบาททุกคนอ่านบทบาทให้เข้าใจและพยายามเล่นให้ได้ตามจุดมุ่งหมายที่เขียนไว้ในบทบาทแล้วไม่เข้าใจให้ถามวิทยากรประจำกลุ่ม เสร็จแล้วให้ลงมือแสดงได้ เราจะให้เวลาแสดง 30 นาที เมื่อแสดงเสร็จแล้วขอให้ผู้สังเกตการณ์ทายว่าบทบาทของแต่ละคนเป็นอย่างไร

1. วิทยากรแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มละ 8 คน จำยสมาชิกไปยังวิทยากรประจำกลุ่มตามสถานที่ที่กำหนดให้ (1 นาที)

2. วิทยากรประจำกลุ่มจัดกลุ่มย่อย แยกผู้สังเกตการณ์ 2 คนไว้ข้างนอก แล้วแจกบทบาทให้ผู้แสดงรวมทั้งแจกข้อมูลกรณีพนักงานรับโทรศัพท์ 3 คน ให้กลุ่มผู้แสดงอ่านข้อมูลตอบคำถาม เมื่อพร้อมแล้วจึงให้ลงมือแสดง

3. เมื่อครบ 10 นาที วิทยากรกลุ่มย่อยให้หยุดการแสดง แล้วให้ผู้สังเกตการณ์ทายบทบาทของผู้แสดงแต่ละคน ต่อไปจึงให้ผู้แสดงบทบาทที่ตนได้รับให้แสดงบทบาทที่ตนได้รับให้กลุ่มฟัง (5 นาที)

3.1 ขั้นวิเคราะห์

3.1.1 ให้ทุกคนรวมเข้ากลุ่มใหญ่ วิทยากรซักถามแต่ละกลุ่มให้รายงานสิ่งที่เกิดขึ้นในกลุ่มของตนเพียงเล็กน้อย รวมทั้งให้ตอบคำถามดังนี้

- 1) กลุ่มตัดสินใจได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- 2) กลุ่มตัดสินใจได้ผลว่าอย่างไร

3.2 ชั้นประยุกต์ใช้และสรุป

3.2.1 วิทยากรซักถามต่อไปว่า (12 นาที)

- 1) อะไรมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ
- 2) การตัดสินใจที่ถูกที่ควร ควรจะมีลักษณะอย่างไร

3.2.2 วิทยากรสรุปเพิ่มเติม (3 นาที)

ทุกคนมีความเข้าใจทุกคนทั้งสิ้น รวมทั้งมีความลำเอียงอยู่ด้วย เช่น บ้างลำเอียงเพราะรัก บ้างก็ลำเอียงเพราะเกลียด บ้างก็ลำเอียงเพราะเกลียด บ้างก็ลำเอียงเพราะความไม่รู้ บ้างก็ลำเอียงเพราะความโลภ บ้างก็ลำเอียงเพราะเหตุผล การทำงานด้วยกันในหมู่คนมากมาย ถ้าต่างคนต่างก็เอาความเข้าใจของตนมาใช้อิทธิพลหรือตัดสินใจแล้ว การตัดสินใจนั้นอาจขาดความยุติธรรมไป เมื่อความยุติธรรมเกิดขึ้น ปัญหาต่างๆก็จะตามมาทีหลัง ทำให้เกิดความยุ่งเหยิง ดังนั้น การตัดสินใจที่ถูกที่ควรนั้นโดยทั่วไป ควรยึดหลักแห่งความยุติธรรมเป็นเกณฑ์

การปรับกิจกรรม

1. ถ้าหากไม่มีวิทยากรเพียงพอที่จะประจำกลุ่มย่อยทุกกลุ่มได้ ให้ผู้จัดกิจกรรมมอบหมายให้ผู้สังเกตการณ์คนใดคนหนึ่งทำหน้าที่ดำเนินการอภิปรายในช่วงที่ทายบทบาทและเฉลยบทบาท

2. ผู้จัดกิจกรรมอาจใช้กรณีอื่นแทนกรณีพนักงานโทรศัพท์นี้ได้ และถ้าสามารถหากรณีที่ใกล้เคียงกับลักษณะงานของสมาชิกกลุ่มได้ก็จะยิ่งดี

การศึกษาเพิ่มเติม

ผู้จัดกิจกรรมควรศึกษาเรื่อง “ความเข้าใจ” เพิ่มเติมจากหนังสือ “กลุ่มสัมพันธ์ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ” และอาจใช้บทความนี้เป็นเอกสารประกอบได้

ภาคผนวก

1. ข้อมูลกรณีพนักงานโทรศัพท์
2. บทบาทสมมติ กรณีโทรศัพท์

นายชัย

นายชัยเป็นพนักงานซ่อมโทรศัพท์ ที่มีหน้าที่เดินทางออกไปซ่อมโทรศัพท์ตามที่ต่างๆ นายชัยทำงานมาแล้ว 3 ปี โดยได้รับทอตรรถบรรทุกฟอร์ตอายุ 8 ปีซึ่งมีสภาพค่อนข้างทรุดโทรมมาเป็นพาหนะในการทำงาน นายชัยเป็นคนขี้รถและเอาใจใส่ในหน้าที่การงานดี

นายไพศาล

นายไพศาลเป็นหัวหน้ากองบริการและซ่อมแซมขององค์การโทรศัพท์ นายไพศาลทำงานมาแล้ว 15 ปี โดยไม่เคยได้รับรถประจำตำแหน่งเลย แต่เขามีรถส่วนตัวเล็กๆ ใช้อยู่ 1 คัน นายไพศาลต้องออกเดินทางไปต่างจังหวัดบ่อยๆ เพื่อตรวจงานและดูการปฏิบัติงาน

นายกวี

นายกวีเป็นเจ้าหน้าที่ด้านโยธา (ก่อสร้าง ซ่อม บำรุง) ขององค์การโทรศัพท์ เขาทำงานมาแล้ว 7 ปี เขาต้องเดินทางไปตรวจ สร้าง ซ่อม บำรุง อาคารและอุปกรณ์ต่างๆ อยู่เสมอ งานนี้เขาจำเป็นต้องมีผู้ช่วยไปด้วยเสมอ ขณะนี้เขามีมอเตอร์ไซด์คันหนึ่งใช้ในการปฏิบัติงาน

บทบาทสมมติกรณีพนักงานโทรศัพท์

คุณเป็นประธานของการประชุมครั้งนี้ คุณพยายามดำเนินการประชุมให้เป็นแบบประชาธิปไตย แต่ภายในใจคุณนั้น คุณเตรียมคำตอบมาแล้ว คุณต้องการให้นายไพศาลซึ่งเป็นเพื่อนของคุณได้รับรถคันนั้น เพราะนายไพศาลได้มาพูดขอร้องคุณเอาไว้ก่อน

คุณเป็นกรรมการคนหนึ่งมาจากฝ่ายวิศวกร ภรรยาของคุณเป็นเพื่อนรักกับนายไพศาล ภรรยาของนายไพศาลอยากให้มีรถคันนั้น เพราะเธอมีความจำเป็นจะต้องใช้รถส่วนตัวบ่อยๆ จึงได้ขอร้องให้ภรรยาของคุณช่วย ภรรยาของคุณขอร้องให้คุณให้ความเห็นชอบให้รถแก่นายไพศาล คุณจึงพยายามเชียร์ให้นายไพศาลได้

คุณเป็นกรรมการคนหนึ่ง คุณพยายามฟังความคิดเห็นของทุกคนและพยายามตัดสินใจตามเหตุผลที่คุณเห็นควร ซึ่งคุณเห็นว่า นายชัยเป็นผู้สมควรได้รับ

คุณเป็นกรรมการคนหนึ่ง คุณพยายามฟังความคิดเห็นของทุกคนและพยายามตัดสินใจตามเหตุผลที่คุณเห็นควร ซึ่งคุณเห็นว่า นายกวีเป็นผู้สมควรได้รับ

คุณเป็นกรรมการคนหนึ่ง คุณสนับสนุนให้นายกวีได้รับรถคันนี้ เพราะคุณไม่ชอบนายไพศาลและนายชัยเป็นการส่วนตัว

หมายเหตุ เวลาใช้ให้จัดบทบาทแต่ละบทบาทแยกจากกันเพื่อแจกสมาชิกแต่ละคน

ชุดกิจกรรมที่ 6

ล่ามัตร : กระบวนการทำงานกลุ่ม

(ผู้เรียบเรียง ผกา สัตยธรรม)

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้สมาชิกได้เห็นความสำคัญของการทำงานอย่างเป็นระบบระเบียบมีการกำหนดขั้นตอนและระเบียบวิธีการทำงานอย่างชัดเจน
2. เพื่อให้สมาชิกได้ฝึกทักษะในการแก้ปัญหาโดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
3. เพื่อให้สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทที่จำเป็นในการรวมกลุ่มและตระหนักถึงความสำคัญของตนเองต่อกลุ่ม
4. เพื่อให้สมาชิกได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มในการทำงานร่วมกัน เช่น การให้ความสนใจ การรู้จักรับฟังและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

แนวคิด

1. การทำงานมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ บุคคลผู้ดำเนินงานและระบบการทำงาน ทั้งสองอย่างจะต้องประสานกันไปด้วยดีจึงจะมีประสิทธิภาพ หากขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง งานอาจล่าช้าหรืออาจไม่บรรลุเป้าหมายได้
2. การทำงานอย่างเป็นระบบระเบียบนั้นจะมีการกำหนดจุดมุ่งหมายและขั้นตอนการทำงานไว้อย่างชัดเจน และเป็นที่เข้าใจตรงกันในสมาชิกกลุ่มที่ร่วมงานกัน สิ่งนี้ถือว่ามีความสำคัญและจำเป็นมากเพราะจะช่วยให้การทำงานของกลุ่มดำเนินไปตรงตามเป้าหมายอย่างรวดเร็ว
3. การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบระเบียบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คือ การทำความเข้าใจกับปัญหา การรวบรวมข้อมูล หาสาเหตุของปัญหา
4. ในการทำงานที่สมาชิกกลุ่มจะคงสัมพันธ์ภาพที่ดีแก่กันนั้น สมาชิกทุกคนควรให้ความสนใจแก่กันและกันอย่างทั่วถึง รู้จักรับฟังกันและช่วยกันทำงานตามบทบาทต่างๆ ที่จำเป็นในการช่วยให้กลุ่มดำเนินงานไปได้ด้วยดี นอกจากนี้จะต้องมีการสื่อสารที่ดี มีความเข้าใจกัน และรู้จักให้อภัยกัน และที่สำคัญคือ ในการทำงานกลุ่มใดๆ ก็ตามสมาชิกทุกคนในกลุ่มควรมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในงานนั้นอย่างทั่วถึงกันเพราะทุกคนมีความสำคัญ

ขนาดของกลุ่ม กลุ่มย่อยประมาณ 15 – 20 คน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง 30 นาที

วัสดุอุปกรณ์ ชิ้นส่วนเนื้อหาของเรื่อง ล่ามัตร 1 ชุด ต่อ 1 กลุ่มย่อย

ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

1. ขั้นกิจกรรม

1.1 นำเข้าเรื่องด้วยการสนทนา เรื่องการทำงาน โดยอาจใช้ผลสรุปของกิจกรรม ต่อเนื่องจากที่ได้ทำมาก่อน เกี่ยวกับปัญหาในการทำงานที่สมาชิกประสบมาโดยสังเขป

1.2 แบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 15 – 20 คน

1.3 ให้คำอธิบายแก่สมาชิกกลุ่มดังนี้

กิจกรรมที่จะทำต่อไปนี้มีชื่อว่า “ ลำฆาตกร ” สมาชิกกลุ่มจะได้รับแจกชิ้นส่วน คนละ 1-2 ชิ้นทุกคน ในชิ้นส่วนแต่ละชิ้นจะมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการฆาตกรรม เมื่อได้รับชิ้นส่วนแล้ว ผู้ทำกิจกรรมนี้ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามกติกา 2 ข้อ คือ

1) ห้ามส่งชิ้นส่วนของตนเองให้ผู้อื่นดู

2) ตอบให้ได้ภายในเวลา 45 นาที

งานที่กลุ่มจะต้องช่วยกันทำคือ การช่วยกันสืบหาคำตอบของคำถามต่อไปนี้

1. ใครคือฆาตกร

2. ฆาตกรใช้อาวุธอะไร

3. การฆาตกรรมเกิดขึ้นที่ไหน

4. การฆาตกรรมเกิดขึ้นเวลาใด

5. อะไรคือสาเหตุของการฆาตกรรม

1.4 ผู้นำกลุ่มเขียนปัญหาทั้ง 5 ข้อลงกระดาษแล้วปิดไว้บนกระดานให้สมาชิก กลุ่มดู ต่อไปจึงเลือกผู้สังเกตการณ์กลุ่มๆ ละประมาณ 2 – 3 คน ให้ช่วยกันบันทึกวิธีการทำงานของกลุ่มและปฏิกริยาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม

1.5 เมื่อสมาชิกทุกคนเข้าใจและพร้อมแล้วจึงแจกชิ้นส่วนให้แก่สมาชิกทุกคนในกลุ่มและให้ลงมือทำงานได้

1.6 เมื่อกลุ่มปฏิบัติงานเสร็จแล้ว ให้รวมกลุ่มใหญ่เพื่อการอภิปรายในขั้นต่อไป

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้นำกลุ่มนำการอภิปรายโดย

2.1.1 ให้ประธานกลุ่มย่อยเสนอคำตอบที่กลุ่มได้ตกลงกัน

2.1.2 ให้ผู้สังเกตการณ์รายงานสิ่งที่ได้สังเกต

2.1.3 ให้สมาชิกอภิปรายถึงความร่วมมือในการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม

2.1.4 ชักถามความรู้สึกของสมาชิกที่ไม่พูดไม่แสดงออก หรือแสดงออกมาก

เป็นพิเศษ

2.1.5 ชักถามว่าถ้าให้สมาชิกทำงานชิ้นเดิมนี้ใหม่อีกครั้งสมาชิกคิดว่าจะทำเหมือนเดิมหรือแตกต่างจากที่ทำครั้งแรก เป็นเพราะอะไร

การปรับกิจกรรม

ผู้นำกลุ่มอาจปรับกิจกรรมนี้ให้ง่ายหรือยากขึ้น โดยการเปลี่ยนหรือดัดแปลงเนื้อเรื่อง ลำหัดกร ให้มีเงื่อนไขน้อยลง หรือเพิ่มขึ้นตามความต้องการ หรืออาจเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่อง อื่นเลยก็ได้

ชิ้นส่วน “ลำหัดกร” จำนวน 25 ชิ้น

1. นายมนูแย่งลูกค้ำของนายจรง ทำให้การค้ำของนายจรงต่ำไปมาก
2. นายจรงเคยขู่ว่าจะฆ่านายมนูสักวันหนึ่ง
3. น.ส.สายใจเห็นนายมนูไปถึงอพาร์ตเมนต์ที่นายจรงอยู่เวลา 23.40 น.
4. ในห้องของนายจรงมีขวดเหล้าเปล่าวางอยู่หลายขวด
5. คนเฝ้าลิฟท์ให้การว่ามักจะเห็นภรรยาของนายมนูเดินไปจากตึกพร้อมๆ กับนาย
ไสว
6. ตำรวจพบศพของนายมนูในสวนลุมพินี
7. เมื่อตำรวจพบศพนายมนู เขามีบาดแผลเหวอะหวะที่ข้างหลัง และกระสุนฝังใน 1
นัดที่ข้อศอกขวา
8. จากผลการพิสูจน์ศพ นายแพทย์ลงความเห็นว่านายมนูตายกันที่ตำรวจจะพบศพ
ประมาณครึ่งชั่วโมง
9. ภรรยาของนายมนูหายไปหลังจากการฆาตกรรม
10. ที่สนามหญ้าหน้าบ้านของนางสาวสายใจมีรอยถูกเหยียบย่ำ และถูกลาก
11. คนเฝ้าลิฟท์บอกว่าเขาเห็นนางสาวสายใจอยู่ที่ห้องโถงของตึกอพาร์ตเมนต์ ตอนที่
เขาออกจากอยู่เวร
12. กระสุนปืนที่ได้จากศพของนายมนูเป็นกระสุนชนิดเดียวกับที่นายจรงได้ยิงคนร้าย
13. มีดที่เปื้อนเลือดของนายมนูนั้นมีรอยนิ้วมือของนายไสวมีด้ามมีด
14. คนเฝ้าลิฟท์เห็นนายมนูเดินโซเซ มีเลือดไหลที่ข้อศอกขวาเล็กน้อย
15. ตำรวจพยายามตามตัวนายจรง แต่ปรากฏว่านายจรงหายตัวไปแล้ว
16. ตำรวจพบมีดเปื้อนเลือดนายมนู ในสนามหญ้าหน้าบ้านนางสาวสายใจ
17. นางสาวสายใจมักจะเดินกับนายมนูบ่อยๆ
18. คนเฝ้าลิฟท์เห็นนายมนูเดินไปที่ห้องนายไสว เวลาประมาณเที่ยงคืน
19. ตำรวจพบศพนายมนูเวลา 24.30 น
20. ปืนของนายจรงถูกใช้ยิงไปเพียงหนึ่งนัด
21. ศพของนายมนูมีกลิ่นเหม็นบ้างๆ ติดปาก
22. ตำรวจไม่สามารถหาตัวของนายไสวได้หลังจากการฆาตกรรม

23. สภาพศพของนายมนู มีรอยถลอกปอกเปิกคล้ายกับว่าถูกลากมาไกล
24. นายจรงยิงผู้บุกรุกเข้ามาในห้องของเขาเมื่อเวลาเที่ยงคืน
25. ตำรวจพบคราบเลือดของนายมนูบนพรมที่ปูตรงทางเดินข้างห้องของนายจรง

สถานการณ์

นายมนูไปคุยกับนายจรงที่ห้องพักนายจรง หลังจากได้ดื่มเหล้าเข้าไปพอสมควรทั้งสองเกิดมีปากเสียงเรื่องการค้ำกันขึ้น นายจรงบันดาลโทสะจึงยิงนายมนูที่ข้อศอก นายมนูวิ่งหนีไปที่ห้องนายไสวซึ่งอยู่ใกล้เคียงกัน เพื่อขอความช่วยเหลือ ปรากฏว่าไปพบภรรยาของตนอยู่กับนายไสว นายไสวเห็นนายมนูบาดเจ็บอยู่แล้วจึงสวมรอย ใช้มิดแทงนายมนูถึงแก่ความตาย โดยภรรยาของนายมนูรู้เห็นเป็นใจด้วย เมื่อแทงแล้วจึงลากศพนายมนูลงลิฟท์ไปที่สนามหญ้าหน้าบ้านนางสาวสายใจ แล้วทิ้งมิดเอาไว้ แล้วเอาตัวนายมนูขึ้นรถไปทิ้งไว้ที่สวนลุมพินี

คำถาม

คำถาม

1. ฆาตกรคือใคร
2. ฆาตกรใช้อาวุธอะไร
3. การฆาตกรรมเกิดขึ้นที่ไหน
4. การฆาตกรรมเกิดขึ้นเมื่อเวลาเท่าใด
5. อะไรคือสาเหตุของการฆาตกรรม

คำตอบ

1. นายไสว
2. มีด
3. ห้องนายไสว
4. ประมาณเที่ยงคืนกว่าเล็กน้อย
5. ชู้สาว

ชุดกิจกรรมที่ 7

การรวมกลุ่มปฏิบัติงาน: การต่อรูปสี่เหลี่ยม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการให้ความร่วมมือกันในการทำงาน
2. เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัญหา อุปสรรคและองค์ประกอบต่างๆ ในการทำงานร่วมกัน
3. เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงความสำคัญของการสื่อความหมาย
4. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนตนเองให้มีความไวต่อความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น

ผู้อื่น

เวลา 50 นาที

อุปกรณ์ - กระดาษตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส 5 รูป แบ่งตามลักษณะและขนาดต่างๆ กัน
 - โต๊ะตามจำนวนกลุ่มย่อย
 - แบบสังเกตการณ์

วิธีการ มี 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1. ผู้นำกิจกรรมแบ่งสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 6-8 คน ให้เป็นผู้เล่น 5 คน และเป็นผู้สังเกตการณ์กลุ่มละ 1-3 คน

2. ให้ผู้เล่นทั้ง 5 คนนั่งล้อมรอบโต๊ะ และให้ผู้สังเกตการณ์นั่งอยู่วงนอกคอยสังเกตการณ์

3. ผู้นำกิจกรรมอธิบายวิธีดำเนินงาน ดังนี้

ต่อไปนี้จะให้สมาชิกทั้ง 5 คน ของแต่ละกลุ่มทำงานอะไรสักอย่างหนึ่ง งานที่จะให้กลุ่มทำคือ งานต่อชิ้นส่วนให้เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสโดยที่แต่ละกลุ่มจะได้ของซึ่งมีชิ้นส่วนต่างๆ อยู่ชิ้นส่วนต่าง ๆ นี้เมื่อประกอบกันแล้วจะได้รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสจำนวน 5 รูป ซึ่งมีขนาดเท่ากัน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะได้ชิ้นส่วนคนละ 3 ชิ้น งานของกลุ่มก็คือ จะต้องช่วยกันต่อรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสให้ได้ งานของกลุ่มจะถือว่าเสร็จสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนมีรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสวางอยู่ตรงหน้าตัวเองคนละ 1 รูป การทำงานครั้งนี้มีกติกา ดังนี้

- ห้ามพูด
- ห้ามลุกจากที่
- ห้ามส่งสัญญาณ

4. แจกแบบสังเกตการณ์ให้ผู้สังเกตการณ์ของแต่ละกลุ่มและให้คำอธิบายเพิ่มเติมจนเป็นที่เข้าใจ

5. หลังจากผู้นำกลุ่มทบทวนวิธีการดำเนินงาน และให้สมาชิกซักถามจนเป็นที่เข้าใจดีแล้ว จึงจับเวลาและแจกซอง ให้แต่ละกลุ่มทำงานพร้อมกัน

6. เมื่อทุกกลุ่มทำงานเสร็จแล้วให้กลับเข้ารวมกลุ่มใหญ่ เพื่ออธิบายต่อไปในกรณีที่มีหลายกลุ่ม และบางกลุ่มทำเสร็จเร็ว บางกลุ่มทำเสร็จช้า วิทยากรอาจอนุญาตให้กลุ่มที่เสร็จก่อนไปยืนดูกลุ่มที่เสร็จช้าก็ได้ หรืออาจให้กลุ่มที่เสร็จเร็วลองทำอีกครั้งหนึ่ง

ในกรณีที่มีบางกลุ่มทำไม่ได้ และผู้นำกลุ่มเห็นว่าได้ใช้เวลาพอสมควรแล้ว ผู้นำกลุ่มควรเข้าไปช่วยแนะนำเพื่อให้กลุ่มนั้น ๆ ทำงานได้เสร็จลุล่วงไป

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์

1. ให้ผู้สังเกตการณ์ของแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกเกี่ยวกับวิธีการทำงานของกลุ่มที่ตนสังเกต

2. ให้สมาชิกที่เป็นผู้เล่นของแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกเกี่ยวกับการทำงานของตน การทำงานของสมาชิกอื่นๆ ในกลุ่มและสรุปผลการทำงานของกลุ่ม ความรู้สึกของแต่ละคนที่สังเกตได้ในขณะทำงานร่วมกัน ตลอดจนอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยที่ผู้นำกลุ่มสามารถใช้คำถามต่าง ๆ เช่น

- 2.1 ท่านรู้สึกอย่างไรในการทำกิจกรรมนี้
- 2.2 ท่านไม่ทำตามกติกาเพราะเหตุใด
- 2.3 ท่านทำตามกติกาเพราะเหตุใด
- 2.4 ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุให้กลุ่มของท่านทำงานล่าช้าหรือไม่สำเร็จ
- 2.5 ท่านคิดว่าอะไรเป็นสาเหตุให้กลุ่มของท่านทำงานสำเร็จอย่างรวดเร็ว
- 2.6 มีสาเหตุอะไรบ้างที่ทำให้เราไม่สามารถช่วยเหลือคนอื่นได้
- 2.7 มีสาเหตุอะไรบ้างที่ทำให้คนอื่นไม่สามารถช่วยเราได้
- 2.8 การร่วมมือที่ดีมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
- 2.9 สาเหตุอะไรที่ทำให้การสื่อสารระหว่างเราและบุคคลอื่นขาดประสิทธิภาพ
- 2.10 การสื่อสารที่ดีมีองค์ประกอบอะไรบ้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นประยุกต์ใช้และสรุป

1. ผู้นำกลุ่มเสนอคำถามให้สมาชิกได้นำไปคิดและหาคำตอบเกี่ยวกับการปรับปรุงตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการทำงานโดยอาจใช้คำถาม เช่น

1.1 ท่านคิดว่าข้อคิดที่ได้จากกิจกรรมนี้มีประโยชน์ต่อการปรับปรุงตนเองหรือไม่อย่างไร

1.2 ท่านคิดว่าในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ท่านจะต้องปรับปรุงตนเองในด้านใดบ้างที่จะทำให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

1.3 ท่านมีวิธีใดบ้างที่จะช่วยให้คนไวต่อความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น
ท่านคิดว่าการให้ความสำคัญต่อความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่น จะเกิดประโยชน์อย่างไร
ในการทำงาน

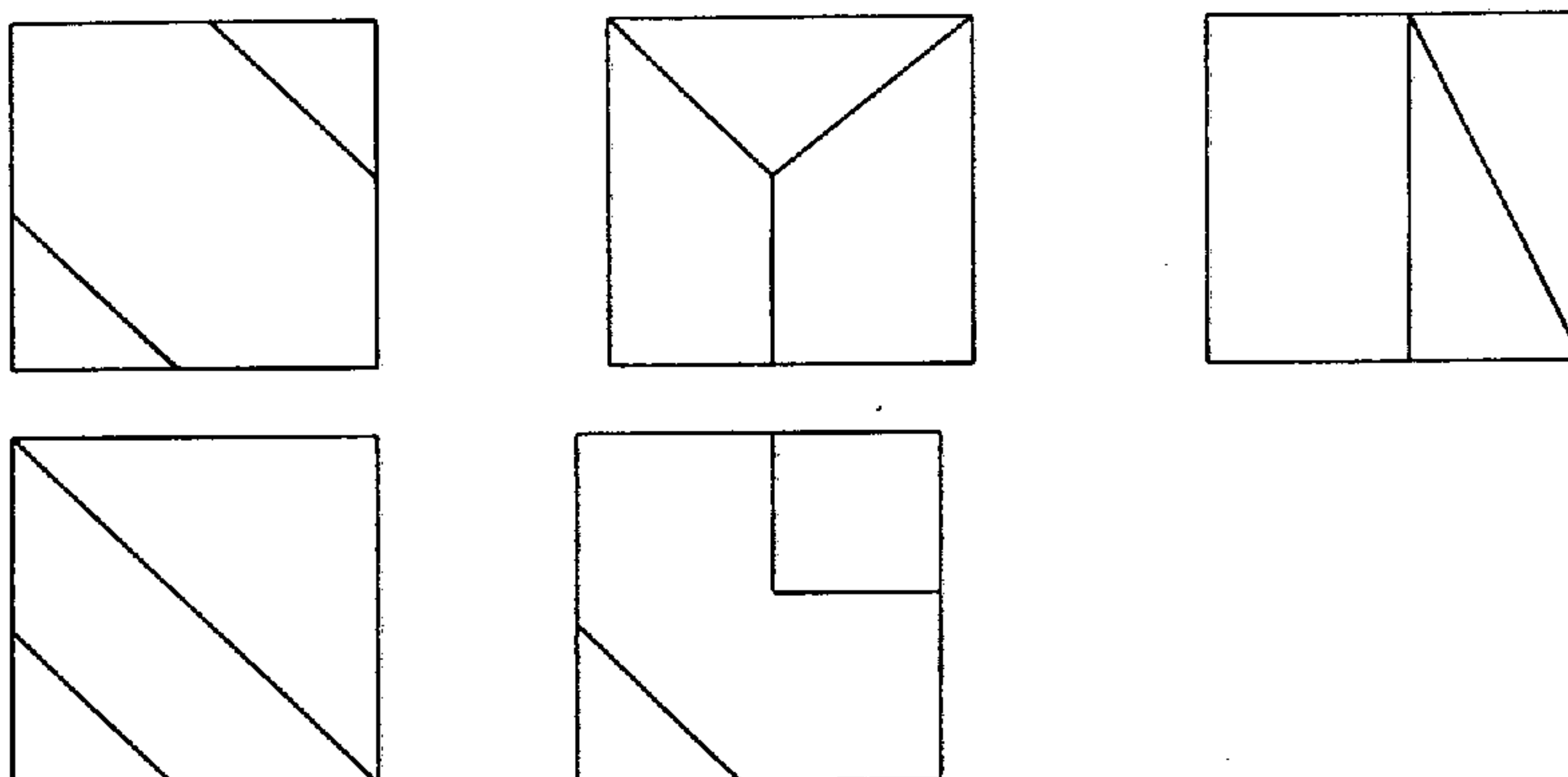
1.4 ในชีวิตการทำงานของท่าน มีบ้างไหมที่อยู่ในสถานการณ์ดังกิจกรรมที่ผ่านมา
อะไรบ้างที่เป็นอุปสรรคในการทำงาน ท่านใช้วิธีแก้ไขอย่างไร

2. ผู้นำกลุ่มสรุปความคิดเห็นของสมาชิกและสรุปเพิ่มเติมตามแนวความคิดที่ตั้งไว้

สรุปท้ายกิจกรรม

ในการทำงานร่วมกันทุกคนมีความสำคัญทั้งสิ้น เพราะทุกคนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม
ความร่วมมือร่วมใจจากทุกคนจึงเป็นสิ่งจำเป็น การที่เราจะอยู่ร่วมกันได้อย่างดีนั้น เราจำเป็นต้อง
ต้องศึกษาความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ การให้และการช่วย
เหลือซึ่งกันและกัน และถ้าเราได้พยายามฝึกตนเองให้ไวต่อความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น
รู้จักการให้เขาบ้าง ก็จะช่วยให้งานร่วมกันเป็นไปได้อย่างดี

ภาพสี่เหลี่ยมจัตุรัส 5 รูป

แบบสังเกตการณ์

ขอให้ผู้สังเกตการณ์สังเกตตามหัวข้อต่อไปนี้

1. บรรยากาศในการทำงานของกลุ่มเป็นอย่างไร
2. มีการช่วยเหลือกันบ้างไหม ช่วยอย่างไร
3. มีสมาชิกไม่ปฏิบัติตามกติกาหรือไม่
4. สาเหตุที่กลุ่มทำงานสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว
5. สาเหตุที่กลุ่มทำงานล่าช้า
6. สังเกตพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มแต่ละคนในขณะทำงาน
7. อื่น ๆ ที่สังเกตได้

ชุดกิจกรรมที่ 8

ความสามัคคี : ประดิษฐ์สิ่งของเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม

เวลา 45 นาที

อุปกรณ์ กระดาษ 1 แผ่น

วิธีการ มี 2 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่มสมาชิกออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-7 คน
2. แจกกระดาษเปล่าให้กลุ่มละ 1 แผ่น
3. ให้แต่ละกลุ่มประดิษฐ์หรือพับกระดาษที่แจกให้มันเป็นอะไรก็ได้ที่มีความหมายเป็นตัวแทนของกลุ่ม ให้เวลาปรึกษาและประดิษฐ์สิ่งนั้น 15 นาที
4. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำผลงานของกลุ่มออกมารายงาน และชี้แจงด้วยว่าทำไมจึงได้ประดิษฐ์สิ่งนั้นขึ้นมาเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มตน

ขั้นที่ 2 สรุปท้ายกิจกรรม

การที่คนมาร่วมกันปฏิบัติงานเป็นกลุ่มเป็นก้อน ย่อมจะต้องมีบางสิ่งบางอย่างเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวว่าเป็นพวกเดียวกัน มีอุดมการณ์และความคิดที่ร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้น ทำให้เกิดความสามัคคี ที่จะส่งผลให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานให้เกิดผลดีได้

สมาชิกทั้งหลายแต่ละกลุ่มต่างก็ได้สร้างสัญลักษณ์และอุดมการณ์ของกลุ่มตนขึ้นมาแล้ว ขอให้จำสิ่งซึ่งเราได้ร่วมกันสร้างขึ้นมาเพื่อการอยู่ร่วมกันและปฏิบัติงานในวันข้างหน้าสืบไป

ชุดกิจกรรมที่ 9

การติชมซึ่งกันและกัน : ซองขาว

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้ค้นหาส่วนดีและส่วนเสียซึ่งกันและกัน และรู้จักยอมรับคำติชมจากเพื่อนสมาชิกด้วยกัน

เวลา 40 นาที

อุปกรณ์ - ซองขาวเท่าจำนวนนักเรียน
- กระดาษขาวขนาด 3" x 5" เท่าจำนวนนักเรียน

วิธีการ มี 2 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนี้
2. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 7 คน
3. แจกซองขาว 1 ซอง พร้อมกระดาษ 7 ใบให้สมาชิก เขียนชื่อตัวเองไว้หลังซองขาว และที่มุมกระดาษเปล่าทุกใบ
4. เขียนสิ่งที่ดีและสิ่งที่บกพร่องของตนเองลงในกระดาษเปล่า แล้วใส่ซอง
5. นักเรียนทุกคนส่งซองนั้นให้คนที่อยู่ด้านขวามือของตนเอง คนทางขวาเมื่อได้รับซองแล้ว ให้ดูชื่อที่ปรากฏบนซอง แล้วหาข้อดี และข้อบกพร่องของเพื่อนคนนั้นลงในกระดาษเปล่าที่แจกไว้แล้ว
6. นำซองนั้นให้คนขวามือถัดไป กระทำเช่นเดียวกันจนครบ ซึ่งซองที่มีชื่อของตนเองจะหมุนวนมาถึงเอง เปิดซองออก เราจะพบข้อดีและข้อบกพร่องของตนเองที่ตัวเรามอง และที่เพื่อนมองเราอีก 6 คน

ขั้นที่ 2 ขั้นสรุป

ทุก ๆ คน ย่อมจะมีทั้งสิ่งที่ดีงาม และมีข้อบกพร่องอยู่ในตัวเอง บางครั้งตัวเราก็มองเห็นสิ่งทั้ง 2 เหล่านี้ แต่บางครั้งก็มองไม่เห็น คนอื่น ๆ ที่อยู่รอบตัวเราอาจจะมองเห็นสิ่งที่ดี และไม่ดีอยู่ในตัวเราก็ได้ การติชมซึ่งกันและกันทำให้ตัวเราเองและเพื่อนร่วมห้อง รู้จักการปรับปรุงตัวเองได้

ชุดกิจกรรมที่ 10

เกมสนุก : แข่งขันแต่งนิทาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้สนุกสนานร่วมกัน
2. เพื่อช่วยผ่อนคลายบรรยากาศตึงเครียด
3. เพื่อให้นักเรียนฝึกการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และฝึกทักษะในการประสานความคิด

เวลา 30 – 40 นาที

อุปกรณ์ - สีเมจิกหรือชอล์ก

- กระดาษเขียนข้อความหรือกระดานดำ

วิธีการ มี 2 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ขั้นกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มมายืนเข้าแถวห่างจากกระดานประมาณ 5 เมตร และให้สมาชิกคนแรกของแถวถือชอล์กหรือสีเอาไว้
2. ผู้นำกิจกรรมให้คำสั่งว่าจะให้สมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม แข่งขันแต่งนิทาน โดยที่ให้คนแรกออกไปเขียนข้อความเริ่มต้น 1 ประโยค และจึงให้คนต่อไปออกมาเขียนต่ออีก 1 ประโยค โดยให้เนื้อเรื่องเข้ากับคนแรก และดำเนินเช่นนี้ไปจนถึงคนสุดท้าย
3. การเขียนจะให้เขียนกลุ่มละ 2 รอบ กลุ่มใดเสร็จก่อนให้นั่งลง และถือเป็นผู้ชนะ โดยมีกติกา ดังนี้
 - 3.1 ผู้เล่นจะต้องใช้ชอล์กหรือสีที่ได้รับเพียงแท่งเดียวเท่านั้น
 - 3.2 ก่อนที่ผู้เขียนคนแรกจะวิ่งออกไปเขียนข้อความ จะต้องรอสัญญาณจากผู้นำกิจกรรมก่อน
 - 3.3 เมื่อผู้เขียนคนแรกเขียนเสร็จให้วิ่งกลับมายังแถวของตัวเองแล้วส่งชอล์กหรือสีให้กับคนที่อยู่ถัดไปวิ่งออกไปเขียนข้อความ ต่อจากนั้นผู้เขียนคนแรกก็จะไปยืนต่อท้ายแถว การเล่นจะดำเนินไปเช่นนี้จนครบทุกคน
 - 3.4 ในการเล่นรอบที่ 2 ไม่ต้องรอสัญญาณจากผู้นำกิจกรรม ให้ผู้เล่นรีบวิ่งไปเขียนทีละคนจนครบรอบ เมื่อกลุ่มใดเสร็จก่อนให้นั่งลง

ขั้นที่ 2 การตัดสินเกม

เกณฑ์การตัดสินมีดังนี้

1. เรื่องที่แต่งต้องเข้ากันได้ในเรื่องความต่าง ๆ
2. เรื่องจะต้องจบลงพอดีเมื่อคนสุดท้ายเขียน
3. แต่ละคนจะเขียนเกิน 1 ประโยคในแต่ละรอบไม่ได้
4. ขณะที่อยู่ในแถวจะพูดหรือปรึกษากันไม่ได้
5. หากกลุ่มใดทำผิดเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง กลุ่มนั้นจะไม่มีสิทธิ์ชนะ

แบบทดสอบทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

คำชี้แจงในการตอบแบบทดสอบ

แบบทดสอบชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบทดสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบทดสอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบถามเกี่ยวกับความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด

ตอนที่ 3 เป็นแบบทดสอบถามความรู้สึกต่อยาเสพติด

ตอนที่ 4 เป็นแบบทดสอบถามความพร้อมทางจิตใจ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบทดสอบ

คำชี้แจง ให้นักเรียนกรอกรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียนลงในช่องว่างที่กำหนดให้สมบูรณ์
หรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงในรายละเอียดส่วนตัว
ของนักเรียน

ชื่อ.....นามสกุล.....ห้อง.....

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว

☐ ไม่เกิน 8,000 บาทต่อเดือน

☐ มากกว่า 8,001 บาทต่อเดือน

3. อาชีพของผู้ปกครอง

☐ รับจ้าง

☐ ค้าขาย

☐ รับราชการ

ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม

ตอนที่ 2 ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อความอย่างละเอียด รอบคอบ แล้วพิจารณาว่าตรงกับ
ความคิดเห็นของนักเรียนที่สุด โดยแต่ละข้อมีให้เลือก 5 ตัวเลือก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง
เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อนักเรียนเลือกคำตอบได้แล้ว
ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับคำตอบที่นักเรียนเลือกเพียงข้อเดียว
ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนบางส่วน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

1. การติดยาเสพติดทำให้เสียคนเสียการเรียนและเสียอนาคต

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ยาเสพติดทุกชนิดทำให้ร่างกายทรุดโทรมและจิตใจหม่นหมอง

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. การสูบบุหรี่ทำลายปอดและอาจจะเกิดโรคมะเร็งได้

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. การสูบบุหรี่ทำให้เสียเงินโดยไม่ได้ประโยชน์ใดเลย

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. การเสพยาบ้านำไปสู่การกระทำผิดหลายประการ

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. การขายเฮโรอีนทำให้ร่ำรวยมีเงินมากได้โดยง่าย

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. การเสพยาเฮโรอีนทำให้ชีวิตตกต่ำ และเป็นที่ยรังเกียจของคนทั่วไป

.....				
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 3 ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อความอย่างละเอียด รอบคอบ แล้วพิจารณาว่าตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนมากที่สุด โดยแต่ละข้อมีให้เลือก 5 ตัวเลือก คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เมื่อนักเรียนเลือกคำตอบได้แล้ว ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับคำตอบที่นักเรียนเลือกเพียงข้อเดียวดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนบางส่วน
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ไม่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมาก
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ไม่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

1. ข้าพเจ้าเชื่อว่า บุคคลที่ติดยาเสพติดจะเรียนหนังสือและทำงานต่าง ๆ ไม่ได้ดี

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. ข้าพเจ้าเชื่อว่า การเสพยาเสพติดเพียงครั้งเดียว ไม่ทำให้ติดยาเสพติดได้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจที่เห็นโฆษณาต่อต้านยาเสพติดในโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. ข้าพเจ้าไม่เชื่อว่าการลองเสพยาเสพติดเป็นการเพิ่มประสบการณ์ชีวิต

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5. ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับข้อความที่ว่า “ ยาเสพติดอันตรายคนเสพและคนขายตายด้วยกัน ”

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

6. ข้าพเจ้าเชื่อว่าผู้ที่ขายยาเสพติดเป็นคนเห็นแก่ได้ ไม่มีคุณธรรม

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

7. ข้าพเจ้าเชื่อว่ายาเสพติดเป็นตัวบอยมุข ทำให้การเรียนตกต่ำ หมดอนาคต และมีชีวิตที่ไม่ดี

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 4 ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อความอย่างละเอียด รอบคอบ แล้วพิจารณาว่าตรงกับ

พฤติกรรมของนักเรียนที่สุด โดยแต่ละข้อมีให้เลือก 5 ตัวเลือก คือ จริงที่สุด จริง
ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย เมื่อนักเรียนเลือกคำตอบได้แล้ว ให้เขียนเครื่องหมาย ✓
ลงในช่อง ที่ตรงกับคำตอบที่นักเรียนเลือกเพียงข้อเดียวดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ตรงกับการกระทำของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ตรงกับการกระทำของนักเรียนมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ตรงกับการกระทำของนักเรียนบางส่วน
ไม่จริง	หมายถึง	ไม่ตรงกับการกระทำของนักเรียนมาก
ไม่จริงเลย	หมายถึง	ไม่ตรงกับการกระทำของนักเรียนมากที่สุด

1. ข้าพเจ้าจะหลีกเลียงเพื่อนที่ชักจูงไปทางเสื่อมเสีย โดยเฉพาะเพื่อนที่ชักชวนไปเสพยาเสพติด

จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย

2. ข้าพเจ้าจะทำตามคำชักชวนของเพื่อนที่บอกว่าให้ห่างไกลยาเสพติด

จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย

3. ข้าพเจ้าหลีกเลียงพฤติกรรมที่ก่อปัญหา เช่น หนีเรียน มาโรงเรียนสาย เทียวกลางคืน หรือไป
มั่วสุมในแหล่งต่างๆ เพราะอาจนำไปสู่การติดยาเสพติดได้

จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย

4. หากมีเพื่อนชวนไปงานปาร์ตี้ยาเสพติด ข้าพเจ้าจะปฏิเสธทันที

จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย

5. ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างจากการเรียนกับสมาชิกในครอบครัว เช่น พ่อแม่ พี่น้อง ช่วยให้มีควม
อบอุ่น ห่างไกลยาเสพติดได้

จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย

6. หากข้าพเจ้ารู้ว่าเพื่อนคนใดเสพยาเสพติด ข้าพเจ้าจะบอกให้เขาเลิกและชวนมาเล่นกีฬาแทน

จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย

7. ข้าพเจ้าสนใจรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และออกกำลังกาย เพื่อไม่ต้องไปพึ่งยาเสพติด
เพื่อเพิ่มพลัง

จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง ไม่จริงเลย

ชื่อ..... นามสกุล..... ห้อง.....

แบบวัดประสบการณ์ทางสังคม

คำแนะนำ ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ ว่าตรงกับลักษณะของนักเรียนมากน้อยเพียงใด และให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงบน |.....| ที่มีคำบรรยายจาก จริงที่สุด จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย เพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องไปท่องเที่ยวไปที่ต่างๆ บ้างตามโอกาสอันควร

.....					
จริงที่สุด	จริง	ก่อนข้างจริง	ก่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

2. ข้าพเจ้าทราบว่ามีรายการโทรทัศน์หรือวิทยุที่จัดเผยแพร่ข่าวสารความรู้ใหม่ๆ โดยเฉพาะ
ข้าพเจ้าจะรับชมหรือฟังรายการนั้นเสมอ

.....					
จริงที่สุด	จริง	ก่อนข้างจริง	ก่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

3. ข้าพเจ้ามักหาเวลานั่งชมรายการโทรทัศน์กับญาติพี่น้องและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายการที่น่าสนใจต่างๆ

.....					
จริงที่สุด	จริง	ก่อนข้างจริง	ก่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

4. ข้าพเจ้าจะชมเชยเพื่อนทุกครั้งเมื่อเห็นเพื่อนทำความดี

.....					
จริงที่สุด	จริง	ก่อนข้างจริง	ก่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

5. ข้าพเจ้าทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่นๆ เพื่อช่วยให้ข้าพเจ้าไม่เอาแต่ใจตนเอง

.....					
จริงที่สุด	จริง	ก่อนข้างจริง	ก่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

6. การสอนให้เด็กเอาใจเขามาใส่ใจเราเป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเป็นไปได้

.....					
จริงที่สุด	จริง	ก่อนข้างจริง	ก่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

7. เมื่อเพื่อนทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น ข้าพเจ้าจะฟังความคิดเห็นจากเพื่อนก่อน

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

8. ข้าพเจ้าฟังเหตุผลหรือความต้องการของผู้อื่นก่อนตัดสินใจกระทำการหนึ่งอย่างใดต่อผู้อื่นเสมอ

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

9. เด็กจะเรียนรู้ได้เองโดยพ่อแม่ต้องสอนว่าผู้อื่นก็มีความรู้สึกดีใจ เสียใจ ชอบ ไม่ชอบ เช่นเดียวกับตัวเรา

จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

ชื่อ.....นามสกุล ห้อง.....

แบบวัดสุขภาพจิต

คำแนะนำ ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อต่อไปนี้ว่าตรงกับลักษณะของนักเรียนมากน้อยเพียงใด และให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงบน [.....] ที่มีคำบรรยายจาก จริงที่สุด
จริง ก่อนข้างจริง ก่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย เพียงแห่งเดียวในแต่ละข้อ
กรุณาตอบให้ครบทุกข้อ

1. ฉันรู้สึกว่าเป็นคนตื่นเต้นง่าย

[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

2. ฉันรู้สึกว่าเป็นคนสนใจอะไรได้ไม่นาน

[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

3. เวลาทำงานถ้าใครมาส่งเสียงดังข้างๆ ฉันจะทำต่อไปไม่ได้

[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

4. ฉันมีเรื่องกลุ้มใจอยู่เสมอ

[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

5. ฉันรู้สึกลำบากใจถ้าจะต้องตัดสินใจทำอะไรด้วยตนเอง

[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

6. ถ้ามีคนมาขัดใจหรือยั่วเพียงเล็กน้อย ฉันจะโกรธเอาง่ายๆ

[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

7. ฉันรู้สึกกังวลใจ กลัวว่าคุณพ่อ คุณแม่ จะไม่รัก

[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]	[.....]
จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

8. เมื่ออาจารย์ถามคำถามในห้องเรียน ถึงจะตอบได้ก็ไม่กล้าตอบ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

9. ฉันรู้สึกกลัวโดยไม่รู้ว่าจะกลัวอะไรอยู่บ่อยๆ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

10. ฉันบังคับตนเองไม่ค่อยได้

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

11. ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นคนตกใจง่าย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

12. เวลาดีใจ ฉันรู้สึกดีใจมาก และเวลาเสียใจฉันรู้สึกเสียใจมาก

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

13. ฉันไม่ค่อยกล้าทำความรู้จักกับคนซึ่งไม่เคยรู้จักมาก่อน

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

14. ฉันไม่ชอบพูดเล่นเลย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

15. บางครั้ง ฉันรู้สึกว่าตนเองจะทำอะไรผิดอยู่เสมอ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

16. ฉันรู้สึกหวาดกลัวอยู่เสมอว่า คุณพ่อ คุณแม่ หรือคุณครูจะลงโทษ

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

17. บางครั้งฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นคนไม่ดีเลย

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย

18. เมื่อเข้านอนกลางคืน ฉันมักนอนไม่ค่อยหลับ เพราะคิดอะไรต่างๆ นานา

☐ _____ ☐ _____ ☐ _____ ☐ _____ ☐ _____ ☐ _____
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

19. บางเวลา ฉันรู้สึกอึดอัดอยากจะตะโกนออกไปดังๆ

☐ _____ ☐ _____ ☐ _____ ☐ _____ ☐ _____ ☐ _____
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

20. ฉันรู้สึกว้าเพื่อนๆ ไม่ใคร่อยากจะเล่นกับฉัน เพราะฉันเล่นผิดกติกาบ่อยๆ

☐ _____ ☐ _____ ☐ _____ ☐ _____ ☐ _____ ☐ _____
 จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง ไม่จริงเลย

แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด

แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน รวม 21 ข้อ

1. แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดด้านความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด (ตอนที่ 2)

7 ข้อ

ข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 7

ข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อ 6

2. แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดด้านความรู้สึกต่อยาเสพติด (ตอนที่ 3) 7 ข้อ

ข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 1, 3, 4, 5, 6, 7

ข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อ 2

3. แบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดด้านความพร้อมทางจิตใจ (ตอนที่ 4) 7 ข้อ

ข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

แบบวัดประสบการณ์ทางสังคม

แบบวัดประสบการณ์ทางสังคม ประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ

ข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9

ข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อ 6

แบบวัดสุขภาพจิต

แบบวัดสุขภาพจิต ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อซึ่งประกอบด้วยข้อความทางลบ

ทั้งหมด

ภาคผนวก ค

คุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 14 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r)
ตอนที่ 2 แบบทดสอบถามเกี่ยวกับความรู้เชิงประเมินค่าต่อยาเสพติด	
1	0.44
2	0.56
3	0.53
4	0.31
5	0.23
6	0.28
7	0.37
ตอนที่ 3 แบบทดสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกต่อยาเสพติด	
1	0.30
2	0.23
3	0.62
4	0.32
5	0.58
6	0.40
7	0.62
ตอนที่ 4 แบบทดสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมทางจิตใจ	
1	0.55
2	0.56
3	0.70
4	0.52
5	0.40
6	0.41
7	0.48

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดเท่ากับ 0.84

ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.23 – 0.70

ตาราง 15 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดสุขภาพจิต โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r)
1	0.62
2	0.31
3	0.22
4	0.41
5	0.50
6	0.52
7	0.52
8	0.36
9	0.59
10	0.58
11	0.50
12	0.52
13	0.38
14	0.27
15	0.66
16	0.62
17	0.49
18	0.34
19	0.22
20	0.34

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดสุขภาพจิต เท่ากับ 0.85

ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.22 - 0.62

ตาราง 16 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดประสบการณ์ทางสังคม โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์
แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r)
1	0.45
2	0.51
3	0.45
4	0.47
5	0.31
6	0.24
7	0.34
8	0.44
9	0.40

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดประสบการณ์ทางสังคมเท่ากับ 0.72

ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.24 – 0.51

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวจารุณี นุ่มพูล
วัน เดือน ปีเกิด	25 มกราคม 2522
สถานที่เกิด	บ้านเลขที่ 25 หมู่ 2 ตำบลศรีจุฬา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 26000
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 25 หมู่ 2 ตำบลศรีจุฬา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก 26000
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	พยาบาลประจำแผนกผู้ป่วยห้องพิเศษ ชั้น 7 โรงพยาบาลกล้วยน้ำไท 1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงพยาบาลกล้วยน้ำไท 1 เขตคลองเตย กรุงเทพฯ โทร. 02-3812006-20
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนนครนายกวิทยาคม จังหวัดนครนายก
พ.ศ. 2544	พยาบาลศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยบูรพา
พ.ศ. 2547	ศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร